Lit. Graec. B
197

ec.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id468242333/1

Aristot. 47 a

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id468242333/2

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id468242333/3

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id468242333/4

Aristotelis philosophorum maximi secretum secretorum ad Alexandrum
De regum regimine: De sanitatis conseruatione: De physionomia.

Eiusdem de signis tempestatum uentorum & aquarum.

Eiusdem de mineralibus

Alexandri aphrodisei Clarissimi pipatetici de intellectu.

Auerrois magni cõmentatoris de anime beatitudine.

Alexandri Achillini bononiensis de Vniuersalibus.

Alexandri macedonis in septentrione monarche de mirabilibus Indiæ
Ad Aristotelem.

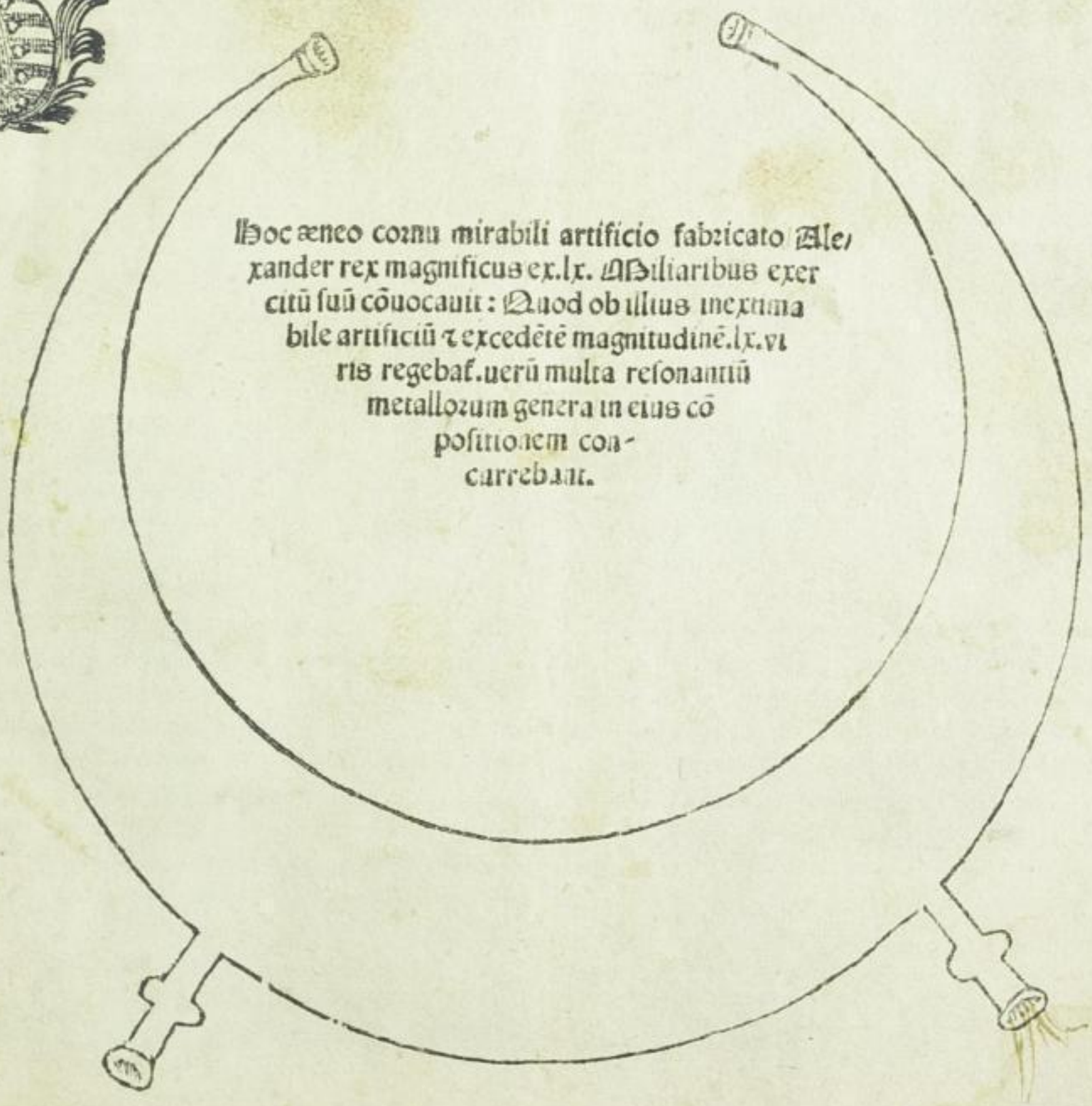

Hoc æneo cornu mirabili artificio fabricato Alexander rex magnificus ex. lx. Miliaribus exercitũ suũ cõuocauit: Quod ob illius inextimabile artificiũ & excedẽtẽ magnitudinẽ. lx. viris regebat. uerũ multa resonantiũ metallorum genera in eius cõpositionem concarrebant.

505 2

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id468242333/6

Philosophorum Maximi Aristotelis secretum secretorum alio nomine liber moralium de regimine principum ad Alexandrum.

d Domino suo excellētissimo ⁊ i cultu xp̄iāe religiōis strenuissimo Guidōi ver̄ de valētia tripoli glorioso pontifici philippus suorū minim⁹ clericorū se ipsum ⁊ fidele deuotionis obsequiū.

Quātū luna ceteris stellis lucidior: ⁊ solis radi⁹ luciditate lune fulgentior :tantum ingenij vestri claritudo:uestreq3 scientie profunditas cunctos citra mare modernos in litteratura exuberat tā barbaros q3 latinos.nec ē a⁹s sane mentis qui huic sentētie ualeat refragari. q2 cū largitor gratiarū:a quo cūcta bona procedūt:singula suis dona distribuit:tibi soli videt̄ gratiarū ⁊ sciarum dona contulisse. In te nāq3 reperiunt̄ scō⁹ gratie vniuersę. Noe pudicitia:habrahe fidelitas: ysaac confidētia:iacob longanimitas:moysi tollerātia: iosue stabilitas:helye ꝺuotio:helysei pfectio: dauid benignitas:sensus salamonis: iob patientia:Castitas danielis:ysaie facundia:pseuerātia Jeremie:cū ceteris scōrū virtutibus in tua plenissime habitāt sanctitate .Ad hec tu in scijs liberalibus litteratissimus:in ecclesiasticis ⁊ legalibus peritissimus :in diuinis ⁊ moralibus doctissimus iō dignū fuit vt hēret clemtia v̄ra librū pñtis opis: i quo de oibus fere scijs aliqd vtile continetur.

Prologus.

Cū ig̃ vobiscū eē3 apud anthiochiā reperta hac preciosissima philosophye margarita placuit vestre dñationi vt transfereret̄ de lingua arabica in latina3.porro vestro mādato cupiens humiliter obedire :⁊ voluntati uestre sicut teneor ꝺeseruire.būc librū quo carebant latini:eo q3 apud pauciss̄imos arabes reperit̄:transtuli cu3 magno labore ⁊ lucido sermone de arabico idiomate in latinū ad uestram gloriā ⁊ honorē ellitiens quandoq3 litterā ex littera:quādoq3 sensum ex sensu. cum alius fuerit loquendi modus apud arabes ⁊ alius apud latinos.Quē librū peritissimus princeps philosophorū Aristoteles composuit ad petitionē ī gis alex.discipuli sui:Qui postulauit ab eo q3 aut ad ipsum veniret vel secreta quarūdam artium sibi fideliter reuelaret.v3 motum ⁊ opationem ⁊ potentiā astrox in astronomia:artem alchimie in natura:⁊ artem cognoscendi naturas ⁊ operandi incantationes i cælumantia ⁊ geomantia :qui quidem ire non potuit propter ætate3 senescentem ⁊ corporis grauitatem. Et quāuis secreta predictaru3 scientiarū occultare modis oibus proposuisset:tamen uoluntati ac postulationi tanti domini nec fuit nec esse debuit licitū contraire.

Approbatio operis.

Volens itaq3 in parte secreta artium occultare ⁊ in parte impatori satisfacere būc libx̄ edidit loquens in enigmatibus ⁊ exēplis ⁊ figurativis loquutionibus docens extrinsecus l̄raten⁹ physicam doctrinam pertinentem ad dominū domorum.ad sanitatem corporis conseruandā ⁊ ad ineffabilem utilitatē ⁊ cognitionem celestium acquirendam:intrinsecus uero medulatenus innuit enigmatice ⁊ secrete alexādro principale propositum quod ab eodem instantissime postulauit. diuidens itaq3 presentem codicem in distictiōes vel libros .x.quorū qlibet in se continet capitula ⁊ particulas ꝺiatas.vt ꝺo sub certis titulis ⁊ i pōptu ac citius inueniatur quod queritur.ego ad vtilitatē legentium i huius libri prin⁹ collegi ⁊ scripsi librox̄ principia ⁊ oia capitula titulox̄.

Destinatio libri.

Vestre igit̄ prudentie p̄ clementissime istud opus ꝺeuoueo.quod ad vestrā transtuli gloriā ⁊ honorem vt mei memoria firmius apud uos remaneat ⁊ appareat erga vestrum obsequiū ꝺeuotio mentis mee.supplicans humiliter ⁊ ꝺeuote q̄tenus si quid in hoc opere reperiatur utile ⁊ acceptum:eius dono refferatur q3 mihi contulit gratiam transferendi ⁊ Aristoteli cōponēdi. Si qd autez minus recte inueniatur hoc mee impitie ⁊ insollicitudini potius deputetur q3 malitie.Atq̄ vestra facundia quā noui certissime in distinctionū interpretatione ⁊ loquendi proprietate fertiliter habundare:supplenda suppleat ⁊ corrigat cōrigenda.⁊ diuina clementia diu vos custodiat sanū ⁊ incolumē ad fidelitū gloriam ⁊ honorem . ⁊ post longissima temporis spatia concedat vobis ad æt̄ne beatitudinis gloriā ⁊ gaudia foeliciter peruenire .

De prologo ioannis qui transtulit hunc librum
De regib⁹ ⁊ mōis eorū circa largitatē ⁊ auaritiā
De largitate ⁊ auaritia ⁊ alijs crimib⁹ ⁊ vtutib⁹
De doctrina Aristotelis in virtutibꝰ ⁊ vitiis
De intentione finali quam debent habere reges
De malis que sequnt̄ ex carnali appetitu
De epistula aristotelis ad alexandrum
De regis sapientia.
De regis prudentia
De regis religione
De regis prouidentia
De regis ornamento
De regis continentia

De regis consuetudine
De regis iusticia
De finali intẽtione
De regis castitate
De regis solatio.
De regis discretione
De regis reuerentia
De probitate
De regis filitudine
De subuentione
De regis misericõdia
De fide ꝙseruãda
De studio ꝓmouẽdo.
De corporis custodia
De hora eligẽda i astronomia.
De ꝙseruãtia sanitatis
Quot modis sanitas ꝙseruetur
De utilissima epla & iestimabilis ptii ad ꝙseruãdam sanitatem.
De consuetudine conseruanda
De modo dormiẽdi
De quattuor tpibꝫ ãni
De ql̃itate & diuersitate
De uere
De æstate.
De autumno
De hyeme.
De cognitione q̃ttuor mẽbroꝝ principaliũ
De malo capitis & eius remedio hoiuꝫ.
De malo pectoris & eiꝰ remedio
De infirmitate oculorum & eius remedio.
De malo genitaliũ & eiꝰ remedio
De cognitiõe ciboꝝ
De cognitiõe aquaꝝ
De cognitõe & gñibus uini.
De balneis
De hiis q̃ corpus impinguant
đ hiis q̃ macrãt cõpꝰ
de dispositiõe balnei
De arte ꝙficiẽdi mel qꝰ ꝙponũt medicie
De prima medicina.
De secũda De .3. de q̃rta. de qnta. de sexta. de.7. de.8.
De magna & ultia finali
de flebotomia & diminutõe sanguinis & horis competẽtibꝫ
de arte cognoscẽdi q̃litates
De capillis
de oculis
de superciliis
de naso
De ore De facie de rimpbꝰ De uoce
de motu corporis
de gutture De uẽtre
de dorso De hũeris
de brachiis
de palma
de genubus
de planta pedis
de igressu & đ icessu.
de q̃litate & eq̃litate hominis
de iusticia & đ bonis que sequntur ex ea
đ cirᶜ & exẽᵒ iusticiae

Eus omnipotens custodiat regẽ nr̃um ad gloriã credẽtiũ & ꝙfirmet regnũ suũ ad tuẽdã legẽ diuinã suã & pdurar̃ faciat ipꝫ ad exaltãdũ bonorẽ & laudẽ bonoꝝ. Ego suus seruiẽs exequtus suꝫ mãdatũ mihi iniũctũ & ỏdi opã ad regrẽdũ libꝝũ moraliũ ỏ regimie oñi q noiar̃ secitũ secretoꝝ quẽ edidit priceps philosophoꝝ Aristotiles filius nicomachi ỏ macedõia discipulo suo magno impatori Alexandro filio philippi regis grecoꝝ. Qui alexãder ỏr̃ duo cornua bũisse. hũc qdem libꝝum cõposuit in sua senectute & virtutũ corporaliũ ỏbilitate postq̃ non poterat quottidia nos labores & viaꝝ discrimina tolerar̃ nec regalia ẽt negocia exercere. qꝛ Alexander ꝓstituerat ipsum ꝓpositum vice regem & magꝝ quẽ ellegerat & dilexerat multũ eo q̃ erat vir sani consilii & magne litterature: penetrabilis intellectus: uigilans i legalibus studiis: i magnanimis & gratuitis moribus & spũalibus sciis cõtẽplatiuus caritatiuus discretus humilis amatoꝛ iusticie: relatoꝛ vitatis: & ꝓpter hoc multi philosophoꝝ reputabãt ipsum ỏ numero prophetaꝝ q nõ fuerũt missi gẽti nec fuerit ipsis data lex. Inuenit ẽt in antiquis codicibus grecorum q̃ deus excelsus suũ angelum ỏstinauit ad eum dicens potius noiabo te angeluꝫ q̃ hoinẽ. Sane multa bꝫ pdigia magna miracula & extranea opera que nimis essꝫ longũ cũcta p ordinẽ enarrare. vnde in morte sua diuerse fuerunt opiniones vna secta dicens q̃ piit vt ꝙsuetudo terre. & ẽ ipsi monumẽtũ sitũ quedã aũt secta q̃ dicit̃ pypathetica asserit ipsum ascẽdisse ad empireũ cœlũ in colũna quasi ignis. dũ igit̃ viueret. cõualuit Alexander p obseruationeꝫ sui sani cõsilii & imitationẽ ꝑcepti. & iõ subiugauit ciuitates. & triumphãs acqsiuit sibi cũcta regna. & totius mundi solus tenuit monarchiã. & in oẽm terram exiuit fama sua & p vniuersa mundi climata oẽs gẽtes & diuerse natões se se subiciebãt suo ꝑcepto & impio. Arabes atqꝫ pses. nec fuit gens aliqua q̃ sibi auderet resistẽ in sco̅ uel in dco̅. porro multas morales epl̃as ꝓposuit Aristoteles pp dilectionẽ cordiũ & finale secretũ. una. n. suarum epl̃aꝝ ẽ hec quã direxit Alexãdro. Qñ. n. alexãder subiugauit sibi pses. & captiuauit magnates direxit epl̃am suaꝫ ad Aristotelẽ sub hac forma.

Doctor egregie rector iusticie significo tue prudentie me inuenisse in terra perses quosdam habentes habundantem rõem intellectũ penetrabilem studentes super alios dñari & regnũ acqrere vnde nos proposuimus uniuersos interficere. qc qd digni sup hoc decreueris nobis significa tuis scriptis.

Aristoteles ad Alexãdrum.

Si potis ipsos occidẽ ẽ poª i manu tua i hᵒ pp regnũ tũ nõ poteris occidere terrã sꝫ si potes imitari illius terræ aerẽ & aquã atqꝫ ẽt dispõꝫ ciuitatuꝫ. iplebis tuũ ꝓpositũ. uis aũt dñari sup eos cũ bõitate: exaudi eos cũ benignitate. q̃ si feceris fiduciã gero q̃ cũ dei adiutorio erũt oẽs subiecti ad tuũ bñplacitũ & ꝑceptũ & p amorẽ quẽ hẽbũt in te dñaberis eis cum triumpho pacifice. Alexander ir̃ recepta sua epl̃a adimpleuit suum consilium diligenter & erant perses magis obedientes suo imperio q̃ oẽs alie nationes.

Prologus Joānis qui transtulit librū.

Joannes q transtulit istum librum filius patricii linguaꝝ interp̄tator pitissimus ⁊ fidelissimus ī qt non reliqui locū neqꝫ templū in qbus philosophi consueuerint cōponere ⁊ deponere sua opa ⁊ secreta quē nō uisitauerim nec aliquē peritissimū quē credidi aliquā b̄re notitiā de scripturis phycis quē non exqsiuerim quousqꝫ veni ad oraculum solis quod construxit esculapides pse in quo inueni quendā virū solitariū abstinētē in philosophia peritissimum cui me humiliaui inquantū potui seruiui ⁊ diligenter. ⁊ supplicaui deuote vt mihi ostenderet secreta scripta illius oraculi qui libenter tradidit inter quod opus ꝺsideratū inueni pp quod ad locū illum fueraꝫ ⁊ tpe longissimo laborauit: quo habito cū gaudio ad propria remeaui. inde referens grates multimodas creatori ⁊ ad petitionez regis illustrissimi laboraui studui ⁊ transtuli ipsum p° de græca in romanā deinde in arabicam. in primis enim sic inueni in ipso codice. transtuli librū peritissimi Aristotelis in quo rūdet ad regis Alexādri petitionē sub hac fōa.

Ili glorioſiſſi

f me iustissime ipator confirmet te de⁹ i via cognoscēdi semitaꝫ veritatis ⁊ uirtutis ⁊ ī primat appetitus bestiales ⁊ cōfirmet tuū regimē ⁊ illuminet tuū ingeniū ad suū seruitiū ⁊ honorē. tuā siqdē epl'aꝫ recepi honorifice sicut decet ⁊ plene intellexi q̄ habes desiderium de mea psona ut tecū eēm. miraris qualiter possim abstinere de te arguēs me de tuis operibus parum curare. porro hac ꝺ cā ꝺstinaui ⁊ proposui facere canonem tue clemētie qui erit liber ponderans cūcta tua opa supplens uices meas ⁊ regula certissima ad oia q̄ uolueris ⁊ que ostensurus eēm tibi si presens essem tecū. Nō debes siqdē arguere me cū scias uel scire debeas q̄ non obmitto uenire ad tuā latissimā gloriam pp cōtemptū sed qr grauitas ⁊ debilitas corporis circōuenerūt ⁊ reddiderūt me pōderosum atqꝫ inhabilē ad eūdū. p̄p q̄ interrogasti ⁊ scire ꝺ sideras ē archanū tale q̄ humana pectora uix poterunt tolerare. quō ergo possunt in mortalibus pellibus depingi? ad illud itaqꝫ quod te decet ingrere ⁊ mihi licitū est tractare me or ⁊ teneor debite respondere. sicut tu teneris debito discretionis discēt non exigere de me amplius ex hoc secreto quod tibi tradidi in hoc libro. quod si attente ⁊ studiose legeris ⁊ intellexeris ⁊ ad plenū sciueris que in ipso continentur indubitanter credo q̄ non erit inter te ⁊ illud quod scire desideras aliquod obstaculum qr tantam gratiam contulit tibi deus ⁊ intellectum in velocitate ingenii ⁊ litterature scientie insuper per meam doctrinaꝫ p̄cedentem quam tibi tradidi q̄ per te ipsum poteris comprehendere ⁊ figuratiue intelligē totū illud quod postulas edoceri. quia desiderium feruentis uoluptatis aperiet tibi uiam ad tuum propositum obtinendum ⁊ perducet te ad finem optatum domino concedente. Cā quidem hec est qr tibi figuratiue reuello secretum tuum loquens tecum inexēplis ⁊ enigmatibus atqꝫ signis. quia timeo nimium ne liber p̄sentium ad manus deueniat infidelium ⁊ ad potestatem arrogantium. ⁊ sic perueniret ad illos bonum archanum diuinuꝫ ad quod sūmus deus illos iudicauit imeritos ⁊ indignos. Ego sane transgressor. essez diuine gratie ⁊ fractor cælestis secreti ⁊ occulte reuelationis. quapropter tibi sub attestatione diuini iudicij illō detego sacramentum eo modo quo mihi est reuellatum. Scias igitur q̄ qui occulta detegit ⁊ archana reuellat ipsum in proximo multa infortunia consequent unde securus esse non poterit a contingentibus ⁊ malis futuris. dōn̄ igitur custodiat te ⁊ me a consimili et ab omni opere inhonesto. post hec autem omnia reduco ad tuam memoriam illud salutiferum documentum quod tibi semper consuetus fuꝫ exponere et tuaꝫ animā nobilissimam informare et hoc erit tuūm solatiuꝫ et speculum salutare. Oportꝫ igitur quemlibꝫ regem de necessitate habere duo iuuamina substinentia regnum suum unum eorum est fortitudo virorum in quibus tuetur et confortatur regimen suum et non habebit hoc nisi quando rector in rectis et dominator in subditis dominatur. et ipsi subditi vniformiter obediunt dominānti. sicut pp inobedientiam subditorum debilitatur et subiicitur potentia dominantis et regentis et subditi dominantur. et ego reddam tibi causā propter quā subditi inducuntur obedire dominanti. Causa q dem duplex est una extrinseca et altera intrinseca et ego nuper declaraui tibi extrinsecam. s. ut dispenset eis suas diuitias sapienter. et circa ipsam exerceat largitatem retribuendo meritis singulorum et cum toto isto oportet reges aliam habere cautelam de qua faciam tibi in sequentibus mentionem scilicet in capitulo de diuitiis et iuuaminibus. Secundum inducere animos ad operationes. et istud precedit et est in primo gradu. sed illud secundū duas habet causas intrinsecam scilicet et extrinsecam. Cā extrinseca est ut rex iusticiam exerceat circa possessiones et quesitas pe-

cunias subditorum pcendo ⁊ miserando. Cā uero intrinseca ē secretū philosophoꝝ ⁊ rectoꝝ q°s deus gloriosus ꝑlegit. ⁊ eis sciaꝫ cōmēdauit. ⁊ ego cōmendo tibi hoc secretū cū qbusdā aliis q̄ in uenies in diuersis titulis huius libri in qbus extrinsecus philosophiam maximā inuenies ⁊ doctrinā. intrinsecus vero cā finalis q̄ intendit contrinetur. ibi. n. est tuū principale propositū ⁊ finale. Cū igitur pceperis significationes dictoꝝ ⁊ enigmata exemplorū tūc plene ac pfecte desideratū ꝓpositū consequeris. Deus itaqꝫ sapientissimus ⁊ gloriosissimus tuā illuminet rōeꝫ. ⁊ declaret intellectum ad percipiēdū istius scie sacramētū vt in ea merearis fieri meus beres ⁊ fidelis successor ipso auxiliā te q suas influit diuitias habūdāter in animas sapientū ⁊ studētibꝫ tribuit giaꝫ cognoscēdi: cui nihil est difficile sine quo nihil ē possibile possideri.

De modis regū circa largitatē ⁊ auaritiā.

Reges sunt quattuor. Rex largus subditis ⁊ largus sibi. Rex auarus subditis ⁊ auarus sibi. Rex auarus sibi ⁊ largus subditis. Rex largꝰ sibi ⁊ auarus subditis. Italici itaqꝫ dixerunt nō ē vitium in rege si est auarus sibi ⁊ largus subditis indi dixerūt rex auarus sibi bōus est. Persas vero ꝑriū asserentes ⁊ ꝑdicētes indis ⁊ italicis dixerunt nihil ꝙz rex q non est largus sibi ⁊ subditis. Sed inter os meo iudicio peior ē ille ⁊ reprobandus q ē largus sibi ⁊ auarus subditis. qz regnuꝫ illud cito destruetur. Oꝫ igit nos itaqꝫ subtiliter inqrere ꝺ istis uirtutibus ⁊ uitijs ⁊ oñdere qd sit largitas ⁊ quid auaritia ⁊ vbi error largitatis. ⁊ quod malum sequit in abstinētia largitatis palaꝫ siqdem ē ꝙ qualitates reprobande sunt qñ multū discrepant a medio. ⁊ scimus ꝙ obseruatio largitatis difficilis est ⁊ eius transgressio facilis ⁊ cuilibet facile est auaritiā ac prodigalitatem exercere ⁊ difficile est tenere largitatē si vis ergo virtutem largitatis acqrere: cōsidera posse tuū: tpa: necessitates: ⁊ merita hominū debes igitur dōa dare iuxta posse tuū cū mēsura hominibus indigentibus atqꝫ dignis. q ergo dat alr: peccat. ⁊ regulā largitatis transcendit. qz qui largit dona sua nō indigentibus: Nullaꝫ acqrit laudē ⁊ largiēt sine tpe suo: ipse est sicut spargēs aquas salsas super littus maris. ⁊ qcqd datur indignis pdit. ⁊ q fundit vltra modū diuitias suas: ueniet cito ad amara litora paupertatis. ⁊ similatur illi q super se dat suis victoriam inimicis. Qui ergo dat de bonis suis tempore necessitatis hominibus indigentibus talis rex est largus sibi ⁊ subditis: eius regnū ꝓsperabitur: eius mādatū obseruabit: talē regē laudabunt antiqui: talis dicitur virtuosus largus ⁊ moderatus. Qui vero fundit bona sui regni in dignis ⁊ non indigentibus: talis est depopulator rei publice: destructor regni incōpetens regiminis. vnꝺ prodigus appellat: eo ꝙ procul a regno est sua prodētia. Nomen uero auaritie multū decet regē: ⁊ discōuenit regie maiestati. Si igitur aliqs regū alterū istoꝝ vitioꝝ habuerit vel auaritiā vel prodigalitatē. Si uult sibi consulere: ꝺebet cū sūma diligentia prouidere virum fidelem discretum ⁊ electum de multis cui debet cōmittere res publicas dispensandas ⁊ regni diuitias cōseruandas.

O Alexander firmiter dico tibi quisquis regū superflue continuat donationes vltra q̄ꝫ suum regnum ualeat substinere: talis rex proculdubio ꝺestruitur ⁊ destruit regnum suum. dico igitur itez illud quod nūq̄ cessaui dicere clementie tue ꝙ ꝺeclinatio prodigalitatis ⁊ auarite ⁊ acquisitio largitatis est gloria regum ⁊ perpetuitas regnorum ⁊ hoc fit quando rex abstinet se et retrahit manū a bonis ⁊ possessionibus subditorum. vnde inueni scriptum in preceptis magni doctoris hermogenis ꝙ sūma ⁊ mera bonitas claritas ⁊ intellectus ⁊ plenitudo legis ac signū perfectionis ē in rege abstinentia a pecuniis ⁊ possessionibus subditoꝝ. que fuit causa destructionis regni calculoruꝫ. vnde quia superfluitas expensarum superat reddi/tus ciuitatum ⁊ sic deficientibus redditibꝫ ⁊ expensis reges extenderunt manus suas ad res ⁊ redditus aliorū. subditi ergo pp iniuriā clamauerunt ad deū excelsuꝫ gloriosum. q imittēs vētum calidū afflixit eos uehementer ⁊ insurrexit populus ꝑ eos ⁊ noia eoꝝ penitus ꝺ terra deleuerūt. et nisi deus gloriosus subuenisset eis et imisisset quod imisit: destructū: fuisset penit⁹ illud regnū Scias itaqꝫ ꝙ diuitie sunt causa durationis anime animalis et sunt pars ipsius et non pōt durare tale alr si talis mita destruatur. Cauēdū ē itaqꝫ nimis a supbabūdantia et a supfluitate expensaruꝫ ut igit tpantia et largitas acqrat stulta et supflua donatio est euitanda. Et de substātia largitatis et virtutis ē dimittere et non inqrere de occultis secretorū nec reducere ad memoriaꝫ rē donatā. et ꝺ genere bonorum est et de substantia virtutis remunerare meritos: et remittere iniuriā: honorā dos venerari: et subuenire simplicibus: supplere defectus inocentiū: salutantibus respondere: linguam reprimere: iniuriā ad tēpus dissimulare: et stulti stulticiā fingere ignorar. docui ergo te q̄ sēp solebā docere et i tuo pectore semiar. Vero igit fiducia ꝙ illud documētū erit i tuis opib⁹ claritas

ſemp lucēs et ſufficiēs ſcia ad tua regimina toto tpe uite tue.verūtñ dico tibi ſapiētiā phyſicā abbꝛeuiatā et nūq̄ dixiſſez tibi:niſi ſeq̄reris docuñ tū.Qđ ſufficē ꝺberet in oibꝫ opib⁹ tuis i bⁿ ſeculo et in futuro.

De intētiōe finali regū.

Scias itaqz ꝙ intellectus ē caput regiminis: ſaluſ aie:ꝓſeruatio virtutū:ſpeculū ituitiuū:i ipſo ſiqdē ſpeculanſ fugiēda: p ipſū eligim⁹ eligēda: ipſe ē oꝛigo uirtutū radix oiuz bonoꝝ laudabiliū et bonoꝛabiliū.Et pꝛimū iſtiz itellect⁹ ē ꝺſideriū bone fame.qꝛ q ꝺſiderat bonā famā.famoſuſ erit atqz gloꝛioſus.et q ficte ꝺſiderat:p infamiā cōfū deſ.fama ergo eſt ꝙ pꝛincipaliꝛ et p ſe appetiſ i regimie.qꝛ regimē nō appetiſ pp ſe.ſz pp bonā famā.initiū ergo ſapiētie et itellect⁹ ē ꝺſideriū bōe fame qđ p regimē et dñiū hēſ ſiue acqriſ. Si alia ꝺ cā dñiuz vel regimē acqriſ vel ꝺſideraſ:nō erit fame acqſitio:ſed inuidie. inuidia itaqz generat mēdatiū:qd eſt radix repꝛobabiliū et materia vitioꝛū:mēdaciū generat detractionez ꝺtractio aūt generat odiū:odiū generat iniuriā:iniuria gñat ptinaciā.ptinatia gñat iracūdiā:iracūdia gñat ipugnantiā:impugnātia generat inimiciciā:inimicitia generat bellū:bellū vero diſſoluit legeſ et ꝺſtruit ciuitates.et hoc ē ꝫriū nāe:et qđ ē ꝫriū nāe: deſtruit totū.ſtude igiſ et dilige ꝺſideriū bone fame qm̄ rō p ꝺſideriū bōe fame elicit veritatē:ueritaſ ē radix laudabiliū et materia oiuz bonoꝝ.qꝛ ē cōtraria mēdacio:et gñat ꝺſideriū iuſticie: iuſticia aūt gñat ꝓfidētiā:cōfidentia largitatē:largitas familiaritatē:familiaritas amicitiā:amicitia ꝺo generat conſiliū et iuuamen.et p hoc ſiqdē oꝛbis fuit cōſtitutus et leges hominib⁹ cōſtitute. et hoc rōni cōuenit et nāe .pz ergo ꝙ ꝺſideriū regimínis pꝛopter bonā famā ē durabile bonū et laudabile.

De malis q̄ ſequunſ ex carnali appetitu.

O Alexander ꝺclina conatūs beſtialiū voluptatū.qꝛ coꝛꝛuptibiles ſunt.carnales.n. appetitus inclinant aiuz ad coꝛꝛuptibiles uoluptates aie beſtialis:nulla diſcretione p̄habita et in coꝛpoꝛe coꝛruptibili letaſ:et cōtriſtaſ icoꝛruptibilis ite⁹.Scindū ē igiſ ꝙ conat⁹ beſtialiſ uoluptatis gñat carnalē amoꝛē:Carnalis amoꝛ gñat auaritiā:auaritia gñat ꝺſideriū diuitiaꝝ:diuitiaꝝ ꝺſideriū gñat ſuperecūdiā:ſuperecūdia ꝺo p̄ſumptionē:p̄ſumptio ifidelitatē:infidelitas latrociniū:latrociniū vituperationē:exqua naſcitur captiuitas q̄ ducit ad detrimētū legis et ꝺſtructionē familiaritatis. et ad erumnā totius coꝛpoꝛis et hoc ē ꝫrium nāe.

De ſapientia regis et religione.

Primo et pricipaliꝛ cōueit regi q̄tuz ad ſeip̄z attinz ꝙ fama ſui nois diuulgetur i laudabilis ſapientia .et ꝙ cum ſuis rōcineſ ſapienter .qꝛ inde laudatur et honoꝛaſ:inde timeſ ab hōinibꝫ qñ uidēt eum in ſua ſapientia elloquētē et opibus pꝛudēter agētē. Poꝛo de leui pōt ſciri et p certa ſigⁿ ap̄bēdi an i rege ſapiētia vel iſcipiētia dñetur . qꝛ qcunqz rex ſupponit regnuz ſuuz diuīe legi:dign⁹ ē regeꝛ et honorifice dñari. q ꝺo i ſeruitutē redigit diuinā legē ſubiciēs eā regno ſuo et ipio: trāſgreſſoꝛ ē ueritatis et cōtēptoꝛ ſue legis.q ꝺo cōtēnit ſuā legē ab hoinibꝫ cōtēnetur .qa condēnatus ē in lege. Dico ꝺbum illꝺ qꝺ ſapiētes philoſophi diuini tus loquētes dixerunt ꝺ regis religiōe. qꝺ in pꝛimis ꝺceat regiā maieſtatē obtēpare legalibus iſtitutis non inficta apparētia ſz in facti euidētia.vt cognoſcāt ipſuz oēs timē deū excelſum et eē ſubiectū diuīe po⁶.Tūc.n.ſolēt hōines reuereri et timē regē qñ vidēt ip̄z ſuereri et timē ꝺuz. ſi itaqz tm̄ i apparētia ſe oſtēdat eē religioſum et in opibus ſit malefactoꝛ et difficile ſit nepharia opa cœlari et apud populum ignoꝛari a ꝺo repꝛobabiſ et ab hōinibus cōtēneſ et infamabiſ ei⁹ factum et diminueſ eius imperiuz.ut dixi diadema glozie ſue carebit honoꝛe . Quid igiſ plura dicā non ē p̄tium :non ē theſaurus qui poſſit redimeꝛ bonam famam. Inſup cōdecet regē legifero honoꝛare religioſos venerari:ſapiētes ſublimaꝛ et conferre cum eis:ac mouere dubitabiles quōes honeſte interrogare et diſcrete reſpondere.ſapiētioꝛes et nobiliꝛes magis honoꝛaꝛ ꝫz ꝙ ꝺcet ſtatum uniuscuiuſqz.

De pꝛudētia regis.

O poꝛtet etiam regem futura ex cogitare et futuris caſibus pꝛudenter occurere ut poſſit aduē ſa leuius tolerare: decet etiam ipſum pietatem habere :iram et motum animi retinere ne impꝛouiſa comotio ꝓgrediatur in actum ſine delibera tione:erroꝛem ſuum rationabiliter recognoſcere ⁊ ſapienter reuocare .quia ſumma ſapientia eſt in rege ſe ipſum regere.Cum vero rex uiderit aliquod bonum vel utile faciendum faciat cuz diſcretione ne nimis tarde nec nimis cito ne videaſ remiſſus vel impetuoſus.

De oꝛnamento regis.

Multum conuenit regie dignitati honoꝛifice indui ⁊ ſemp cū pulcbro appatu appere et excellē alios i ꝺcore. Uti g⁹ ꝺcet cariſ pulcbris ⁊ extra

neis indumẽtis. decet siqdẽ regem quadam p̃ro gatiua alios superare:ut per hoc dignitas decore tur:potentia non ledat: et debita reuerentia tri buatur.decet itaq3 regem facundum affabilẽ eẽ: clarã vocẽ b̃re:que multũ ꝓdest tẽpore p̃liorũ.

De taciturnitate regis.

O Alexander q3 speciosus et honorificũ ẽ i re ge abstinere a multiloqo.nisi necessitas id expos cat.melius.n.ẽ q9 aures hominũ sint semp sitibũ de ad eius loquellã q3 suis affectibus saturent. qr saturatis aũribus animi ẽt saturant:nec multus libenter videt regem:decet ẽt rege3 abstinere nec multũ frequentare consortiũ subditorũ: ⁊ maxie utilium psonar qr nimia familiaritas hominũ pa rit cõtẽptũ honoris.Et pp hoc pulchra consuetu do indorum in dispositione regni ⁊ ordinatione regis q statuerũt q9 rex tm̃ semel in ãno corã oibus appeat cũ regali apparatu ⁊ armato exercitu . se dens nobilissime in dextrario suo ornatu armor pulcherrime decoratus.Et stare faciũt vulgus a liquantulũ a remotis.nobiles vero ⁊ barones cir ca ipsum ⁊ tunc solet ardua negocia expedire:va rios ⁊ p̃cinctos rerũ euẽtus declinare:curã ⁊ o/ perã quã circa rẽ pulicã fideliter gesserat osten/ dere.consuevit siquidẽ in illa die dona elargiri ⁊ minus reos ȣ carcerib9 emãcipar: grauia onera releuare:⁊ multa pia opa exercere finito sermo ne sedebit rex ⁊ protinus assurget unus de cola/ teralibus principibus qui sapientior ⁊ facundior oibus reputatur ⁊ concionabitur ad eius honorẽ ⁊ cõmẽdationem ⁊ gratias referẽs glorioso deo qui ita bene ordinauit regnũ indor q9 de tã sapiẽ ti rege patriã decorauit ⁊ q9 laudabilẽ indorũ po pulum obedientẽ ⁊ unanimẽ cõfirmauit. Et post laudes diuturnas ⁊ comẽdationes regales vtet se ad laudes populi cõmemorando bonos mores captãdo beniuolentiam:inducẽs eos exẽplis ⁊ ra tionib9 ad humilitatẽ ⁊ obediẽtiã:reuerẽtiã ⁊ di lectionẽ regis .quo facto totus populus studebit regias laudes extollere:sua bona opera cõmen/ dare :pro regia uita deũ exorare p ciuitates ⁊ fa milias regis operaz ⁊ sapientiã enarrare. Et pp hoc docent pueros suos ab infãtia ⁊ inducũt ad regis amorẽ honorẽ obediẽtiã ⁊ timorẽ:hoc mo/ do publicat ⁊ crescit fama regis in secreto ⁊ ap/ to.Cõsueuerunt ẽt tali tempore malefactores ⁊ sceleratos punire ⁊ de medio tollere ut presump tionibus uia nocendi p̃cludat:⁊ cæteri corrigant Solẽt ẽt tali tpe tributa aleuiare : cũ mercatori/ bus dispensare :partes eis de redditibus remit/ tere:ipsos cũ suis mercibus diligenter deffendeꝛ ⁊ custodire .⁊ hec causa quare multũ populosa ẽ india.illic .n.concurrunt libenter undiq3 merca/ tores ⁊ bene recipiuntur:⁊ lucrãt diuites ⁊ pau/ peres ciues ⁊ forenses.inde est q9 tributa regalia ⁊ redditus augumẽtãt.Cauẽdũ ẽ itaq3 ab iniuria ⁊ offensa mercatorũ:ipsi siquidẽ sunt laudũ lato/ res famã hominũ referentes p uniuersum mũdũ. vnicuiq3 ergo reddẽdum ẽ quod suũ ẽ.qr sic mu/ niunt ciuitates:multiplicantur reddit9: ⁊ crescit regis honor ⁊ gloria:sic cõtremiscũt ⁊ cõpescunt inimici .uiuit ergo rex pacifice et securus sic con sequitur desideria voluptatis .

Quid debet homo appetere.

O Alexander noli appetere q9 ẽ corruptibile et trãsitoriũ et q9 te or3 cito relinquere:pete diui tias incorruptibiles:imutabilẽ uitã:regnũ æter/ nũ:durabilitatẽ gloriosam. dirige ergo cogitatio nes tuas in bonũ.semp redde te uenerabilẽ et glo riosum.uita vias leonũ et bestiarũ in suis imũdi tijs.noli eẽ crudelis et inflexibilis ad pcẽdũ bis de quibus victoriã habuisti .Cogita de futuris ⁊ accidẽtalibus casibus.qr nescis qd fuka dies pa ritura sit. De castitate.

Noli desideria imitari in cõmessationibus po tu coitu et diuturno sõno.O clemens imperator noli te inclinare ad coitũ mulierũ.qr coitus est q dã ꝓprietas porcor.q igit gloria tibi erit si exer ceas uitium irrõnaliũ bestiar et actus brutorũ? Crede mihi indubitanter qr coitus ẽ destructio corporis :abreuiatio uite:corrup° uirtutũ:legis trãsgressio:fœmineos mores gñat.et ul° illõ malũ q9 p̃dixim9 iducit. De regis solatio musicali.

Decet imperatoriã maiestatẽ priuatos b̃re fi deles cũ q9bus delectet cũ varijs instrumẽtis et gñrib9 organorũ cuz fuerit tediosus.aia.n.hũana naturaliter in talibus ȣlectat:sensus reqescit:sol licitudo et curiositas euanescit :totũ corpus uigo rat.Si tu igit uolueris i talib9 ȣlectari:ad plus p seuera in tali vita tribus diebꝰ vel quattuor ꝯ q9 tu videris expedire. et semper melius et honesti us est q9 hoc fiat priuatim . Cum itaque fueris in ipso solatio : abstine te a potu. et permitte ali/ os ad libitũ epotare. et finge te calefactũ a vino. quia tũc poteris multa secreta pcipere et audire et hoc non fiat frequenter sed bis vel ter in ãno.ȣ bes ẽt circa te b̃re ȣ tua familia spẽales q tibi re ferãt ea q̃ fiũt et dicũt p regnũ tuũ.Cũ fueris iter bonos barões honora sapientes et quos tu uide ris merito honorãdos.tene quẽlz i suo statu. inui ta bodie vnũ:cras aliũ: ꝯ q9 decet gño vni9 cuius q3 honora ipsũ. Null9 sit ȣ tuis nobilib9 q tuã ñ sẽ tiat largi[tcs]. pateat oib9 clem[a] maiestatis et nobili tas animi liberalis.

De nimio risu vitando.

Decet itaq; regē inter cetera discretionē ⁊ cō tinētiā hre: ⁊ a risu multū abstinere. qz frequēs ri sus tollit reuerētiā ⁊ generat senectutē. Insup sci re debes q̄ magis tenet rex hoies in sua curia bo nozare ⁊ in suo cōsistorio q̄z alibi qz tūc sua inter est. si qs alicui facit iniuriā: puniendus est ꝑz qua litatē sue psone: ut alii timeāt ⁊ discāt ab iniuriis abstinere. aliter. n. puniēdus ē nobilis ⁊ excelsus ⁊ aliter popularis ⁊ abiectus. bonū ē rigorē ⁊ cō tinētiā obseruare. vt sit inter regē ⁊ subditos disti ctio psonaꝝ. Ā scriptū ē in libro esculapiorum q̄ ille rex ē laudabilis ⁊ amādus q assimilat aq/ le dñanti inter aues: non ille q assimilat vni auiuz subiectarū. Si qs ergo in curia vel in p̄tia regie maiestatis p̄sumat iniuriā perpetrare vel offen sam facere: cōsiderādū est quo animo id facit: an ludēdo ut tibi complaceat ⁊ alios ad gaudia, puo cet: an in cōtēptū ⁊ dedecorationē tue dignitatis si primo leuiter corrigat. si 2°: morte moriat:

In qb⁹ cōsistit obedientia dñi.

O Alexāder obediētia dñatoris quattuor at tenditur modis in religiositate: in dilectione: in/ curialitate: ⁊ reuerentia. O Alexāder conuerte ad te alios subditorū: tolle iniurias ⁊ iniustitias ab eis. noli dare materiā hominibus obloquen/ di contra te. qz vulgus q̄cq̄d p̄t dicere de te: de/ leui p̄t facere. Cōtine te inq̄z q̄ nihil ꝓtra te pos sit dicere. ⁊ p hoc euitabis eoꝝ facere. Insup sci as q̄ discretio maturitatis ē gloria dignitatis ⁊ reuerentia dñi ⁊ exaltatio regis. Sūma q̄dē p̄ru/ dentia ē vt tua reuerētia cohabitet in cordib⁹ sub ditorum magis q̄z dilectio. legit. n. q̄ rex i regno ē sicut pluuia in terra que ē cæli grā: dei bñdictio terre: vite viuētiū iuuamētū. qz p pluuiā p̄pat iter mercatoribus: auxilium edificantibus. Attñ in plu uia sunt tonitrua: cadunt fulmina: torrētes itume scunt: fremunt maria: ⁊ multa mala eueniunt. p q̄ multa uiuentia pereuut. verūtñ accidentalia ma/ la non impediunt qn laudent bōies gloriosum de um in sua maiestate: considerantes signa sue gre: dona misericordiæ eoq̄ p pluuiā uiuificant na/ scentia: vegetabilia pululant. et cunctis uiuētib⁹ infundit benedic°. Et iō referunt homies laudes deo et obliuiscūt malorꝝ p̄teritorꝝ q̄ sup eos euene rūt. Exemplum regis conuenit exemplo ventorum quos deus excelsus emittit de thesauro sue mi sericordie et per ipsos deducit nubes: crescunt segetes: et fructus arborum matant: resumunt vi res spūs: aqua desiderata recipit: uia nauiganti bus apitur. et multa alia bona sequūtur ex uentis. cū impedimēta et diuersa pericula inferunt tā in fra q̄z in aqua: dolorē ad interiora inducunt: diui tias hominū discipāt. ⁊ dispergūt: ⁊ p eos corrup tiones aeris generant: venena mortifera nutriun tur: ⁊ multa alia inconuenientia ꝓsequunt. Et cū implorant inferiores creature clemētiā creatoris vt tollat ab eis ista mala: ipse nihilominus substi net ventos deducere cursum suum ⁊ tenere ordi/ nē quē statuit eis q̄ cūcta sapiētia sua aequali pon dere certo ordine destinauit ⁊ statuit seruis suis ea vt seruiant. ⁊ hoc exiuit ex imēsa misericordia sua: in ennarrabili bonitate. hec siqdē eadē pabo la est in hyeme ⁊ æstate quaꝝ frigora ⁊ calores sūma ꝓuidentia ⁊ imutabiliter stabiliuit ad gene rationē ꝓpagationē ⁊ durabilitatez rerū natura liū. tñ multa incōuenientia ⁊ mortalia pericula p/ ueniunt ex frigore hyemis ⁊ calore æstatis. Sic ēt accidit in rege: multa siquidē solēt ab ipso icō moda prouenire: q̄ suis subditis displicēt ⁊ mole ste ferunt: tñ in eis maxima utilitas iminebit.

De misericordia regis.

O Alexander indaga de inopia ⁊ necessitate miserabilū ⁊ debilium psonaꝝ: subueni egentib⁹ in sua indigētia. ⁊ de tua clemētia elige hominem sciētē eoꝝ linguā: eloquētē: ⁊ iusticiā amantē: qui vicē tuaz suppler ualeat. ⁊ eos misericorditer re gat ⁊ amat. i hoc. n. ē legis obꝛuātia honoris laeti cia ⁊ bñplacitū creatoris. De pru⁹ ⁊ ei⁹ vtili⁹te

O Alexāder thesauriza tibi ō legumin bus ⁊ granis vtilib⁹ ad uescēdū q̄ terre tue sufficiāt tpe famis ⁊ indigentie: vt cū venerit sicut solz accidē anūs famis ⁊ indigentie: ualeat tuis hoīnib⁹ tua p̄udentia subuenire. ⁊ in tpe necessitatis succur/ rēdū ē ciuitatibus ⁊ tūc debes aprire cœlaria tua: publicare per regnū ⁊ ciuitates frumentū ⁊ gra/ na thesaurizata. hæc erit magna cautela et ma xi ma p̄udētia: munimen regis: Salus populi: cu/ stodia ciuitatū. tūc tuum penetrabit p̄ceptū: tunc ꝓsperabit tuū fcūz. ex tua prouidētia salus reni/ et uniuersis. tūc sciēt oēs q̄ oculi tui ꝓcul uidēt Et pp hoc tuā apreciabantur clemētiā ⁊ cauebūt tuā offendere maiestatem.

De malis q̄ sequunt ex homicidio iniusto.

O alexander frequēter monui te ⁊ adhuc mo neo q̄ tu meaz custodias doctrinā: quā si serua/ ueris tuū p̄positū consequeris ⁊ regnū tuuz du rabile p̄manebit. uide ne p te sanguis būani g̃is fundat. qñ hoc soli deo ꝓuēit: q nouit occulta cō diū: secreta hominū. noli ergo assumere tibi dini nū officiū: qz nō ē tibi datū scire archanū diuinuz Caue igit quātū potes fundere sanguinē būanū. qz doctor egregius hermogenes scripsit dicēs q̄ qñ creata iterficit creaturā sibi sile: oēs virtutes

caelorū clamāt ad diuinā maiestatē:dicētes do mine dñe seruus tuus uult esse similis tibi. Ꝺō si iniuste interficit eū:respondebit creator excel sus:pmitte eū qa interficiens interficietur:pmit te mihi vindictam ⁊ ego retribuā et totiens virtu tes cælorꝝ presentabūt in suis laudibꝫ mortē iter fecti donec uindicta sūa⁹ de interficiēte q erit de pseuerātibus ī poenis æternis.Ꝺ Alexander in oībus penis bēs notitiā:multa gña malorꝝ didici sti exprimento reducas ad memoriā gesta patrū: ānales paternos discute:inde poteris multa bōa exēpla extrahere.fcā.n.pfa dant certa documen ta de futuris:minores ne cōtēnas.qz minor ⁊ ui lis sicut solet accidere poterit cito ascendere ad honores ⁊ diuitias et tūc erit ualidior et potētior ad nocēdum. De fide seruanda.

Ꝺaue ne infringas fidē datā et foedera confir mata qm̄ hoc conuenit infidelibus:iuuenibus:et meretricibus.serua fidem promissam fideliter. qm̄ oēm infidelē cōse^r finis malus.et si in fide in fringenda ad bonū euertat:tamen ipsa spēs ē ma la:exēplū rep̄bū:de genere malorū.scias itaqꝫ qꝺ p fidē fit hominū aggregatio:ciuitatū inhabitatō virorū cōio:regū dña^o:per fidem castra tenentur ciuitates seruantur:reges dñant:si quidem tol las fidem:cūcti homines ad statū pristinū reuer tuntur .s.ad instar brutorū.et similitudinē bestia rū.Ꝺaue igitur fidelissime rex infringere fidē da tam serua firmiter iuramenta tua et foedera et si sint grauia. Nescis qꝺ teste hermogene.duo sunt spūs qui te custodiunt:quorū⁹ unus stat ad dex tram alius ad sinistrā custodientes et scientes o pera tua et referentes creatori tuo quicquid tu ō cernis faciendū et in ueritate hoc solū te debꝫ et quēlꝫ retrabet ab oi ope inhonesto qs te compel lit tam frequēter iurare:non est hoc faciendū nisi ex magna cā et necessitate.rex vero multum roga tus et frequenter req̄situs nō debet iurare.nescis qꝺ non conuenit dignitati et derogas honori quā do iuras.subditorū⁹ et seruorꝝ ē iurare.si qdē q ris que fuit cā destructōis regni heubaiorū et sci taꝝ responderem tibi qz reges eorꝝ utebant iura mentis ad fraudem et deceptionē hominū et pro ximarū ciuitatū frāgentes foedera que fuerāt sta bilita ad salutē humani generis et utilitatē. iniq lli et infideles abutebant iuramentis ad subuer sionem proximorꝝ.et ideo æquitas iustīcie eos n ualuit amplius substinere.

De ordinatione imperii et ꝓprie familie.

Ꝺ doctissime fili Alexander scir te volo qꝺ in ordinatione imperii et regiminis sunt quedā do cumenta spe^ma ⁊ ualde moralia ptinētia tibi q̄ tū ad propriam familiam et oēm populū regēdū. sꝫ nō hñt hic locū:tñ tradam tibi in certo loco huius libri:et erunt documenta salutifera abreuiata et vtilia tibi valde :in quorum obseruantia prospe raberis domino concedēte. Noli poenitere ꝓ re pfa:qm̄ hoc est propriū debilium foeminarū manifesta ꝓbitatē:serua curialitatem:exerce bonita tē in hoc est pfectio regni ⁊ destructio inimici.

Quō rex debꝫ ordinare studia.

Prepara gymnasia:statue studia ī ciuitatibus tui regni:pmitte ⁊ p̄cipe tuis hoibꝫ ut suos doce ant filios scientiā lr̄arū ⁊ faciāt eos studere i no bilibus ⁊ liberalibus scientiis:⁊ tua prouidētia dꝫ eis in necessariis subuenire:fac aliquā prero gatiuam bene studētibus ⁊ proficientibus:ut per hec p̄pares aliis scholaribus exemplum ⁊ mate riam uigilandi :exaudi petitiones eorum: epl̄as eorum recipe :⁊ attende:collauda collaudādos: ⁊ remunera remunerandos. in hoc excitabis lr̄a tos ad tua preconia extollēda:⁊ ad gesta in scrip tis perpetuāda. Iste modus ē ꝓmēdabilis:et ista prudētia comēdāda:⁊ in hoc honorat imperium ⁊ decoratur totum regnum: illuminat curia ānales ⁊ gesta regalia memorie melius comēdantur. Quid sublimauit regnum grecorum:quid eorū gesta per totum mundum perpetualiter diffama uit.hoc certe diligentia studentium ⁊ probitas sa pientum:qui supra modum scias dilexerūt ⁊ ꝓp ter hoc talia meruerunt.Sane puelle in domo pa tris familias studio sciebāt cursum ānī: festa fu tura:solēnitates mēsium:cursus planetarꝫ:cās abreuiatorias diei ⁊ noctis:reuolutionē pleiadis ⁊ bootes :circulum dierum:signa stellarum:iudi cia futurorum ⁊ alia q̄ ptinēt ad artē supiorum.

De custodia proprie persone a mulieribus.

Ꝺ Alexāder nequaq̄ cōfidas in operibus ⁊ ser uitiis mulierū:ne comittas te illis .⁊ si necessitas exigit:illi te comittas q̄ fidelis ⁊ dilecta creditur eē tibi.qz dū mulier tractat tuam personaꝫ:sciat te eē quoddā depositus cōmissus apud eā.qz ī su is manibus ē uita tua.Ꝺaue venena mortifera. ñ eniꝫ de nouo incipiūt homines uenenari . Notuꝫ ē quāta multitudo regum ⁊ dñorꝝ anticipauit diem mortis ⁊ occubuit potionibus uenenorꝝ.

Qđ nō sit cōfidēdū uni medico.

Ꝺ Alexāder uni medico nō confidas:qm̄ un^o medicus potēs ē ad nocēduꝫ:⁊ ō facili audet ne fas presūere:⁊ scelus ōducere ad effectū.si itaqꝫ fieri pōt qꝺ sint.x.non sint pauciores:sꝫ fac eos in unū cōuenire.⁊ si sum̄da fuerit medicina:noli sū re nisi ō consilio plurimorum.Et tūc rex inter eos dꝫ habere vnuꝫ fidelē cognoscentē genera spēꝝ

et qualitates.qui debet oia que neceſſaria ſunt in compoſitione colligere:et de cõſilio medicoꝝ cũ certo pondere et menſura totũ conficere ſicut de cet. De puella nutrita veneno.

O Alexander recole fcã regine indoꝝ quãdo tibi mãdauit cã amicitie multa enxenia et dona venuſta inter que miſſa fuit illa venuſtiſſima puel la que ab infantia nutrita fuit et ibuta veneno ſer pentũ :ita ꝙ ſua natura uerſa erat in naturã ſerpẽ tũ.Et niſi illa hora ſagaciter inſpexiſſem i ipſam et arte magica iudicaſſem ita ꝙ audacter horribi liter et inceſſanter et in uerecũde ſuũ figebat uiſũ in facies hominũ.perpẽdi ſiquidẽ ꝙ interficeret homines ſolo morſu.quod experimẽto poſtea di diciſti et probaſti .et niſi hoc certiſſime oſtẽdiſ ſem:mors tua fuiſſet in ardore cottus conſequta O Alexander ſerua tuã nobiliſſimã animã ſupe riorem et angelicã.qꝛ comẽdata eſt tibi :non vt ꝺ boneſtetur:ſed vt glorietur.et non ſit de conditõe et genere mundanorum ſed de numero ſapien tum.

Quõ rex ſe debet rẽgere per aſtronomiã.

O rex clemẽtiſſime ſi fieri põt ñ ſurgas:nec ſe deaſ:nꝫ cõedaſ nꝫ bibas:nec poenit⁹ aliqd facias ſine ꝯſilio piti i aſtroꝝ arte.Sciasꝑ cẽto ꝙ nihil facit de⁹ glorioſus vanũ uel ocioſũ i nãis ſꝫ oia fa cta ſunt probabili ꝺ cã ꝛ certiſſima rõe.ꝛ per iſtã viam ꝛ inqſitionem cognouit peritiſſimus doctõ noſter plato nãm partium compoſitarum ex con trariis q̃litatibꝫ ꝛ coloribus in ſua generatione ꝑ cõpationẽ ad res compoſitas ꝛ per hoc habuit ſcientiam de ideis ꝛ rebus formatis.ne adhibe as fidem inſcipientum dictis q̃ dicunt ſcientiam planetaꝝ difficilem eſſe ꝙ nemo poterit et ad ip ſam puenire.iſti neſciũt quid dicũt qꝛ apud ptãtẽ intellectus nihil eſt difficile et cũcta ſunt ſcibilia ẽt in uia rõis,ſunt et alii nõ minus ſtulti q̃ dicunt deum cuncta ꝑuidiſſe et ordinaſſe ab æterno unꝺ dicũt non ꝓdeſt futura ꝑnoſcere:ex quo debẽt ne ceſſario euenire .Quid igitur uꝫ ſcia ſtellaꝝ:Iſti ergo ſimiliter manifeſte errant.dico igitur ꝙ et ſi q̃dã ſunt neceſſario uẽtura:tñ ſi ꝑſciũtur:leui⁹ to lerantur prudẽtius declinantur .et ſic quodãmo do euitantur.qꝛ eo ipſo ꝙ futura ſunt i noſtra no titia et ꝑuiſa recipiuntur prouide et diſcrete:trãſ eunt ſine moleſtia et maxima leſione.ẽbigꝛa quã do hyems ſe prepat nimis frigida:hõines ꝑpant hoſpitia calida:ꝑuidẽt indumẽta:carbones et li gna acqrũt:et ſic ſe de aliis multis ꝑmunĩt.et pp hoc uenĩẽte hyeme a frigore nõ ledũtur .hº ẽt fa ciũt in æſtiuo calore .p frigida.n.cibaria et reruꝫ ſpẽs euadũt feruorẽ æſtatis.Siꝛ autẽ qñ ꝑſcire poſſumus ãnos famis et indigẽtie :ꝑ ꝓſeruatiõeꝫ frumentoꝝ et prouidẽtiam reruꝫ minus moleſte ac leuiter ſubſtinent tempus famis .Lõfert ergo multum uentura preſcire qꝛ melius declinantur. et qꝛ poſſunt hõines qñ futura ꝑnoſcũt ꝺſtinatorẽ excelſum tantũ ꝑcibꝫ implorare ꝙ per ſuam potẽ tiam futura ab eis auertet et aliter ordinabit. nõ enim ꝑdeſtinauit quod ſue potẽtie in aliquo dero getur.poſſunt ſiquidem homines diuinã clemen tiã ꝺprecari orõnibus precibus deuotionibus ie iunĩs ſacrificiis helymoſinis et multis aliis bo nis ꝺ cõmiſſis ueniaꝫ petere implorantes et ꝺ re atibus poenitentes.et tunc ẽ ꝟiſimile ꝙ deus om nipotẽs auertat ab eis qꝺ trepidant et formidãt. redeamus ergo ad predictum ſermonẽ.Scĩẽ dũ eſt igitur ꝙ aſtronomia diuiditur in duas partes vꝫ in ordinationem coelorum ꝛ ſpærarum in diſ poſitione planetaꝝ in diuiſiõe ſignoꝝ ꝛ eoꝝ clon garõe ꝛ ꝺ ſuis motibꝫ ꝛ iſta parſ Aſtronomie vo cat ſcientia.Scꝺa pars ẽ ꝺ qualitate ꝛ de modo cognoſcẽdi motũ firmamẽti ortũ ſignoꝝ ſup reb⁹ euntibus anteq̃ fiant ſub firmamẽto lune ꝛ hæc ſecũda pars dicitur Aſtrologia ſiue ſcientia iudi ciorum ꝛ dignior ꝑs aſtronomie eſt ſcientia ꝺ ti bus rebus vꝫ de ſphæris planetis ꝛ ſignis.Sci as iᵗ ꝙ fixi planete ſĩt mille ꝛ .xxix.ꝺ qbus tradaꝫ tibi ad plenum in quadam parte iſtius libri. Hũc uero tibi prius tradere volo medicinaꝝ doctri naꝫ ꝛ quedam alia ſecreta que tibi ſufficiunt i cõ ſeruatione ſanitatis ut non indigeas aliquo me dico.quia conſeruatio ſanitatis ꝛ ſalutis melior ꝛ pretioſior ẽ omni medicina.ꝛ ualde ſunt tibi ne ceſſaria ad regimen huiuſ mundi.

De conſeruatione ſanitatis.

Sciendũ eſt itaqꝫ ꝙ non eſt uia ad ſcientiaꝫ a liquã acquirendam niſi per potentiam :ꝛ non eſt potentia niſi per ſanitatẽ : ꝛ non eſt ſanitas niſi ꝑ aequalitatẽ complexionum:ꝛ non eſt aequalitas complexionum niſi per temperantiam humoruꝫ ꝛ deus glorioſus ordinauit modum ꝛ remediuꝫ ad temperantiam humorum ꝛ conſeruationẽ ſa nitatis.ꝛ ad plurima acquirẽda reuelauit ea phi loſophis ꝛ ſanctis prophetis ꝛ quibuſdam aliis quos ꝑelegit ꝛ illuſtrauit ſpiritu diuine ſapiẽtie ꝛ dotauit eos donis ſcientie .ꝛ ab iſtis ſequaces philoſophie principium ꝛ originem habuerunt in di ꝛ latini perſes ꝛ græci ab iſtis exauſerunt et ſcripſerunt artium principia et ſecreta :quia in ſcripturis eorũ nihil fatuum nihil reprobum in uenitur ſed a ſapientibus approbatur .qui enim ſibi ipſi cauſa perditionis eſt multo leuius cauſã perditionis preparabit alĩs. quia illud elli-

gimus quod amamus: ⁊ illud querímus quod intendímus. Scire tamen debes q̄ glorioſus de⁹ inter cæteros prophetas magis grecos illumina uit ad ſcias acquirendas ⁊ rerū naturalium gene ra cognoſcēda. de hoc aūt alibi tibi fidē fecimus unde ꝑz ipſos propoſuimus procedere in hoc li bro dño concedēte.

De compōne hominis.

Cōueniunt itaq̄z ſapientes ⁊ philoſophi natu rales q̄ hō eſt compoſitus ex oppoſitis elemētis ⁊ ex quattuor cōtrariis humoribus q̄ ſemp indi gent alimētiſ ⁊ potib⁹: quibus ſi caret hō cor⁹ ei⁹ ſubſtātia. ⁊ ſi hijs ſupfluę vtatur vel diminute in currit debilitatē ⁊ infirmitatē ⁊ alia incōuenien tia multa. Si uero vtiſ tpate: inueniet iuuamē vi te: corporis fortitudinem: ⁊ totius ſue ſubſtan tie ſalutē. Cōuenerunt ergo vnanimiter q̄ q̄ tranſ gredit debitū modū in pleno ⁊ vacuo: ſomno ⁊ vi gilia motu ⁊ quiete in diſſolutione ⁊ retētione vē tris in ſubtractione ſanguinis non potit euadere furorē egritudinis ⁊ moleſtias infirmitatū ꝺ qui bus omnibus ꝺterminaturus ſum ſub ꝓgrua bre uitate tradendo doctrinā certiſſimam de generi bus egritudinū ⁊ de remediis earūdē. Conue niunt itaq̄z vniuerſi q̄ qui cauet ſibi a ſupfluita te ⁊ indigentia conſeruando aequalitatez ⁊ tpan tiā ille percipiet ſanitatē ſalutiferā ⁊ longitudinē die ꝯ. Ego ſiqdē non inueni aliquē ꝓbiloſophorū diſcrepātiū ab hac ſnia vz q̄ oīa delectabilia hu ius mūdi ſiue delitie ſiue diuitie ſiue honores ſi ue voluptates uniuerſa ſunt pp durabilitatem. q̄ igitur appetit viuere aut durare ſtudeat acquire re q̄ durabilitati cōuenit ⁊ vitā conſeruēt. ⁊ re nunciet deſiderio ꝓpꝛie voluntatis. nec come ſtionē comeſtionibus ſuperaddat. Audiui ꝺ ypo crate q̄ ſeruabat dietas ꝓ q̄bus debilitatē cor poris ſubſtinebat cui dixit ſuus diſcipulus. doc tor egregie ſi uelles bene comedere non ſubſtine res tātā corporis debilitatē. Rñs vero ypocra tes dixit fili ergo comedo vt uiuā: ñ uiuo ut come dā. Alimentū. n. pp durabilitatez querendū ē: nō durabilitas pp alimētū. Sane multos noui q̄ di minuerūt de alimēto ⁊ comeſtiōe abſtinētes a ſu is appetitibus ⁊ parcentes gule ⁊ uiuētes tpate p dietas q̄ fuerunt pp hoc ſani^mi corporis: longio ris vite: boni appetitus ⁊ leuioriſ motus ⁊ melio ris operationis. ⁊ hoc manifeſtum ē in arabibus ⁊ ſæpe eūtib⁹ p deſerta ⁊ itinera lōga. hoc ē ergo magnū argumentuz. q̄ abſtinere a nimia comeſtiōe ⁊ ſupfluitatē purgare eſt ſūma ſanitas. Alexā der in medicina cōtinent certiſſima ⁊ ueriſſima documenta: qz cōſeruantia ſanitatis in duob⁹ pri cipaliter conſiſtit. primū ē q̄ hō ꝺtatur cibis con gruentibus ſue ætati ⁊ tpi in quo eſt: ⁊ cōſuetudi ni ſue nature: vz ut vtatur cibis ⁊ potibuſ q̄b⁹ nu triri cōſueuit ⁊ ſuā ſubſtātiā cōfirmabit. ſcōm q̄ purget ſe ab eo qꝺ generat ex ſupfluitate ⁊ cor ruptis humoribus. Sciendū ē igit q̄ corpora ho minū q̄ ſunt receptacula cibi ⁊ potus diminuunt ⁊ reſoluuntur tam ipſa corpora recipientia q̄z ip ſa alimenta recepta. reſoluunt itaq̄z in primis p calorē naturalē q̄ deſicat humiditatē corporis ⁊ nutritur ac paſcit eadē humiditate. Reſoluunt ſecundo p calorez ſolis ⁊ venti qui deſicat humi ditatem oīuz corporū ⁊ paſcunt humiditate tam corporum q̄z fluminū. Cū ergo corpus ē calidū vaporabile Valent ſibi groſſa cibaria. qm̄ id qꝺ diſſoluitur ⁊ emittit ꝺ tali corpore erit multe q̄ti tatis ⁊ groſſe pp nimiū calorē ⁊ uapore corporis Quādo vero corpus ē deprеſſum ⁊ ſiccū ualent ſibi ſubtilia ⁊ humida cibaria. Cūqdē illꝺ quod diſſoluit ꝺ tali corpore eſt pue quantitatis ꝓpter ſuos ſtrictos meatus. certū itaq̄z eſt documentuz ad ſeruandā ſanitatē q̄ hō utatur cibis cōuenien tibuſ ſue cōplexiōi in ſanitate ꝟbigſa. Siqs ē cali de nature conueniunt ſibi calida cibaria tpata ſi vero frigide: ſue cōplexioni cōueniūt frigida tpa ta. Ydē poenitus dico in humido ⁊ ſicco corpe. ſi ergo calor augumentet ⁊ inflāmet nimia infla matione aut pp calida cibaria ⁊ fortia aut pp ca lorē extraneū dñantē et uincentē. tunc oppoſita et cōtraria iuuant. ſ. frigida. Cum fuerit ſtomach⁹ calidus fortis et bonus tali ſtomacho melioza ſt fortia cibaria et groſſa qz talis ſtomachus eſt ve lut ignis ualidus potens cōburrere multa groſſa ligna. Cū uero ſtomachus eſt frigiduſ debilis ta li melioza ſunt ſubtilia et leuia qz taliſ cōpat igni cōburenti cānas et ſubtilia ligna.

De ſignis boni et mali ſtomachi.

Signa boni ſtomachi ſunt hec leuitaſ corporiſ Claritas intellectus: motus appetitus. Signa ve ro mali ſtomachi et debilis digeſtionis ſunt hæc grauitas corporis: molitieſ: pigrities: inflatio fa ciei: oris frequens aptio: grauitas oculorū: tur pis et mala eructuatio quādo. ſ. eructuat accidū inſipidum aut amaz aut aquoſum aut fetiduz. et propter hoc generant uētoſitates et inflāmatio nes in uentre et diminuitur appetitus. Cū res eſt in maiori quantitate ꝓueniunt tūc excreationes et extenſiones extremitatū reflexiones mēbrorū tremores cordis: aptiōes oris et alia q̄dā mala q̄ oio cōtraria ſunt ſanitati: deſtructibilia corporiſ. corruptibilia nature. Debes ergo rex clemētiſſi me te ipſum diligenter cuſtodire ab incōuenienti

bus supradictis.

De regimine sanitatis.

Cum corpus corruptibile sit: eiqꝫ accidit corruptio exoppositione complexionū ⁊ humorum q̄ sunt in eodeꝫ. visuꝫ est mihi in presenti ope tibi scribere quedam vtilia ⁊ que omnino sunt necessaria ex secretis artis medicine quibus cōtentus sis ⁊ maxime cū sit inhonestum vt appareant medico cūcte regis infirmitates. Si autem hoc exē plariter inspexeris ⁊ iuxta hunc ordinē preciosissimū fueris conseruatus: medico non indigebis exceptis biis accidentibus bellicis ⁊ cæteris q̄ oino vitari non possunt.

Quid post somnum sit faciendū.

Dꝑ o Alexander cū a somno surrexeris modicū ꝺ ambulare ⁊ tua membra equaliter extēde rectiā caput tuū pectinare. qꝛ membrorū extensio corpus corroborat ⁊ pectinatio capitis vapores ad ipsum ascendentes tempore dormitionis a stomacho educit. In æstate lauare cū aqua frigida qꝛ stringit ⁊ retinet calorem capitis. ⁊ hoc erit quedam excitatio desiderii comedendi deinde indue te vestimētis optimis: ⁊ orna te pulcherrimo ornamento. qꝛ animus tuus naturaliter delectabitur in huiusmodi conspectu ⁊ pulchritudine ⁊ virtus splendide vite confortabitur ⁊ delectabitur inde nimis. deinde excabis dētes ⁊ ziziuas cū corticibus arboris calide ⁊ sicce amari saporis. hoc siqdem multum iuuat dentes. n. mūdificat: ⁊ oris vitium liquefacit. ⁊ diſtat linguā clarificat loqutionē: insuper excitat desideriū comedendi. deinde suffumigabis te suffumigationibus conuenientibus tempori. hoc. n. valde pficit apit. n. clausuras cerebri ⁊ grossiora reddit colla ⁊ brachia pinguescere facit: clarificat faciem atqꝫ vultum: ⁊ tardā facit canitiem: corroborat sensus post hoc aūt vtaris preciosissimis vnguentis atqꝫ odoriferis. temporibus quoqꝫ cōgruentibꝰ in quo fueris. qꝛ in omni odoratu reficit aia ⁊ oīs odor est ei suauissimus cibus ⁊ cum refecta fuerit anima ⁊ firmata que delectata ē: corpus corroborabitur: cor gaudebit: sanguis in uenis incipiet currere ex letitia anime. Post hoc accipies alatros. i. excellio ligni aloes. quod in libris medicorum inuenitur ⁊ tunc ex road. i. ex reubarbaro pondus quattuor denariorum. qꝛ hoc valde pficit. subtrahit. n. flegma ab ore stomachi excitat calorē corporis: fugat ventositatem: ⁊ bonū reddit saporem. deinde cum nobilibus sede ⁊ cuꝫ sapientibus loquere. ꝑm consuetudinem age quod decet agere. Cumqꝫ voluntas fuerit comedendi iuxta horam consuetudinis vtere labore corporis modico. s. uel equitando uel de ambulando uel aliquid aliud faciendo. qꝛ hoc corpori multū iuuat: fugat. n. ventositates: corpus aptat: corroborat atqꝫ alleuiat. ⁊ calorem stomacho īcendit. cō strigit compages ⁊ liquefacit supfluos humores residuos ⁊ flegma descendere facit a stomacho cibū incensum. i. calidum nimis ⁊ deficatū. Si ponantur cibi multi ante te comede ex illis quos elegeris iuxta desiderium tuum cum pane equaliter leuato q̄ erit perfecte fermentatus ⁊ prepone ex eis quos preponere debes verbigra. si sumpserit homo in prandio pulmentum molle ⁊ moliens uentrem ⁊ aliquod retinens secutum fuerit. Si prius molle precesserit leuius facit digestionē si vero retinēs ante comederet ⁊ postea molle vtrūqꝫ male digerit. Similiter si homo sumpserit plura pulmenta mollia que cito digeri possunt oꝫ vt altquid precedat retinens i fundo stomachi: qꝛ profunditas stōachi calidior est ac fortior ad moliendum eo qꝛ in ea parte sunt partes carnose ⁊ ē uicina epati ⁊ cuius calore cibi decoquntur. Et in comestione debes regere manuꝫ. i. cessare a comestione dū adhuc uoluntas seu desiderium fuerit comedendi. qꝛ ex superfluitate cibi angustiat stomachus: grauatur corpus: leditur animus ⁊ cibus remanet in fundo stomachi ponderosus ⁊ nociuus. Similiter a potatione aque animum tuum retine super cibum donec in consuetudinem tibi veniat. quia potatione aque frigide super cibum stomachus refrigeratur ⁊ extinguit calorē digestionis ⁊ cibū confundit ⁊ impedimentū generat. si multum bibitur. quo nihil erit deterius cordi. Si uero necesse fuerit ut aqua sumatur vel pp calorē tēporis vl̄ propter calorē stomachi vel pp calorē ciborū: sit modica ⁊ bene frigida sit. cūqꝫ refectus fueris incede super stramenta mollia dei/de tpate dormi ⁊ requiesce una hora super latus dextrū deinde ad sinistrū reuertere. ⁊ super illud dormitionem pfice qꝛ latus sinistrū frigidū ē. iō i diget calefactione. Si ergo sentis grauedinē i stomacho ⁊ in ventre torsiones. tunc medicina ē ponere super ventrem camisiā calidā ponderosam aut amplecti puellam calidam speciosam. Si vero eructuationē sentis acerbam signum ē frigiditatis stomachi. huius rei ē medicina bibere aquā calidam cū syrupo acetoso ⁊ vomere. qꝛ incarceratio cibi corrupti in uentre est calidi corporis ꝺ structio. Et motus ante prandium calorē stomachi excitat. sed post prandium diu nociuus est. qꝛ tūc descendit cibus indecoctus in inferiores partes stomachi ⁊ ex inde generat inclusiones ⁊ alia mala.

De efficatia diuerse dormitionis.

Scito q dormitio ante prandium macilētum reddit corpus ⁊ deficcat humiditatē eius. post refectionē aūt corroborat atq; nutrit: qr dū dormit hō qescit corp⁹: ⁊ tūc trahit caliditas naturalis q̄ diffusa fuerat p totū corp⁹ ad iteriora stomachi/ tūc corroborat stomachus sup decoctōe cibi: tūc q̄rit virtus naturalis suā qetē. ⁊ pp hoc dixerunt qdam philosophi q magis ꝓficit vespertina co/ mestio q̄s meridiana qr meridiana comestio reci pit calorē dieiq̄m sensus opantur ⁊ aīus uexatur pp ea q̄ audit homo ⁊ rōat ⁊ pp cogitationē ⁊ pp multa icōmoda q̄ corp⁹ circūueniunt ex caloze ⁊ motu ⁊ pp hoc in hora meridiana diffundit caliditas naturalis p exteriora corporis ⁊ iō tūc multum debilitat stomachū ⁊ fit impotēs ad ꝺcoquēdum cibū. verūtn in cœna vespertina fit totū ꝓtrariū. qr tūc accidit corpori trāqllitas laboris ⁊ cordi ⁊ tūc ē reqes sensib⁹ ⁊ aie. ⁊ inest noctis frigiditas q̄ ducūt calorē naturalē ad iteriora stomachi ¶ Ītē ignorare non debes q q consueuit comedere bis i die si ꝓtinuat ad vnā certū eueniet sibi nocumentum. sicut euenit illi q consueuit comedere semel in die ⁊ icipit bis comedere. qr ei⁹ stomachus neqt cibū digerē. ⁊ indigestū remanet nutrimentū. ⁊ q ꝓsueuit certa hora comedere ⁊ trāsfert suā comestionē in aliam horaz cito pcipiet q sue nature non proficit sz multū officit. qr ꝓsuetudo est altera natura. si igitur aliqua necessitas q̄ legē non habet compellit ad hoc quod ꝓsuetudo renuit ꝺz hoc fieri discrete ⁊ sapiēter. s. vt fiat mutatio cōsuetudinis paulatim vna uice post aliam ⁊ sic tūc cū dei auxilio bene fiet: ⁊ caue ne iteruz comedas donec cognoueris stomacū totū eē vacuum ⁊ purgatū primo cibo ⁊ hoc cognosces per desideriū. i. cū volūtatē comedendi hr̄e coeperis ⁊ p subtilitatē saliue ad os decurrentis. qr si qs cibū suscipit absq; corporis necessitate. i. comedēdi volūtate inueniet calorē naturalē ualde gelidū Si vero cum desiderauerit susceperit: tūc inueniet calorem sicut ignem accensum. ⁊ cum coeperis habere desiderium comedēdi debes statiz comedere: qr nisi statim comedat stomachus implebit humorib⁹ pessimis quos ꝓtrahit ad se de superfluitatib⁹ corporis q ꝓturbabūt cerebrum vapore pessimo. ⁊ cum post affuerit cibus fit tepidus ⁊ non ꝓficit corpori.

De quattuor anni tpib⁹. ꝺ vere.

De intētione nostra breuiter ꝺterminabo ꝺ q̄t ꝺor tpib⁹ āni: de q̄litate ⁊ proprietate vniuscuiusq; temporis ⁊ de uariatione eorūdez. Quattuor sunt anni tempora que distinguntur. Ver tunc incipit quando sol ingredit signuz arietis. tūc enim est initium veris ⁊ durat p nonaginta duos dies ⁊ horā vnā cū dimidia ⁊ hoc a. x^a die exeūte martio vsq; ad. x. diē iunti. in hoc tempore dies ⁊ nox adeq̄ntur. in suis regionibus dulcescit temp⁹: mitescit aer: sufflant vēti: dissoluunt nues: currunt torrentes inter montes scaturiunt fontes: extollūtur humiditates ad sumitates arborum ⁊ capita ramorum: semina surgunt: crescunt segetes: virent prata: pululescunt ⁊ decorantur flores induuntur nouis floribus arbores: ornat terra gramib⁹: generant alimenta: parant pascua: cuncta resumunt uires suas: cātant aues: resonant philomene: tellus recipit ornamentum integre ⁊ pulchritudinem suaz: ⁊ fit sicut sponsa pulcherrima spetiosa ornata uariis colorib⁹ ut appareat hominib⁹ in festo nuptiarum. Ver est caliduz ⁊ humidum ⁊ tempatū: aeri simile ē ⁊ excitat in eo sanguis: ⁊ diffunditur p vniuersa membra corporis ⁊ proficit in eo quod est equalis cōplexiōis. i. tēpatū ⁊ talia in eo comedantur ut sunt pulli gallinarū ⁊ oua non superflua. s. usqz ad. vi. ⁊ lactuce agrestes quas rustici scarta vocant ⁊ lac caprinū nullum enim tempus ē ad minutionē melius ⁊ p ficit in eo vsus ⁊ motus corporis solutio ventris vsus balnei ⁊ sudoris ⁊ specierū potiones ad digerendū. Si purgatoria accipienda sunt. qcqd p purgationē vel minutionē acciderit: hoc tpe sua humiditate restaurat.

De aestate.

Aestas tunc incipit cū sol ingreditūr primum punctū cancri ⁊ continet nonaginta duos dies ⁊ horam cum dimidia ⁊ hoc ē a ꝺcima die iunti usq; ad decimā diē septēbris in hoc tēpore ellongātur dies ⁊ abbreuiant noctes in oibus regionibus crescunt calores: inflamāt uēti: trāqllitas ē i mari: serenitas in aere: deficantur segetes: nascuntur serpentes: funduntur venena: corroborant cōpozū virtutes ⁊ fit mundus quasi spectosa corpora aetate pfecta: caloze inflamata: estitiuū tēpus calidū ē ⁊ siccū in quo excitat colera rubea. ⁊ ꝺz ab eo caueri quod fuerit valde calide ⁊ ficce nāe vel cōplexionis. excitat. n. colerā rubeam. ab esu quoq; et potatione nimia abstinēdū ē i aestate ne calor naturalis extinguat. Comedas in eo qcqd frigide et humide ꝓplexiōis fuerit vt carnes uituline cum aceto et cucurbita et pulli saginati pulmentum quoq; ex farina ordei et fructus acri sapozis et mala acria et venus parce petat. ab omni minutione abstineas: nisi necesse fuerit organis et motib⁹ sui corporis, balnea babeantur parce.

De autumno.

Autumnus tūc incipit qñ sol intrat primū gradum libre, ⁊ ptinet nonaginta vnā diē ⁊ horā cum dimidia hoc est a decima septēbris usqz ad decimā decēbris in hoc tpe adequant dies ⁊ noctes fm vicē nox crescit ⁊ tollit de die: aer frigescit: vēti inflantur septētrionales: mutant tēpora: decrescunt flumina: diminuuntur fontes: marcescunt viridaria: deficiunt fructus: facies terre sua caret pulchritudine: uolatilia querūt calidas regiones: aialia suas appetūt cauernas: serpentia foueas vbi colligunt victūm p hyemez. ⁊ mundus cōpat foemine plene ætatis indigenti vestibus quasi vt recesserit ab ea iuuētus ⁊ festinz senect⁹. Autūnus ē tempus frigidū ⁊ siccū in quo colera nigra consurgit oz autez vt in eo tpe sumant calida ⁊ humida ut sunt pulli ⁊ agni uinū uetus: rue dulces: abstineas ab omnibus colerā nigrā generantibus: motus corporis ⁊ usus veneris magis q̄z in æstate nocet. balnea quoqz ⁊ purgatoria si necesse fuerit fiant in hoc tpe. si homo indiget vomitu fiat in meridie. ⁊ in calidiori hora diei. qz i talib⁹ horis superfluitates generant in homine: purgatio ventris ꝫz fieri in hoc tpe per astraton ⁊ agaton et p oiaque trabūt nigraz colerā ⁊ reprimunt humores.

De hyeme.

Hyems tūc incipit qñ sol intrat primū signum Capricorni ⁊ cōtinet dies nonaginta. ⁊ horā cum dimidia ⁊ decima ꝺcēbris usqz ad ꝺcimā martij in hoc tēpore dies abbreuiant: ⁊ noctes elongant cōualescūt frigora: exasperant vēti: cadūt arbor folia: mōriunt ꝓ maiori parte uirentia: ⁊ indurātur quasi lapis. ⁊ maior pars aialiū abscondunt in ventre terre ⁊ in cauernis montium: ⁊ p̄ nimio frigore ⁊ humiditate obscuratur aer: denigrescit tempus: contremiscūt pecora ⁊ iumenta: debilitant cōporū virtutes ⁊ est mundus quasi uetula languida: aetate ꝺcrepita: indumento nuda: mori proxima. Hyems est frigida ⁊ humida in qua conuersationem oz flecti. i. redire ad medicinas calidas ⁊ ad cibos calidos: ut sunt pulli galline ⁊ arietine carnes ⁊ assature ⁊ vniuersa pigmēta calida. Ficus quoqz ⁊ nuces ⁊ vinū rubeū optimuz ⁊ sumant electuaria calida: abstineat ēt a solōe vētris ⁊ minutione sanguinis: neqz ventris neque cibi habundantia utaris: ne digestio debilitet: unge corpus tuū vnguentis calidis: ⁊ utere balneis nimus potus ⁊ ven⁹ nō nocent hoc tempe nec nimi⁹ comestio. qz hoc tempore pre nimio frigore cabz naturalis colligit ⁊ ingreditur in interiora coporis. ꝫ meliz est digestio in hyeme. in vere aūt et estate venter est frigidus. qz hiis tpibus pori appiunt pp calorē. et diffundit calor naturalis p omnes ptes corporis. et propter paucitatē caloris stomachi digestio impeditur et humores commouent. Scias igit hec et dñs te conseruet. vale Alexander: hanc dietā precioſam tibi prefixā custodi naturalē calorē cōseruando. qz q̄z diu calor tpatus in homine pseuerat sanitas longis tpibus custodit. nā duobus modis inueterat hō ac deficit, uno .s. naturali q debito nature fit. s. ex senectute: que vincit in corpore destruitqz naturā aut accidentali .s. ex infirmitatibus et aliis pessimis causis.

De hiis q̄ impinguāt corpus.

Hec impinguāt corpus et humectāt: qes et saturitas: esus ciboz dulciū ac diuersoz: et potatio lactis et vini dulcis: et dormitio post comestionē super stramēta mollia odoriferis refecta locis ac tēporibus cōuenientibus. et ingressus balneorum dulcium aquaz et ibi sessio modica ne diuturnitate balnei corpus debilitet: odorem sentire odoriferū vel qcqd odoris fuerit boni unūqqz in tēpe cōgruo vnde in hyeme alchittmū quod ē cuiusdā floris spēs et calide nature. rose qdem et viole et qcqd fuerit frigidum in aestate et exerceatur uomitus semel in vnoquoqz mense et maxime in estate. uomitus. n. lauat corpus et stomachum purgat ab humoribus pessimis et putridis et si fuerint humores pauci in stomacho cōfortabitur calor ad digerendū: corpus implebitur humiditate et pinguedine et multis vtilitatibus si cū hac dispositione cōtingat bñe gaudiū letticiā et rōnem et gloriam et honorem de inimicis victoriā spez atq̄z fiduciā in plebe sua. et in lusiōibus delectari et facies pulchras aspicere. et libros ꝺlectabiles audire. vestimentis optimis et varietate tinctis induere et vnguētis vngi temporibus cōgruis.

De hiis q̄ macrant corpus.

Ecōuerso hec macrant corpus et ꝺbilitāt et ꝺsicāt: modicū comedere et bibere: multū laborare: frequenter ad solē ire: extra mēsuraz deambulare: dormire ante prādiū sup stramēta dura: mētē sollicitare: metuere: balnea sulfuree aque intrare: comedere sal⁹os cibos uinū vetus multum potare: multū quoqz egerere: et sanguinē minuer. et minuendo mensuram excedere. et cogitatōes pessimas et tristicias bñe. Regula Yppocratis si quis repletus uel cōstipatus balneū intrabit illi dolorē vel inteſtinorū certissime incurrere pōt. si qs coiuerit ventre repleto palisim incurret. nec post cibum quis curr at uel equitet nimium. Qui simul lac et pisces saepe comedunt lepram incur

rūt .vinū ⁊ lac ſimilia operantur.

De diuiſione corporis.

Corpus diuidit in quattuor parteſ prima ē ca put .Quādo ergo in eo cōgregantur ſupfluita/ tes poteris ſcire per hec ſigna q̄ ſunt tenebroſitaſ oculorū :grauitas ſuperciliorum:repercuſſiones temporū :tremitus aurium:incluſio narīū .Siqs igitur ſentit hoc ſibi accidere accipiat effretim:⁊ decoquat ipſum in vino dulci :⁊ cū radicibus pu legii ⁊ diminuaſ medietas:⁊ teneat ipſum in ore quolꝫ mane donec ſentiat ſibi prodeſſe:⁊ vtaſ i ci bo ſuo grano ſinapis de quo coquaſ pondus vni? dragme cum puluere cōfecto de .xii. vnguentis ⁊ hoc in dormitōe ſua.Si vero omittit hoc ⁊ negli/ gat :timere pōt piculoſas infirmitates:vꝫ corrup/ tiones viſus:dolorē cerebri:⁊ multas alias egri/ tudines a qbus dñs te cuſtodiat omni tempore.

De pectore.

Pectus eſt ꝑa pars corporiſ:ſi itaqꝫ ſuperflui tates in eo congregantur :hec ſigna ſequūtur: lin/ gua fit ponderoſa:os ſalſum:in orificio cibū acer bum ſentit .ac dolorē tuſſis.oꝫ igit dimittere ꝺ co meſtione ⁊ uti uomitu. ⁊ poſt vomitum ſummere zinziber roſarum cum ligno aloes maſticare .⁊ poſt comeſtionem ſummere ad magnitudinē vni us nucis de electuario enſon .quod ē confectum ex ligno aloes ⁊ cauſergā.Qui qdē hoc non fece rit :de leui poterit incurrere dolorē lateriſ aut re num aut multas alias egritudines.Et potatio ꝺ coctionis yſopi eſt mirabiliſ ⁊ hoc ieiuno ſtoma/ cho.

De oculis.

Oculi ſunt tertia pars corporis.oꝫ aūt ipſum q̄ laborat in conſeruando ſanitatē occuloꝝ vt tue atur eos a puluere ⁊ fumo aereibus egrediētibꝰ ab aequalitate.ſ.i caliditate frigiditate ⁊ a uētis malis :non aſſiduet intueri rē vnā a qua non auer taſ nec inſpiciat multum res iſtabiles ⁊ uitet mul titudinē fletus ⁊ multitudinē coitus ⁊ nimiā mul titudinē repletionis potus ⁊ cibi ⁊ p̄cipue potuū ⁊ ciborū vaporē groſſum ad caput emittētiū ſicut pororū cauliū ceruiſie fabaꝝ ⁊ huiuſmōi.nec dor miat ſuper repletionē.Res aūt que conferūt ocu lis ſunt ſpēs.ſ.echie ⁊ aque ſiue ſucus feniculi ꝺ/ bene roſe celidōie rute ſubmerſio occuloꝝ i aqua clara ⁊ aperiri oculos in ea ⁊ exaſpicere eā.Si/ gna cauſaꝝ diſpoſitionis oculis cōuenientis co/ gnoſcunt ex.8.canonibus.Ex tactu :ex venis eiꝰ ex figura ex operatiōibus ꝓpriis colore:q̄ꝫtitate ab eis paſſionibus que ab eo exeunt;⁊ a ībus ex/ terioribus occurrentibus ſm caliduꝫ ⁊ frigiduꝫ ex venis qdē ſi ſint aparibiles ⁊ plene humoribuſ certitudinis ⁊ egritudiniſ ē cā q̄ cognoſcit ꝑ calo rem ⁊ per dolorem vt ſi infirmus ſanguinē pungi tiuum colericum extenſiuum flegmaticum agra uatiuuꝫ melancolicū deambulatiuū ſentiat ⁊ per ventoſitatē ⁊ alia ſigna.ex figura qdē qꝛ debꝫ eē rotunda intuitu ſuperficie plena.ex opatione qꝛ oculi q̄ velociter mobiles ſunt calidi iudicantur. tardi vero frigidi lacrimabileſ vero humidi ſimi liter qdam videt a longe rem diſtantē ꝺ prope ve/ ro non.Quidam vero econuerſo de prope .n. ui/ dentes ſpūm habent viſibilem parum ⁊ clarū qui ex ſua paruitate non ſufficit ad longinque exten/ dere .Qui vero ſolum de longe uident : ſpūꝫ ha/ bēt multum ſed ipſum non ſubtilem ſed perturba tum groſſum ⁊ humidum.vnde non indigent iter uallo ad ſui paſſionē vt groſſi vapores ab illo ſe/ pentur.Ex colore quoniaꝫ colorꝰ ſignificat humo rem dñantem.ſ.rubeus ſanguinem citrinus cole/ ram albus flegma plumbeus melācoliā.Ex quā/ titate q̄ magnitudo oculorū cum proportiōe o/ perationum ⁊ virtutis multitudinem ſubſtantie ⁊ bonā oculi eucraſiā ſignificat.Si vero ſine bōita/ te operationis:multam ſubſtantiā ſed non eucra/ ſiam demonſtrat cum vitio vero operationū par/ uam ſubſtantiaꝫ ⁊ non eucraſiam.A quantitate i operationibus qꝛ cuius oculi ſunt magni : piger eſt .cuius parui:inuerecundus loquax ac ſtolidus eſt.Cuius i profundo poſiti ſunt callidus ē ⁊ de/ ceptor.A rebus exterioribus cognoſcitur ꝑ patiē tis inditium .Curatio autem quarūlꝫ iſtarum fit per exibitionē contrarii egritudinis. obſeruet cū hoc regiminis bonitas in ſex rebus non naturali/ bus aere exercitio ⁊ ocio cibo ⁊ potu ſomno ⁊ vi gilia coitu ⁊ accidētibus anime.habeatur ſemper venter laxus ⁊ in omni egritudine ⁊ repletiōe.

De teſticulis.

Teſticuli ſunt quarta pars corporis:cum ita/ qꝫ ſuperfluitas in eis congregatur.hoc ſignū con ſequitur:tepet appetitus:Ꝺ portet illud q̄ hoc ſē tit hoc facere vt herbā accipiat que dicit achem vel arianes ⁊ de earum radicibus.ponat radices ⁊ herbas in vino albo odorifero .⁊ ſumma ex eo quolibet mane . ita ꝙ ſit temperatum cum aqua ⁊ melle.⁊ abſtineat a nimia comeſtione .Ꝺ ſi o/ mittit hanc medicinaꝫ timere poterit dolorem te ſticulorum ⁊ pulmonis ⁊ periculum lapidis.legi tur ſiquidem in hiſtoriis antiquorꝫ ꝙ rex potēs congregauit medicos meliores indorum gre:oꝝ ⁊ medorū ⁊ iniunxit eis vt quilibet eorum ſtude at facere talem medicinam qua ſi utatur bonos

oculis Conferunt

proficiat sibi ⁊ non indigeat medicina alia! Sanages grecus indicauit ⁊ dixit q̄ summere quolibet mane aquam pleno ore bis facit hominē sanū ⁊ non indigebit alia medicina! Abedus vero affirmauit q̄ ieiuno stomacho ꝑdest multū sumere de granis milii! Ego vero dico q tm̄ dormit q̄ in uētre ponderositatē non habeat .sibi non timeat gutā! ⁊ qui comedit quolibet mane septē drag mas racemi passe bōe dulcedinis non timebit aliquo modo de infirmitatibꝫ flegmatis.eius memoria emēdatur ⁊ intellectus illuminat.⁊ q̄ ī tpe cōueniente sue complexioni vtit securus erit ⁊ ñ timebit febrem quartanam.⁊ q̄ comedit ficus cū nucibus ⁊ paucis foliis rute :venenum in ea die non nocebit ei.

De custodia caloris naturalis.

O summe rex studeas modis omnibus custodire ⁊ retinē calorem naturalem:q̄ꝫdiu caliditas est temperata in homine ⁊ humiditas naturalis: calor temperat ⁊ roborat.q̄ sanitas in duobꝫ consistit .Sciendum etiam in hoc loco q̄ destructio ⁊ corruptio corporis peruenit ex duabus causis vna naturalis ⁊ alia contra naturam. naturalis peruenit ex contrariaꝝ qualitatum repugnantia ⁊ contradictione q̄ñ .s. siccitas dominatur in corpore.Corruptio vero contra naturam prouenit ex aliqua causa accidētali siue ex bello siue ex offensione lapidū siue ex aliis fortuitis casibus siue ex infirmitate ⁊ malo consilio.

De qualitatibus ciborum.

Cibariorum quedaꝫ sunt subtilia:quedā grossa : subtilia subtilem generant sanguinem clarum ⁊ bonum que sunt frumentum pulli gallinarū bene nutriti ⁊ oua:grossa uero cibaria valent calidis humoribus ⁊ laborantibus in ieiunio ⁊ dormientibus post prandium. Abedia autem cibaria non generant inflammationem neqꝫ superfluitatem ut sunt carnes agnine ⁊ castratine ⁊ omnes carnes calide ⁊ humide tamen videtur fallere in hiis carnibus que assantur.quoniam inde acquirunt duritiem ⁊ caliditatem ⁊ siccitatem.si itaqꝫ tales carnes assantur cito comedant:⁊ tūc laudabiles sunt quando in eis suaues spēs apponuntur Quedam uero cibaria sunt que generant melancholiaꝫ sicut bubali uacine carnes ⁊ omnes quæ sunt grosse sicce ⁊ aspere .Alie vero ex eis habētes subtiles carnes que pascuntur ⁊ nutriunt in aquosis ⁊ humidis ⁊ umbrosis locis eaꝝ carnes sunt meliores ⁊ saniores.

De piscibus.

Idem dicēdum ē de piscibus. Sciendum est igitur q̄ piscis parue substantie ⁊ subtilis pellis ⁊ facilis masticationis qui nutritus sit in aquis salmaticis currentibus talis est melior ⁊ leuior q̄ꝫ ille qui nascitur in mari uel dulci aqua. Qui nascitur in mari sanior est q̄ꝫ ille qui nascitur in aqua dulci .oportet igitur cauere ab illis piscibꝫ qui sunt magne substantie ⁊ dure pellis quia tales solent esse venenosi.Et hec de piscibus ad presens sufficiant .quia in libro quem composui de pulmentis ⁊ medicinis inuenies habūdanter istā mām determinatā. De aquis.

Sciendum est q̄ aque subtiles sunt vtiles cuilibet uiuenti tam animalibus q̄ꝫ vegetabilibus ⁊ memento q̄ docui te sufficienter de aquis ⁊ ostēdi tibi q̄ omnes aque tam dulces q̄ꝫ amare originem traxerunt a mari .⁊ de hoc feci tibi demōꝫ manifestam. Nunc suscipendum est q̄ leuiores ⁊ saniores aque sunt ille que sunt prope ciuitates currentes.quando vero terra est pura a ripibus non habundans fumositatibus aqua illius loci ē leuis optima ⁊ laudabilis:aqua vero nascens in terra lapidosa quæ habundat fumositatibus est grauis infirma ⁊ nocibilis.Et in qua sunt rane ⁊ serpentes ⁊ alia animalia venenosa est infirma sicut aqua paludis.Signa quidem bonarum aquarum sunt hec.leuitas:claritas:bonus color:q̄ñ facile calescunt ⁊ facile frigescunt . in talibus .n. delectatur natura.Aque uero salse amare fumose dicuntur ideo dissoluunt ventrem ⁊ desiccant. aque autem maris sunt calide ⁊ graues q̄ꝫ stant ⁊ non mouentur .⁊ quia sol diu durat super ipsis ideo generant coleram:⁊ faciunt crescere splenē ⁊ pulmonez:⁊ que diu scaturizant in duabus terris sunt calide infirme .q̄ꝫ continent in se pticulas terreas:⁊ potatio aque frigide stomacho ieiuno ante prandium nocet corpori :extinguit enim ignē stomachi potatio vero eius post prandium calefacit corpus.⁊ generat flegma.⁊ si multuꝫ summat corrumpit cibum in stomacho .debes igit bibere aquam frigidam in aestate ⁊ calidam i hyeme ⁊ non e ꝓuerso.q̄ꝫ potatio aque calefacte in aestate mollificat ⁊ debilitat stomachum ⁊ destruit appetitum :sicut potatio aque frigide in hyeme extinguit calorem ⁊ destruit instrumenta pectoris: nocet pulmoni ⁊ multa generat nocumenta.

Omnes aque q̄ de traxerūt d vi : nō.

De vino.

De cognitione vini sciendum est q̄ vinum cuius racemus est in monte natus expolito soli est ficciozis nature q̄ꝫ id quod nascitur in plano in locis madidis ⁊ umbrosis.primum vinuꝫ vꝫ sēibꝰ ⁊ hominibus habundantibus i humiditate ⁊ flegmate nocet vero iuuenibus ⁊ calidis hominibꝰ. primum ergo calefacit ⁊ liberat a superfluitati-

bus frigidis ⁊ groſſis. ⁊ vinū q̄ſto magis rubicū dū ⁊ ſpiſſum: tanto magis generat ſanguinē. ſed quando eſt forte ⁊ fortis amaritudinis: tūc dicit ꝓprim⁹ ſanguis ⁊ primū nutrimētū: ⁊ hꝫ nāꝫ potio nis ⁊ medicine. ⁊ ſūptū diu: valde nocet. quādo vero vinū huius generis eſt dulce nocet ſtomacho: generat ventoſitates ⁊ inflationes. laudabilius ⁊ ſuauius oi vino quo ad oēs ꝯplexiones eſt id qđ naſcit in terra extēſa inter montes ⁊ valles: cui⁹ racemus eſt bone dulcedinis: pfecte maturitatis: ſubtilis aeris: q nō videmiaſ donec ē in ipſo fortitudo ſue ſubſtātie: būitas corticis: ſpiſſitudo palmitū: ⁊ granorū cuius color ē aureus vꝫ medius inter citrinum ⁊ rubeū colorē: ſapor acutus ⁊ delectabilis cuius fex eſt in fundo dep̄ſſa: cui⁹ ptes ſubtiles ſunt ⁊ clareſcētes. Quando itaqꝫ tale reperitur: ſūme de ipſo tpate iuxta aetatē corporis ⁊ tpis qualitatē: q̄ cōfortat ſtomachū. calorē cor roborat nāleꝫ: iuuat digeſtionē: conſeruat a corruptione: ducit cibū decoqt ⁊ pducit ipſum purificatū ad oia mēbra q̄ teguntur. ⁊ decoqt ipſuꝫ cibum in eiſdē mēbris donec conuertaſ in ſanguinē ſubſtantialē. tūc aſcēdit ad ceruicē cuꝫ calore tpato: reddit caput ſecurū ab infortuitis caſibus iuſuper cor letificat linguam reddit expeditā: liberat a curiſ: ⁊ hoīnē facit audacem: ⁊ excitat ad oia appetitum: ⁊ multa alia bona facit.

De malis que ſequntur ex nimio potu.

Vinum autem q̄n ſumiſ in magna quantitate habundanter: tunc ecōuerſo hec mala facit q̄ ſequuntur. obſcurat intellectum: impedit ſenſum: turbat cerebrum: debilitat virtutem naturalem ⁊ aialē: generat obliuionē: ledit oēs gnqꝫ ſenſus: gb⁹ regiſ ⁊ diſpergiſ tota corpis opatio: fugat appetitum: debilitat catbenas ⁊ iuncturas: generat tremorem membrorum ⁊ lippitudinē oculorū: accēdit coleram: deſtruit epar. q̄ reddit ſanguinem eius groſſiorem: ⁊ cordis cruorē denigrat. ⁊ exide puenit horor timor: tremor: ſomni loquitio: fantaſtice viſiones corruptio coloris: debilitatio genitalū: ꝺſtructio ſēinis: abominatio ſtomachi diſtēpat cōplexionē: generat corporis crooſſitudinez. ⁊ quod deti⁹ eſt: lepram inducit: ⁊ tunc eſt de genere venenorum. Cauendum eſt igiſ ne vltra modum ſumaſ: q̄ vinum imutat naturam ⁊ complexionē. reubarbarum enim quod eſt vita epatis: ⁊ habet plures vtilitates que continentur in libris medicinalibus: nichilominus quandoqꝫ eſt venenum mortiferum vꝫ illis q ultra modum ſummūt ex eo: ⁊ tranſcendunt certaꝫ quātitatē ⁊ mēſuraꝫ. Vinū ēt comparatur naturae ſerpentum ex q̄buſ antidotum conficiſ: ⁊ leſiones maxime p eorum medicinam expellunſ: verūtamen omnibus notū ē q̄ venena mortifera mortē i ſe gerūt.

O Alexander nullo tempore te tedeat ſyrupum acetoſum mane ſummere ieiuno ſtomacho ⁊ nō ieiuno: q̄ñ. ſ. cōualeſcūt humiditateſ ⁊ habūdant ⁊ flegma dñaſ. q̄ valde ſanatiuū ē. Sapiēs qdem ariſtos bonū vinū cōmendauit vbi dixit mirum ē de homine qualiter pōt infirmari vel mori cuius cibꝫ ē optimi panis frumenti ⁊ carnes commendabiles ⁊ potus bone uitis Et ex eis vtiſ tēperate abſtinendo ſe a nimia comeſtiōe potu coitu ⁊ labore. q̄n hīc hoīni accidit egritudo oꝫ ſiqdē ⁊ illū q inebriaſ vino vltra modū ſumpto vt abluat ſe cū aqua calida ⁊ ſedeat ſuper flumia curēt tū aquaꝝ ⁊ habeat ſalices atqꝫ mirtū ⁊ vngeſ ꝺbet corpus ſuū cum ſandalo cōfecto ⁊ fumigare cum incenſis frigidis ⁊ odoriferiſ. hec ē qdē ebrietatis optima medicina. Si qs ex toto ꝓponat relinquere potū vini: non debꝫ ſubito ab uſu vini penitus abſtinere: ſꝫ paulatim de potu vini ad potum vue paſſe ſe tranſferre. ⁊ exinde adiūgē aquā paulatim vna die poſt aliā donec veniat ad purā aquā q̄ per iſtū ordinē ſeruatur complexio natura a grauibus egritudinibus futuris.

Poſt hec itaqꝫ ſciēdū ꝙ q̄dā de biis coroborant ⁊ impinguant ⁊ q̄dam macerant ⁊ humectāt ⁊ q̄dam deſiccāt: quedā res dant ⁊ vigorē ⁊ pulcbritudinē: quedā generāt pigritiā ⁊ tepiditatez. ea ſiqdem q̄ ipſum corpus corroborant ſūt alimēta ſuauia leuia ⁊ ſue nature cōuenientia: q̄ñ ſumūtur tpe cōpetenti ⁊ in hora neceſſitatis ſicut p̄diximus. Ea vero q̄ ipſum corpus impinguant ⁊ humectant ſunt hec. Reges corporis: letitia mētis: iocunda ſocietas: ⁊ calida cibaria ⁊ humida. potatio vini dulcis: ⁊ ſumptio mellis humidi. quod colligaſ ⁊ mitaſ in locis priuatis in caule gendel. ⁊ nihil tm̄ vꝫ ad hoc quātū dormitio poſt prandiū ſuper ſuauia ſtramina in locis frigidis ⁊ balneari i balneis calidis ⁊ parū ſtare i eiſdē: ne būiditas corpis diſſoluaſ i magna q̄ntitate. q̄ meli⁹ ē vt cōpus bēat ꝺ humiditate ⁊ madefactione balnei q̄ꝫ ecōuerſo: ordinati odores iocūdātes aiaꝫ ⁊ cōuenientes tēpori i quo eſt: verbigratia. odorare racemū in hyeme. q̄ calide nāe ē. roſas vero ⁊ violas i aeſtate. Exercere vomitū biſ vel ter i mēſe ⁊ in aeſtate maxime q̄ vomitus abluit ſtomachum ⁊ purgat a malis humoribus ⁊ corruptis humiditatibus. Cum ergo iſte corrupte materie expelluntur a ſtomacho naturaliſ calor augumentatur ⁊ cōfortaſ ad digerendū alimētū. Rege igiſ bene corpus tuū ſi uis ut creſcat: ⁊ obſerua meum Conſiliū, cū hoc qdē magis vꝫ ſolatiū ⁊ diuitias ha-

Reubarbar[um] e[ſt] nom. que.

bere:reuerētiā sup inimicos acqrere:ꝺlicate viue re:solatiari in instris musicoꝝ:videř ꝛ ꝺelectari i rebus formosis :legere i libris ꝺelectabilibꝫ:audire cantica leticie cū amicis ꝺilectis:iꝺui fulgēntibꝫ ꝛ spetiosissimis vestibꝫ:cōferrere cū sapientibus q̄rendo ꝺe rebus p̄teritis ꝛ futuris :p̄forta re virtutes rōales vnguētis p̄ueniētibꝫ tpi i quo es.hec siqdē sunt qbus hōines ipiguant. Res ꝺo q̄ faciūt p̄riū vꝫ q̄ macrāt corpꝫ sunt hec ꝺiminuꝰ cibi ꝛ potus:frequētatio exercitii ꝛ laboris i calore ꝛ sole:longa vigilia:ꝺormitio ante p̄ādiū sup ꝺuris lectis .qꝫ caliditas impedit pp nimiā humiditatē q̄ i est corpi :balneari i aqs sulpḥureis ꝛ salsis ꝛ ꝺissolutis frigidis ꝛ calidissimis:fames:potio ueteris uini puri : frequēs purgatio ventris: ꝺiminutio sanguinis:nimiꝰ vsus veneris : paupertas:sollicitudo:timor:mala cogitatio:ꝛ anxietas ꝺolores frequēter accidētes:ꝛ mali euentus.

De balneo.

Balneū vero ē vnū ꝺ miraculis huius mūdi:qꝫ edificat ꝼm āni quattuor tpa.qꝫ frigidū attribuit hyemi :tepidū veri.calidū aestati : siccū autūno: De sūma ergo ꝓuidētia ē facere in balneis q̄ttuor mansiones ordiate ita ut p̄ia sit frigida:2a tepida:3a sicca:4a calida.Et cū qs ingredi uoluerit. ꝺꝫ p̄iꝰ aliq̄tulū stare in p̄ima:ꝺinde itrare i aliā ꝛ ibi paꝫ morari :ꝛ post i tertiā itrař:ꝛ ibi puulā morā facere.Et vlᵒ i 4a .ꝛ ibi ꝺebes te lauare.Et cū uolueris exire:debes seruare eūdē ordinē faciēdo morulā i qualꝫ camerarū :nec exeas ꝺe nimio calore in nimiū frigꝰ. Et sit balneū edificatū in loco alto ꝛ vētoso:ꝛ habeat fornaces magnas reddētes flāmas ꝛ latas.ꝛ aquā ꝺulcē Et utēdū ē in eo ꝺoribꝫ cōueniētibus tpi instāti . uꝫ i uere ꝛ i aestate utēdū ē unguēto triplicato ꝛ q̄drupli/cato .in autūno ꝺo ꝛ hyeme fruendū ē ꝺuplicato ꝺeinde sedendum ē sup sedilia aqs rosaceis ibutа.ꝛ postea facias te tergere cū liteamie albo mūꝺo ꝺe lino una uice post aliā.postq̄ hec oia cōpleueris ꝛ ꝺlicate ablutꝰ fueris exeas ad alias mānsiones nō statim .ꝛ utere sequētibus ꝺocumētis ꝛ unguentis .Si ergo uincaris a calore: pectineris ꝛ utaris unguēto purificato cōuenienti tpi.qꝫ in uere ꝛ aestate ꝺebes uti unguēto sceranino cōfecto ꝺ sandalis ꝛ emleg. In autūno ꝛ hyeme ꝺebes uti unguento ꝺ mira ꝛ ꝺe suco herbe q̄ uocat bletes.ꝛ ꝓbicē super caput artificiales aqs ꝛ tēperatas ꝺeinde ꝺebes abluere ꝛ fricare ide corpus ꝺonec fuerit bene lotum ꝛ mundum: ꝺeinde ungas corpus qbusdā unguētis q̄ cōueniūt tpibus suis.ꝺeinde gradatim exeas sicut ꝺocuimus i p̄cedētibus.ꝺinde tergas te ꝺōec aleuieris.Si ita qꝫ sitteris : bibas syruppū rosatū : ꝛ sūmas ꝺ electuario cum musco:ꝺeinde tēdas brachia tua aliq̄tulum .Deinde post modicā horam sūmas paratum cibū cum tranquillitate. ꝛ bibas ꝺ bono uino temperate cum tanto ꝺ aqua sicut consueuisti bibere ꝛ non summas multum sed tempe rate.ꝺeinde suffumigabis te incensibus conueni entibus illi tempori.ꝺeinde reqescas in lectis ꝺelicatis : ꝛ accipias ꝺ somno bonā partem : quia multum iuuat.ꝺeinde continuare debes residuū diem in gaudio ꝛ qete. Iste siqdem ordo sanitatis ē ꝛ nutricationis corporis. Qui uero est senex uel supaꝺ ab humiditate ꝛ frigiditate caueat multū morari i balneo .debet siqdem tm̄ stare in balneo:donec corpus suum sūmat ꝺ humiditate balnei ꝛ madefiat .Aquā ꝺo temperatam probiciat supra se multum cito quantum uolueris. Ꝺ portet autem flegmaticum non intrare nisi ieiuno stomacho.ꝛ ungere se unguentis calidis. Qui uero fuerit calide nature :teneat precedentem doctrinam.Ꝺ Alexander quādo cognoueris datuꝫ ꝺocumentum ꝛ opere compleueris:faciet te non indiger medico tempoř uite tue cuꝫ dei adiutorio Scis enim ꝙ infirmitates graues q̄ generantur ꝺ caliditate ꝛ periodis ꝛ cursu lune cognoᵗᵘʳ an sint breues aut longe .ꝛ etiā ex signis precedentibus cognoscūť ad quem finem ꝺbent uenire .ꝛ ego te docui fideliter et ostendi breuiter diuisiōes cognitiones infirmitatū et in qua similiter ē sigᵐ probatum in bijs rebus .Sed precedentia signa sunt uerioꝛa et melioꝛa sicut ꝺterminaui in libris ꝺ aquis.Et hec signa sufficiūt illi q̄ bene tꝫ in memoria doctrinā illius libri : sicut etiam continet in libro quem feci de medicinis compositis et potionibus artificialibꝫ et unguētis cōpositis et emplastris ꝼm ordinē et artē grecoꝝ: italicoꝝ:indoꝝ et psaꝝ i qbus nullū experimētū fuit fallax .Quia ergo secreta erāt ista utilia et sepulta et ignorabātur nec iueniebant usq̄:idcirco idignū eē ꝺcreui si tuā laterent clemētiam.

De medicinis.

Dignū est itaqꝫ ut scias magnā medellā q̄ dicit glia iextimabilis:q̄ ꝺe ē thesaurus ꝓꝺoꝝ: ego siqdē nūq̄ pcepi nec ueraciter noui qs eā inuenit: qdā enim asserunt ꝙ adā fuerit eius inuentor.Alij dicūt ꝙ esculapides et hermogenes medici et irsos et donasticos et uacileos et hebreos et dioris tartari glorioſissimi ꝓꝺy q sunt .viii. qbus datum est cognoscere secreta scientiarum que latebant omnes homines ist i sunt qui inquisiuerunt et disputauerunt de biis que sunt supra naturā et de pleno et uacuo et de finito et infinito et ꝓcordit

Gloria mei

venerunt i cõfectionẽ medicine huiꝰ inextimabilis:quã diuiserunt in octo partes.qdã ꝓfirmãt siqdem ꝙ enoch nouit hoc secretum p uisionẽ: volũt ẽt dicere ꝙ iste enoch fuit magnus hermogenes quem greci multũ comendãt ꝛ laudant ꝛ attribuunt sibi omnem sapientiã secretã ꝛ coelestẽ

Cõfectio pulcherrima mellis.

Cũ dei ꝑbenedictione sũme de suco mali granati dulcis.xxv.rotulaſ:ꝛ suco mali granati acris x.rotulas.ꝛ de suco pomoꝝ dulcium .x.rotulas.ꝛ suco racemi clari ꝛ dulcis rotulũ.i. ꝛ zucharo albo ꝛ mundo rotulas.x.ꝛ hec oia ponãſ in uase ita vt sit ad medietatem.ꝛ cũ discretiõe decoquãtur cum suaui igne ꝛ penitus sine fumo : ꝛ tollaſ tota spuma.ꝛ tm̃ decoquatur quousqz efficiaſ sicut mel spissum.hoc siquidem est illud mel optimũ quo ꝓficiunt medicine .debes igitur ipso uti sicut predictum est.

De prima medicina.

Sũmaſ cũ dei benedictione ꝛ adiutorio ȝ rosis rubeis rotulũ .i.ꝛ de violis quarta pars rotuli .ꝛ oia ponantur i.x.rotulis aque dulcis. postqꝫ in eo positũ fuerit de aqua elcotorigã media pars rotuli .ꝛ de aqua mẽte uiridis medietas rotuli:ꝛ ȝ aqua mazefegos quarta pars rotuli ꝛ de aqua lingue bouine rotulũ vnũ.colligant oia ista ꝛ ȝco quant cũ vna vncia ȝ elmeg occiã ȝ gariofalis. ꝛ hec oia debẽt stare sup ignẽ p vnã diẽ ꝛ noctẽ donec egrediatur tota uis eorũ.deinde ponaſ super ignẽ suauẽ donec diminuaſ tertia ps aque deide pmittaſ clarescere.deide ponaſ i eo de ꝑpato pdicto melle rotulos tres.ꝛ tãtũ decoquaſ quousqz spissum sit.deide ponaſ i eo vna dragma ȝ muſco bono ꝛ vna dragma ȝ ambra ꝛ tres dragme ȝ ligno aloes trito ꝛ hũido. Hec prima medicia siue potio cuius effectus ẽ ꝓfortare stomachũ cor ꝛ cerebrũ.

Secnnda medicina.

Sũmaſ de mirabola galẽgã cabeli eiecto corticе rotulũ vnũ .ꝛ de medulla carobe de babilonia quarta ps vnius rotuli ꝛ ȝ liqritia sine cortice citrini coloris due vncie ꝛ de granis maturis ȝ vinetis in suo tpe due vncie.cõterãſ bene.ꝛ hec oia ponantur i.x.rotulis aque dulcis p vnã diẽ ꝛ noctẽ deide coquatur suauiter donec deficiat medietas aque.deide misceaſ ꝛ coleꝯ donec fiat clarũ ꝛ tunc ponãſ ȝ melle priuato rotuli duo.ꝛ iteruꝫ decoquatur donec spissetur.deinde apponatur ȝ puluere masticis vncia vna ꝛ ȝ reubarbaro quarta ps vncie ꝛ hec ẽ ꝑa medicina cuius ẽ corroborare stomachum ꝛ cõstringere ꝛ purgare malos ꝛ putridos humores q congregantur i stomacho sine abominatione vel violẽtia sine aliqua lesione insup confortat cathenã corporis ꝛ pectus ꝛ cerebrum.

Tertia medicina.

Sũmatur rotulus vnus de emleg.ꝛ dimidius de elileg indico dimidia pars vniꝰ rotuli ꝛ ȝ darsani canele ꝛ de kalenga galengal ꝛ de nuce muscata añ.dragm̃.i.ꝛ terratur totũ nõ nimis subtilit ꝛ ponatur i aqua dulci.x.rotuli ꝛ maneat i ea per vnã diem ẽt vnã noctẽ deinde coquatur cũ suaui igne donec diminuatur medietas ȝinde misceatur et coletur donec clarefiat postmodũ cõpõaſ cũ tribus rotulis mellis artificialis deide tm̃ buliat donec densum fiat .Hec siqdẽ ẽ tertia medicina cuius ꝓprietas ẽ cor roborare et oia mẽbra occulta et maxime principalia .

Quarta medicina.

Sũmatur cũ dei adiutorio aqua palmitũ rubi ferentis mora silueſtria libra vna et de aqua salsa colata medietas libre.et de aqua lactuce agrestis libra vna.et ȝ aqua radicũ berberis lib.i.totũ cõgregetur in vnum et põatur in eo aceti q̃rta pars libre et ȝ eufatenis ȝ mere qd ȝ quolibꝫ ps quarta libre colligatur totum et stat p vnã noctẽ et diẽ deinde coletur et ponatur i eode melle lib.ii. aut tres deinde coquatur cũ igne tenui et leui donec inspissetur et hec ẽ quarta medicina cuius proprietas ẽ ꝙ generat appetitũ iuuat pectus et pulmonẽ.

Quinta medicina.

Sũmatur escones recens lib.media berberis lib.meꝺ.citrac viridis .et ponatur in.12.lib.aque dulcis et addatur ȝ anisi lib.iij.et stet p unã diẽ et noctem .ȝide ȝcoq̃tur vsqz ad medietatis cõsumptionem aque .et summatur lib.iiij.mellis p̃parati et totum coquatur vsqz ad inspissationeꝫ. Hec ẽ qnta medicina cuius proprietas ẽ expellere malitiã:subtiliare flegma superfluas humiditates tollere :stomachum temperare :apire constipationes et ventositates expellere.

Sexta medicina.

Summatur cũ dei adiutorio ȝ colatura seminis coptone et de colatura seminis coptonorum lib.meꝺ.de qualibet gumi arabici agomi . drag. ij.et dissoluantur oẽs gume in aqua rosata et ponatur in aqua de melle p̃parato lib.ij.et inspissetur super ignẽ bona inspissatõe.Hec ẽ sexta medicina cuius proprietas ẽ linire pectus et ꝓfortare et reparare respiramenta et expellit dolorẽ renũ.

Septima medicina.

Summatur cum dei adiutorio de spica indica.dragm̃.i. equaliter de clerad longo et breui. dragm̃.i.et ponatur totum in libris quinqz aque dulcis et tantum stet ꝙ exeat virtus eius de-

inde conteratur ⁊ coletur ⁊ ponaf in melle clarificato trium libr. quantitate ⁊ decoquatur cum igne leui donec inspissetur .hec est septima medicina cuius proprietas ē repare stomachū ⁊ fugare vētositates.

Octaua medicina.

Sūmaf ꝺ reubarbaro solido ⁊ recenti dragm. iij.carui drag.i.cōficiaf totum ⁊ apponaf de sup de aqua dulci lib.x.⁊ stet in illa donec virtus exeat .deinde teraf leuiter ⁊ deinde colef ⁊ apponaf desup de melle ꝑpato lib.iii. ⁊ decoquaf trāqllo igne donec ingrossef . Hec ē octaua medicia cuius ꝓprietas ē mūdare epar:repare cor:roborar ⁊ cōfortare mēbra interiora vniuersa! Deide cōgregētur oēs medicie ꝑcedētes deinde pōaf ad q̄ntitatē oīuꝫ dactili indici recētis mūdati a granis suis quorū interiora sunt trita ad modū cerebri .Si non inueniatur tale dissoluatur per aquaꝫ donec eius virtus egrediatur sicut factū ē in predictis .deinde cum abstergef i magno uase ⁊ effundaf desup aque rosate odorifere lib.vi.⁊ ꝺcoquaf totum donec videaf ⁊ iciptat ispissari : deiñ tollaf ab igne ⁊ tantū dimittaf donec tepescat cōpetenter . Ponaf in eodē vnguēto balsami ⁊ ꝑōatur i ipso optima ambra.ʒ.iii.optimi musci.ʒ.iii. ⁊ pōaf de ꝑdcō oleo i margaritis bene tritis medietas libre ⁊ puluere lapidis ꝑcioſi rubei ⁊ coelestis fini coloris .ʒ.vi.ʒ.⁊ ꝺ auro smaragdino.ʒ. iii.⁊ de subtili puluere auri .ʒ.iii.ꝺiñ pōaf sub diuo ut ꝺscēdāt in ipso uirtutes spūales p.7.dies ⁊ non permittaf in illa nocte in qua luna erit maliuola ⁊ carens cursu supioris aut radiis suis. Qñ igiſ completū fuerit iuxta hūc modū siſ ꝺ thesauris huius mūdi erit. Accipe igitur ꝺ isto post cibū.ʒ.i.⁊ similiter ante cibum .ʒ.i.qꝛ ē sūma oium medicinaꝝ ⁊ finis cuiusꝫ finalis intētōis.ad fugandū maliciam ⁊ flegma .⁊ dolorē renū.⁊ ad fuganduꝫ emorroidas.⁊ ad repellendū inflationeꝫ. ⁊ ad digerendū cibū ⁊ ad temperandū cōplexionē.⁊ ad subtiliādū musculos:⁊ ad descendū timpora:⁊ ad tollendum dolorē capitis.⁊ ad clarificandū uisum:⁊ ad recreandū senectutē:⁊ ad subtiliandū vocem:ad fugandū infirmitatef :⁊ descere oēs molestias ⁊ egritudines apentes ⁊ occultas:aperit opilationes:expellit ventositates: non pmittit locū apari:uel collectionē humoꝝ ⁊ impedit mortalitates ⁊ ifirmitates:⁊ facit bene urinare:tollit tussim:⁊ cōfortat spinā:⁊ multū confert hōi cum difficultate exspirāti:letificat ḡnat gaudiū:⁊ bona alia multa facit que longuꝫ esset enarrare.sed hꝫ spēalē proprietatem ad generandum intellectū ⁊ nutriendū cerebrū. Ꝺ Alexāder nō ꝺr te aliquo tpe accipere medicinā aliā si ista etaris. De hora eligendi medicinā.

Caue tibi Alexāder ne summas medicinā vel venā aperias nisi de licētia scie astror.qꝛ utilitas scie medicinalis exaltatur siue comēdatur i hoc. Si uolueris flebotomari uel sanguinē minuer nō attētes aliqd horꝝ facer donec nouilunīū tm̄ crescat ꝙ recedat a sole ⁊ caue ne luna sit in tauro vel pisce ⁊ p̄caue ꝺ aspectu solis ad lunā ascendentē ⁊ similiter cū fuerit luna in cōiūctōe exīs in signo aquoso .Caue ēt ne fuerit Mercurius i cōstellatione ascendēte uel sibi oppositus ⁊ similiter dic ꝺ Saturno:⁊ utilioꝛ hora ad aperiendū venas est in ultima medietate mensis lunaris utqꝫ ꝙ luna sit diminuta ⁊ ꝙ sit in libra uel scorpione.Et nocue stelle non in eandem respiciāt.⁊ tūc ē luna deterior cum fuerit in ℔a reprobа uel noua .Itē i diminutōe sanguinis nō p aptiōeꝫ uenaꝝ sed p scarificationē carnium cū luna fuerit crescens i lumine:nꝫ respiciūt in ipsaꝫ stelle nociue sꝫ ē opposita mercurio.⁊ ꝙ luna sit cū uenere uel respiciat i ipsam uenus uel mercurius.Cū uero luna fuerit in cōstellatōe ascēdēte:tūc hꝫ dñiū uel potētiā i corpore sup eodē loco in scorpione.

De medicīa laxatiua respiciēdo lunā.

Qū uolueris summere medicinā laxatiuā cōsistat luna in libra uel scorpione uel pisce. caue ꝺ approximatōe lune ad saturnū .qꝛ facit cōgelaī humores ⁊ medicinā i corpor.⁊ q̄sto magis elōgatur luna a saturno tāto melioꝛ ē .nꝫ ē timēdū cuꝫ fuerit i mercurio .Sit itaqꝫ principiū tuī opis ℔m bonā ꝓstellationē lune ⁊ absētiā eiꝰ a nociuis stellis ⁊ eiꝰ ꝓspitatē i suo ascēsu .Cū volueris dare medicinā uide i quo signo sit sol .qđ qdē poteris p pñtē mēsez cognoscere:si diligēter ispicias sigª ⁊ menses in pñti sphera descriptos.Si.n.sit sol in colerico signo ꝺr plus acui medicinā ⁊ plurimuꝫ i melācolico.si aūt i flegmatico modicū ℔z qualitatē ⁊ nāz signi qñ sol perlabiſ ꝓstrigit uētrē ⁊ nā lassatur .ꝑterea diligēter ē aduertēdū.Si i colerico signo aut melācolico aut flegmatico . Si ābo lumiaria i colericis signis se recipiūt uel aspexerint medicia tūc data paꝝ mouebit.Si ꝺo i melācolico accipiētē aut nihil aut paꝝ soluet.Si i flegmaticis signiſ sol ⁊ luna extiterit facile medicina sumpta ducet ⁊ p̄cipue si fuerit luna i augm̄to qꝛ ut ait pluuius crescente luna crescūt totiꝰ corpis hūores ⁊ ēt screatꝰ ⁊ letamia.i.supfluitates.ꝺ crescente uero luna decrescunt hec oīa. Hec nostra secreta que cōpilauimus proculdubio cognoscere poterit quicumque in se ipso ea experiri uoluerit.

¶ Alexander iam sciuisti illud qđ antea tractaui ⁊ exposui non sol'z ꝙ sba huius mūdi in vniuerso ⁊ eius superiozitate ⁊ altitudine iferiozitate ⁊ ꝓfunditate anteriozitate ⁊ posteritate vna est nullam bñs differentiā scđm substātiam qz ei⁹ dīa solūmodo est in accidentibus ⁊ in eius exñtia in forma ⁊ accidētibus ⁊ in colozibus. Si ergo nulla res differt a se ipsa. cōsequens ē vt differentia sit alia qcqd ergo corporaliter đ naturis i mūdo que primo diuidunt in quattuoz ptes: ⁊ ē quattuoz elleměta. deinde qcqd generatur ex hiſ đ originalibus ⁊ animalib⁹ semp ē ex mundo circūdāte ipsum. apz ergo ꝙ inferiozū forme regun tur a formis sup coelestibus spbericis spiritualibus ⁊ bec ē cā experientiaꝝ in operibo incātamētozū ⁊ imaginum. ⁊ iste forme spherice sunt firme gradib⁹ firmamēti ⁊ septē ille regentes superiozes recipiunt impressiones earuz in suis luminibus sicut infans ⁊ mulier pregnās ideas ⁊ similitudines reꝝ ⁊ eaꝝ formas ⁊ perducunt eas ad mundum inferiozem: iuxta possibilitatem informantis ⁊ imprimētis eas seu cōponētis. recipit igitur quelz res đ originalibus ⁊ vegetabilibus ⁊ aialib⁹ ab illis ꝼm qđ potens ē in sua natura recipere. Et scias ꝙ receptioni cuiuslz formarū sup coelestium accidit iuxta capacitatē ⁊ possibilitatē in recipiendo ipsam. ⁊ qcqd deriuat in iferiozibus ex impressiōibus sup coelestiū. fortius ergo idolū incantamētozum ⁊ diuinationū est quod insidiatur aque imbzium ⁊ a patre sene. deinde cū illo quod incliat ad sapiētiā ⁊ ad iudiciū iusticie ꝙ ergo est magis apparens in liberalitate deinde segt ipsum ad puteum flauū velocē. Inuoca principem multozum miraculozum qui est multe benedictionis ⁊ ꝓuenit ꝙ consideratio tua sit similiter in tempoze suo ⁊ est necesse continuare lumē planetarum ⁊ in superiozem radioꝝ suoꝝ repzobare ⁊ in eo quod uis bonū eē. ⁊ ecōuerso sic cū vis corrumpere ⁊ ego ponam tibi exempla in bꝰ qbus multis indigebis. ⁊ ostendam faciem operis in hoc dño concedente.

Cūm illi q fuerūt velocis aprehensiōis ⁊ intellectus eoz̄ fuerunt clarificati ad suscipiēdā sciētiā inuestigauerūt id quod manifestum est de eo quod occultum est eis ⁊ iꝰ cuius scientia ē verificata apud illos cōfirmauerūt ꝼm modum postqz̄ cognouerūt ⁊ inuestigauerūt vtilitatē suam ⁊ durabilitatē ⁊ perpetuitatē uisa occultauerunt ⁊ celauerunt vt non associarentur eis in eoz̄um scia illi qui non habent aprehensionem quam illi aprehenderunt nec sciam quam illi sciuerūt vt sunt diuisiones altissimi cuius potentia ⁊ dona sunt glorificata i suis creaturis curētia ꝼz suā sapiētiā ⁊ ꝼm suā voluntatē sup hiis voluerūt ⁊ approbauerūt ⁊ nō elōgabit te deus gloziosus ab illis q habuerū sciaz cū tu sis đ numero illozū q desideras aliqd acqre ⁊ q appetis posside re victoziam aut ꝼm intētionem suā ad id quod appetit aut ꝼz abilitatem rerū appetitaꝝ ad ipsum. Qui ergo i hoc mundo de secretis occultis ⁊ đ scijs occultis vniuersalibo ⁊ pticularib⁹ quas per trāseūt bōines ⁊ nō cognoscunt nec intēdūt circa ipsas ⁊ hoc qz intentio eoꝝ ⁊ desiderium intendit ad alia ⁊ alienum est ab eis quod appetunt ⁊ iam oñdā tibi qcqd vides in hoc mundo sensib⁹ tuis ē patēs ex duobus ex mā. s. ⁊ forma ois igitur forma durabilis ē ꝑpetua in ipso opāte sine augumtatōe ⁊ diminutiōe. et ois materia q̄ est i gñone nō existit i aliquo tempoze ex tempib⁹ nec vides nisi formā qialiuz et vegetabiliū eē minus pdurātē in aetate et suscipit i se corruptionē aut defectuz aut augumtū vel diminutionē qz abest et recedit pp corpis et māe defferentis ipsam qđ ē ꝓpositū necessario ex ꝓpositōe ptiū q̄ sunt diuise cuz motib⁹ ꝓriantib⁹ i corpoze quā diu existat in aggregatōe et segregatiōe et forātio durabiliter pseueret. Cā aūt qr̄ iuēitur forma durabilis et ꝑpetua qz ē ex planetis durabilib⁹ et ꝑpetuis et cā corruptōis existit i aggregatione et sepatōe ꝓuenit eo ꝙ ex planetis ꝓrijs qū pseuerat ꝼz vnū modū. appz igit ꝙ đdixi ꝙ forme coelestes qñ summūtur a luminib⁹ planetarū intermedioꝝ i ipsos coelos et ipsa ellta suscipiūt hūoꝛes ex ipsis ꝙ hñt suscipere et ex istis eoꝝ durabilitas quā hz diuiduus ille hūoꝛ et motus formaꝝ et potētiaꝝ et opa eoꝝdē iuxta cōplexionez coelestē siue firmamenti. ⁊ illud dominatur in operibus cuiuslibet forme quod dominat in quolibet humoze ⁊ superat omnem complexionem sicut placuit creatoꝛi suo glozioso ⁊ sublimi. conuenit ergo scire qđ dixi ⁊ monstraui veritatem eius vt vim cognoscas motum firmamenti ⁊ signa eiꝰ et planetas ipsos fixos et durabiles et qđ ascendit ex qualibet parte signorū et ex formis figuratis spiritualibus operantib⁹ et ꝙ scias motꝰ. xij. siderum et modum inter illos q significāt hec omnia. et sciatur motus. vij. errantium iconiūctōe et oppositione et in receptione et triplicitate et q̄dratura et sextiplicitate et signuz est aint et signū est auscherac et terminus et inuentiones et qūo accipit eoꝝ passio et impressio et receptio luminis et eius radiatio et ascendens ꝼm certitudinē cū ipsa et scđm cursum et ꝼm inclinationē ad dextrā et sinistrā et quot denarios ptrāsiuit planeta i quolz sigꝰ cū meꝰ signo cū mediatōe et i ꝑpatōe

ee in effusione sui luminis ꝫ ultimam certitudi/
nē et insideratione :et id quod magis ōbz sciri et
fieri est cognoscere horas ascēdētiū benignorū et
reproborum ⁊ ꝙ hz qlz in longitudine ⁊ latitudie
⁊ ascēdēte ⁊ apparente. Cū igit cognoueris om/
nia cū his q̄ p̄dixim⁹ tibi de scientia lapidum
⁊ q pcipit qlibet istorum p participationē in qua/
libet imagine lapidus ⁊ vegetabiliū ⁊ originaliū
i quolibz mēbro ex mēbris suis necesse est ꝙ ag/
gregatio ⁊ vniuersitas attribuatur ⁊ ptineat ma/
gis oñanti super eis sicut pertinet ad solē i vniuer
so ⁊ ꝑm maioritatem ⁊ p̄litatē ē distinctio perti/
nens ad solem ꝑm in diuisionē deinde similiter q̄
libet ymago ⁊ quodlz mēbrum ex mēbris exīti/
bus in ipsa qm̄ omne compositum ꝑm ꝙ cōtitur
⁊ cernitur. Cum ergo volueris cum adiutorio al
tissimi simpliciss imi ligationē illaꝝ potētiarū sup
coelestium q̄ operant cum istis corporib⁹ ⁊ tu iā
nouisti quid hz planeta quilibet ex illis in vniuer/
so ⁊ indiuiduis ⁊ corporibus cōpositis uisiones
considera ⁊c.

De proprietatib⁹ origialiū ⁊ lapidū.

De qualitatib⁹ ⁊ proprietatib⁹ ⁊ virtutib⁹ q̄/
rūdam herbaꝝ ⁊ de eaꝝ vtilitatib⁹ breui tracta/
tu in sequentib⁹ capitulis ēterminabimus. In ali
is siquidem libris nostris plenarie de proprieta/
tibus lapidū ⁊ virib⁹ herbarum ⁊ naturis plan/
tarū declarauimus ⁊ ideo que nunc dicenda sūt
de plantis ⁊ lapidibus quantuz ad presens opus
sufficiunt. Sed scire debes ☉ Alexander ꝙ si/
cut in plantis diuerse sunt nature : diuerseqz ui/
res insite diuinitus sic ⁊ in lapidibus diuerse re
periunt spēs ⁊ uirtutes quarū pulchritudines ⁊
utilitates p̄tio inextimabili maxime ⁊ principali
ter conueniunt regie maiestati: decorant .n. regū
diademata lapidibus preciosis quarū pulchritu
dine uisus iuuatur :aius delectatur:dignitas or/
natur. ⁊ eorum uirtute grauissime egritudines a
corporibus expelluntur. sine quibus paꝝ efficax ē
medicina iō vtuntur eis medici in medicinis ad
morbos grauissimos expellendos. ingēs uero vir
tus ⁊ mirabilis tam plantis q̄z lapidibus diuini/
tus ē collata sed humano generi est occulta. Sed
nos in libro de lapidibus ⁊ plantis plenius ex/
posuimus eorum proprietates ⁊ virtutes.

In primis o Alexāder tibi tradere uolo secre
torum maximū secretū ⁊ diuina potētia iuuet te
ad perficiendū propositū ⁊ ad celandū h archa
nū. Accipe ergo lapidem aialē vegetabilē q non ē
lapis nec hz naturā lapidis. ⁊ iste lapis quodam
modo asimilatur lapidibus montium mineraruz ⁊
plantarum ⁊ aialium ⁊ reperit in quolibet loco ⁊
in quolibz tpe ⁊ in quolibet homine ⁊ conuertibi
lis est in quēlz colorem ⁊ in se continet oia elemē
ta ⁊ dicitur minor mūdus ⁊ ego nominabo ipsuz
nomine suo quo nominat ipsum vulgus. s. termi/
nus oui hoc est dicere al'uel ouum philosophorū
diuide ergo ipsuz i quattuor ptes quelibz pars hz
vnam naturā. deinde compone ipsum equaliter ⁊
ꝓportiōabiliter ita ꝙ nō sit in eo diuisio nec repu
gnantia et habebis ꝓpositum dño cōcedēte. Iste
modus est vniuersalis ꝫ ego diuidam ipsuz tibi i
operationes spēales. diuidit itaqz in quattuor et
⁊ duobus mōis fit bene ⁊ sine cōruptōe. Cū igit
habueris aquā ex aere ⁊ aerē ex igne ⁊ ignem ex
terra: tūc habebis plene artem Disponе ergo sub
stantiam aereā p discretiōem ⁊ dispone substātiā
terreā p humiditatem ⁊ caliditatē donec cōueni
antur ⁊ cōiungantur sic ꝙ nec diuidant nec discr̄
pent. ⁊ tunc adiūge eis duas virtutes opatiuas. s.
aquā ⁊ ignē. ⁊ tūc implebit opus tuū. Quia si p/
miseris aquā solā dealbabit. ⁊ si adiunxeris ignē
rubescet dño cōcedente.

Sciendum tamen ꝙ scire producere argentū
⁊ aurum verum ē impossibile quoniam nō est pos
sibile equiperari deo altissimo in operibus suis
proprijs. Sed cum declarata fuerint hec per ac⁹
ipsa cōprehendentur sine impedimento. ⁊ hec est
summa institutiōz necessariarum. Cōueniens est
ergo negociari in accidentibus quoniaz cum iue
rimus in ipsis directa via celatur dispositio eoꝝ.
Accipe igitur auripigmenti ptem ⁊ pone in ace/
to donec albefiat. postea pone partem argenti vi
ui ⁊ argenti ⁊ comisce cum oleo ouorum ⁊ pone
in crucibulo. ⁊ si egredit album sicut auis que vo
catur i arabico achauo ⁊ in hebraico peres. Lau
detur deus. si nō: reponas quo ad cōuertatur. ⁊
tunc pone partem super septem martis zuz albū
⁊ erit laudabile. post accipe ex ros chasag ⁊ faci
as comedere ex eo peres. qō vocatur achau in a
rabico quousqz cōuertet viride ⁊ misce secū sci/
auzag. cera ⁊ omnia cum oleo ouorum ⁊ pone ex
zug super duo ex sole ⁊ luna in duabus partibus
⁊ erit laudabile.

Et facias anuluz ex argento ⁊ auro puro ⁊ ex
acut rubeo. ⁊ sculpe in eo formaz pucile discho/
pto capite exultantis ⁊ fortificātis ⁊ eqtātis leo
nē ⁊ saltēt coram ipsa sex homines. in mane diei
primi ⁊ hora solis ⁊ sidere leonis ⁊ sole in co ⁊
luna in gradu deci⁹ caeli. quod vocatur seraph in
arabico. ⁊ erit retbe a remotioribus ex eo. portā
tem hunc anulum honorabunt ⁊ voci sue obediēt
in hoc seculo ⁊ nemo euitabit in manu sua.

Et pater noſter hermogenes qui triplex ē i phi loſophia optime prophetando oſtit veritas ita ſe hz ꝛ nō ē dubium ꝙ inferiora ſuperioribus reſpō dēt :opator vero miraculorum unus ſolus deus eſt aquo dependet oīs opatio mirabilis ſicut oīs res creat ab una ſola ſubſtātia vna ſola diſpoſitio ne cuius pater eſt ſol ꝛ mater luna q̄ portauit ip ſam per auram in utero:terra tamē priuata ē ab ea hic dicit pr incantamentorū:thesaurus mira culorum :largitor uirtutis .ex igne facta eſt ter ra :ſepa terram ex igne qz ſubtile dignius ē groſ ſo ꝛ rarū ſpiſſo:hoc fit ſapienter ꝛ diſcrete .aſcē dit .n.ō terra in caelum ꝛ ruit ō coelo in terrā.ꝛ i terficit ſuperiorem ꝛ inferiorē uirtutē ſic ergo do minatur inferioribꝫ ꝛ ſuperioribus. ꝛ tu dñabe ris ſurſum ꝛ deorſum :tecū eni eſt lumen luminū ꝛ propter hoc fugiūt a te oēs tenebre .ꝛ uirtus ſu perior uincit omnia.Ō ē.n.rarum agit in denſuz ſm diſpoſitionem maioris mundi currit hec ope ratio.ꝛ pp hoc doctor hermogenes triplex in phi loſophia.Et de mirabilibus huius mūdi ē iſte la pis q pugnat cū aqs ꝛ uentis vides eū aſſurgere ſuper aquas quando currūt aque cū uentis ꝛ na ſcitur in mari mediteraneo cuius proprietas eſt hec ſi accipis hunc lapidē ꝛ poſueris eum in alio lapide ꝛ tecū portaueris non eſt poſſibile ꝙ aliqs exercitus poſſit durare contra te vel tibi reſiſtere ſz fugiet precipitanter corā te.Sūt ēt duo lapideſ precioſi mirabilis uirtutis qui inueniunt in locis tenebroſis.quax unus eſt albus ꝛ alter rubeus ꝛ reperiunt in aqs ſalmaticis .eox operationeſ ſūt hec Albus incipit apere ſuper aquas i occaſu ſo lis ꝛ permanet ſuper faciem aquarū uſqz ad me dietatem noctis.ꝛ incipit deſcendere deorſuz.ꝛ i ortu ſolis peruenit uſqz ad fundū.lapis uero ru beus contrarium opat qz incipit apere ab ortu ſo lis uſqz ad horam meridianā ꝛ incipit occidere vſqz ad occaſum ſolis.Horū lapiduz proprieta tes ſunt hec.Si ſuſpenderis ō lapide rubeo pon dus dragme in uno equo tui exercitus eq exerci tus tui non ceſſabunt inire donec auferas ipſum lapidem .Et operatio lapidis albi eſt per contra rium .qz nūq̄z iniret donec eum tollas.ualent er go multum ad inſidias exercendas ꝛ ad opus e xercitus.ꝛ proprietas iſtorum lapidum ē hec.Si duo litigauerint ad inuicē ponatur lapis albus i ore alterius:ſi ei pertinet iuſticia loquif inconti nēti :alioqn obmuteſcet q̄zdiu eſt in ore eiꝰ.lapis uero rubeus per contrarium operatur .Et ego ō terminabo tibi proprietatem lapidum ꝛ uirtutes incantamenti in qbuſdā i ſequēti tractatu. His ipſum eſt ex venenis ꝛ magnis ꝛ non apparet i co lore ſuo cum uidet neqz in ſapore cū guſtatur: qz non ē in eo amaritudo ſicut in baſiliſco aut felle aut ſicut ſyr aurei qō uocatur calas.inconueniēſ eſt igitur quod non ſit prope te quoniā ipſum ē ex inſtrumentis bellicoſis latentibꝫ quo expellis no cumentum i gubernatōe tua ſicut notificaui tibi.

Et ſubſtentamentum omnium iſtox eſt bonuz ſydus radicale in quo natus es. ꝛ pp hoc nō iu uabit alius acuties neqz exercitum. Seruias igi tur primo uiuenti in aeternum et cogita in futuro ſeculo ac ſi moreris cras et idoneū ē ꝙ facias res ciuiles ex anima uniuerſali et theſaurizabis in ea particularem.et intellige in hoc ſicut idone um eſt.ſ.ex ſigno magno .Scias etiam ꝙ chimia ē ſcia q̄ nō ē vera niſi aratio et ſeminatio et pp hō erit amabilior oculiſ tuis.et ipſis pficies et vide bis gubernationē tuā et exaltabis poteſtatem tuā cum auxilio diuino .Sz qm̄ in lapidibus ſunt pro prietates memorande iō recordabor uirtutuz ſe cretarum eorum in quibus inueniet utilitatez. et experimētū teſtatur ſup hoc. Lapis bazar ē no men pſe et gubernatio ipedimēti.qz ſtringit uētū. ꝛ ē duox colox.ſ.crocei ſicut cera ꝛ uiridiſ ſicut oliua.ꝛ inuētio ſua ē in terris zic ꝛ ferūt ꝙ repe ritur in felle baſiliſci .et preparant ipſum calidi tate.pp hoc eſt tenuis tactu.proprietas ipſius eſt iuuamentum ptra uenena omniū vegetabiliuz et mineralium et ex morſu aialium minutorū et pūc tura.et cum bibitū fuerit ex eo pondus granorum iz.mortem uitat et uenenum extrahit p ſudorez. Et qui portauerit ipſum ligatum in anulo hono rabiſ ab omnibus hominibus :et ab oi aſpicięte. Et ſi puluerizet et ſpargat ſuper locum morſus animalis uenenoſi abſtrabit uenenum.et ſi putre fieret locus:ipſum liberabit.et ſi puluerizetur ex eo pondus.iȷ.granorū ordei et liquefiat. et proi ciat in ore baſiliſci interficit eum .et ſi ſuſpende ris ipſum in collo pueri q non eſt paſſus malū ca ducuz aut aliquod accidens liberabit eū ab om ni accidente .

Lapis margarite et ipſe ē aliacur in arabico eſt triplicis generis:rubeus:croceus : arenoſus. quilibet iſtorū ligatus in anulo et ſuſpenſus collo intrantis ciuitatem in qua eſt infirmitas tamon liberat eum ab infirmitate illa.margarita rubea in anulo ligata portātis cor fortificat et eum red dit honorabilem in conſpectu hominū.Et q ſcul pſerit i eo forz leonis et fortuna leonis et ſolis et ſolē in ipſo et ſcias elongauerit ab eo honorabiſ multum . et peruenit ad res ſuas cito.et cito pfi cit uoluntatem ſuam. et non uidet in lecto ſuo ſō nia timoroſa.

Zamrad ẽ lap̃ cuius proprietas est honorare portãtem ipsum in anulo. sedat dolorẽ stomachi cum suspendit ⁊ afortiori si tangat ipsuz. ⁊ iuuat ad leprã quando territ ⁊ bibitur. qui ligauerit cũ in anulo ⁊ suspenderit anteq̃z veniat dolor ventris liberat ab eo.

Alchabat est lapis mollis ethiops splẽdẽs et eius tactus est frigidus: ⁊ ptãs ipsum non superabit ab igne neqz cõburet. ⁊ prodest ex omni egritudine calida augumẽtantẽ: accipiens. n. ipsuz reperit frigiditatem multam ⁊ ꝓspicitur ab eo sic ꝙ non potest auertere oculum ab eo. siqs igit portauerit ipsum in loco euidẽti exaltabit in oculis hominum ⁊ honorabunt ipsum. ⁊ non potest homo preliari cum habente ipsum in manu sz mirantur cũ aspicit ipsum. pp quod opaberis in eo sicut facis in secreto quod notificaui tibi Amatistes est piram in arabico ⁊ est lapis quo magni reges honorantur ⁊ thesaurizant ipsuz in thesauris suis. ⁊ proprietas eius magna est ⁊ non est homo potens occidere accipientem ipsum. ⁊ ex nunc ñ est visus in manu hominis occisi. ⁊ cũ puluerigetur ⁊ potetur ex eo. liberat a morsu scorpionuz ⁊ animaliũ minutoꝝ punctura ⁊ serpentũ occidẽtiũ

Alexander hoc sufficit tibi ex lapidibus ⁊ si intelliges in eo ⁊ aspicies deus per misericordias suas faciet te prosperari in eo quod petiisti ex me.

De vegetabilibus.

Alexander tu plene nouisti ex precedentibus tractatibus ubi tractaui tibi de naturalibus ⁊ secretis creature ꝙ gradus ⁊ disp̃o plãtarũ est post gradum ⁊ dispositionem mineraliũ ꝑm essentiam ⁊ ꝙ recipit propriam formam ꝑm suã originem ⁊ naturam a supioribus naturis ⁊ nãtis. s. vicẽtẽ ⁊ dñantem in eo. Et vincens in plantis ẽ aq̃a natura ⁊ in mineralibus lapidibus uincens est natura terrea. recipit ergo natura plãtarum de natura aquarum extensionem sicut idem recipit aqua per motum ⁊ impulsionẽ ventorum in suo loco ⁊ sicut aqua est diuersarũ figurarũ qz i ea multe sunt figure. sic accidit ⁊ in plantis omnes figur̃ reperiuntur in plantis. cum itaqz vincens in plantis sit aqua ⁊ non extenditur nisi per diffusionem ⁊ cum opator dissolutionis aquarum sit perpetuus incessanter operans in suo cælo videlicet mercurius. quoniam vniuersaliter verum est ꝙ vnus qsqz planetarum regit ⁊ disponit quod conuenit ⁊ assimilatur sue nature verbigratia. Saturnus tenz terram: Mercurius aquam: Iuppiter aerẽ: Sol ignem ⁊ non reperitur hec conuenientia in planetarum virtutibus sed in operationibus quas semper habent continuas ⁊ perpetuas per virtutem superiorem vniuersalemque est super omnes virtutes istarum operationuz. ⁊ hic non est locus ad demõstrandum de hijs arduis. Sz ideo feci mẽtionem qz necessariuz ⁊ nimis vtile ẽ tibi propter sequentem tractatum in quo determinabimus ỏ spẽbus ⁊ in diuiduis quorũdã vegetabilium plantarum. Cognitio ergo proprietatum istaꝝ rerum spectat ad philosophos cog° vero operationũ naturalium rerum spectat ad medicos. Et volo tuã prudentiam non latere ꝙ omne carens lumine de numero uegetabilium a saturno regitur ⁊ ei attribuitur. ⁊ quicqd vegetabilium est floridũ non ferens fructum marti attribuitur ⁊ per ipsum regitur Omne ỏ vegetabile floridum ⁊ fructuosum soli attribuitur ⁊ per ipsum regitur. Deinde compone ⁊ coniunge has diuisiones ⁊ dicas omne uegetabile ferens fructum non floresens sicut ẽ pomer palma attribuitur saturno ⁊ soli. ⁊ omne floridum non ferens fructum creatur a mercurio ⁊ marte. Item quedam uegetabilia sunt per ramos quedam per semina. ⁊ quedam sine semine nascũtur. ⁊ sine plantatione patet ergo luce clarius ex predictis ꝙ quelibet spẽs uegetabiliuz habet dispositionem propriam qua complexionatur ⁊ imitatur uirtutẽ unius planete ⁊ assimilatur ei uel attribuitur ⁊ hz aliã proprietatẽ qua assimilatur ⁊ attribuitur uirtuti duorũ planetarũ uel pluriũ ꝑm ꝙ põt suscipe. ⁊ iuuat unãquãqz ꝓprietatez id qd ei attribuitur. s. illa uirtus naturalis q̃ disponit illam spẽm sicut in colore odore ⁊ sapore ⁊ figura ⁊ anima naturalis colligit oẽs istas proprietates ⁊ uirtutes naturales quoniã concurrũt ab ipsa ⁊ imittantur p eam ⁊ facit ea durare per tantum tẽpus quãtũ deffiniunt ⁊ designant ex sua uirtute. qz non ẽ actus sine motu neqz operatio sine deo ⁊ sic inuenies quandam spẽm uegetabilium nociuam: ⁊ quandam sanatiuam: ⁊ quedã species generat letitiam: ⁊ quedam gaudium quedaz facit amorem: quedam odium: quedam ferentib⁹ ipsam tribuit reuerẽtiam et honorem: quedã abiectionem tribuit et contemptũ: et quedaz uidere facit falsa somnia: quedam ueriſſimas visiones: q̃dam generat probitatem et fortitudinẽ: quedã pigritiam et debilitatem: quedam sanat corpora a uenenis mortiferis: quedam corrumpunt corpora et ferunt mortem. et ego faciam tibi mentionẽ de biis omnibus speciebus cum argumentis et ꝓbationibus manifestis.

Illa quidem species uegetabilium que generat reuerentiam et honorem est quedam arbor habens folia conuoluta folium eius est rotunduz et fructus similiter: uirge ipsius arboris sunt bu-

mide ⁊ odor ſuauiſſimus. Qui ergo euellit ipſaꝫ in ſuo noie ⁊ portat ſecuꝫ ꝑ certo ſibi acgrit bonorem ⁊ reuerentiam.

Eſt alia arbor q̄ ſurgit in longitudinē vni⁹ brachij bñs folia longa humida habētia ī ſe lineas albas q̄dem portauerit de ſubſtātia ipſius arboris exaltabiť. Eſt alia arbor bñs folia ſua ingētia ⁊ cuius palmites extenduntur ſupra terrā cui⁹ odor bonus. Qui iſtā ſecū portauerit erit letus ꝑbus ⁊ audax cum iſto non eſt bonū luctari vl̄ litigare vl̄ pugnare qm̄ ſuus aduerſariuſ ſemp ſuccūbet coram eo ⁊ ipſe in ſuis opatōib⁹ triūphabit.

Et de ſpēbus arborū q̄dā eſt que hꝫ cuſpides ⁊ plātam hꝫ folia oblunga ⁊ āmittit ſua folia ante q̄ꝫ faciat flores ⁊ hꝫ tres flores oblungos rubeos ſuauis odoris. q ipſos flores comedit accipit ei gaudiū atqꝫ riſus. Qui v̄o euellit eā cuꝫ ſtipite ⁊ foliis ⁊ fugit florem cogitando de alia q̄ pſona foemínea facit eā ſuccedere in eius amorē.

Et alia herba q̄ vocať androfinon q̄ naſcit ī terra ſyn ⁊ eſt cōplexa bñs folia ſicca ⁊ pua nimis ⁊ ſemina nimis pua rotūda ⁊ intriſecus alba. Si ergo tu ſumpſeris. vij. grana de ſeminibus i noie alicuius pſone ⁊ triueris ea i ortu luciferi vl̄ veneris ita q̄ radij eorum tangant ipſam: ⁊ ſi dederiſ ei bibere illa .vij. grana aut comedere pmanebit timor eius i corde ſuo ⁊ ſemp obediet tibi toto tē pore uite ſue.

Et de ſpēbus plantaꝫ eſt q̄dam planta q̄ gñat langorem: cuiuſ cuſpis plantať: cuius palmites extendūtur p unū brachium cuius flores ſunt albi precedētes folia non ferentes fructū ꝓprietas eius ē martis ⁊ mercurii eius nā ē ignea ⁊ aerea q portat hanc herbā ſecū nūq̄ꝫ illo tpe erit ſine lāgore donec reſciat eam. Eſt ēt de gñe plātaꝫ q̄dā ſpēs ſanatiua cuius ſemina ſeminanť cuius rami ſunt quadrati: cuius folia ſunt rotunda: cuius flores ſunt coeleſtis coloriſ: cuius ſemia ſunt rubea: cuius odor ſuauis bñs bonū effectuꝫ: q biberit ex ea vel odorauerit ei⁹ odore ſanabiť de cataro vl̄ melancholia ⁊ de ſollicitudine timore ⁊ freneſi ⁊ de multis aliis infirmitatibus.

Eſt ēt alia plāta q̄ dr̄ fertilidon cuius proprie tas eſt generare.

Et alia planta q̄ dr̄ natanifon alias nathafon ⁊ hec ē validiſſima ad amorē ⁊ reuerētiā acqrēdā.

O Alexander pfeci tibi qđ promiſi: ⁊ ſolui plena ſolutione. Eſto ergo ſemper virtuoſus: ⁊ deus glorioſus te dirigat regat ⁊ cuſtodiat. cuius bonitatem oīs pcipit creatura.

De iuſticia ⁊ eius comendatione.

Juſticia eſt conditio laudabilis de proprietati bus altiſſimi glorioſi ſimplicis: vnde etiam regnū dr̄ eſſe eius quem deus elegit ⁊ conſtituit ſup ſeruos ſuos: cui comitenda ſunt negocia ⁊ regimina ſubditorum: qui debet ſpeculari ⁊ defendere poſſeſſiones ſuas ⁊ diuitias ⁊ ſanguinē ſubditorum ⁊ oia opera eorum ſicut deus eorū. ergo in hoc aſimilandus eſt deo. ⁊ ideo oportꝫ regem aſimilari ⁊ imitari altiſſimum in omnibus opib⁹ ſuis. deus vero ē ſapiens atqꝫ ſciens ⁊ eius preconia glorioſa. ⁊ nomina eius ſunt in ipſo: ⁊ magnitudo dñii eius maior eſt ⁊ ſupra comendationem. Ergo ſapientia ē contrarium iniuſticie ⁊ eius o^m ē iuſticia. In iuſtitia extiterūt coeli ⁊ conſtituti ſūt ſuper terram. In iuſticia ēt miſſi fuerūt ꝓphete ſanctiſſimi: iuſticia ēt eſt forma intellectus: quaꝫ creauit deus glorioſus. ⁊ perduxit creaturā ſuaꝫ ad ipſum ⁊ per iuſticiā edificata eſt terra ⁊ conſtituti ſunt reges ⁊ obediunt ⁊ domeſticantur ſubditi terribiles. ⁊ appropinquant rectuꝫ ⁊ ſaluantur aie ⁊ liberantur ab omni uitio ⁊ erga reges ſuos ab omni corruptione. Et pp hoc dixerunt in di iuſticia regentis utilior ē ſubditis q̄ꝫ fertilitas tempis. ⁊ adhuc dixerunt dñator iuſtus melior ē q̄ꝫ fortiſſima pluuia ſerotina. Et fuit inuētū ſcriptum in vno lapide in lingua caldea q̄ rex ⁊ intellectus ſunt fratres alter altero indigens nec ſufficit vnus ſine reliquo. ⁊ oīs res in uniuerſo creaťa iuſticia. ⁊ ipſa ē cā intellectus q ponit in eſſe eius eſſentiā ⁊ operationē ⁊ ipe ē actus ei⁹ ⁊ ipſe ē recius iudex: Ergo eſſentia iuſticie ⁊ radix eius ē intellectus ⁊ ipſe eſt operans ⁊ deducens eā: adhuc ipſe eſt eius potentia ⁊ operatio ⁊ ipſe ē eius intentio: ⁊ ipſe ſpeculatio ſcientie: ipſe iudex operans ⁊ recipiens id quod peruenit ex actu ī eo qđ recipit. ⁊ eſt iuſticia. Appꝫ ergo q̄ iuſticia ē duplex mānifeſta ⁊ occulta mānifeſta q̄ manifeſtať ex actu opāte ſup ꝓdictiōib⁹ ē recta iuſticia pōderata ⁊ menſurata p ipſum intellectuꝫ ⁊ iudicium ⁊ ex iſta fortiuntur nomen. O culta vero eſt fides ſeu credulitas iudicis opantis opera ſua. ⁊ certitudo ac confirmatio ſuorum dictorū. Ergo appꝫ ut p̄dximus q̄ rex aſimilať ī iuſticia ſimplici glorioſo altiſſimo. Et propter hoc conuenit vt ſit firmus in omnibus operibus ſuiſ ꝓpriis ⁊ cōibus. Cum ergo declinat a propria vel cōi iuſticia: non eſt iuſticia dei ⁊ uoluntas altiſſimi eius in his. et q̄ credat totaliter in hoc qr per eius fidem conſequitur legem: quod eſt perfectio dñii. ⁊ prout apparebit ex opibus ſuiſ cōplectitur corda ſubditorum. i. prout appebunt opera ſua: ſentient opera ſubditorum de ipſo. ⁊ iudicabunt ſubditi de ipſo ⁊ proprietas ⁊ cōitas ſunt in diuerſis gradibus

ꝛ tranſgreſſiones iuſticie in eis dr̃nt ꝛ iuſticia eſt nomen relatiuuꝫ ad aliqd dcūm ꝛ correctio inuꝛie ꝛ rectitudo ſtatere ꝛ foꝛa mēſure ē nom̃ collectiuū ſpectans ad curialitatē ꝛ mōs largitatis ꝛ ad opatōes lāgitatiſ ꝛ bōitat. Iuſticia aūt diuidit i duas ptes. ē.n. iuſticia q̄ ptinet ad iudiciū apud iudices ꝛ ē iuſticia ptinēs ad hōinē in rōcinio ſui ipſius i biis q̄ iter ſe ſūt ꝛ creatoꝛē ſuū. g° ſtatue in biſs que ſunt inter te ꝛ populū .ſ. cōmēſurationes moꝛ ꝛ ſedes ſignoꝛū. Et ego exēplificabo tibi foꝛmā laudabilē ſapientiam phyſicā valde carā que demoſtrabit tibi quicqd ē i hominib⁹ vniuerſaliter q̄ cōplectit regimē ſubditoꝛū ꝛ demonſtrat gradus eoꝛ ꝛ qualitates ꝛ radices ei⁹ qđ oporꝛtet habere de ſuſticia in quolibꝫ gradu diuiditur enīꝫ in duas circulares ſpheras. ꝛ q̄libꝫ diuiſio unus eſt gradus. incipe ergo a quauis diuiſione ꝛ dabitur tibi id quo nichil ē preciоſius vꝫ circulus firmamenti a quo ſunt ordinatiōes ſiue regimina vniuerſa i ſupioꝛibꝫ ꝛ inferioꝛibꝫ. ꝛ ad conſeruātiā huius mūdi viſum ē mihi tali mō debere icipere imūdo ꝛ hec ē vtilitas huius libꝛi ꝛ hec eſt figura eius. Mūdus ē oꝛtus ſeu viridarium: eius materia ſeu ſpēs ē iudiciū. Judicium eſt dñator valatus lege. Lex ē regimen quo rex regit. Rex ē paſtoꝛ q defendit a procerib⁹: proceres ſunt ſtipēdiarij ſubſtētati pecunia. Pecunia vero eſt foꝛtuna q̄ collr a ſubditis. ſubditi aūt ſerui quos ſubicit iuſticia. Juſticia vo ē quod pſe intēdit: in qua ē ſalus ſubditoꝛ.

De exitu rerū in eſſe ꝛ ordine.

Scias q̄ illud primū qđ formauit altiſſimus glorioſus eſt ſubſtātia ſimplex ſpūalis i fine pfectionis ꝛ cōplemēti ꝛ bonitatis in qua ē forma omniū rerū ꝛ noīaſ itelligētia ꝛ deinde de illa ſubſtātia exiuit alia ſubſtātia minoꝛ in gradu ſuo que vocaſ aīa vniuerſalis ꝛ progreſſa eſt ex illa aīa alia ſubſtātia q̄ vocaſ hyle ante cōmenſuratiōeꝫ q̄ attendit in longitudine latitudine ꝛ profunditate in qua factū eſt coꝛpus ſimpliciter. Coꝛpus ante figurā nobiliſſimā q̄ ſuperat oēs figuras ꝛ eſt anterioꝛ comparatiue ꝛ antiquioꝛ ꝛ remanſit i loco vno ſpārū ꝛ planetaruꝫ id quod purius fuit ex eo ꝛ quod fuit ſimplicioꝛ p°. prioꝛ ergo ſpera circūdās vſqꝫ ad īminū ſphere lune.

De motu ꝛ ſitu coeloꝛum.

Et nouem ſunt coeli vnum infra aliud ifra ſe i uicē prioꝛ ergo ꝛ ſuperioꝛ ſpheraꝝ eſt ſphera circūdās deū ipſum ſphera ſiderū. Scđa poſtqꝫ iaꝫ ſphera eſt ſaturni ꝛ ſic uſqꝫ ad ſpheram lune ifra quam eſt ſphera elemētoꝛū quattuoꝛ q̄ ſunt ignis aer aqua ꝛ terra. Ergo terra ē mediū oiuꝫ elloꝛū ꝛ eſt depreſſioꝛ ſubſtātia inter coꝛpoꝛa ꝛ ſpiſſioꝛ ſubſtātia rōabilit̄ ꝛ poſtq̄ ordinate fuerunt iſte ſphere quedam in quibuſdam in ſe ipſis ſicut octū eſt iuxta ſapientiā ꝛ diſpoſitionem ſimplicis glorioſiſſimi ꝛ diſpoſitione mirabili ꝛ pulchritudine ordinatiſſima ꝛ mote ſunt ſphære circulariter in ſuis partibus ꝛ planetis ſuper ellemēta q̄t tuoꝛ ꝛ viciſſitudinantur ſuper ea dies ꝛ noꝛ: æſtas ꝛ hyems: eſtꝫ ꝛ frigus. Cōmixta ēt ſunt q̄dam cū quibuſdam ꝛ cōtpatum ē rarum cū denſo ꝛ ponderoſum cū eo quod eſt leue ꝛ calidum cum frigido ꝛ humidū cum ſicco. ꝛ tunc compoſita ſunt ex eis longitudine tempum vniuerſe ſpecies cōpoſitorum coꝛpoꝛum que ſunt originalia vel ſemina ſiue minera ꝛ vegetabilia ꝛ aialia. ſūt ergo originalia compoſita quicqd cōgelaſ in viſceribus terre ꝛ in profundis marium ꝛ incōcauitatibus montium ꝛ fumoſitatibus incluſis ꝛ ex vapoꝛibus aſcendentibuſ ꝛ ex humiditatibus cōgelatis. ꝛ incōcauitatibus cauernaꝝ i qb⁹ aer terreus magis dñatur. ſicut aurū argentū et ferrum plumbū ꝛ lapides margarite coꝛrallus tutia vitrū alumen. ꝛ biſs ſimilia q̄ videntur ꝛ cognoſcūtur. animal vo eſt omne genus quod mor ꝛ ſentit ꝛ tranſit de loco ad locum p ſe ipſum ꝛ aereitas in eo dñatur magis. vegetabilis vero compō nobilioꝛ eſt minerali. animal vero nobilius eſt in compoſitione q̄ſ ſit vegetabile. hō vero nobilioꝛ ē in cōparatione aialium vniuerſoꝛum ꝛ igneitas magis in eo dñaſ. Et cōuenerūt i eius compoſitionē oīa ꝛ vniuerſe res que reperiuntur in viuentibus ꝛ ſimpliciſbus ꝛ cōpoſitis. qm̄ hō eſt ex coꝛpoꝛe denſo ꝛ cōmēſurato ꝛ anima ſimplici ſpūali ſubſtātia. te ergo oporꝛtet ſi tu es ſciens ſup ſciētias ꝛ virtutes entium exn̄tium q̄ tu incipias in primis a cognitione tue anime que propinquioꝛ ē tibi caeteris aliis. demū poſt hāc hīe ſciam aliaꝝ rerum.

De ortu anime.

Scias ergo q̄ anima vniuerſalis eſt vis ſpiritualis oꝛta ex intelligentia volūtate diuina ꝛ habet duas vires currentes in coꝛpoꝛibus ſicut lumen ſolis in partibus aeris vna quarū viriū ē ſignum ſa vero operans quam illuſtrauit glorioſ⁹ deuſ .vii. virtutibus que ſunt uis atractiua: retentiua: digeſtiua: expulſiua: nutritiua: informatiua ꝛ uegetatiua operatio ergo huius uis uegetatiue in compoſitione coꝛpoꝛis humani eſt in receptione ſpermatis in vulua ꝛ in eius diſpoſitione duꝛat p .vii. menſes. ꝛ poſtq̄ pfecit hoc tempus qđ menſuratum eſt ab altiſſimo glorioſo ꝛ ſublimi:

tunc transmutat ipsum a anima sensibilis de ipso loco vsq3 ad egressionē suam ⁊ habitaculum. ⁊ acqrit aliud regimen vsq3 ad cōplemētum quattuor annorum. deinde reddit ipsum virtuti rōnali que imutat naturam sensibilium. ⁊ tunc acqrit aliud regimen vsq3 ad complementum .xiii. annorum deinde reddit. ⁊ tunc additur vis intellectiua denunciatiua figurarum similitudinū ⁊ interpretationum sensibilium. ⁊ acquirit aliud regimen vsq3 ad complementum .30. annorum: tunc aduenit uis iudicialis seu phylosophica que speculatur formas intellectuales: ⁊ tunc acqrit aliud regimen vsque ad complementum ānorū. 40. Et tunc accidit ei uirtus regia ⁊ uoluntaria ⁊ hz tunc aliud regimen usque ad complementum. lx. annorum. ⁊ tunc uenit uirtus legalis planatiua originaliuz ⁊ acquirit inō aliud regime usqz ad finem uite Si ergo anima perfecta ⁊ completa est ante seperationem eius a corpore: recipit a uirtute animalis uniuersalis: ⁊ sublimat per ipsam ⁊ deducit usqz ad supernam perfectionem. ⁊ tūc acquirit aliud regimen donec uenīat ad circuluz seu firmamentuz intelligētie cui bene complacuit. Si uero nundum perfecta fuerit anima: dilabitur vsq3 ad abyssum infernorum: deinde recipit regimen ex capite sine spe placendi.

De formatione hominis

Quando ergo creauit deus altissimus hominem ⁊ fecit eum nobilissimum animalium ei precipit ⁊ prohibuit puniuit ⁊ remunerauit eū ⁊ cōstituit corpus suum ciuitatem quandam ⁊ eius intellectum regere in ipsa collocauit eum in nobiliori loco ipsius hominis ⁊ superiori q ē caput. Cōstituit etiam baiulos. v. regentes ipsuz et pīntātes ei quecumque sunt sibi necessaria ⁊ ea quibus iuuatur ⁊ custodientes eum eminus ⁊ cominus ab omni quod est sibi nocibile ⁊ non habet existentiā nec perfectionem nisi p ip sos ⁊ constituit cuilibz istorum. v. baiulorum seu sensuum iudicium proprium quo differt ⁊ sepatur ab aliis compagibz ⁊ modum proprium quo ei coicat aliqs aliorum ⁊ generatur ex conuenientia ⁊ collectione iudiciorum essentia ⁊ perfectio suorum operum. ergo quinque baiuli sunt. v. sensus q sunt in oculo in aure in naso in lingua ⁊ in manu.

De visu.

Sensata ergo oculi sunt uisibilia que sunt .x. spēs uidelicet lux ⁊ tenebre color ⁊ corpus figura ⁊ situs remotio ⁊ propinqtas motus ⁊ quies.

De auditu.

Sensata uero auris seu audit⁹ sunt soni ⁊ eorum due sunt spēs: animalis: ⁊ non animalis: sonus animalis est duplex rōnalis: ⁊ irrationalis. rationalis vo pertinens est ad naturam humanaz ⁊ loquellā irrationalis uero sonus sicut mugitus bouis: init⁹ eq: ⁊ garitus auium. ⁊ hiis similia. sonus vero non animalis ut fragor arborum: collisio lapidū: ⁊ hiis similia. quibus non inest vita: sicut tonitruum tympanum ⁊ fistula. Scias ergo q̄ q̄libet vox est in ordine suo vniuerso quādo mouet aer defferens ipsam ⁊ mor cū ea ipsa spūalitas nobilis: ita vt non misceat pars in parte donec perueniat vsq3 ad ultimū apō sensum audit⁹: tunc deffertur per ipsum ad uirtutem ymaginatiuam.

De gustu.

Sensatū lingua fit per viā gustus ⁊ saporis: ⁊ sunt nouem spēs dulcedo: amaritudo: salsedo: vnctuositas: acetositas: insipidas: stipicitas ⁊ acuitas.

De tactu.

Et sensus q est in manu est uis tactiua seu palpatiua ⁊ cursus eius est in calido ⁊ frigido aspero ⁊ leui et humído et sicco. et est uis contenta inter duas pelles quārum una est in superficie corporis et alia in eo qō spectat ad carnē. qñ ergo acqsit⁹ ē qlz istoz sensuū quos de⁹ cōtulit huic regi: oriunt ex radice cerebri pelles subtiles leues sicut tele araneaz et sunt quasi velamē et cortina huic regi: cū ergo pīntat id qō hz qlz sensus et punit illō vsq3 illas pelles q̄ sunt in ipa ſba cerebri: cōgregant tūc uestigia sensatoz oiuz apō uirtutē ymaginatiuā q̄ repīntat ea uirtuti cogitatiue q̄ ē in me⁹ cerebri ut speculet ea et colligat ac studeat in earū figuris et exēplis ut cognoscat in eis nociua et iuuatiua et ut opet iuxta mēsurā q̄ ꝓuēit ei ex illis. Cōstitutio ergo et exītia corporis existit in hiis quinqz sensibz prenominatis. perfectio ergo cuilz rei est in qnqz reb⁹. planete ergo super quas circularit mouēt spbaere sunt qnqz et genera animaliū sūt qnqz scilicet hō ualoatile aquatile grefibile ⁊ qō serpit sup ventrez et qnqz sūt sine qb⁹ non proficit aliqua planta q̄ nascitur ex terra nisi concurrant et conueniant in ea et sūt stipes rami folia fructus et radices. Et qnqz sūt toni musicales et si qnqz non essent non perficeret cant⁹ consonanter. et qnqz sunt dies nobilissimi de vniuersis dieb⁹ anni in vltima parte maii.

De consiliariis.

Sint ergo baiuli tui qnqz et consiliarii qnqz in compositione operum tuorū et qlz sit per se separatus qz tūc utilitas est tuis operibz. Reserua ergo tuū secretū et ne incipias eis dicere qō habes i corde tuo et ne ostēdes alicui eorū electionē consilii apō qō es. et non inuas eis q̄ uelis mendicare cōsiliuz: qz tunc contēnent te. Tempa in anima tua

eorum voluntates sicut facit cerebrum ex eis hñs q̄ ꝓueniunt ei de sensib⁹ ⁊ declina ab eoꝝ cōsiliis in eo quod contrariatur voluntati tue. ⁊ ꝓp hoc dixit hermes quādo fuit interrogatus. Quare iudiciū ei⁹ q dat consiliuz melius est iudicio querētis consiliū expoliatū est a voluntate. ⁊ hoc ē verbū verū. Ñ igit congregabis eos pro aliquo cōsilio dādo in tua presentia: non comiscearis aliud cōsiliū eis. Audias ergo in quo conueniūt. Si ergo festinant respōdeāt ⁊ cōcordanter ⁊ cito: tūc resiste eis in hoc. ⁊ ostēde eis contrariuz. vt prolongēt eoꝝ cogitatio: ⁊ retardēt ad vltimū in cōsilio cogitatio Quando ergo perceperis veritatem ⁊ rectitudinē cōsilii in verbis eorum vel in uerbis alicuius eorum: fac eos gescere. ⁊ non manifestes eis vel ostēdas in quo voluntas tua gescat donec egrediatur in actum ⁊ experientiam. ⁊ considera subtiliter ⁊ diligenter qs magis ducit ad rectitudinez ꝯsilii ⁊ iuxta mensuram amoris quem habz erga te ⁊ desideriuz in prosperitate tui regiminis. Recipe ergo consiliū. ⁊ caue ne preponas eoꝝ alterꝝ alteri: ⁊ equa eos in donis ⁊ gradibus in oib⁹ operibus suis. Quid enim est magis cā destructionis operū regni in prolixitate dierū ⁊ tpuz q̄z exhibere maiorē honorificētiā qbusdā baiuloꝝ super quosdam? Et non est in cōueniēs sūmi: si salubre est: cōsiliū iuuentutis. Et ego dico q̄ iudiciū imitat corpus. Quādo ergo debilitatur corpus: debilitatur iudicium. nisi experientia. Et considerāda est genesis in qbusdam. qz generatū sæpe disponitur ꝛm naturas planetarꝝ q̄ sunt i regimīe sue geneseos. Et si forte cōtingat q̄ genitores geniti doceant ipsum aliquā artem: nā superiorū retrahet eū multotiēs ad artē sibi conueniētē. Nā sic̄ huic accidit qbusdā hoīb⁹: q cōuenerūt i q̄ndaz villā ⁊ hospitati fuerunt apud quēdā textorē cui natus est filius illa nocte: cuius genesim hospites acceperūt ⁊ ordinauerūt ei⁹ planetas. fuit ergo genesis in venere ⁊ in marte in gradu suo existēte geminis cū libra. Sydera vero ꝯtraria ⁊ pessima nūdū erant orta oñdit ergo genesis q̄ puer futurus erat sapiēs curialis velocis manus boni cōsilii diligēdus a regib⁹. Occultauerunt ergo hoc celātes a patre. creuit ergo natus i ꝓsperitate. ⁊ tradiderūt hūc genitores ac nixi sūt vt disceret aliquā artē de opib⁹ suis. Sz ex toto nihil potuit ex eis adiscere. Uerberantes aūt ipsum ⁊ flagellātes grauissime exposuerūt ipsum volūtati sue. icli nauit ergo se iuuenis ad homines possidētes disciplinā acqsiuit sciaz cursus sciuit ⁊ tpa sup coelestiuz ⁊ mores ac regimina regū. Et ecce fact⁹ ē baiulus regis. Cōtrarīū huic accidit ex mirabilib⁹ operib⁹ ⁊ dispositiōib⁹ planetarū ⁊ naturis eoꝝ id qđ euenit in duob⁹ natis regis idie fcā cō patiōe ad genesim. Sz occultū fuit regi. Ñ ergo creuit vnus puerorū credidit rex ꝛformare eū sciētiis: misit ergo eū p indiā ⁊ p alias ꝓuincias honorifice sicut decet filiū tāti regis. Sz nihil ꝓfuit diligētia ꝑis. qz non potuit inclinare nām suā nisi ad fabrile artificiū pp qđ turbatus ē rex valde Cōuocauit ergo sapiētes sui regni q reqsiti cōuenerūt oēs in hoc q̄ nā pueri ducebat ipsū. Factū ergo ita ⁊ multotiens accidit huic simile sicut satis est cognitū. Noli ergo cōtēnere puā staturā in hoīb⁹ ⁊ quos uideris diligere sciaz ⁊ habūdaī in via sapiētie ⁊ moꝝ ⁊ declinare ac uitare semitā uitiorū: talē dilige ⁊ habeas iuxta te. ⁊ tūc ꝑcipue qñ uideris ipsuz exercitatē aiuz suū i hiis virtutibus. talis enim cōsueuit eē bone eloq̄ntie morigeratus curialis historias sciēs eoꝝ q nos ꝓcesserūt ꝺ gētib⁹. Nō ꝓponas aliqd faciēdū nz postponas absqz eius cōsilio. dilige eius societatē. qz talis diligit veritatē. ⁊ qđ decet regiā maiestatez cōsulit: ⁊ remouet ꝯtrariū. firmus ē in aio: cōstāns in corde: fidelis: rectus i ope: ⁊ bonus subditis. scias ergo hoc. tale. n. cōsiliū letificat baiulos: ⁊ ordinat regimen regis: nec facias aliqd ꝓpostere preponēdo postponēda ⁊ postponēdo preponēda nec penitus ages sine consilio phisicorū. phy. n. dixerūt q̄ cōsiliū ē oculus futurorū. ⁊ i libris parū legit q̄ qdā rex eorū q̄siuit cōsiliū a suis baiulis super quodā fcō secreto valde qđ reuelatū fuerat cuidam regine dilecte ab eo. Rndit ergo vnus eorū. non oportet q̄ rex q̄rat a nobis aliqđ cōsiliū sup aliquo facto vel secreto: sed seperatiz querat a quolibet secretū suū. qz in secretis suis talia reuelant vni q̄ nō corā pluribus dicūt. pficio ergo ⁊ dico q̄ nō oz hoc fieri i oib⁹ opib⁹: imo cōuenit q̄ fiat hoc cū discretiōe. Cōuenit ēt q̄ vocētur ad pñtiā vīraz i ꝓspitatib⁹ suis in ligādo ⁊ solūēdo sicut prediximus. Ām qdā antiquorū philosophoꝝ dixit q̄ regis sapientis sapientia augumentabitur per consilium baiulorum: sicut augumentatur equor per receptionem fluminū ⁊ aq̄rum. ⁊ multa poterit acqrere per prudentiam ⁊ consilium: que non poterit habere per potentiaz bellatorum. Et in libro cuiusdam medorum mandatum ē filio suo. fili necessarium est tibi habere cōsilium. quoniam vnus es in hominibus. Consule ergo illum qui poterit liberare a potentia. ⁊ noli parcere inimico. sed quantūcūqz poteris in ipso tuam victoriam manifesta. ⁊ in quolibet tēpore caue tibi a potentia inimici.

hermes.

Consilium Oculus

De proprio consilio:

Nec habundantiã sensus tui ponas in tui credulitate.nec altitudo tui status in te met ipso impediat quin semper agreges tuo consilio consilium alienũ.quoniam si placet ⁊ est vtile:est amplectendum:⁊ tuum semper remaneat apud te. Si vero discrepat a tuo arbitrio:tunc est tuum considerare si est iuuamentum ⁊ vtile super eo qõ tu ꝓsiderasti :amplectere ipsum.⁊ si est invtile abstine ab eodem.Sollicite ⁊ diligenter moneo ⁊ do tibi optimum consilium:nũq̃ constituas baiulum in regimine loco tui.Quoniam eius consiliũ potest destruere ⁊ corrumpere regnum tuum subditos ⁊ proceres tuos : ⁊ incedere propriis vtilitatibus ⁊ excogitare declinationẽ tuam.⁊ multa alia que longum esset enarrare.Si vero non occurrerẽt tibi qnq̃ baiuli q placeant sicut predixi mus sint saltem tres ⁊ non minus quoniam maximum bonuꝫ prouenit ex hoc scilicet ex tribus. qꝛ nisi tertium esset :nichil penitus noscerek. Primũ ergo super quo sunt omnes res est trinitas ⁊ per gnariũ mediãk:per.vij. perficiunk.quia.vij.sunt planete ⁊ circuitus lune septenarius ⁊ septẽ sunt dies potionis siue medicine ⁊ dies periodi sunt septem ⁊ multa alia que spectant ad septẽnariuꝫ numerum :quorũ enumeratio esset longa.

Experientia circa baiulos.

Et vnum ex quibus temptare poteris baiuluꝫ tuum est ꝙ ostendas ei te indigere pecunia .Si g̃ inducet te ad distributionem eorum que sunt in thesauro tuo ⁊ ostendat hoc esse expediens . Scias ꝙ nullum caput pretiꝫ ponit in te. Et si inducat te ad rapiendum pecuniam subditorũ:erit cõruptio regiminis :⁊ odiẽt te vltra modũ.Si vero exponat tibi qõ habet.⁊ dicat hoc ẽ quod ex gr̃a ⁊ dño nostro acqsiui offerens ipsum tibi .Iste est merito comẽdandus ⁊ omni laude dignus vt pote eligens ⁊ volens confusionem sui operis pro tua gloria.Temptabis etiam baiulos tuos i donis ⁊ muneribus faciendis.quem ergo illorum videris conari ⁊ intendere super hiis vltra moduꝫ nullum bonum speres in eo .⁊ ille baiulus qui amelat pecunie acquirende ⁊ thesauros obseruandos:non confidas in eo .qꝛ seruitiũ ẽ propter aurum:⁊ dimittit pecuniam currere cum sensibus hominum.Et est profunditas sine fundo .⁊ non ẽ in eo terminus siue finis.qꝛ quãto magis crescit pecunia :crescit intentio acquirendi ⁊ sollicitudo.⁊ hoc in baiulo est causa corruptionis regie multis de causis. qꝛ forte amor pecunie ⁊ ardor iducet euꝫ ad tuam mortem vel ad illum qui hec intendit.ideo conueniens esset ꝙ tuus baiulus nõ elongaret a tua presentia.sꝫ p̃cipias ei ꝙ non habeat tractatum vel frequentiam cum aliquo regum ex regibus:⁊ nõ leget eis epistolam:nec mittat eis noua.⁊ cum tu perceperis talia:muta eos sine mora. quoniaꝫ animi veloces sunt ⁊ de facili declinant ad promissiones ⁊ contrarias voluntates.⁊ vtilior ex baiulis ẽ qui magis diligit virtutẽ ⁊ obedientiam:q magis inducit subditos ad tuum amorem :⁊ q tibi exponit res suas ⁊ psonã ad placitum.⁊ qui habet has virtutes ⁊ mores quos enumerabo . in primis qui habet perfectionem membrorum que conueniunt operibus quibus preest.⁊ propter que eligik. ſo bonitatem apprehensionis ⁊ velocitatem ad intelligendum id quod dicitur.Tertio ꝙ sit bõe memorie eius qõ apprehẽdit ⁊ audit:ita ꝙ nichil tradat obliuioni. Quarto ꝙ sit considerans ⁊ percipiens sicut predixi quando ingerik difficultas .Quinto ꝙ sit curialis affabilis dulcis lingue ita ꝙ lingua concor det cordi: ⁊ respondeat cogitationi .sit etiã expedite eloquentie.Sexto ꝙ sit penetrabilis intellectus in omni scientia ⁊ precipue i arte arithmetrica que est ars certissima ⁊ verissima demostratiua que attrahitur a natura.Septimo ꝙ sit verax in verbis : ⁊ diligens veritatem : ⁊ fugiẽs mendatium :bene compõis in moribus:bene complexionis:suauis :mansuetus:⁊ tractabilis.8° ꝙ sit sine nota crapule ⁊ ebrietatis in cibo ⁊ potu : ⁊ sine nota coitus:declinãs ludos ⁊ delectatiões.9° ꝙ sit magnanim9 i proposito diligẽs honorificẽtiam .Decimo ꝙ aurum ⁊ argentum ⁊ cetera accidẽtalia huius mundi sint cõtẽptibilia apud ipꝫ ⁊ non sit eius propositum neq̃ intẽtio nisi in hiis que conueniunt dignitati ⁊ regimini . Et ꝙ diligat ꝓximum ⁊ remotuꝫ.Undecimo ꝙ diligat ⁊ amplectak iustos atq̃ iusticiam odio habẽs iniuriam ⁊ offensam : reddẽs vnicuiq̃ quod suuꝫ ẽ. subueniens oppressis ⁊ hiis q iniuriam patiunk. remouens penitus omnem iniusticiam :nullã penitus faciens differentiam in personis ⁊ gradib9 quos deus creauit equales.i2.ꝙ sit fortis ⁊ perseuerantis propositi in hiis q̃ uidebuntur sibi agenda :audax sine timore ⁊ pusillanimitate. Tertiodecimo ꝙ sciat oẽs exitus expensarũ ⁊ non lateat ipsum aliqua vtilitas q̃ ad ipsum regnũ spectat .⁊ non conquerantur subditi tui aliquo modo q̃rimonie :nisi in casib9 premissis in qbꝫ poterit publice rei prodesse. Decimoquarto ꝙ nõ sit ẽbosus vel emittens multum risum .qa tempan-

tia multum placet hominibus :exhibens se curialiter hominib⁹: ⁊ benigne pertractās. Decimoqn to q̄ nō sit ꝺ numero vtentiū vino:curia sua sit patens hominibus aduenientibus. ⁊ q̄ sit intendēs ad explorandum ⁊ inqrendū noua de oīb⁹ :cōforrans subditos :corrigens opera eorū: ⁊ cōsolando eos in aduersitatibus : defferens quandoqȝ ⁊ tolerās eorum simplicitates .

Scias q̄ non creauit deus creaturā sapientiorem hōine. ⁊ nō colligit in aliquo aiali qꝺ i eo collegit . ⁊ non est reperire in aliquo aialiū consuetudinem vel morem quem non inuenias in hōine. ē autē hō audax ut leo:timidus vt lepus:largus vt gallus:auarus vt canis:durus ⁊ austerus ut coruus:pius vt turtur:malitiosus vt leena: priuatus ⁊ domesticus vt columba:versipellis ⁊ dolosus vt vulpes:simplex ⁊ mittis vt agnus:uelox ⁊ agilis vt capreolus:similis cerui in colore ⁊ qbusdā alijs dispositionib⁹:humilis vt pardus:piger vt vrsus : precios⁹ ⁊ carus ut elephas : uilis ⁊ stolidus vt asinus:rebelis ut prauus rex : obediens ⁊ humilis vt pauo:garulus vt strutio:utilis vt apis : dissolutus ⁊ vagabūdus vt caper: indomit⁹ vt taurus:recalcitrās vt mulus :mutus vt piscis: rōnabilis vt angelus:luxurios⁹ vt porc⁹: malitios⁹ vt bubo: vtilis vt equs: nociuus vt mus:⁊ vniuersaliť non reperiť aial seu vegetabile seu originale seu minerale nec coelū seu planeta nec signū nec aliquod ens ex oīb⁹ entib⁹ hñs aliquod propriū qn id reperiať in homine. ⁊ pp hoc vocatus ē min⁹ mundus. ⁊ nunquam speres in homine q non credit legem tuā .Et caue ne accidat tibi qꝺ accidit duob⁹ hoīnib⁹ q dicunť associati fuisse in itinere quorum vnus erat magus orientalis reliqus vero iudeus .Mag⁹ eqtabat mulaȝ quā nutriuerat ad pratum suum q̄ portabat vniuersa necessaria qbus utitur uiator ⁊ indiget .Judeus ꝺo incedebat pedes nō hñs cibū neqȝ alia necessaria.dū igiť fabularenť in via dixit magus iudeo q̄ ē lex tua ⁊ fides tua: Rndit iudeus. Credo q̄ in coelo est vnus deus quem adoro ⁊ spero ab eo bonū aie mee ⁊ remunerationē ⁊ illis q cōueniunt mecū in lege mea. ⁊ fides mea ⁊ credulitas mea hec est q̄ q discrepat mecū in fide mea ⁊ lege licitum est mihi tollere suum sanguinē ⁊ pecuniam suam ⁊ accidēs suū ⁊ vxorē parētes ⁊ genitores:insuper maledictio est mihi si seruo ei fidem uel iuuo ipsum vel si facio secū misericordiaȝ vel parco ei .Consequenter iquit mago demō straui tibi legē meā.redde ergo me certū de lege ⁊ fide tua.Cui rndit mag⁹ fides ⁊ crꝺulitas mea ⁊ lex hec sunt.in primis volo bonū mihi met ipsi ⁊ filiis generis mei :⁊ nolo alicui creatur ꝺei malū:neqȝ sequētib⁹ legē meā nȝ discrepātib⁹ i eadē mecū .⁊ credo eqtatē ⁊ misericordiā seruādā cuilibet uiuēti:⁊ nulla iniuria placet mihi.⁊ uidetur ēt mihi siquid mali accidat alicui viuētiū qꝺ id maluȝ me contingat ⁊ me conturbet . affecto ꝓsperitatem ⁊ sanitatē icolumitatē foelicitatē accideť oīb⁹ hōinib⁹ vlr.Tūc dicit ei iude⁹.qd si iniuria ⁊ offensa fiat tibi:Cui magus.scio q̄ in coelo ē ꝺeus iustus bonus sapiens cui nihil ē occultū:nihil secretū:nihil penitus celať ꝺ bijs q̄ latēt in suis creaturis:q remunerat bonos iuxta suas hōitates malos vꝺo ⁊ trāsgressores iuxta suas trāsgressiōes.Cui iudeus:qr̄ nō seruas legē tuā:vt qd nō ꝓfirmas opib⁹ fidē tuā.Mag⁹ iqt q° mō fiet hoc .Cui iudeus ecce ego sum ꝺ filius gñis tui. ⁊ tu vides ābulātē me peditē fatigatū ⁊ famelicū. ⁊ tu es equs saturat⁹ ⁊ qet⁹.Cui mag⁹ vitas est. ⁊ descēdēs ꝺ mulla aquit mātica suā ⁊ cibauit ⁊ potauit eū deinde fecit ipsuȝ eqtare mulā. postq̄ iudeus firmauit se bñ eqtādo iniunxit calcaria festinādo relinquēs magū .tūc coepit mag⁹ vociferare ⁊ dicere expecta me qr fessus sum. iude⁹ ꝺicebat nō ne indscaui tibi legē meā : ⁊ ei⁹ ꝓdictionez.Et ego volo silr ꝓfirmare eā:tunc festinabat mulā.Et mag⁹ sequens vestigia ei⁹ inqt.Ꝺ iudee noli me derelinquer in deserto ne forte iterficiar a leonibus . aut moriar mala fame aut doloros⁹ siti:age ergo misericorditer mecū sicut egi tecū. Jude⁹ vꝺo non respiciebat se retro .nec intēdebat dictis suis:ne cessauit donec latuit uisum ei⁹. Qñ vꝺo magus desperatus fuit de cursu.recordatus est perfectionis legis sue ⁊ fidei sue ⁊ ei⁹ qꝺ dixerat iudeo.videlicet q̄ i caelo est iustus iudex cui nihil est occultum :nihil secretum in creaturis suis latet dirigens ergo caput in coelum inquit deus meus tu nosti qr credidi in te ⁊ in tua lege ⁊ in tu is mandatis sanctificaui te sicut precepisti.confirma ergo apud iudeum laudem meam in te. Hijs dictis non multum iuerat magus ⁊ ecce iuenit iudeum prostratum ⁊ eiectum de mula fracta tibia ⁊ leso collo :mula vero stabat ex opposito:que videns magū cognouit dñm suum.⁊ accessit ad ipsum propter nutrituram suam : equitans ergo ipsam : ⁊ relinquens iudeum in doloribus mortis recedebat .Judeus vero clamabat carissime frater habeas misericordiam de me confractus sum ⁊ morior:⁊ indigeo pietate miserere ⁊ serua legeȝ tuam que tibi contulit victoriā q̄ superasti me. Tūc coepit magus ipȝ iculpaī dicēs:tu male peccasti i me:⁊ ꝺreligisti me sin̄ mirico̅dia.cui iude⁹

noli me reꝑhẽdere de re ꝑtita: qz oñdi tibi ꝙ hec ẽ lex mea ⁊ fides mea ĩ qua nutritus sum inueni parentes meos ⁊ senes ⁊ antiquos ꝓseuerãtes i hac lege. tũc mĩsertus ẽ eius magꝰ. ⁊ portauit post se ipsum: donec puenit ad locũ destinatũ: ⁊ ipsuz tradidit genti sue: q post dies aliquot expirauit. Audiens ergo rex illiꝰ ciuitatis opa illius magi fecit eũ vocari: ⁊ ꝯstituit eũ baiulũ suũ ꝓp pia opera sua ⁊ bonitatẽ legis sue laudẽ dãs deo.

Liber de scribis.

Oz te eligere ad scribendum secreta tua opa viros prudentes: q̃ sunt fortius signũ ⁊ validius argumẽtũ ad oñendũ quantitatẽ tui itellectꝰ. ⁊ subtilitatẽ tue cognitõis. qm̃ significatio seu interꝑtatio sermonis ẽ ſpus eius ⁊ dictiones sunt corpus: scriptura vero sermonis vestimẽtũ. Sicut g̃ oz te eẽ virũ substãtialẽ pulchrũ aspectus ⁊ ornatus ita decet ꝙ tu eligas de scribis seu scriptoribus q̃ habeat hãc pfectionẽ i eloquẽtia ornata ⁊ i recordatiõe subtili. Et sicut ipse interꝑtaf tuã volũtatẽ ⁊ ꝯstituif sup tuis secreti ⁊ occultis ita oz ꝙ sit bone fidei: fidelis cognitõis in tua volũtate ⁊ in vniuersis opibꝰ tuis. ⁊ ꝙ intẽdat tuo comodo ⁊ honori sicut oz. qz si nõ ẽ talis: cõrũpet. ⁊ oz ꝙ sit cautus ⁊ ꝑcauẽs in opibꝰ suis: ne qs igredi atur. ⁊ respiciat secreta scripta tua. ⁊ cõdecet ꝙ tu remunereſ opa sua iuxta seruitiũ tibi exhibitũ ⁊ iuxta terminũ impositũ tue volũtatis. vt sit sollicitus in tuo regimine. pone ergo ipsuz in gradu remuneratiõis tue. qz eius ꝓprietas tua ẽ. ⁊ eius corruptio tua ẽ.

De nũciis.

Scias ergo ꝙ nũcius siue missus demõstrat sapientiã mittentis: ⁊ est oculus in biis q̃ nõ videt: ⁊ eius auris in bijs q̃ non audit. ⁊ eius lingua in eius absentia. oz ergo eligere digniorẽ de bijs q sunt in tua presentia sapiẽtẽ: honorabilẽ: cõsiderãtẽ: fidelẽ: declinantẽ seu fugiẽtẽ oẽz turpitudinẽ seu culpã. ⁊ si inuenias eũ talẽ: voca eũ: ⁊ confer cuz eo de bijs q̃ nescit tuũ velle. ⁊ tunc percipies si est in eo qđ q̃ritur. qz forte ẽ iuxta noctem ⁊ eius intentio in alio est. ⁊ si non est in hac ꝺterminatõe sit adminus secretarius fidelis missus nihil addẽs ⁊ nihil cõminuẽs de biis in qbꝫ missus est: ⁊ ꝙ sit custodiẽs mãdatũ tuũ ⁊ intendens biis q̃ audinit ⁊ rñonez sibi factã. si ergo nõ ĩuenis ipsum talẽ: sit fidelis deferẽs lr̃as tuas ei ad quẽ mittif. ⁊ referẽs ac reptãs rñõez. ⁊ si aliquẽ nunciorũ tuorũ ꝑpenderis sollicitũ ⁊ attentũ pecunie acgrende vel colligẽde de locis ad que mittitur: respue eum penitus. qz nõ initif tuo comodo. nec mittas nuncium tuũ q̃ diligit vinum inebrians se. qz perses in aduẽtu nuncii instabãt apꝺ eum vt biberet vinũ babũdãter. q si supflue bibebat: cognoscebãt ꝙ dñs suus erat minus prudẽs. Caue ne mittaſ nũciũ tuũ maiorẽ baiulũ nec permittas eum ellongari a conspectu tuo. qz hec est destructio regni tui. Qualitates autem nunciorũ laudes ⁊ vituperia eorum nunciaui tibi ⁊ ordinationes eorũdẽ. ⁊ q̃liter cognoscunf in fidelitate ⁊ bona fide. Quando ergo nuncius non ĩuenif talis: sed anelat donis ⁊ retributionibꝰ ⁊ pdit te in biis q̃ in iuncta sunt ei: ⁊ inuentus fuerit diminutus in regno tuo: non impono tibi mẽsuram poene sibi infligende.

De subditis domus proprie.

Jam nosti ꝙ subditi domus tue pecunie ⁊ thesaurus tuus qbꝫ confirmaf regnum tuum. eqperа ergo subditos tuos viridario in quo sunt diuẽsa genera arborũ fructiferorum ⁊ non habeas ipsos sicut gramina nascentia q̃ reddunt absintiuz ⁊ tribulos ⁊ nihil germinãt fructuosum. sed vt arbores q̃ habent in se multos palmites ⁊ ramos ⁊ truncos erectos qui dant semen ⁊ fructum vtile ad multiplicationẽ sui generis ⁊ bene reguntur ⁊ coluntur iuxta ergo paruitatez tui thesauri ẽ durabilitas ⁊ defensio tui regni ⁊ tue potẽtie. oz ig̃ ꝙ bene regantur ⁊ ꝙ intendas eorum necessitatibus ⁊ ꝙ remoueas ab eisdem iniurias ⁊ ꝙ nunquam te tedeat super intendere eorum conditionibus. ⁊ ingre de biis qbus indigent. habeant ergo vnum solum prepositum constitutum a te qui non intendat ad destructionem arborum sed ad conseruationem. ⁊ ꝙ sit bene dispositus: morigeratus: longanimis: sapiens: patiens. Apꝺ si non ẽ talis corda subditorum rebellabunt eius regimini ⁊ corrumpentur per ipsum cogitationes q̃ erant pure.

De dispensatoribus.

Noli multiplicare dispensatores in expensis tuis faciendis. qz propter hoc ingreditur corruptio super te quia quilibet eorum intendit superare comparem suum in corruptione sui operis. ⁊ conabitur ostendere se fidelem ⁊ vtilem tibi in depressionibus tuorum subditorum. hoc faciet quilibet baiulorum. vt in officio ad quod fuerit deputatus diutius perseueret. ⁊ multi tales sunt qui vnum dicunt ⁊ aliud faciunt. ⁊ multos corrumpunt ut eos manuteneant ⁊ defendãt.

De ordine ⁊ multitudine bellatoꝝ.

Proceres sunt additio ⁊ multiplicatio regni: per ipsos honoratur curia: ⁊ ordinatur regnum in gradibus suis. optima ergo ordinatio est in eorum gradibus ⁊ dispositionibus vt non lateat te propinqui conditio ⁊ remoti de numero ipsoꝝ. ⁊ hec ē necessaria ordinatio. ⁊ prepositura in numero q dī ⁊ refertur ad numerū sub numero. dico ergo ordinationem quadruplicem necessariaꝫ esse. quoniam qlibet locus in terra ē quadruplex in eius differentia scilicet retro ⁊ ante dextrū ⁊ siniſtrum. ⁊ sic sunt spēs mundi simpliciter quattuor oriens occidens meridies ⁊ septētio. Sit ḡ cuilibet preceptori quarta pars regni in eius regimine. ⁊ si uis plures sint. x. quoniam. x. quattuor sunt perfecta. quoniam in quaternario ē unum duo tres ⁊ quattuor. Si ergo hec colligis: faciūt x. denarius numerus est perfectio eorum que cōplectuntur quaternarium ⁊ circūdabunt in numeris. Sequunt ergo quemlibet perceptoreꝫ. x. vicarij: ⁊ sequuntur quemlibet vicarium ductores. x. ⁊ quemlibet ductorem. x. decani: ⁊ sequunt quēlibet decanum. x. homines. oēs ergo homines sūt in vniuerso. C. milia pugnatorū. Quādo ergo indiges seruitio. x. milium virorum precipies conuocari ad expeditionem faciendam preceptoreꝫ vnum: sequētur ergo ipsum. x. vicarij ⁊ venient cum quolibet vicario. x. ductores: ⁊ cum quolibet ductore. x. decani: q sunt mille. ⁊ venient cum decano quolibet. x. homines pugnatores. facient ergo in summa. x. milia pugnatorū. si indiges mille precipies vni vicariorum: ⁊ uenient cū eo decē ductores: cum quolibet ductore. x. decani ⁊ cum quolibet decano. x. pugnatores. Sunt ergo in sūma bij mille bellatores. ⁊ si indiges centum bellatorībus precipies vni ductorum cum quo venient. x. decani. ⁊ cum quolibet decano decē pugnatores q omnes faciunt. c. ⁊ si indiges. x. bellatorib⁹ precipias vni decano ⁊ venient cum eo decē bellatores. In hoc ergo parcetur tibi in victualibus ⁊ aleuiaberis ⁊ consequeris quod desideraſ de ꝓposito tuo ⁊ diminetur labor tuus in procerib⁹. qm̄ qlibet eorū reget decē inferiores se i suo gradu. ⁊ sic alleuiabitur op⁹ in eis. ⁊ preceptor tuus sit imediatus callidus disponens. ⁊ necessariū ē proceribꝫ habere scribā sapiētē: sagacē: fidelez: considerantem: approbatū in militia. ne valeant proceres corrumpi pecuniis. inquiraſ ēt diligenter cogitationes eorum ⁊ quando percipies aliqd tale remoue eū: ⁊ collige eos ostendens eis q in remotione sua prouidisti eis. oportet ergo te esse ptractabilē curialē nō cōtēptorē quorumdaꝫ propter alios. De comm'.

Oportet etiam tecum habere istūd instrumentum quod fecit themistius ad opus exercitus et ad nocendum: ⁊ est instrumentum terribile quod diuiditur modis multis. quia forte te oportebit visitare totam prouintiam tuam ⁊ regnum tuum ⁊ congregare subditos ⁊ proceres tuos ⁊ bellatores in eadem die vel citius uel aliomodo prout indiget exercitus magnus ⁊ numerosus huius instrumenti sonus auditur per miliaria sexaginta.

Noli frequentare bella ⁊ exponere te in animam tuam: frequenta tamen consilium maioruꝫ q sunt in curia tua: ⁊ non occuperis in biis in quibus occupantur victi ⁊ uituperati ex aggressoribus bellorum. Non temptabis neqꝫ frequentabis prelia in persona propria ⁊ teneas maiores circa te: ⁊ non occuperis circa ea quibus detinētur presumptuosi ⁊ audaces ex congressoribus. qꝫ certissimum est ꝙ nunquam conuenit rex cum rege: qn alter eorum macinatus sit in destructione alterius. ⁊ hoc inuentum est in natura. Scias ꝙ inuidia est ex corpore ⁊ anima consurgens ⁊ ꝓuenies ex duobus oppositis repugnantib⁹. Est igitur spēs eorumdem spes ⁊ fiducia victorie ex quolibet vtriusqꝫ quorum corpus est coniunctio utriusqꝫ partis. Quando igitur non incidit spes victorie de se ipsis moriantur ⁊ cessant prelia et perdurat prelium q̄ꝫdiu perdurat perseuerantia in spe superandi partem quālibet vtriusqꝫ. Sit ergo conatus tuus ⁊ intentio tota indurabilitate ⁊ perseuerantia tui ⁊ in stabilitate ⁊ in subsistētatione illorum q sunt tui generis. noli vilipendere ꝑsonas eorum quasi sis contemptor. sed collige vība eorum ꝓmittens eis donaria et honores. ⁊ solue eis promissa. Scias ergo ꝙ non oportet te incedere in exercitum nisi togatum ⁊ loricatum ut ut si subito inueniaris ab inimico querente te. sit tota sollicitudo tua in preliationeꝫ in armis ⁊ custodibus ⁊ exploratoribus. Et necessaria est uigilantia in quolibet tempore diei ⁊ noctis. ⁊ noli castramentari nisi in loco uicino monti uel coniuncto uel iuxta aquas. ⁊ defer victualia multa tecum. licet non indigeas eadeꝫ ⁊ multiplica machinas discurrentes ⁊ uoces horribiles. quoniā hec sunt fortitudo ⁊ uirtus eorum q tecum sunt ⁊ durabilitas ad eorum propositum ⁊ timor ac diminutio inimicorum. ⁊ vtere in tuis proceribus diuersis generibus armorum. Quidam enī cū misilib⁹ ⁊ sagittis quidam in acie ⁊ in turba alij vero deputati ad discurrendū. ⁊ quando venerit acies ad ꝑliandū mitte cū eis formā specio

Auditur ꝑ miliaria
Sonus corn' ⁊

fissimam et turres ligneas qb⁹ sunt armati sagit/
tarii mittentes missilia ardentia.et si videris eos
trepidos uel deficientes:confoꝛta coꝛda ipsoꝛuꝫ
et inducas ad perseuerantiam vsque adhuc. Itē
oꝛdina acies tuas sicut premisimus . et ut seque
tur ! Constitue ergo ad dextram genus percutiē
tium et aggredientium.ad sinistram vero genus
lāceatoꝛū:et in coꝛde siue in medio gen⁹ mittētiū
faces ardētes ꝛ iacentium seu sagittantium:ꝛ so
nantium voces hoꝛꝛibiles ꝛ facientium motus
diuersos .ꝛ sit semper sup eminens locus vbi cū
aduersariis preliaris ipsi vero qñ percipient hoc
stabūt. ꝛ cū instātia conabunt. Caue caue tūc ꝓdi
tionem:ꝛ tunc pꝛecipue cū uideris tuos vacillā/
tes .ꝛ in illā partem quam videris vacillantem i
aduersariis:dꝛus illam diriges aciem atqꝫ bellū
ꝛ cū oib⁹ bris frequenta perseuerantia qꝛ hec est
in oꝛiginalibus victoꝛie vnde dicitur qꝑ non per/
uenit victoꝛia de aliquibus nisi pꝛius vicant pu/
silanimitate coꝛdium in se ipsis .ꝛ ꝑ ingressionis
affectus super eos . insuper multiplica insidias
ꝛ constitue insidiatoꝛes in sonis terribilib⁹q sunt
de numero superantium ꝛ vincentiū. ꝛ est quedā
cautela perducens ad pꝛopositum ꝛ vnum ex fū/
damentis pꝛeliꝛum. ꝛ habeas loca determinata
parata in aliquo locoꝛum exercitus ad succurrē
dum in pontibus ꝛ aliis necessariis ad conseruā
dum pꝛoceres tuos .multiplica ēt aialia poꝛtan/
tia munitiones ꝛ castra pugnantia vt elephantes
qꝛ valde sūt terribiles ꝛ animalia velocissima ut
pote dꝛomedarios i qb⁹ est spes fuge in necessita
te ꝛ quasi castruꝫ. Si vero debes impugnare ica
stellatos vtere instrumentis ꝓicientibus lapides
vt pote machinis ꝛ multiplica ea iuxta modum
instantis necessitatis. Adde ēt in instrumētis pe
netralibus ꝛ iacientibus sagittas ꝛ pila venena/
ta. Et si superuenire poteris ad fontem vnde ini/
mici tui hauriunt aquas potabiles infunde in il/
lis locis diuersa venena coꝛrumpentia ꝛ inimici
effodies sepulturas.obꝑua in omnib⁹ perseuerā
tiā que ē valde cōmēdabilis ꝛ ē res faciens ad ꝓ
positum. ꝛ nūqꝫ sequeris fugientem . ꝛ noli festi
re in tuis operibus vltra modum . Et si possibile
ē tibi sint vniuersa tua opera ꝓditiones inimicis
ꝛ circōuentiones.obꝑua ergo hoc. ꝛ ita facias qꝑ
bellum sit ultimū op⁹ tuum.qꝛ pꝛogenies idoꝛuꝫ
ꝛ gens indie sunt homines ꝓditoꝛes ꝛ circūuen/
toꝛes. ꝛ non est in eis hoc obꝛobꝛium .perses ve/
ro siue turchi seu parti sunt homines aiosi valde
ꝛ pꝛesumptionis magne.pugna ergo cum quali/
bet gente ex bris qūo cōuenit. Et op⁹ tuum maxi
mum non facias esse magnum. ꝛ non preuenias
postponendo. ꝛ sint opera tua in manifesto ꝛ oc/
culto iuxta modum pꝛemissum. ꝛ iuxta qualita/
tes seu disposiōes scientie astroꝛum sicut docui in p̄
cedentibus. Qñ ergo volueris consequi firmita
tem pꝛopositi ex dispositione super coelestiū . cō
stitue ascendentem seu oꝛientem in leone ꝛ repa/
ra lunam ꝛ dñatoꝛem eius qꝑ sit in bono loco ex a
scendente ꝛ statue dñuꝫ ascendētis in domibus
Martis. ꝛ non obmittas uisionē martis sine tri
plicitate . ꝛ considera tūc oīum operationē cuius
nām uis bīt ex planetis ꝛ domib⁹ . Oꝛdina ipos
planetas ꝛ signa que sunt in nā eadem.qꝛ hoc est
caput operis. Qñ ergo volueris iter accipe oꝛdi
na ascendentē ad iter ꝛ ciuitates ꝛ locū in quem
intendis. Et decimū ad op⁹ quod intēdis ꝛ infe
ri⁹ terre circa hoc . Et caue ne luna sit pessima.i.
ecclipsata et maliuola seu turbata ꝛ ne sit direc/
te sub radiis solis aut in 6° aut i duodecimo gra
du aut retrograda. Si ergo erit victoꝛia:in ascen
dente se pꝛosperitas demoꝛtrabit. ꝛ bonum ꝛ ꝓs/
perū euētū.et tūc maxime si mercuri⁹ in medio
coeli erit demoꝛtrabit cōplemētū operis et perfe
ctionem.et qñ erit in 7ᵐ gradu demōꝛtrabit possi
bilitatem operis et leticiam et pꝛosperitatez euē
tus et perfectionem pꝛopositi. Et caue ne luna fu
erit in ingressu itineris in quadratura solis:reuer
tere velociter illesus et ꝓficiet op⁹ tuū . Et si uis
Aggredi bellū oꝛdina domum lune mediū coeli
et mercurium respicientem ipsam benigno vultu
fac mercurium in quarto gradu et repa lunā. qꝛ
in itinerib⁹ faciendis vniuersis maius ē signuꝫ.

Phyſionomia.

Inter caeteras res ē illa quā te nō ignoꝛare
oꝛ cognitionē qua aia cognoscit et inuesti
gat oia per signū nobile.cū fuerit abstracta a de/
siderijs et concupiscentijs.et cum fuerit libera/
ta a nociuis et hec debes cognoscere cogitatu.
Cum fuerit itaqꝫ aia dñans et superans coꝛp⁹ et
ei pꝛeponderans et virtus flāmea existens in coꝛ
de non deserit ipsam et virtutem animalem exi/
stentem in cerebꝛo: tunc sublimatur et augumen
tatur et declaratur intellectus supꝛa mensuram.
vnde si quis querat causam pꝛophetarum qui ꝓ
bati sunt fuisse purissimi intellectus et vere visio
nis cum miraculis in annis pꝛelibatis pꝛeteritis
ex pꝛedictis ꝓuenit .accidit etiā hoc ex constella
tione geneseos eoꝝ imitantis hanc uirtutez gene
ratinam . sic te opoꝛtet querere signa et vestigia
cum pulchritudine nature scilicet scientiam phy
sionomie:q̄ ē scia mag⁹ et ꝓ lōgi⁹ diex vli sūt an/

tiqui hac scientia et gloriati sunt in inquisitione pulchritudinis nature cuius perfectio attribuitur de numero antiquorum philosophorum phylemoni summo doctori ⁊ magro physionomie q̄ vniuersa inuestigabat ex hominis qualitatibus ⁊ naturaz anime eius. Et occurrit in ipso historia pulchra extranea vnde eā intellige. Discipuli sapientis ypocratis medici formā eius in pgameno depixerūt ⁊ eā phylemoni porrexerunt dicētes. considera hāc figurā ⁊ indica nobis qualitates ⁊ cōplexiones eius. Qui respexit ꝓpōes ⁊ cōplexiōes figurarū ⁊ cōpauit ptes ad ptes. ⁊ ait Iste hō luxuriosus est ⁊ deceptor amās coitū. ob quā rem voluerunt interficere dicētes. Q stulte hec est figura dignioris ⁊ melioris hoinis q̄ sit i toto mūdo. phylemon aūt pacificauit eos ⁊ correxit dicēs hec est figura sapientis ypocratis. ⁊ q̄ uos quesiuistis ꝺ mea scia hoc ostendi. ⁊ qd sentio ꝑm ipsaz. Qñ ergo puenerūt ad hyppocratez dixerūt ei qd fecerāt ⁊ ipse respōdit eis. Nec phylemon pretermisit vnā lineā. verūtñ exquo ꝓspexit ⁊ ꝓsideraui hec tpa reprobāda cōstitui aiaz meā regē super oia ⁊ retraxi eā ab eis ⁊ triūphaui sup appetitum aie mee. hec est itaq̄ laus ⁊ sapientia ex opibꝰ hypocratis q̄r ꝓprya nichil a[d]e q̄ abstinētia ⁊ victoria cōcupiscibilium: Constituo ergo tibi ex hac scia phisionomie regulas ⁊ constitutiones abbreuiatas ⁊ sufficientes q̄ dabūt tibi magnum p̄tium ex nobilitate tue nāe ⁊ puritate tue scientie.

De ypocr. figura.

Scias ergo q̄ matrix est embrioni sicut olla ferculo in coquendo: albedo ergo ⁊ liuidus color ⁊ flauor eius nimius est signū diminute decoctōis. Si ergo accidit hec diminutio: in tm̄ diminuet similiter ⁊ nā. fuge ergo ab hoine liuido ⁊ flauo qm̄ deditus est ad uitia ⁊ luxuriā.

De aspectu.

Cū uideris hominē frequētātē in te visuz: ⁊ cū respicis: cōteret ⁊ ex hoc erubescit. ⁊ maxime si inuitus suspirat: ⁊ lacrime appeant in oculis ei⁹ hic diligit ⁊ timet te. Si vero ꝓtrariū: erit inuid⁹ ⁊ ꝓtēnet te. De infortunato ⁊ diminuto. Caue ⁊ p̄caue ab homine infortunato ⁊ diminuto in aliquo mēbro sicut cauēdū ē ab inimico.

De aequalitate:

Egor vero ⁊ tpatior creatura cui ꝓuenit mediocritas stature ⁊ nigredo oculoꝝ ⁊ capilloꝝ ⁊ rotūditas vultus albedo ꝟo cōmixta rubedini ⁊ fuscus color tpatus cū integritate corpis ⁊ rectitudine stature ⁊ mediocritate capitis in puitate ⁊ magnitudine in raritate uerboꝝ nisi cū necesse fuerit: mediocritas in sonoritate uocis ⁊ sublimitate. Qñ ēt nā declinat ad nigredinē ⁊ croceitatez: tūc optima est tpantia ⁊ creatio hec placeat tibi: hanc habeas tecū. ⁊ ego interpretor qdē p modū seperatōis tu aūt ipsum tēptabis in rectitudine intellectus.

De capillis.

Capilli aūt plani suaues significāt māsuetudinē ⁊ frigiditatē cerebri multitudo ꝟo capilloꝝ sup utroq̄ humero significat stultitiā ⁊ fatuitatē. mlt̄os ēt habere pilos in vētre ⁊ pectore ꝺclarat horribilitatē ⁊ singularitatē nāe ⁊ diminutionē aphēsionis ⁊ amorē iniuriaꝝ. Ruffus color capilloꝝ significat inscipiētiā et multā irā et insidias: et niger capillus inuit rectitudinē et amorē iusticie: mediocris uero inter hos duos colorez ē bō diligēs pacem.

De oculis.

Qui uero hz oculos magnos inuidus ē et inuerecundus: piger inobediens et precipue si sint liuidi. cuius ꝟo oculi sunt mediocres ad coelestez colorem vel nigredinē talis ē penetrabilis intellectus et curialis et fidelis.

Qui vero habet oculos extensos cū extēsione vultus est malitiosus et nequā. Qui ꝟo habet oculos similes oculis asini: insipiēs est et dure nāe.

Cuius uero oculi mouentur velociter et uisus ē acutus: talis homo fraudulentus latro et infidelis. Si uero oculi sunt rubei: ille cuius sunt est animosus fortis et potēs. Deteriorez autem oculi sunt qui habent maculas albas nigras vel rubeas circū q3. qr talis est homo deterior omnibus aliis et magis reprobandꝰ.

De superciliis.

Supercilium quod habet multos pilos significat ineptitudinez loquendi et cui extenduntur supercilia ad tempora: habens talia est immundꝰ. Cuius vero supercilia rara sunt et cōmensurata secundū longitudinem et breuitatem et sunt magna: hic est facilis impressionis ad intelligendum

De naso.

Nasus cum fuerit subtilis: eius dominus est valde iracundus et qui habet longum nasum protensum ad os est audax et probus. Nasus vero simus iracundus et impetuosus: et qui habet foramina nasi grauis compactionis vel dure est irascibilis. Et cum fuerit nasus latus in medio declinans ad sumitatem est verbosus et mendax. et nasus ille est magis equalis qui est mediocriter longus et eius latitudo est mediocris ad extremitatem et et eius foramina non multuz magna.

De facie.

Facies plana carens tumoꝛiſitate ſignificat li tigoſū diſcolū ⁊ iniurioſū ⁊ imūdū. Qui ꝰo hꝫ fa cīē mediocrē i gentis ⁊ tympoꝛibꝰ ꝰgētē ad pigue dinē ē verax amās itelligēs atqꝫ ſapiēs ſeruitia- lis bene diſpoſitus ac ingenioſus. Qui hꝫ latū oſ eſt bellicoſus ⁊ audax. ⁊ q hꝫ labia groſſa ē ſtultꝰ Carnoſus in facie ē minus ſapiēs ipoꝛtunꝰ ⁊ mē- dax. Qui hꝫ gracilē facīē ē circūſpectus i opibuſ ſuis ſubtilis intellectus. ⁊ q hꝫ facīē puā declinā- tē ad croceitatē ē peſſimus vitioſus ꝺceptoꝛ ⁊ e- brioſus. Qui habꝫ oblūgam facīē ē iniurioſus.

De timpoꝛibus.

Qui hꝫ timpoꝛa inflata ⁊ genas plenas ē ual- de iracundus.

De auribus.

Qui habet aures magnas ē valde fatuus: hoc excepto q ipſe erit retētionis ⁊ memoꝛie. q hꝫ au res valde puas ē ſtolidus latro ⁊ luxurioſus.

De voce.

Qui hꝫ groſſam vocē ⁊ ſonoꝛā eſt bellicoſus ⁊ eloquens cuius vero uoꝛ ē mediocris in ſubtilita te ⁊ groſſitie ē ſapiēs ꝓuidus verax ⁊ iuſtus. Qui vero ē uiloꝛ in verbis ⁊ p̄cipue ſi hꝫ gracilē uocē ē imꝓobus ſtolidus impoꝛtunus ⁊ mēdax. Si ve ro voꝛ fuerit groſſa erit iracundus pꝛecipitās ma le nāe. Qui hꝫ dulcē vocē ē inuidus ſuſpicioſus. pulchritudo ēt vocis ꝺicat ſtoliditatē iſcipientiā ⁊ magnanimitatem.

De motu manuum.

Qui loqtur ⁊ moꝛ motu manuū ē inuidus ello quēs deceptoꝛ. Qui vero eſt abſtinēs a motu ma nuū hic eſt pfectus intellectu bone diſpoſitiōis ⁊ ſani conſilij. De collo.

Qui hꝫ collum gracile longū ē ſonorus ſtolidꝰ Qui vero hꝫ collū bꝛeue valde ē callidus detrac toꝛ aſtutus ⁊ doloſus. Qui vero hꝫ collū groſſum ē ſtolidus ⁊ comeſtoꝛ magnus.

De ventre.

Qui hꝫ vētrē magnū eſt idiſcretus ſtolidus ſu perbus amans coitum: mediocritas vero ventriſ ⁊ ſtrictura pectoꝛis ſignificat altitudinē intellec- tus ⁊ boni cōſilij: latitudo vero pectoꝛis ⁊ groſſi ties humeroꝛū ⁊ tergi ſignificat ꝓbitatē ⁊ auda- ciā cū rectitudine intellectus ⁊ ſapiētie. ſubtilitas vero tergi ſignificat hominē diſcoꝛdātis nature. mediocritas pectoꝛis ⁊ tergi aequalitas ſignū ē optimū ⁊ ꝓbatū. elleuationes uero humeroꝝ ē ſi gnū aſperitatis nature ⁊ infidelitatis.

De brachiis.

Qñ vero ꝓtendunt brachia i tīn q manus pue niāt ad genua ſignificat audaciā cū ꝓbitate ⁊ lar gitate. Quādo vero decurtantur ſignū ē amātis diſcoꝛdiā ⁊ ignoꝛātis.

Lam. 17. de ſignis palmaꝝ.

Palme lunge cū digitis lōgis ſignificāt dñꝫ ſu um bene diſpoſitū ad multas artes ⁊ p̄cipue ad mecanicas ⁊ ſapiētē in operibꝰ ſignū ēt boni regi minis: groſſities vero digitoꝝ ⁊ bꝛeuitas ſignifi- cat inſcipiētiā ⁊ ſtoliditatem.

Lapm. 18. de ſignis pedum.

Pedes ꝰo carnoſi ſignificāt fatuitatē ⁊ amo- rem iniurie. pedes vero puꝝ ⁊ leues ſignificāt au- daciam ⁊ foꝛtitudinē. ſubtilitas ꝰo tibiaꝝ ſignifi cat ignoꝛātē ⁊ eaꝝ groſſities ſignificat audaciam ⁊ foꝛtitudinē. latitudo vero tibiarū ⁊ taloꝛū ſigni ficat foꝛtitudinē coꝛpoꝛis. multitudo ꝰo carnis i genibus ſignificat debilitatē virtutis ⁊ molitiē.

Lapm. 19. de ſignis paſſuū.

Cuius uero paſſus ſunt lati ⁊ tardi ꝓſperabit in oībus factis ſuis. Et cui paſſus ſunt bꝛeues ē impetuoſus ⁊ ſuſpitioſus impotens in opibus ⁊ male voluptatis.

Lapm. 20. de ſignis bone nature.

Ille homo ē optime memoꝛie ⁊ bene cōpoſitꝰ inā q hꝫ carnes molles humidas mediocres in- ter aſperitatē ⁊ lenitatē nec nimis longus ul' ma- gnus nec nimis bꝛeuis albus declinās ad rubedi nem mitis aſpectu capilli plani mediocres magꝰ rū oculoꝝ declinantium ad rubedinē mediо- cris menſurati capitis cū magnitudine colli equa lis bñ diſpoſitus cuius humeri parū declinant ca rens carnoſitate in cruribuſ ⁊ genubus clare vo- cis cū tēperātia in ſubtilitate ⁊ groſſitie longaꝝ palmaꝝ longoꝝ digitoꝝ declinantiū ad ſubtilita tem modici riſus ⁊ fletionis ⁊ deriſionis cuiꝰ aſ pectus eſt quaſi cōmixtus letitie ⁊ iocunditati.

Lap. 21. de regula generali i p̄dcis ſignif.

Verūtn̄ non oportet te p̄cipitare ſniaꝫ ⁊ iudici um i uno iſtoꝝ ſignoꝝ ſed collige teſtimonia vni- verſoꝝ ſignoꝝ ⁊ cū tibi dant diuerſa ſigna ⁊ ad- uerſa declina ſemper ad melioꝛeꝫ ⁊ ꝓbabilioꝛeꝫ partem.

Explicit phyſonomia Ariſtotelis ad Alexādrū.

Maximi philosophi Aristotelis de signis aquarū ventorū ⁊ tempestatum.

Igna aquaꝝ

ſ ⁊ ventorum ⁊ tempestatū ⁊ sereni tatum sic scripsimus inquātū pos sibile fuit. q̄ qdem nos ipsi pspici entes q̄ ab alijs non inexptis ac cipientes. Que qdez igitur sunt in stellis occidē tibus ⁊ orientib⁹ ⁊ astronomicis oz accipere. sūt aūt occasus duplices. occultatōes. n. occasus sī. hoc aūt ē qñ stella occidit sīl cū sole. ⁊ qñ occidit oriente sole. Silr autem ⁊ ortus duplices sunt. hij quidem sunt orientales quando stella oritur prior sole. Alii vero ex opposito quando orīt simul occidente sole. Ortus quidē ir qui dñr arturi vtroqz modo accidunt. Quod quidē q ē hyemis ex opposito ē. Autūnalis vero oriētalis. aliarum aūt nominataꝝ stellarū plurimi orientales sī vt pleiadis ⁊ oriōis ⁊ canis. Reliquoꝝ aūt sigⁿorum q̄dā qdem propria sunt fm oēs regiōes ī qb⁹ montes alti ⁊ plana spatia sunt / maxime aūt q̄cū cūqz iuxta mare sunt. Aliorū. n. uentis impellēti bus nubes antecedunt vel eueniunt ad loca hec ⁊ transmutatis in contrarium transmutant. ⁊ hūi diores facte pp grauitatem incōcaua residēt pp qꝫ oz attendere vbi aliqs moratus fuerit. Est enī semp aliquod tale recipere signum. Et ea q̄ sunt ab aliis sunt manifestissima signa pp quod ⁊ bōi astronomi quidam fiūt fm aliqua loca vt macedes in mechine alepono ⁊ cleostratus intenedo abida. ⁊ faynis athenienſibus alicas bico ea que sunt circa conuersionē pexerūt a quo met hō audiens vno indigente cōīt annū coordinauit. Erat aūt faynus qdā cohabitator athenieſibus mechō aūt athenienſis Et alii hoc modo astrologizauerunt. Alia aūt sigⁿ que accipiūt ab aialibus ⁊ aliis cōibus locis ⁊ signis passiōibus que sunt fm habitationē. Maxime aūt pricipalissima sunt signa a sole ⁊ luna luna enim in nocte quasi sol est. propter qꝫ ⁊ coniunctiones mēsiū tēpestuose sūt qz deficit luna lumine a q̄dratura diminuta vsqz ad q̄draturaz stantē: Queadmodū defectus igitur sol fit simili mō ⁊ lune defectus. oz igit attēdere volētem p̄cognoscere maxime in ortibus horum ⁊ occasibus quales fiunt. primū qdem igit sumendum qꝫ diuisiones determināt tempora qī in biis oz comprehendere ⁊ ānuz ⁊ menseꝫ ⁊ diem. pleias aūt occidēs ⁊ oriens diuidit qdē ānuz in duo ab occasu enim vsqz ad ortum dimidiū anni est. qī in duo diuidit totus ānus. Simul ⁊ conuersiones ⁊ eqnotia faciūt qualis q̄dem igit fuerit constitutio aeris pleiade occidente sic se habe bit vero frequenter usqz ad conuersiones q̄uis pmutare debeat in conuersionib⁹. Si aūt non permutabit oz sic se habere usqz ad eqnotiū deinde vsqz ad pleiadē. Et ab hac vsqz ad tropicos estiuales ⁊ ex ide vsqz ad eqnoctiū ⁊ ab eqnoctio vsqz ad occasuz pleiadis similiter aūt se habet circa vnūquēqz mensez. In duo diuidūt enim i plenilunia ⁊ octauā ⁊ quadraturā. Aī a conīctione lune cū sole oz attendere sicut a principio pmutatur. n. vt frequenter ⁊ quadratura Si aūt nō ⁊ octaua. Si autem nō in plenilunio: a plenilunio aūt ⁊ octaua deficientē ab hac in quadraturam a q̄dratura aūt inconīctionē. Similiter aūt in die se habēt permutatiōes ut frequēter Aurora enim ⁊ mane ⁊ meridies ⁊ declinatio ⁊ occasus ⁊ ptes noctis proportionabiles idē faciūt cū predictis ꝺ ventis tēpestatibus ⁊ serenitatib⁹ maxime enim si debēt pmutari. Aque qdē signa huiusmodi videntur eē mānifestū qdē igit matutinale. Quādo vero ante solis ortū videt sup erubescēs signū aūt ī ea dē die significat aut trib⁹ diebus aut frequēter ꝺ mōstrāt alia signa. Si. n. prius tertia die maxie significat superubescere ⁊ occidēte min⁹ q̄z oriēte Et accidit in hyeme vel vere in nubecula triū diērum vt multum significat ⁊ si perpendicularis figura fuerit in austro. hec eadē a borea facta imbeciliora sunt. Et si oriens magnū signum habuerit. Et si ex nubibus aque signū est. ⁊ si radii oriētis distendunt pluſquā oriantur cōe signū est aq̄ ⁊ uenti. Et si descēdente sole substiterit nubes aqua si fundāt radii tēpestatis est signū: ⁊ quādo estuose occidit ⁊ orit si non fiat vētus aque signū est. Eadē autem significat luna in plenilunio ascēdens vel oriens imbecliora aūt. Si aūt fuerit rubea significat mēsem ventosum: si vero opaca aquosum significat aūt qꝫ significat tertiana exīs. Stelle aūt multe concurrentes aque. aut venti ⁊ vnde utiqz currunt exinde uentus ⁊ aqua. Et si radii coadunati ascēderint orientis aut occidentis signum. Et quando radii solis orientis habuerint colorē quasi deficientis aque signuz. Et qñ nebule glomis lanarum similes sunt aquam significant pluuie aūt signa sunt Ampule eleuate plures in fluminibus aquā significāt multā vt frequēter. Item iris circa lunam lucernā aut p lucernā appens australes significat aquas. et faville si australes fuerint aquam significāt. Significāt autē ventum fm rōez: sicut vtiqz habuerint multitudinis ⁊ magnitudinis ⁊ miliaref ⁊ splēdide aquā ⁊ ventum ⁊ quando hyeme flāmā impellit deficiēs

ante ampullas aque signum. Et si resiliant radii in id ipsum: ⁊ si tres scintille supueniant. Aues lauantes se nō i aqua viuētes aquā aut tempesta/tē significant ⁊ foine balneare se: ⁊ rane magis cā/tātes significāt aquā. ⁊ sarta visa quā vocant sala/mādrā: ⁊ uiridis rana in arboze cantās aquā si/gnificat. Hyrundines vētre verberātes paludes aquam significant. Bos añriorem pedē mozdēs tēpestatē aut aquam significat. Si aūt i coeluz res/piciens olfacit aquā significat. Cornix sup petrā cātās quā inundatio submergit aquā significat ⁊ vocās multotiens ⁊ volans aquā significat. Cor/uus pmutās multas vane voces bozū si velociter bis crocitauerit ⁊ superclamauerit ⁊ cōcutiat a/las aquam significat. Et si pluuias exñtibus mul/tas mittet voces. Et si dependiculeſ super oliuā Et siue serenitate siue aqua exñte mutatur voce sicut aque grauitas aquā significat. Siue cozui si/ue monedule sursuz volēt ⁊ clament vt accipiter aquā significat. ⁊ si cozuus in serenitate nō con/suetā vocē habuerit ⁊ superuociferauerit aquam significat. ⁊ si accipiſ in arboze sedens ⁊ in terrā volans dependicauerit se aquaz significat. ⁊ esta/te quando multe appuerint congregate aues que viuunt in insula aquā significat. Si aūt modera/te fuerint bonū est capris ⁊ bobus. si aūt multa ha/bundantia siccitatē multā. Vniuersaliter aūt a/ues ⁊ galli dependiculantes se aquosum signum. ⁊ quando mutantur aquā vt pluentē. ⁊ anas do/mestica subsistēs ex penaculis quatiat pēnas aq̄z significat. similiter ⁊ monedule ⁊ galli si in lacu vel mari quatiant alas sicut anas aquā significat Et berodius matutinaliter clamās aquā signifi/cat: ⁊ super maī volās clamat magis signū q̄z vē/ti. Et omnino vociferans ventosum est Et opilus in domo habitās si vociferauerit matutine aquā significat aut tēpestatē ⁊ vas scintillare totū sup repletū aque signū. ⁊ vermes qdā q̄ dicūſ cētipe/des multi i nūero reptātes aquosum est. delphin super mare natans ⁊ supereleuans se ⁊ occidēs frequenter aquā aut tēpestatē significat. imictus minoz sine aqua vocatus si inconcauitate nube/culaz habebit aque signū. Et si magnus imittus estate albas habuerit nebulas desuper ⁊ ex latereſ aque signum. ⁊ si in aquosus imictus albas habu erit desuper ⁊ ex latere. Si autem circa equinoc tiuz chorus flauēit aquā significat Cōitrua autē hyemalia vero ⁊ matutinalia magis aquā signifi cant. Estiua autem ⁊ in meridie ⁊ vespertina to/nitrua aquosum signū ⁊ vespertine similiter coz ruscationes aūt vndecūq3 fiāt aque aut vēti signū ⁊ si ab ea uertice montis ab austro flāte ab austro cozruscauerit aquam significat aut ventuz. ⁊ opa/cus corruscans desuper apud bozeam aut tem/pestatem aut aquam significat. Et estate vesper/tine cozruscationes aquam confestiz ante tribus diebus. ⁊ tempoze fructus a bozea cozruscatio/nes aquosum signum. Euboa quando offuscabi/tur veniet aqua velociter. ⁊ si ipelion nubes resi/det vnde autem residet ex inde aquam aut ventū significat. Quando iris fit significat serenita/tem. Si autem multi iridis fiant aquam signi/ficant vt frequenter Sed multotiens ⁊ acuti so/les inde ex nube formice in concauo loco si oua extulerint excauo ad altum aquam significat. Si autem deorsum tulerint serenitatem. Si au/tem irides perpendiculares due fiant ⁊ vna qui/dem ab austro ⁊ altera a bozea ⁊ halo similiter aquam significat ⁊ halo magis aquosum ⁊ ma/gis occidentales. In cancro due stelle sunt que vocantur orti circa quas est nubecula pfepe ap/pellata hec aūt si fiat opacuz aquosum siue in ca/ne pluat siue in arturo vt frequenter iuxta equi/noctium aquam aut ventum. ⁊ uolgare quod cir/ca nubes dictum ventum. Quando autem moz/dent fortiter aque signum. prugani vociferātes matutinaliter qdem aquam significat aut tempe/statem: in occasu autem aquā. Recte autem quā/do imictum inferius extremitates nubes auxe/rit alta ⁊ longa aqua fit vt frequenter mensurato/rum dierum. ⁊ si in egina in ioue clamo nubes residet vt frequenter aquam significat. Si autez aque vt frequenter fiant hyemales uer vt frequē/ter fit siccum. Si autem ticca hyems aquosum ver. Quando nubes fuerint multe vt frequenter prosperitas fit uel serenitas. Dicunt autem qui/dam cum stella lucenti grāde superuideatur grā/dinē significat vt frequenter. Si autem sicut mi/lium paruum splendidum in sunt vento quidem existente serenitatem non autem uento existente aquam aut uentum. est autem melius prius fie/ri bozeaz aqua australi ⁊ vegetabilibus ⁊ anima/libus oportet autem dulcem esse ⁊ non salsam gu/stantibus. ⁊ omnino ān? bozealis melioz est au/strali. ⁊ magis sanus. ⁊ quando coiuerint oues aut capre tempestatem longe significat.

Oriens Sol calidus ⁊ non scintillans vento/sum est signum. ⁊ si concauus videatur Sol ven/ti aut aque signum. ⁊ si multis diebus calidus sic citates ⁊ ventos diuturnos significat. Si radij/ bij quidem versus bozeam bii vero versus au/strum diuidantur hoc autē medio existente scōm rectum aque ⁊ venti comune est signum. Sunt au

tem signa insole ⁊ luna nigra' qdem aque rubea aute venti. Si aute luna bozea exiſtete recte ſtete rit zephiri conſueuerunt ſuperflare ⁊ luna tempeſtuoſa per ſe uenit. Quando quidem rectitudo lune inclinatur bozealis eſt menſis. Quando autem fuerit deozſum auſtralis. Si autem recta ⁊ ſi bene inclinata vſqz ad quadraturam ⁊ bene circularis conſueuit tempeſtuoſa eſſe vſqz ad medietatem menſis: Si autem opaca exiſtēs calidum aut ventum ſollate ⁊ anates quatientes alas ⁊ ſilueſtres ⁊ domeſtice aquam qdem ſignificant. Submergentes ſe quatientes vero alas ventū. Aues pilemus clamātes aut vēti mutationem ſignificant aut aquam pluuialē. herodius a mari volans ⁊ clamans venti ſignum. ⁊ omnino clamans foztiter ventoſus. Canis voluptans ſe in terra venti magnitudinem ſignificat. Siphones bozealem ventum ſignificant. Inundatio autem auſtralem. Tele aranearum multe late uentum aut tempeſtatem ſignificant. Mare ſubleuatum ⁊ littoza clamantia ventoſum. ⁊ ſi ex borealibus ſyphoneſ veniant in auſtralem mutant. Et ſi ex auſtralibus in bozealē mutant. ⁊ bozeas quidem finiens minoz auſter vero incipiēs piliuſ vndecumqz quidem fuerit aquam aut ventum ſignificat. Quinta ⁊ decima atribus tēpeſtuoſis vt frequenter auſtralis bozealibus autez factis deſiccanſ omnia. Auſtralibus autem humectantur. Si autem in auſtralibus exiſtentibus. Sonat articubozum in auſtralia ſignificat mutationem. Si autem pedes ſudauerint auſtralis ē mutatio. Idem aūt ſignum ⁊ nebule. Et eritius teſtris ſignum eſt. facit aūt duo fozamina vbi vtiqz habitat hoc qdem verſus bozeam aliud verſus auſtrum. Quodcūqz vtiqz opilat ibidem vētum ſignificat. Si autem vtrūqz venti magnitudinem. Si autem mons ante ſonet ventum ſignificat. Si autem in mari repente venti tranqllitas fit mutationem venti aut augumentum. Si extremitate ſubleuate videnſ aut inſule ex vna plures auſtralem mutationem ſignificat. Trita autem nigra apparens bozeale alba autem auſtrale. balones circa lunam ventoſi magis ſunt qz circa ſolem ſignificant autem ventum diuiſe autem circa utrūqz ⁊ undecūqz diuiditur inde ventus in nubib⁹ vndecūqz oziunſ inde ventus concaue nubes eſtate ventum ſignificat. Si cozruſcatio vndiqz fit aquam ſignificat. ⁊ vndecūqz cozzuſcationes de ſe fiunt inde ventus fit. eſtate quādo cozruſcationes ⁊ tonitrua fiunt exinde venti fiūt foztes. Si autem foztiter ⁊ vehementer cozzuſcauerit velocius ⁊ foztius flant. Si autem quiete ⁊ rare paulatim byeme autem ⁊ autūno econtrario. Cozruſcationes enim quietant ventos. et quātūcūqz cozruſcationeſ ⁊ tonitrua fiunt foztiores tanto magis quietantur vere autez minus ſi eadem ſigna ſint ⁊ byeme. Si auſtro flāte a borea cozruſcauerit ceſſat. Si autem ab oziente cō ruſcat ꝓſueuit ceſſare citius. Alii aūt qnq̄nij ſepteni noueni occidentales aut cito ceſſant bozee ceſſant vt frequenter in imparibus auſter vero i paribus. Venti autem incipiunt ſcilicet cum ſole ⁊ oziente luna. Si autez oziente ſole ⁊ luna ceſſant diſtēdūſ venti luna autem diminuta fiūt magis venti diuturniozes autem ⁊ foztiozes venti fiunt qui incipiunt in die q̄z in nocte. Si bozee ꝓpales multo tempoze flauerint ⁊ autūnus fiat ventoſus byems tranquilla fit. Si autem econtra byems econtrario. Auertice montis vndecūque nubes non mouetur niſi ventus flauerit. Nubes ex poſteriozibus reſidentibus ⁊ a poſteriozi flāt. Athus medius cintus auſtralis ⁊ omnes montes cincti auſtrales vt frequenter. Comete ſtelle vt frequenter uentos ſignificāt. ſi autem multi ⁊ ſiccitatem poſt niuem auſter poſt pluuiam bozeas conſueuit flare. fauille ex lucerna auſtralem ventum ſignificant aut aquam. ſtatus uentozum ita ſe habet ſicut in lia determinatū eſt ventoruz aūt ad hec flāt aliis cadunt maxime aglo bozeaſ. Quando autem non adinuicem diſſoluuntur vēti. Sed ſcēm ſe ceſſauerint mutantur inuenientes in dextrā ſicut ſe habent ſolis motus. Auſter incipiens ſiccus fiuit humidus ⁊ eurus ſubſolan⁹ autem ab oztu equinoctiali aquoſus per ſubtilia agit aquas humidi aūt maxime choꝛus ⁊ circiuſ. Brandinoſus vero qui eſt ab arcto ⁊ boreas ⁊ argeſtes. Niuoſi autem boreas ⁊ qui ab arcto calidus autem auſter ⁊ zephirus ⁊ eurus. Hij quidem a pelago veniunt hii quidem a terra mouēt autem nubes ⁊ trahunt: Et alii quidem venti a ſe nubes impellunt eurus autem ſolus flans ad ſe trahit nubes. Seue autem maxime aquilo ⁊ zephyrus ⁊ reliquoꝛum boreas. Nebuloſi autem maxime boreas ⁊ cirtius fiunt aut nubes quando inde cadunt flantes maxime autem in autūno reliquis vero vere. Cozruſcationes vero circius ⁊ ageſtes. Si in mari papi fiunt multi qui fiunt a ſpumis ventum ſignificant magnum vndecunqz ſtelle videntur currere ventus exinde. Si autem vndiqz ventoſ multos ſignificat. Sol ſi occiderit in non purum ⁊ ſi quaſi diuidaſ occidens infra dies finiuntur ita ſi tertia pars aſſumatur aut media luna ſi recta fuerit vſqz ad quadraturam ⁊ ſi non circularis tempeſtas erit vſqz ad

plenilunium Starnes si mane volauerit ⁊ coadunate mane erit tempestas si aũt tarde: tarde ⁊ multo tempore tarde erunt tp̃ates ⁊ si reuertãtur uolãtes tempestatem significant Anseres volãtes clamantes aut circa cibum pugnantes tempestatis signum pingionus ⁊ passer clamans mane tempestatis signũ Vespertilio quasi intrans ⁊ occultans se foraminibꝫ tempestatem significat. Et cute⁊ similit Cornix si velociter bis clamabit ⁊ tertio tempestas erit. Et cornix ⁊ cornus ⁊ monedule ⁊ vade cantãtes tempestuose passer si apparuerit albus aut yrundo aut aliqd ꝙ non cõsueto⁊um albo⁊um tempestatem magnam significat. Quemadmodum ⁊ nigre si multe apparuerint aquam significãt. Et si a pelago auis fugierit hyemẽ significat. Et si pinzionus i domo habitans clamans tempestuosuz est. Quecũqz aq̃ significant ⁊ tẽpestatem ducunt. Si autem non aquam niuem ⁊ tempestatem. Coruus multas voces mutans tempestatis signuz. Cornices ex austro volantes tempestuose. Tota mortua scilicet in portum veniens ⁊ pulmões marini si multi apparuerint in pelago anni tempestuosi signuz. Oues si mane coeunt mane tempestatem significãt Autũno si oues aut boues fodiunt ⁊ iaceãt coadunati adinuicem habentes caput hyemẽ tẽpestuosam significãt. In ponto aũt aiunt quando arturus oriat velocius contrario⁊ bo⁊ee distribui boues magis solito comedentes ⁊ in dextrã iacentes tempestatem significat. ⁊ asinus quatiẽs aures tp̃iuum ⁊ oues pugnantes ⁊ aues circa cibum p̃ter solitum p⁊eparant se ⁊ mures stridentes ⁊ saltantes tempestatis signum. Terre viscera multa uisa tempestatem significat. ⁊ si ignis nõ permittit se videri tempestuosum. ⁊ si lucerna accẽdi voluerit. Et cinis coagulatus niuẽ lucerna serenitate quieta adinẽsse tempestatem significat. ⁊ si nigre flãme vtantur tẽpestuose. ⁊ si tp̃ate existente fauille nigre superfluant tempestatez significant. ⁊ si sicut grauis multis milij repleta fuerit tempestas erit. Si circularit circa splendidũ fuerit serenitate existente niuosum est. Asini prese sepe si colligitur ⁊ opoca fiat tempestatem significat. ⁊ si co⁊⁊uscatio splendida non in eodẽ manet tempestuosum. Athos ⁊ olimpus ⁊ omnino vertices montiuz occupati a nubibus tempestatis signum. Si serenitate facta pua nubes appa⁊uerit in aere distensa ⁊ diuulsa nondum cessat tp̃as. Si autũnus serenus p⁊ope decens fiat ver fit frigidũ vt frequenter. ⁊ si mane incipit tempestas fieri mane cessat ⁊ ver bonum est. Si autem econtrario ⁊ ver non fit. Si autem hyems pluui osa ver siccum. Si autem hyems sicca ver bonum. si autem erubigo fiat moderata vt in pluribus fit fructuum tempus ⁊ autũnus suffocabilis ⁊ non ventosus p⁊uni si bene fructificauerint tẽpestates multe vehementer fient. Si autẽ in vertice montis nubes erecta steterit tempestatem significat. vnde ⁊ archilogus poeta ait Glauce vide p⁊ofunda maris iam turbatur mare inundationibus. Circum autem extremitates mõtis stat nubes que tempestatem oñdit. ⁊ si colo⁊abuntur quasi pellicule albe tempestuosum. Quando stãtibus nubibus alie superferuntur hec autem quescunt tempestuose. Si autem hyeme splendeat iterum occultetur ⁊ hoc faciat bis vel ter dies tẽpestuosa erit. Stella autez Mercurij hyeme apparens frigo⁊a significat. Estate autem canina. Quando apes non volant longe sed in eodem in serenitate volant tempestatem futuraz significat Lupus vlulans tempestatem significat. Lupus tribus diebus quando ad labo⁊ata ideſt culta venit aut in terra et tp̃atis tempus non sit tempestatem confestim significat. Est autem signum tempestatum magnarum ⁊ imbrium. Et quando fuerint in autũno multi raffani ⁊ omnino siluestres bestie si ad laborata descenderint bo⁊eale ⁊ tempestatis magni signũ. Quando p⁊efocatio fit vt multum ut frequenter retribuit ⁊ fit hyems fo⁊tis: Si autem aque vernales multe fiant caumata multa in planis ⁊ vallibus opo⁊tet igitur p⁊imuz attendere. Si autũnus serenus fiat vehemẽter vt frequenter sit frigidus. Si autem ver tarde fiat ⁊ frigidũ fructus tarde fient. ⁊ autũnus vt frequenter p⁊efocabilis p⁊uni quando vehementer bene fructificant hyemem fo⁊tem significat. Quandoqz autem ⁊ siccitates oñdit fieri. Sol quidẽ o⁊iens splendidus non calidus non habens aliquod signum in se serenitatem significat. Sit autem luna in plenilunio. Et occidens sol in puro hyeme serenus vt p⁊io⁊ibus diebus i non puro occidens fuerit ex serenitatibus. Ista autem in manifestum. ⁊ si tp̃ate existente occasus fiat in purum serenum. ⁊ occidens hyeme croceus sit serenitatem significat. Et luna si tertia existens splendida fuerit serenum est. ⁊ asini p⁊e sepe quando pure ⁊ splendidum apparet serenitatẽ significat. Halo si equaliter constituatur ⁊ pareat serenitatem significat. Concaue nubes hyeme serene. Olympus autem ⁊ athos ⁊ vniuersaliter montes significatiui quando vertices puros habent serenitatem significant. ⁊ quando nubes apud mare ipsum p⁊ope agunt serenum ẽ. Et qñ pluerit apud occasum nubes habuẽit eneũ

colorem serenitas vt frequenter dicto die. Quã do auem nebula fiant aque non fit aut minus. Quando grues volant ⁊ non reflectuntur vel nõ reuertuntur serenitatem significant non enim volant nisi vtiqꝫ volantes prius serenitatem viderint. Noctua quiete vociferans in tempestate serenitatem significat ⁊ nocte tempestatem quiete cãtans. Garina autez serenita cantans in tempestate quidem serenitatem: In serenitate autem tempestatem significat. Et corvus quidem solus quiete clamans ⁊ si quis clamauerit cum hoc multotiens clamabit serenus. ⁊ cornix mane si clamauerit serenitatem significat ⁊ in vespera tempestatem quiete cantans. Et vespertilio ex foramine volans ⁊ ex domo exterius serenitatem significat. Et si tempestate existẽte a borea splendor fiat ab austro si opposita fuerit tumorosa vt frequente in serenitatez significat mutationem. ⁊ quando boreas nubes multas mouet flans magnus serenitatem significat. Oues tarde coeuntes serenum ostendunt signum. Et bos in sinistram anchã iacens serenitatem significat. ⁊ canis similiter in dextram tempestatem. Licade multe facte morbiferum annum significant lucerna tempestate vrens quietem serenitatem significat ⁊ si in extremitate sicut grana milii habet splendida. ⁊ si i circulo mucilaginem circũscribat splendida lumina fructus anni significat. Dracones autem habẽt tres partes ⁊ prim⁹ prime signũ secundus secunde. tertius tertie. ⁊ quicumqꝫ horum inclinat se optime ⁊ fiat fortassis ita se habebit ⁊ arator que est secundũ hoc. Dicuntur autem ⁊ huiusmodi talia signa totorum annorum fieri ⁊ partium. Si incipiente hyeme obscuritas fuerit ⁊ caumata fiant ⁊ que sunt aque auentis dissoluantur ver significat grauedinem futuram: ⁊ si vernale equinoctium nebule ceciderint ventos significat in nonuꝫ mẽsem vtrisqꝫ martis. Quecumqꝫ quidem igitur luna pariter existente vbi nocula cula accidẽt ipse quidem ventos significant in id tempus. Quecumqꝫ autem giposa existente luna. aquas ⁊ q̃ꝫ/to magis in vtraque figura nebule cadũt magis p̃dicta significat. significãt aũt ⁊ vẽti pariter nebulis cadentibus facti ⁊ si ab aurora ⁊ meridie fiunt venti ⁊ aquã significant. Si autem a vespera ⁊ septẽtrione venti ⁊ frigora. Quos ẽt cometas egyptij dicunt non solum predicta significant quando apparent sed et frigora. Stellis autem vt frequenter consueuit significare ⁊ equinoctiis ⁊ conuersionibus ẽ in ipis sed vt ante ista aut parum post.

Explicit liber de signis aquarum ⁊ ventorum ⁊ tempestatum Aristotelis.

Maximi Philosophorum Aristotelis de mineralibus.

Erra pura la

pis non fit quia continuationem non facit sed comutationem vincens enim in ea siccitas non permittit eam conglutinari. Fiunt autem lapides duobus modis conglutinatione & congellatiõe in quibusdã. n. lapidibus dominans est terra i alijs vero aqua. Aliquotiões desiccat lutum fitq3 primum quod medium est inter lutum & lapidem & deinceps fit lapis. lutum vero huic transitioni apparens est vnctuosum quod enim tale non est coniunctiuum erit. In ipsis quoq3 gyon visa est terra que dicitur in lapidẽ cõnuerti in spatio annorũ cẽtũ. Ex qua autem fiunt lapides duobus modis vnus quidem est q congellatur aqua gutatim cadens alius quando descendit de aqua curente quiddam quod residet insuperficie fundi ipsius fit lapis. Sunt etiam certa loca que aque infuse conuertuntur in lapides diuersorum colorum. funtq3 aque quæ seorsum accepte non conglutinantur que ti prope alueum suum fundantur congelantur fiuntq3 lapides. Scimus ergo q in terra illa est visi visial que congelat ipsam. principalia ergo lapidum vtraq3 vel sunt ex substantia lutea vnctuosa vel ex substantia in qua viuit aqua que virtute quadam congelatur vel vincit siccitas in ea terra faciens eam cõgelari eodem modo quo coagulatur sal. Salem enim non sufficit terrea vis permutare sed adunat ipsam calor. Calor enim adueniens congelat ipsum virtute occulta. & fortasse fit virtute terrea frigida sicca. Aqua enim fit terra cum vicerint eam qualitates terre & econuerso. Est autem res qua utuntur quidaq3 ingenioſi voluerunt rem siccatam coagulare que componitur ex duabus aquis & dicitur lac virgineus. Est hic eius certissimus effectus. Sunt etiam multa alia quibus coagulant & liquefaciũt certissime. fiunt ergo lapides ex luto vnctuoso per calorem solis vel ex aqua coagulata virtute terrea ex causa calida desiccatiua. Similiter quoq3 quedaq3 vegetabilia & quedam animalia vertuntur in lapides virtute quadam minerali lapificatiua & fit in loco lapidoso vel discontinuantur subito virtute quadaq3 que exit a terra i hora terre motus que conuertit lapides q consequitur in hora illa. Et hec transmutatio corporum animalium & vegetabilium eque propinqua sicut transmutatio aquarum. Est autem impossibile q aliquod complexionatũ vertatur totum i vnum elementum sed elementa mutantur adinuicem & sic transeunt in dominãs vnde quod cadit in salinas fit sal & quod in ignem fit ignis sed quedam citius quedam tardius & hoc est secundum potentiam actiuarum & resistentiam passiuarum. estq3 locus in arabia qui colorat omnia corpora in eo existentia colore suo panis quoq3 prope torracem in lapidem conuersus est remansit tamen ei color suus. Sunt talia vna quia raro accidũt. Caeterũ cause eorum manifeste sẽt. Sæpe etiam fiunt lapides ex igne cum extingui tur. Et saepe contingit corpora ferea vel lapidea cadere cum corruscationibus quia ignis fit frigidus & siccus cum extinctione sua. Et in pthia cadunt ẽt cũ corruscatione corporea aerea vel ex ustum & similia sagittis hamatis & non potest liquefieri. Sed per ignem euaporatur in fumum viriditati cõueniẽtẽ donec residuus fit cinis. Decidit quoq3 apud vergeci frustrum ferri centum librarum arenorum quod preduritia sua fere erat infrangibile missa est tamen pars eius regi corruices qui cum precepisset inde fieri enses erat in fabricabile. Dicunt tamen arabes q enses a lamantij qui optimi sunt de tali ferro fiunt. Cũ autem ceciderit massa illa resilit a terra aliquotiens vt pila. erat composita ex minimis frustulis coeuntibus adinuicez ad quantitatem granorum milij magnorum. Similiter quoq3 huic rei euenit apud trepastem. Sic ergo fiunt lapides eor siquidez generatio vel subito fit per magnũ calorem accidentẽ luto vnctuoso aut paulatiz tẽporis. Montes quoq3 quandoq3 fiunt ex causa essentiali cum vehementi terremotu elleuatur terra & fit mons. Accidẽtali vt cum ex ventis vẽ ex aque ductu accidit arenatio ꝓfunda & fit planum donec fit vasta profunditas erit ergo iuxta eam magna Eminentia. Et hec est precipua mõtium cã. Sunt etiam quedã terre molles quedaq3 dure molles quoq3 aque ductibus ventisq3 tolluntur dureq3 remanẽt nz fit eminẽtia. fit ẽt generatio montiũ sicut & lapidum: quia aque ductus adducit lutuz vnctuosum continue qõ longitudine tẽporis desiccat & fit lapis & non longe qui fit uis mineralis vertens aquas in lapides. Et ideo in multis lapidibus inueniunt ptes quedã aialiũ aquaticorum & aliorum. Montes vero per multa tempora facti sunt vt predixi in eis: sed nunc sẽ

decrescentes. Vene autem lutee que reperiuntur in eminentijs nō sunt de materia illa lapidea sed de eo q̄ dimittit de montibus vel terrestris aliqua substantia quam adducunt aque cum lutis ⁊ herbis que admiscentur cum luto montis vel forte antiquum lutum maris non est vnius substantie q̄z pars eius fit lapis ⁊ pars eius nō sed mollitur ⁊ dissoluitur aliqua qualitate vincēte. Maris quoque ascensus quedaz loca cauat quedam extollit quia quandoqz totam terram cohopuit. Et inde molia quedam abrasit dura vero reliquit ⁊ ipsa in quibusdam congessit molia quedam quoqz ab eo congesta cum abscinderet ea disiccata sunt ⁊ in montes conuersa. Hec materialia corpora i quattuor diuiduntur species in lapides liq̄facta sulphurea ⁊ sales. Et horum quedam sunt rare substantie ⁊ debilis complexionis ⁊ quedam fortis substātie ⁊ quedam ductilia ⁊ quedam non. Et eorum que debilis substantie sunt quedam sunt sales. vt que liquefiunt ex humido leuiter ut alumen calcantum ⁊ sal armoniacum. Et quedam sūt vnctuosa nec liquescūt solo humido facile vt sulphur Auripigmentum sed argentum viuum de parte secunda est quamuis sit elementum ductissimuz scientie aliquibus ductibilibus. Sunt autem ductilia omnia liquabilia ⁊ vt multum non ductilia neqz liquabilia neqz mollificantur nisi cum magna violentia. Et materia liquabilium est substantia aquea mixta cum substantia terrea mixtura forti nec potest vnum separi ab altero ⁊ gelatur substātia aque illius cum frigore post actionem caloris in ipsum que est obtesis ⁊ erit exemplum alumē quod nundum gelauit propter suā vnctuositatem ⁊ id est ductibile. lapidea vero de substātijs mineralibus materialiter sunt aque sed non congelantur aqua sola sed etiam cū siccitate quo alterat aqueitatem ad terreitatem ⁊ non est in eis humor nimis vnctuosus ⁊ ideo non ducuntur ⁊ quia eorum coagulatio est ex siccitate non soluuntur vt multum nisi per ingenia naturalia soluentia alumen autem ⁊ sal armoniacum sunt de genere salis nisi quia igne i animato maior q̄ terra vnde ⁊ totum sublimatur ⁊ ipsum est aqua cū admiscetur fumus calidus fumū subtilis multe igneitatis ⁊ est coagulatum ex siccitate. Aqueitas vero sulphureorum mixta est cum terra forti cōmixtione cōflatione caloris donec facta sunt vnctuosa ⁊ postea coagulata ex frigore. Atramēta vero composita sunt cum sale ⁊ sulpbure ⁊ ex lapidibus. ⁊ est in eis uis aliquorum corporum liquabilium. Ad autem ex eis fuerit vt calcantum ⁊ alacbar generantur ex maioribus granis atramenti ⁊ non soluitur nisi salsedo eius cū eo quod est in eo sulphureum ⁊ postea coagulatur ⁊ illud iā accepit viz mineralē ab aliqb⁹ corpib⁹ Quod autem accipit vim ferream erit rubeum ⁊ croceum vt calcbar. Quod vero uiz aereā accepit erit viride vnō possibile ⁊ artificialiter ista duo fieri. Argentum viuum est q̄ aqua que miscetur cum terra nimium subtili sulphurea mixtione forti ne quiescat in superficie plana ⁊ hoc est ex siccitate magna que in est illi ⁊ ideo non adheret tangenti est que albedo eius ex claritate illius aque ⁊ ex albedine terre subtilis que est in eo ⁊ etiam admixtione aeris cum eo ⁊ q̄ proximum eius quod coagulatur ex vapore sulpburis facile videtur autem q̄ argentum viuum ⁊ que illi sunt similia elementum sint omniū liquabiliuz quia omnia liquabilia cum liquantur conuertuntur ad ipsuz ipsa tamen non liquātur prius q̄ calefiant cumqz calefacta fuerint apparent rubea Sed plumbum proculdubio cum liquatur est argentum viuum. Sed non liquatur nisi prius calefiat. Et cum calefactuz fuerit conuertitur ad colorem comunem omnibus liquabilibus ⁊ igneum ruborem ⁊ ideo miscetur argentum viuum cum illis corporibus quia est de substātia eorū. Sed illa corpora differunt in compositione sua ab illo eo modo quo differt argentum viuum ad sua similia ⁊ per comixtionem que miscentur cū illis donec congelentur ⁊ si fuerit viuuz argentū purum coget illud uis sulpburis albi ⁊ non vrentis ⁊ istud est optimum quod possint reperire illi qui operantur alchimiā vt conuertant illud in argentum. Et si fuerit sulphur nitidum optimū cuz ruboze clarum ⁊ fuerit in eo uis igneitatis simplicis non vrentis erit res optima quam recipere possunt alchimiste vt ex eo fiat auruz hoc enim ipsum conuertet. ⁊ si fuerit argentum viuū bone substātie ⁊ sulphur non purum q̄ non sit in eo uis adhurēs cōuertet ipsuz in es. Argētuz autem viuum si fuerit maculatum non mūdū tereū porosum ⁊ sulphur non mūdū fiet ex eo ferrum. Stagnum in eo videtur argentū viuū bonuz. In sulphur vero malū ⁊ hec si bene mixta: sed etqz per parua composita ⁊ ideo fit sal plumbi vero grossi argentum viuuz est male ponderosum luteum ⁊ sulphur eius maluz multi vaporis ⁊ fetidi ⁊ debilis vnde non bene congelatur. Et artifices faciunt gelationez fere sensibilez artificialiter Quamuis artificialia non eodē modo sint quo naturalia nec tam certa licet propinqua sint ⁊ silia. ⁊ iō credit q̄ cōpositio ei⁹ nālis sit b⁹ mō

vel vicina huic sed ars est debilioꝛ q̄ natura ⁊ nō cōsequitur eam omnino sed multum laboꝛ erit Sciant autem artifices alchimie speties vere permutari nō posse sed similia vel facere possūt: ⁊ tingere rubeum citrino vt videatur aurum ⁊ album tingere coloꝛe quo volunt donec sit multum simile auro aut eri possunt plumbi munditias abstergere :verumtamen semper erit plumbum ⁊ si videatur argēum sed obtinebunt in eo qualitates aliene ne errent in eo homines nisi quia accipiunt in eo sal armoniacum. Caeterum q̄ differentia specifica aliquo tollatur ingenio. Ego nō credo possibile ⁊ non est q̄ vna complexio conuertatur q̄ ista sensibilia non sunt de quibus mutantur spēs:sed sunt accidētia ⁊ proꝑietates. Differentiae autem eoꝝ metalloꝝ non sunt cognite cuꝫ differentia non sit cognita quemodo poterit sciri vtrum cola nec ne vel quomodo tolli possit .Sed expoliatio intus accidentum vt saporis coloris ponderis vel saltem diminutio non impossibilis:qꝛ tūc hec ratio non stat Caterum proꝑtio terrarum substantiarum compositis non erit in omnibus eadem. Hec ergo in aliam mutari non poterit compositionem nisi forte in primam reducantur materiam .Et sic in aliud q̄ꝫ prius erat permutetur.Hoc autem per solam liquefactionem non fit sed accidunt ei ex hoc res quedam extrance.

Explicit liber mineralium Aristotelis.

Alexandri Aphrodisei de intellectu.'

Ristoteles in

a tellectum tribus modis distinguit vnus est intellectus materialis .hoc autem q̄ dico materialis est intellectus sōtus quez impossibile est fieri intellectuz: ⁊ est quasi materia . ⁊ per hoc q̄ dico materiam non intelligo aliquid quod sit subiectum ⁊ possit fieri aliquid signatum ꝓpter existentiam alicuius forme in se sed postq̄ꝫ est sic non fit nisi quod possibile est fieri intellectum secunduz viam possibilitatis sicut est id quod est in potentia quia illius modi est q̄ est sicut est materia. intellectus autem qui nundum intelligit sed possibile est ut intelligat est materialis . ⁊ virtus anime que est sic est etiam intellectus materialis .quoniam nō est aliquid ex eis que sunt in effectu sed potest eē intellectus in effectu scilicet fieri sic vt ymaginet omnia que sunt .non oportet autem vt apprehensoꝛ omnis qui est in effectu secundum naturam sibi proꝑiam sit vnum de apprehensis. sin ita esset contingeret tunc q̄ cum apprehēderet ea que sunt extra se: impediret eum forma sibi proꝑia ad ymaginandum ista .sensus etiam nō apprehendit nisi ea quoꝝ esse non est in eis: ⁊ ideo visus qui est apprehensoꝛ coloꝝ instrumētum in quo est ipse ⁊ per quod est apꝛehensio nō habet coloꝛem .quia aqua non habet coloꝛem ꝓprium ⁊ quia odoꝛatus fit ex aere qui non habet odoꝛem ideo odoꝛatus est apprehensoꝛ odoꝝ ⁊ tactus ideo non sentit quod est sibi simile in caliditate frigiditate leuitate grauitate asperitate ⁊ lenitate .non enim sentit nisi quod est a se diuersum in multitudine vel paucitate.vnde non posset hec omnia contraria sentire si esset asper omne enim coꝛpus naturale est tactabile ⁊ sicut sensus non potest apꝛehendere id quod est in se vel discernere:sic postquam est intellectui apꝛehendere ⁊ discernere intellecta non potest esse ipse aliquid eoꝝ que discernit :sed quia est apprehensoꝛ omnis quod est eo quod possibile est vt intelligat omne quod est . Ideo nullum eoꝝ que sunt est ipse in effectu . imo ipse est in potentia omnia illla ⁊ hec est intentio eius quod est in potentia intellectus sensus enim ⁊ si non sint nisi in coꝛpoꝛibus ipsi tamen non sunt ea que ipsi apꝛehendunt sed sunt quiddam aliud in effectu ab ipsis .apꝛehensio enim sensus non est nisi virtus alicuius coꝛpoꝛis quod patit . ideo non omnis sensus est apꝛehensoꝛ omnis sensati sensus enim non est nisi aliqua res in effectu sed postquam nō apꝛehenduntur res coꝛpore neque virtute alicuius coꝛpoꝛis quod nō patitur tunc nullum eoꝝ que sunt est ipse in effectu neque ē aliquid signatum sed est uirtus aliqua receptibilis forme ⁊ intellecta ex his que sunt perfectio hominis.hic autem intellectus materialis est in omni habente animam integram scilicet in homine .sed intellectus habet alium gradum cum scilicet intelligit ⁊ habitum habet ut intelligat ⁊ est potens summere formam intellectoꝝ per suaz potētiam vel virtutem que est in se ipso cuius cōparatio est sicut comparatio eorum i quibus est habitus artificioꝝ qui sit potēs operari sua opera per se ꝓius autem nō asimilatur istis sed illis quibus est potētia qua possunt recipere artificium ad hoc vt fiant magistri ⁊ hic itellectus est materialis itellectus.sed postq̄ꝫ fit ei habit⁹ ⁊ acqrit vt agat ⁊ itell'at qō ñ ē nisi i his q tā ꝓfci ſt ⁊

fiunt sic ꝙ iam intelligunt hic est intellectus 2ꝰ. Tertius aũt est post duos p̃dcos qui ẽ itelligẽtia agens per quam intellectus materialis fit vt habeat habitum ¶ Comparatio autẽ huius agẽtis ad animam sicut dicit Aristoteles ẽ comparatio luminis sicut enim lumen ẽ causa multorum colorum in potentia vt videantur in effectu sic hec intelligentia facit intellectum materialem qui est in potentia esse intellectum in effectu eo ꝙ defigit in eo habitum intelligendi in effectu sed ipse de natura sua ẽ intelligibilis ⁊ ẽ in effectu suo eo ꝙ est agens ymaginem ⁊ intelligibilem ⁊ adducens intellectum materialem ad effcũm ⁊ ob hoc etiam ipse est intelligẽtia eo qꝺ forma que non est materialis qua substantia de natura sua est intelligibilis est itelligentia forma vero materialis non est intellecta in effectu ob hoc ꝙ est intelligibilis in potentia: sed quia intelligentia abstrahit illam ab hyle in qua erat ⁊ dat ei esse i effectu. tgitur ponit eam intellectam vnde cum vnaqueqꝫ earum intelligitur fiunt i effectu intellecta eorum. non fuerat autem prius sicut neque erat in natura sua . Intellectus enim in effectu non est aliud q̃ꝫ forma intellecta ⁊ ideo vnaqueqꝫ istarum non est intellectus absolute. sꝫ cum intelliguntur fiunt intellectus sicut scientia que est in effectu non est nisi quod est scitum i effectu ⁊ quod est scitum in effectu non est nisi quod est scientia in effectu quia est quiddam qꝺ cum apprehendit scientiam que est in effectu fit sciens quod est in effectu ⁊ ideo sensus qui est in effectu est id quod est sensatum in effectu . Sensatum vero in effectu est sensus qui est in effcũ. Similiter ⁊ intellectus qui est in effcũ est id quod intellectum in effcũ ⁊ intellectum in effcũ est intellectus in effcũ . quoniam intellectus cum apprehendit formam intellecti ⁊ abstrahit illam ab hyle ponit eam intellectam in effcũ ⁊ fit ipsa intellectus in effcũ. ¶ Si autem ex hiis que in natura sua sunt perse in effcũ intelligibilia fuerit aliquid quod habeat in natura sua tale esse quod non sit admixtum materie neque sit opus abstrahere suam formam ab hyle hic est intelligentia in effcũ. Intelligentia enim in effcũ semper ẽ intellecta. hec igitur est intelligibilis de natura sua que est intelligentia in effcũ que cum sit causa intellectui materiali ab abstrahendum ⁊ intelligendum ⁊ ymaginandum singulas formas materiales ⁊ fiunt intellectum in effcũ secundum illas formas dicitur de eo quod ipse est intellectus adeptus agens qui non est pars neque virtus anime in nobis sed fit in nobis ab extrinseco scilicet cum nos intelligimus per illam. si autem per apprehensionem forme fit ymago intelligibilis ⁊ fit esse illius forme sic ꝙ in illa hora non est coniũcta materie sed separata ab illa tũc cum intellecta fuerint in nobis erunt separata. Non autem ob hoc ꝙ nos intelligimus illam fit ipsa intellecũs ⁊ intellectum sed quia hec forma que est sic ⁊ hec substantia que est sepata ab hyle non est receptibilis corruptionis ⁊ ideo Aristoteles intellectum adeptum scilicet formam q̃ est huiusmodi vocauit immortalem si enim vnaqueqꝫ formarum cum est intellecta fit intellectus sed non per suam adeptionem neque per suum ingressum ad animam de foris est intellectus sed cum intelligitur est intellectus tunc hec forma quae fuit intellecta in potentia antequam intelligeretur necesse est ut cum intelligitur fiat intellectus adeptꝰ ⁊ hoc hinc vocatur itellectus qui ẽ in habitu ⁊ qui est agens potest intelligere suam essentiam sed non secundum modum quo ipse ẽ intellectus. sequeretur enim secundum hoc qꝺ ipse simul in eadem dispositione esset intelligẽs ⁊ intellectum : sed quia intellectus qui est in effectu est intellectꝰ in effectu ideo cum intelligit intellecta intelligit se ipsum eo ꝙ cum intelligit intellecta fit intellectus nam quia ipse est intellectus qui est in effcũ ⁊ ipse intelligit ea tunc cum ipse intelligit se ipse est intellectus cum enim intelligit ea ipse ⁊ intellecta fiunt vnum aliquid : sꝫ cum non intelligit ea est aliud ab eis. Similiter dicitur ꝙ sensus sentit se ipsum : sed cum sentit sensata tunc per hanc actionem ipse ⁊ sensata ab eo fiunt vnum aliquid. Res autem ita est vt diximus sensus enim qui est in effcũ ⁊ intellectus apprehendunt formas sine hyle ⁊ apprehendunt apprehensa que sunt vnicuiqꝫ propria . dico ergo ꝙ intellectus intelligit se ipsum non secundum modum quo ipse est intellectus : sed secundum modum quo ipse est intelligibilis Ipse enim non apprehẽdit se ipsum nisi secundum hoc quod est intelligibilis queadmodum apprehẽdit vnumquodqꝫ intelligibilium non autem apprehẽdit se secundum ꝙ intellectus est sed quia accidit intellectui vt ipse etiam sit intelligibilis ipse enim quoniam est vnum eorum quæ sũt ⁊ non est sensibilis remansit vt esset intelligibilis quoniam si ita esset ꝙ non intelligeret se nisi secũdum hoc quod est intellectus. tũc nichil aliud intelligeret nisi id quod est intellectus ergo tantum se ipsum intelligeret sed quia ipse intelligit itelligibilia sed añquam intelligeret ea nõ erat ite? i effcũ tũc itelligit se ipsum ẽt hoc mõ. s.

eo modo quo ipse est ēnum de intelligibilibus ⁊ ideo est hoc quia hic intellectus intelligit etiam se ipsum cum exit ab intellectu materiali. Intellectus etiam qui prior est in effectu scōm hanc similitudinem intelligit se ipsum ⁊ propter eandem causam sed ille intellectus est prius in hac intentione : quia intelligit aliud etiam preter se. ipse enim ex modo quo est intelligibilis intelligit se sed ex modo quo est intellectus in effectu ⁊ ex nā que est sibi manifesta est ꝙ intelligit se sp intellectu q est in effectu ⁊ qa ipse est semper intelligens tūc ipse est semper tantūmodo intelligentia ergo ipse semper intelligit se ipsum sed nō tātūmō intelligit se ipsuz nisi qz ē itelligētia simplex ⁊ iō nō itelligit nisi rē simplicē nec ē aliud intelligibile simplex nisi ipsa qm̄ ē ñ ꝯmixta nec bylearis nec ē i sua eēntia aliqd ipoª ꝯ nō intelligit ipsa nisi suā eēntiā tm̄ ex modo igit quo ē itelligētia itelligit se ipsuz ꝟz ꝙ ē itelligibilis ⁊ ꝟz ꝙ ē soª simplex in effectu itelligit se ipsuz solū mō qm̄ cū ē tm̄ simplex fit ꝙ nō itelligit nisi rē simplicē ⁊ inter itelligibilia nullū ē simplex nisi ipa tm̄ mō. Ideā igit itellexi ꝙ opº fuit Aristotelis ponere itellectū adeptū. s. qm̄ ipe dixit ꝙ ꝯsiº ō itellectu sic ē sicut cōsiº de sensibꝰ ⁊ oibꝰ gnatis sicut. n. in oi qō gnat inuenit aliqd agēs ⁊ aliqd patiēs ⁊ terciuz ab bijs duobꝰ qō ē gnatū ⁊ in sensatis ē aliqd patiēs sicut sentiēs ⁊ aliqd agēs sicut sensatū ⁊ aliqd generatū sicut aprebēsio ex sentiēte ⁊ sensato. sic etiā in itellectu extimat Aristoteles oportere eē itelligētiā agētē q̄ itellectū mālez q ē i poª possit reducere ad effectū cuiꝰ actio ē oia q̄ sunt ponere illa intellecta qm̄ sicut sunt aliqua sensata in effectu q̄ ponūt sensuz in effectu sic opz hic eē aª agētia itellectū q̄ sunt itellecta i effectu. nō. n. possibile ē vt aliqua res sit agēs aliā rem ⁊ ipsa non sit de nā illius rei. nihil āt eox q̄ itelligimꝰ ē aliqd itellectū i effcū noster. n. iteꝰ ē q nō itelligimꝰ sensata nisi qz sūt itelligibilia i poª nec fiūt ipsa itelligibilia in effcū nisi qz acº iteꝰ est ducere sensibilia ad effcūs sua ꝓpria virtute ⁊ abstraheī ea ab alijs q̄ cū illis sūt sensibilia quousqz videat foras ipse sine sensibilibꝰ hic igit est iteꝰ q prius erat in poª sed signatū est id qō deductū ē de potētia ad effcūz vt oporteat eiꝰ gnoz eē a re q̄ ē i effcū opz vt sit tūc hic itelligētia agēs q̄ ē i effcū q̄ itellecūz q ē i potētia facit potētē agēdi ⁊ itelligēdi ⁊ hic intellectꝰ ē ille q ē adeptꝰ extrinsecus. hec igit sūt illa q̄ cōpulerūt Aristotelē ponere itellectū adeptū, necessariū ē igit hic eē aliqd itelligibile i effcū qō ō nā sua sit sic sicut ē hic aliqd sensibile nō qō fiat sensibile p sensum ſz qa ħ ē itelligētia ⁊ ē nā aliq̄ ⁊ substātia q̄ nō cognoscit p aliqd nisi p intellectū qm̄ nō ē sensibilis nec oia q̄ nos itelligimus sūt itellecta nisi p mediū intellectū tm̄ q̄si int ea nō sit aliqd quod de natura sua sit intellibile sed ħ est aliquid intelligibile perse. quod ō natura sua est sic intellecūs etiam qui est in potentia cū perficit ⁊ auget intelligit illud quia sicut potentia ambulandi que est in homine cum homo nascit exit ad effecūz quando processerit in tempore ⁊ cū perficit id per quod fit ambulatio sic etiam ⁊ intellectus qui est in potentia cum perficit intelligit res q̄ de natura sua sūt intelligibiles scilicz res sensibiles ponit sibi intellectas: quia est agēs scilicz quoniam intellecūs in potentia ē patiēs ō natura sua. ⁊ recipit impressiones añquam aliquid aprehēdat sicut sensus sed eius dispositio ē contraria dispositioni sensus. sensus. n. ē paº ⁊ receptio impressionis ⁊ eius aprehensio ē receptº impressionis intellectus vero est agens ⁊ intelligens. ipse enim quoniam natura sua est vt intelligat plures ex rebus est agens eas eo ꝙ intelligit illas potest autez quis extimare ꝙ intellecūs est patiens scōm ꝙ est recipiens formas. apprehensio enim iam putatur esse paº. quamuis in hac re comunicet intellectꝰ ⁊ sensus totuz autez hoc quod describimus ⁊ diffinimus non describimus ⁊ diffinimus per id quod est comune ipsi ⁊ alij a se. sed per id quod ē ei proprium ⁊ iō non oportet vt describamus intellecūz per id in quo cōmunicat cum sensu. comune autem intellectui ⁊ sensui est apprehensio formarum quamuis non sit vtrisqz eodem modo. proprium enim intellecūs est vt ipse efficiat has formas quas cōprehendit postq̄ intelligit eas conuenientius igitur est vt per hoc diffiniatur. Ille igitur intellectus est agens ⁊ non patiens ⁊ etiam : quia prius est in eo agere. quod est ei essentiale. ipse enim prius est efficiens intellecta ⁊ deinde apprehendit ea scilicet intelligit ea que ita sūt. ipse enim quāuis sit expolians vnumquodqz ab alio ⁊ apprehendēs eam: est tamen vtrumqz in eo simul sed actio expoliationis precedit alteruz quod est aprehēsio forme sicut enim dicimus ꝙ ignis est agens in vltimo virtutis eo quod sumit omnem materiam in qua cadit ⁊ deuorat eam sed quāuis consumat eam patitur. similiter putat de intellectu agēte qui ē in nobis. Ea enim que non sūt in actu intellecta ipse facit ea intelligi nichil enim est intelligibile nisi intellectus. sed ipse ē in actu perse ipsum. cætera vero que facit intellecūs esse intellecta non fiunt etiam intellecta nisi per intellectum qui est in effectu. ℓ Similiter

Prior In effectu

si non fuerit intellectus nō erit aliqd intelligibile nihil enim in sua natura ē intelligibile quod soluz sit sicut predixim⁹ ⁊ nō sit id quod ē ex eo qa si non fuerit intellectus non erit aliqd intellectum. Intellectus enim q per naturam suam est adeptus extrinsecus non est nisi adiuuans intellectum q est in nobis .coeterozum vero que sunt in potentia nullum potest intelligi nisi quod de natura sua est intelligibile .Id autem quod de natura sua est intelligibile cum sit in eo quod intelligit in potentia tunc ipsum intelligit in effectu tūc igitur est intellectus generatus extrinsecus adeptus immortalis ⁊ hic est q consumit habitum in intellectu materiali ad hoc vt recipiat ea que sunt intellecta in potentia. Cum enim lumen quod est in effectu est efficiens uisum in effectu tunc ipse videt suum situm ⁊ suam comparationem propter uisionem colozum sic intellectus adeptus fit in nobis causa vt intelligamus ⁊ cum ipse intelligit non ponit essentiam suam intellectam : sed est de natura sua intelligentia complet enim ⁊ adducit eam ad proprietates suas igitur intelligibile de natura sua est intelligentia caetera vero non fiūt intellecta nisi vel subtilitate ⁊ actione huius. actio autem huius est sine passione sui vel fiunt ex alia re prius autem fiunt intellecta q̄z intelligat ut perficiatur ⁊ crescat ⁊ cum perfecta fuerit intelliget ea que sunt intelligibilia de natura sua ⁊ ea que sunt intellecta actione ⁊ subtilitate eius . nam proprietas intelligentie est vt sit efficiens ⁊ efficiat ⁊ non patiatur vnde quia Aristoteles voluit ostendere ꝙ intelligentia est immortalis ⁊ volens euadere obiectiones que sequuntur ex eo quod dixit de intellectu adepto scilicet id quod sequitur ex sua dictione ꝙ intelligentia non mutat locum nec est possibile ei eo ꝙ est non corpus nec est in loco nec mouetur de loco ad locuz hoc eniz ⁊ consimile dixit de intelligentia ad modum immutationis ideo dixit ꝙ intellectus hylearis qui est in omni corpore humano dicitur esse stabilis sicut substantia in substantia ⁊ est in effectu semper cum fuerit efficiens suas actiones. Cum autem cōmiscetur hoc corpus aliqua ex comixtionibus que sit apta esse instrumentum huius itellectus qui est in hac cōmixtione eo ꝙ est i omni corpore scilicet humano ⁊ hoc instrumentū est etiam corpus de eo dicitur ꝙ est intellectus i potentia que est virtus aliqua supereffluens ex hac comixtione que accidit corporibus ⁊ est apta recipere intellectum qui est in effectu sed cum infunditur huic instrumento tunc agit ad modū quo agitur instrumento quamuis sit in byle ⁊ p byle ⁊ nos tunc possumus itelligere .noster eniz intellectus compositus est ex virtute que est instrumentum intellectus instrumentalis. dixit Isabac . quia Aristoteles hunc intellectum quem vocauit hic diuinū vl instrumentalem q est intellectus in effectu postea vocauit eum q est in potētia puto ꝙ voluit intelligi per hoc intellectum q est in nobis in potentia eo ꝙ ipse adeptus est et est in sua essentia in effectu:nam ipse non intelligit ⁊ non agit i nobis nisi per virtutem que in nobis est que est istrumētum eius profluens ex commixtiōe intellectus autem instrumētalis quem vocauit Aristoteles intellectū in potētia est ex actione illius intelligentie quarū vnamq̄zq̄z si perdiderimus nō erit i nobis possibile vt intelligam cum primo enim iactu spermatis iuētum fit intellectus q est in effectu ex eo ꝙ est penetrabilis in omni re ⁊ est ipsa in effectu sed tunc non agit nisi qualia agit i ceteris corporibus ꝙcunq̄z corpus fuerit. Cum igitur ipsa egerit per virtutem que est in nobis tūc ipsa dicetur ꝙ ipsa est intellectus q est in nobis ⁊ tūc nos intelligimus quemadmodū si tu extimares aliquem magistrū qui aliquando agit sine instrumento artificium ⁊ aliquando agit cum instrumento tunc fit actio per artificiuz in byle .Similiter intellectus instrumentalis sēper est agens ⁊ est in effectu ⁊ fit ipse agens per instrumentum cum generatum fuerit instrumentū huius ex commixtione corporum ⁊ ex intelligentia ipse enim tunc agit actionem hylearem ⁊ est i nobis intellectus ⁊ potest euadere ⁊ seperari ſm modum quo coniunctus est quia non est in loco a quo mouetur ad locum alium sed quia est in toto et ē defixus in corpore. Euadit autem per corruptionem instrumenti ⁊ ē hic sicut cuz magister deponit suum instrumētum tūc etiam agit sed nō agit in byle sine instrumento ⁊ ideo oportet putari ꝙ hic est intelligentia diuina non recipiens corruptionem scōm scientiam Aristotelis ⁊ sic oportet hoc intelligi ⁊ non aliter. De habitu autem de quo locutus est Aristoteles in tertio tractatu libri de anima dicit ꝙ oportet per euz coequari istas res ⁊ oportet transferri habitum ⁊ lumen ad hunc intellectum qui est in toto quia hic intellectus vel sol gubernat ꝙ est hic sine corporibus diuinis ⁊ componit ⁊ soluit ⁊ tunc ipse est dator ⁊ intellectus materialis vel aget hoc adiutorio motus ordinati in corporibus coelestibus nam per ea est id quod est hic propter propinquitatem eorum ⁊ elongationem ⁊ precipue solis vel est hic per eum intellectū qui est hic vel est propter vtrumque sed propter motum corporū

coelestium fit nā. natura aūt est q̄ gubernat idiui/
dua cū intellectu puto aūt q̄ ipse ē contrarius ad
hoc q̄z intelligentia scilicet diuina inuenit in reb⁹
vilissimis sicut putauerūt phy tabernaculorū vel
oio in hoc q̄ est intellectia ⁊ cura q̄ p̄cedit i como
ditatibus. Cura aūt q̄ hic est non ascribit nisi coz
poribus diuinis quoniam non est nobis vt itelliga
mus nec est intellectus in nobis sed cū nostra ge/
neratione fit in nobis nāliter exīntia intellect⁹ in/
strumentalis q̄ est in potētia ⁊ actus intellect⁹ q̄
est extrinsecus fit per eum non est aūt aliqd fieri
in aliquo f̄m modū quo intelligitur illud mutari
de loco ad locum fozme enim sensibiliū cū nos sē
timus non sunt in sensibilibus ita ut sint eis loca
⁊ similiter ita dicitur de intelligentia que ē extra
que est sepata q̄ ipsa sepatur a nobis non q̄ ipsa
transferatur ⁊ mutet locum sed remanet sepata
exīs per se sine byle sua aūt sepatio a nobis est q̄
nos non intelligimus nec acgrimus sic sicut cum
erat in nobis.

Explicit Alexander de intellectu.

Auerois de beatitudine aie.

Atentio mea i hoc tractatu nobilissimo ē decla/
rare beatitudinē vl[as] anime huma
ne in hoc mundo ⁊ in futuro f̄z pri
cipalē intentionē philosophorū in ascensu supze/
mo ipsius. Et cū dico ascensu intelligo q̄ profi/
ciat ⁊ nobilitet ita vt coniungat cū intellectu ab/
stracto ⁊ uniat cū eo ita vt cū eo fiat vnū ⁊ hoc si/
ne dubio est supzemus sui gradus ascēsus. Naz
manifestuz ē oia sub trib⁹ speciebus cōprehendi
vna ē materia infima ⁊ que ex ea generantur. Et
i[a] qdem ignobilioz ē in gradu ⁊ loco. ⁊ super istā
in gradu ⁊ loco est spēs corporum sphæricorum
quoz semper est fixa forma ⁊ stabilis in suis ma/
teriis ita q̄ dicitur materia ⁊ forma in illis ⁊ ge
nerabilibus ex materia infima equoce. ⁊ sup illā
est unus gradus supzemus ⁊ glozioſus q̄ vocatur
gradus intellectuum abstractorum q̄ vere st̄ foz/
me dantes perfectionem non entes in st̄o. Ideo
q̄z cum dicit de anima q̄ ascendit intelligit con/
iunctio eius cum aliquo intellectuum abstracto/
rum. Et q̄z cognosco principalē intētionē philoso
phorum contemplari fuisse in essentia ascēsus hu
iusmodi entis apud eos ⁊ apud virtutem ⁊ vlti/
mā beatitudinē visum est mihi declarāt hoc ser/
mone breui ⁊ intelligēti sicut tu in quo reperies
declarationē huius rei plusq̄z in cometis meis ō
anima. ⁊ plus argumentis probatum q̄z in libzis
philosophoz. Sollicite itaq̄z me ipsum oedi nobi
lissime socie sup rē a te postulatā. s. ad op[em] phy
in coniunctione intellectus abstracti cū aia hūa/
na declarandā. ⁊ ad vitatem tibi apiēdā ⁊ hoc f̄z
radices suas. Illud qdem fundamētū est p q̄ ab
omnibus glozificat philosophis. Sz multum cō
diuisi sunt philosophi quēadmodū p intentionē
sermonū apz diuisio in eo q̄ de sermonibz ipsius
est verū.

Scias q̄ certitudinis huius rei cog° existit in
duabus radicibus vna est specula° in essentia in/
tellectus ⁊ hoc est fundamentum huius questiōis
⁊ non diuersificati sunt philosophi in hoc nisi pp
diuersitatē essentie huius intellectus quam hūt.
Secunda radix est speculatio in re pp quā ē intel
lectus abstractus cā reducendi intellectū mate/
rialem in eē actu intellectum ⁊ hoc ē scire si ē cā
f̄m modū efficiētis ⁊ motoris solū sicut reperit i
motoribus nālibus aut ē per viaz fozme ⁊ finis si
cut faciūt abstracta i aiabus sphēicis. Hic aūt vo
lo enarrare tibi breuiter intentionem philosophi
in essentia intellectus materialis ⁊ abstracti post
hoc aūt declarabo tibi q̄ oritur ex sīa sua ex bi
is duobus. ⁊ ō hoc pueniam ad cognitionē possi/
bilitatis coniunctiōis aie cū intellectu. Dico aūt
q̄ principium dicti philosophi ex speculatōe i es/
sentia intellectus q̄ materialis dicit̄ n est aut non
fuit q̄ proposuit ex rebus notis p se ⁊ dixit q̄ cō/
patio intelligibiliū ad intellectū. s. mālem ipsoruz
aprehensiuū ē vna ⁊ eadē q̄ est sensatoz ad sensū
Et ex hoc habet q̄ intellectus aprehensiuus itelli
gibiliū est virtus recipiēs ⁊ non agens sicut ē sen
sus q̄ est virtus recipiens sensati. Et quz declara
tum fuit ei q̄ intellectus materialis est de virtu/
tibus recipientibus ⁊ non agentibz resultauit ei
ex necessitate vna duarum rez aut q̄ intellectus
q̄ est in potentia recipiat que sunt intelligibilia ac
tu ⁊ permutet̄ ex eis sicut receptio sensus ad sen
satum aut vt sit hec receptio ⁊ pmutatio alio mō.
Et postq̄z verax ē hec diuisio speculatur postea i
essentia intellectus dicens licituz esse q̄ nā huius
receptionis ⁊ permutationis sit diuersa a natura
receptiōis sensus ⁊ dicatur receptio ⁊ permuta/
tio de eis equiuoce. Et hoc ideo q̄z est de rebz no
tis p se q̄ intellectus materialis habet intelligēr
omnes formas ergo de necessitate est q̄ nō sit illa
virtus disgregata siue distensa per corpus neque
diuisibilis ad corporis diuisionē sicut sunt virtu
tes sensibiles que sunt disgregate in corpore ⁊ di
uisibiles ad diuisionē corporis f̄m vnum moduz
Et hoc ꝓbat quattuoz mediis demonstratiuis.

Primo quidez si intellectus materialis esset virtus aprehensiua in corpore secūdū modum sensuum non aprehenderet nisi vnaz formaz qz ꝓpria sbta non recipiunt nisi propriaz formas ṇam sensus visus non recipit sensatum gustus. Secundo quia si esset virtus in corpore ad propriā formā non aprehenderet rē sibi appropriatā. Nā si oculus esset colorat⁹: non possz recipere virtus visibilis colorē. Et si in lingua esset sapor: non aprehenderet alios sapores. Tertio si esset hec virt⁹ in corpore ad formam propriam sicut dictū ē: nō apprehenderet se ipsam: qz vides formas sensibiles materiales non se ipsas aprehendere ꝛ finis esse earum ē apprehensio alie rei a se. Quarto si esset hec virtus ꝛ hec preparatio in corpore formē proprie: contingeret ei qđ accidit sensibus. Quoniam cōprehendunt vnū sensatum ꝛ Nam vnum de duobus accidit sensui vel qz non recipit cōtrariū qñ apprehendit istud sensatū vel si recipit: impfectū ꝛ permutatuz recipit sicut visui accidit in coloribus cōtrarijs ꝛ diuersis ꝛ gustui i contrarijs saporibus. Et hoc voluit phūs cū dixit Si esset mixtus non recipiens esset contrariorū vel imperfecta ꝛ permutata reciperet. Et hec est summa eius qđ cōprehēdi pōt ex verbis phy in essentia huius intellectus.

Capm in quo declarat modus essendi intellectus materialis.

Et qñ declaratū fuit istud de esse intellectus mālis fuit et declaratum ꝙ hec ps pfectionis q̄ est in anima q̄ vocat intellectus mālis non bz nisi nām possibilitatis ꝛ ppatōis solū qa nō est mixtus māe ꝛ nō ē de virtutib⁹ solū motiuis ꝛ iō ñ est hec ppatio in proprio subiecto essentie intellectus sicut opinati sunt antiqui ꝯmentatorez ꝛ iō est diuersa possibilitas eius a possibilitatibus alijs iōqz dico ꝙ non est aliquod ens entiū anteq̄z intelligat. Sed antiq cōmentatorez sicut thēius ꝛ alij quādo dicit ab Aristotele ꝙ itellectus mālis non est aliquod ens entium intellexerūt ꝙ nō sit ens actu sed est apud eos substantia potentia recipiens formas māles .s. possibilitas ipsius est in se ipso ꝛ ꝙ ē in potentia ꝓprie spēi quā recip̄. Et postq̄z occurrit in hoc sermōe accidētalit̄ memoratio possibilitatis nō recusabo verbū nouuz dicere eius vtile ꝛ necessarium ꝛ q̄zuis possibilitas ꝛ potentia in pluribus cōicent scias tamē ꝙ differt possibilitas in duobus a potentia vnum ē quia possibilitas attribuitur substantie rei cuius est ꝛ potentia attribuitur ei qđ recipit aliud q̄z se in forma verbi gratia massa ferri habet in se possibilitatē vt ex ea fiat ensis ꝛ iterū bz in se in potentia ensem sed possibilitas attribuitur substantie sue solū ꝛ dr̄ ꝙ ē possibilitas in se ꝛ preparata virtuti ex qua potest fieri ensis ꝛ alia q̄ fiūt ex ferro q̄ non possent fieri ex palea vel cera sed potentia attribuitur forme apte recipi ꝛ in spē ensis ꝛ dr̄ ꝙ ensis ē in hac massa in potētia possibilitas igit̄ est magis substantialis ꝛ magis generalis q̄z potentia ꝛ precedit in intellectu quia est preparatio fixa ꝛ stabilis in substantia talis rei p quam potest habere virtutem effici hoc ꝛ illud Aliud aūt est quia de necessitate ē ꝙ potētia exeat in actu in aliquo indiuiduoz spēi aliquo tempore ꝛ si non esset vana. verbigratia sicut ē de necessitate vt sit aliqs phūs in spē humana sed nō ē de necessitate vt sit for. actu phūs q̄zuis eā philosophiā bēat in potētia. Sed possibilitas non ē necessaria exire in actu in spē neqz in idiuiduo neqz i aliquo tēpore verbi gratia sicut omne vinum possibile est fieri acetuz sed non est necessariū vt aliquod vinum demostratum efficiat si ab extrinsecis custodiatur accidētibus ꝛ cū dixeriz ꝙ possibilitas ē magis sustantialis dico pp substātiam rei met. plures tñ alias litteras in nostris repies tractatibus in phisicis ꝛ in logicalibus ostēsas. Et scias ꝙ multi sapientes errauerūt credētes i hoc non esse aliquā differētiā. Et nō expectes aliam declarationez huius in aliquo librox antecedētium me eo quod steterūt confusi de hac re in logicis principijs credētes inde ꝙ sit res vna qđ nequaq̄z verū est. Nūc aūt redeo ad sniam meaz Et dico ꝙ fm illoz antiquoz opinionē dz itelligi ꝙ nā intellectus mālis intelligit sicut nata bys le. s. vt dicatur ꝙ iste intellectus cōpat rei quā intelligit cōpatiōe māe ad formā q̄zuis essentia materie sit potentia ꝛ quando ponūt ꝙ hec substantia intellectus mālis sit solū ens in potentia sicut mā prima non possunt dicere vt generat ꝛ corrūpitur qa qđ in potentia est non generat nz corrūpitur sicut declaratū ē in eē māe prime. Alexander aūt q de postremis fuit iq̄sitoz⁹ sentit ꝙ nā huius ptis intellectus non est aliud nisi ppatio in aia quedā ꝛ hoc iō mouet dicere qz Aristoteles assimilauit intellectū mālē ppationi q̄ ē in tabula rasa ad recipiendū oēs formas. ꝛ ipse opiatus ē iō ꝙ subm huius ppationis ē anima ꝛ cū aia ex hoc trahitur argumētū ꝙ hec ppatio adueniat cum esse anime quēadmoduz alie preparatiōes cū substantiis adueniunt suis. Et qdem secūduz verisimile apparet ex radicibus Aristotelis ꝙ ipsa ppatio. Siqdem. n. ipsa esset substātia ꝛ intelligibilia q̄ sunt ēt per se forma rerum sensibiliū nz facerent ꝛ essent secundū hoc intelligibile ꝛ sen-

ſus res vna ab omni pte ⁊ nō ex ea pte qua ē itel
ligibile cognoſci eſſentiam rerum finis veniqz
huius rei eſt q̄ ſermo iſte ſimilis eſt ſermoni foꝛ
maꝝ intelligibiliū q̄ appent in eſſe eoꝛū q̄ i eis nō
ē aliud niſi rei ſenſate foꝛma ⁊ niſi hoc eſſet nul/
lo modo vaꝛet ad cognoſcendū ſe ipſaꝝ ſubſtātia
enim vnius rei non facit alterius rei ſ̄bam inte i
quātū eſt alia ab ea: ⁊ hec qdem res cū alijs q̄ ſt
hic neceſſaria ad ſciendum vnū de magnis repꝛe
hēſionibus quas de hiis i aliis naꝛauimus locis
C̄ōfirma° vero Alexandri ē qꝛ tz eſſe p ſe notū q̄
iſte inte⁹ ē ingenerabilis ⁊ incoꝛꝛuptibilis qm̄ nō
hz nām niſi poſſibilitatis ⁊ p̄pationis. Et hec res
per deū nō eſt res clara verū ipſa ē dubitatiōe di
gna atqz inq̄ſitiōe pſe ſz eſt cui cōtradici poſſit ſi
cut cōtradiximus qō nūc p̄termittamus ſed i h° Ariſtoteles nō firmiter mā̄feſtauit ſentētiā ſuā
exco q̄ ſupficies ſui textuſ ꝓtinet ⁊ ſubſtinet duo
ſimul. primū. ſ. qꝛ dicit q̄ pmutabilis ē ſm qō eſt
ſepabilis ⁊ pōt intelligi p ſepabile q̄ nō ſit virtuſ
in coꝛpoꝛe recipiens diuiſionē coꝛpoꝛiſ. ſ. vt diui
datur ſz diuiſionē coꝛpoꝛis q̄ꝫuis a coꝛpoꝛe ne/
ceſſariam habeat dependētiā mediāte aia ⁊ ꝓp
ter hoc ſubſtinet q̄ non in toto ſepabilis ſit. ſubſti
net ēt q̄ ſit ſepabiliſ qꝛ ſepabile nihil aliud ē q̄ꝫ ſe
pabile pp hoc diximus q̄ nō bene apud nos de-
claratum eſt pꝛopter illud qō hēmus ab octauo
phiſicoꝛum nam ibi dicitur. quod non diuidi-
tur ad coꝛpoꝛis diuiſionem neqz mixtus eſt ma-
terie relinquitur ergo q̄ i toto ſepabilis ſit ⁊ hoc
eſt contrariuz inſepationis ⁊ cōtradictio huius
cōtrarietatis nō ē declarata. Adhuc ēt qꝛ virtuſ
q̄libz' q̄ nō diuidit ad coꝛpoꝛis diuiſionē ſepabi-
lis ē ⁊ q̄ habet radices apud ſe q̄ foꝛme inueniū
tur q̄ non habent relatōis nām qd ꝓtradicit eē p̄
parationes hoc mō: multo foꝛtius cū eo q̄ vide-
mus in eē huius p̄parationis qꝛ ē vna nūero i oi/
bus hoīnib⁹ p ſe pluꝛeſ aūt p accidēs. qō i foꝛmiſ
non eſt materialib⁹ que nō hn̄t nāz relatōis ſz p̄-
termittamus hoc qꝛ alterius eget inq̄ſitionis i lo
co alio ⁊ redeamus ad dcūz noſtrū. Et dicamuſ
q̄ in nulla duaꝝ ſniarū hoꝛū hōinū q vocati ſunt
ſciaꝝ inq̄ſitoꝛes de ſecta entes Ariſtotelis in itel
lectu mālī eſt apud eos aliqd qd ꝓtradicat iſtum
itellectū mālē nō intelligere itellectuſ abſtractos
ita vt efficiaſ ite⁹ abſtract⁹ vnū cū eo ſicut decla
ratū ē q̄ id quod intell'r ō abſtractis nō ē aliud ni
ſi itelligere rē q̄ ſtat p ſe. ſ. itellectū agētē. Et iſte
itellect⁹ mālis ſi ē ſubſtātia aeꝛna ſicut oēs ꝓmē
tatoꝛes teſtanſ: nō ē ipoſſibile ei itelligere rē aeꝛ
nam. Et ſi eſt p̄patio ſolū ſicut dicit Alexāder ñ
inueniſ in eo p quā poſſit cōtradici vt nō aeternuz
fiat ſicut opinatus eſt Auēnaſar. Credo aūt q̄ h°
iō opinatus eſt auēnaſar qꝛ credidit itellectū mā
lē eſſe ſubſtātiā poſſibilē nouā cōꝛuptibilē. Et h°
obliuio eſt ⁊ eꝛꝛoꝛ. Nā oēs vides ꝓcoꝛdari phoſ
vltimā beatitudinē aie hōinis eſſe abſtractos ap
p̄hendeꝛ ite⁹ ⁊ qdē vides q̄ Alexāder poſuit h°
i vno libꝛo ſuoꝝ ac ſi eēt pſe notū ſil'r ⁊ themiſti⁹
⁊ i hoc dicit verbū abbꝛeuiatū ſufficiēſ credēs eſ
ſe i hoc dicēs ſi itellect⁹ q ē i nobis itelligit id qō
nō eſt itellect⁹ p ſe: multo magis qō eſt itellectus
p ſe. Et huic ſi vellē poſſez q° dā mō ꝑdictōiſ ꝑdi
ceꝛ. Nā ſol i aliquo magis appente appens ⁊ vt
plurimū ab viſuz bn̄tib⁹ q̄ꝫ aliud aliqd appens i/
tueri dz ⁊ cū hoc nō eū viſus veſptiliōis ap̄pben
dit cōꝛehēdens tñ alia minus ꝓꝛehenſibilia ui
ſu phūs aūt i libꝛo d̄ aia hāc tēptare qōez ꝓmiſit
veꝝ nūq̄ꝫ i aliquo libꝛoꝝ ſuoꝝ ſolōez iueni ſz i q°
dā Alexādri libꝛo iueni qō dat vnā d̄mōſtratiuā
viā credēs iſtā eſſe pb̄y iſtructiuā vt iuēiam⁹ hāc
ap̄hēſionē ⁊ ꝓiūctōez ite⁹ hui⁹mōi ⁊ eſt ſicut ſu
pꝛadixi ⁊ vt melius d̄clarabo hic. dicit nāqz ſcis
q̄ ꝓpatio intelligibilis ad itellectū eſt vna ⁊ cadē
i hoc ſenſati ad ſenſū ⁊ hoc q̄ſi notū eſt pſe. ⁊ ma
nifeſtū eſt q̄ ſenſus in tribus conſiſtit vnū eſt reci
piens ⁊ hoc eſt mēbꝛum ſenſibile aliud eſt recep/
tū i eo vz ſenſibilis virt⁹ fixa i mēbꝛo ſenſibili. ter
tiū d̄o eſt motoꝛ q̄ ſentiſ i actu vz extra aiaz vt lux
i viſu ſil'r iſta tria i itellectu repiri debent ite⁹ re/
cipiēs ⁊ hic eſt mālis: itellectus recept⁹ ⁊ eſt itel
ligibile qō eſt ſpeculatiuū acq̄ſitū ⁊ itellectuſ mo
toꝛ ⁊ agens ⁊ hic eſt abſtract⁹ Hec qdez d̄clara/
ta ꝓp̄oe neceſſaria coniungiſ debite alia huic cū
ea q̄ ſi ſenſibile recipiendi ſenſatuz virtutē hz q̄
ſn actu eſt licitū ſil'r vt itellect⁹ q i potentia eſt d̄/
beat i ſe hr̄e virtutez recipiendi itellectū q eſt i ac
tu q ſtat p ſil'e i gradu ſenſati. ⁊ nūc vna ꝓp̄ con
iungiſ huic cui⁹ certitudinez oñs ꝓfirmāt q̄ om
ne vz q̄ hz i po⁹ aliud idubitāter accipit i aliquo
tpe actu ⁊ h° ſpetie vl' gñe. ⁊ neceſſariū eſt cui nul
lus ꝑdicit. ⁊ neceſſario ex hoc oꝛiſ q̄ ite⁹ mālis i
po⁹ i ſe hz receptiōez ite⁹ abſtracti g̃ oz vt i actu
reducaſ aliquo tpe. Hec aūt receptio i actu ñ eſt
a^d niſi eſſe vnū cū eo. ⁊ pp hoc Alex^r ſil'e ſupꝛa-
dicto i ſermone v̄bū dixit eodez: itellect⁹ q eſt in
po⁹ qñ pfectionez recipit itelligit abſtractū. Naz
ſicut virt⁹ ambulādi q̄ i hoīne tpe ſue natiuitatis
ex longitudie tpis ⁊ ꝓſuetudie multa exit i actu
ſil'r ite⁹ mālis facit qñ pficiſ qꝛ itelligit res itelli/
gibiles ex ipſaꝝ nā ⁊ d̄ ſenſibilib⁹ itelligibilia fa
cit. Non aūt extimes q̄ in ſe ipſo pmuteſ pp hoc
ita vt in ſe aliud efficiaſ ⁊ vt p modū recipiat ſen
ſus. ſ. vt pmuteſ ymo i hoc eſſe ſenſus ſperialiter

est ꝓtrarius qz sensus ē pa° cū ꝑmutatōe sz qꝫ recipit inteꝝ ab intelligibili ē solū ꝛceptio apꝑhēsionis q̄ qdē apꝑhēsio ē idē ꝙ ipse .Et nō accidit ei ꝑmutatio ex hac receptōe sicut accidit sensui q̄ poª ē iō qz entiū nihil ē aliud nisi qꝫ receptū ē.qꝫ in sensu nō ē qz sensus ē in potētia aliud q̄ꝫ receptū i eo ⁊ vere dicēdū ē post hoc qz si esset iteꝝ mālis aliud q̄ꝫ extra receptionē nascēt ex hoc ꝙ cōprehēdo itellectū abstractū fierz ex nouo æternū ⁊ hoc est ipossibile declaratū sicut videbis.Et iā qdē apud nos in ꝓpoꝫ hac manifestū ē ꝙ iteꝝ agēs nō ē cā itellectui māli p viā efficiētis ⁊ motoris solū sz p viā vltiᵉ pfectōis eiꝝ ē hᵒ ē p viā forē ⁊ finis.Et hoc ē ꝺ eis unū q̄ auēnasar fecerūt errare cū opinabaꝉ ꝙ efficiēs cā eēt sicut motores māles :⁊ qdē argumētū themistii huiꝝ ꝓiūctōis supradicto adiūctū ē ꝙ sensata hec sūt intelligibilia a pte intellectus abstracti ⁊ qz res semp sibi similе dat licitū ē g̃ magis vt cū eo cōiūgaꝉ ⁊ fiat idē cū eo in aliquo idiuiduo qz lz vl̄r sensatū nāl̄r q̄ꝫuis sit occultū oculis alicuius spēi aialis ꝓpt̄ suā debilitatē nō occultū accidit oibꝫ spēbꝫ. Nā si occultū esset oibꝫ spēbus . Ergo ꝓuidentia diuina q̄ oꝝ sapiēs nā aliqd vanū feciſſet .ſ.rē i potētia q̄ nūq̄ꝫ ad actū ducit ⁊ exēplū ponēdo q̄ꝫuis vesptilio solis lucē itueri nō possit : nō hoc in aialibus oibꝫ ē .sil̄r si qua hōinū societas nō hūc speculari pōt intellectū nō de necessitate ē vt hoc accidat tott spēi imo vt hoc accidēs nō accidat est hoc necesse .Et hic solutū ē dubiū supra mōstratū. Videt qdē ꝙ ꝓpatio hec cū qua abstracta recipiūt ē vnū qꝺ accidit itellectui speculatiuo post perfectionem ita vt huius ꝓpationis proportio ad intellectū adeptū completū est sicut mālis intellectus ad aiam .ſ.ymaginatiuā vides nāqz de qualz forma noua pticulari generabili ⁊ corruptibili ꝙ accidit recipiendi impssio formā aliā ⁊ aliā ⁊ q̄ꝫuis cedat in infinitū in ꝓpationū fine recipit formā vnā nō mālē ꝙ aūt hoc sit vides ꝙ itelligibilia inteꝝ speculatiui sūt scientie in potētia eo ꝙ sūt scie rerū q̄ sūt in potētia ⁊ ex hoc remouet dubiū ꝙ oꝝ qūo verificari in apꝑhēsiōe possint vl̄ia cū nō inueniant extra aiaz sicut declarat phūs in methaphisica.⁊ hoc ꝙ induxit platonē dicēt ꝙ sunt singulares forē abstracte q̄ esse singularium spēi humane ⁊ alīs dāt .⁊ respōsio qdē huius est ꝙ vl̄ia sunt scie in potētia eis sensibilibꝫ q̄ sūt extra animā .⁊ iā diximus ꝙ p se notū est ꝙ oē genus in quo poª aliqd inuenit istud necessario exit in actū in genere eodez.⁊ si scie in potentia sūt intelligibilia sūt qñ acqrūt motorē mouentez eas exire ꝺ potentia ad actū. Necessario mouent ad scibilia q̄ sunt in actu hoc aūt ei q nō puenit huic gradui apꝑhendē difficile est ita ꝙ dubitat q̄ti sicut longe est credere ei q est in vna aetate tpis cō prehendere illud qꝫ sibi in futuris accidit .Et qdē uī ꝙ euentus ad hāc pfectōnez nāl̄r accidit vt plurimū ex aggregatōe rerū se se coadiuuantiuz g̃ euentus huius pfectōis nō accidit nisi vt plus tempe senectutis.⁊ post multum studiū.⁊ in speculatōe ⁊ moribꝫ nobilibꝫ .⁊ post elongatōez superfluitatū rerū necessario appentiū ⁊ non sūt.⁊ vī ꝙ plures ad hāc pfectiōez puenire debeāt qñ vicinant segregatiōi huius eui qz corporee pfectōi opposita ē hec pfectio ⁊ cū in fine suoꝝ dcōꝝ auē nasar credidit puenire ⁊ nō puenit posuit hoc impossibile esse ac vanū ⁊ fabulas uetulaꝝ esse dixit sz est solū sicut nos diximus nō aūt vt dixit hic vir lz gens hūana hūet ipsuz sicut hōinē euidētez sine pctō deus itaqz te saluet nos ꝓtegēs ab errore rectificās etiā nos ad melius in scientia intellectus ⁊ in bonis moribus. Cap.

Et iterū remānsit declaratio vna adiūcta dcō vz ad inqrendū inteᵐ in actu q̄ moueat intellectū mālē ⁊ eū reducat in actū sicut in q̄lz corruptibili ac g̃nabili hic repiūt duo in vna spē potentiale .ſ.⁊ actuale qꝺ eā in actu trahat. Et sz Aristoz in libro ꝺ aīa hec via est manifestior ad inueniendū intellectū abstractū q̄ ducat intellectū mālem in actu.Et dicētibꝫ nobis ꝙ sētire ⁊ intelligeꝝ est sil̄e nō credeꝝ ex hoc debes ꝙ sit hic inteꝝ extra animā sicut extra animā sensus est qz intelligibile qꝺ est ꝓpatū māli intellectui ꝓpatōe sensati ad sensuz in anima ⁊ sensatū est extra animā . Et pp hoc nō vt sint sepabilia hec intelligibilia est de necessitate sicut opinatus est plato .⁊ anima in intelligibiliū speculatoꝝ recipit diffinitiōe.sensus āt nō:⁊ remānsit declarare ꝙ forē māles mouent intellectū mālez ⁊ reducūt eū in actū sicut sensatuz sensuz.hāc aūt ꝓpatōez nō hūt forē inq̄stū in mā sūt sz inq̄stū forē. Nā impossibile est rez nō mālez opari in mālez nisi inq̄stū est fora solū foꝛe ıʳ māles sensate mouent intellectū mālez in acqrendo sibi acqsitū forē vl̄ foraꝝ q̄ in mā ꝺ necessitate nō sunt .hec aūt est fora illa q̄ mālē inducit foras facer rez intellectualez :⁊ scis ꝙ omne qꝺ inducit aliud faceꝝ esse intellectus necessario est inteꝝ.iō q̄ sūt in potentia intelligibiles māles forē dicūt.⁊ oz ꝙ vnū habeāt agens qꝺ eas ꝺ potentia ad actū trahat sicut hz q̄lz qꝺ est i potentia ⁊ sicut res q̄ apꝑhendit in sensu visus appz p id qꝺ vī qꝺ est sua cā sicut luxp hanc eandez rōnez est ꝓportio intellectus abstracti cū māli sil̄is ꝓportiōi primi appentis cū sensu visus .Cūqz intelliges hoc in-

telliges ẽt illud qꝫ dixit Aristoteles dixit.n.q cõ nentes ẽ hic eẽ itellectũ intelligentẽ oia ⁊ vnũ in/ tellectũ q oia reducat itelligibilia sicut lux q̃ oia reducit appẽtia ī po⁹ appẽtia i actu. Et p⁹ q̃z lucis ad uisum ꝓpatõi silis ẽ inte⁹ abstracti ad mãlem ꝓpatio occet i⁹ ipsuz itellectũ abstractũ eẽ itelli- gibile ad itellectũ mãlẽ magis q̃z id qꝫ ẽ p ipsuz i telligibile sicut ignis ẽ dignior calefacere re q̃ est calefcã p ipsũ. Nã res q̃ nãlit pticularẽ ignẽ ac/ cipe bz bz magis recipe ꝺ necessitate ignẽ absolutũ. Hoc saluo q media° hec p vnũ accidit acci/ dẽtale sbz. Nãqz sũt multa q̃ recipũt p medium vnius rei vel pluriũ. Et uꝝ ex hoc q cã pp quã nõ recipit inte⁹ mãlis hũc intellectũ nisi p mediũ al terius rei q̃ est ite⁹ ẽ eadẽ ⁊ vna cũ q̃ multa entia suã pfectionẽ vltimã nõ recipiũt nisi p media ali qua sicut repit iuuentus post infantiã ⁊ alia sine nũero entia ⁊ hoc.s.a pte nãe ẽ cã mãifesta ⁊ ẽ a- lia cã a pte ꝓsuetudis sicut uidemus q multa en tia nõ recipiũt q̃ ẽ p nãz i i° gñe nisi ex ꝓsuetudine ⁊ eẽntia oiuz boꝝ ymagiat i i° itellcũ i b° q ẽ mãl

Et si forte vellet dicer aliqs q nã ẽ velamẽ se patiuum a deo vt bas appẽhẽsiões appẽhendẽ nõ possim⁹ queadmodũ nã mãlis oculoꝝ vesptilõis ei obstat lucẽ uidere q̃zuis lux appens sit ex sui nã rñdeas vt supra dictũ ẽ q i indiuiduo solũ est nõ aũt in spẽ ⁊ scis q nõ est alia spẽs q̃ itelligibile appẽhẽdat nisi hõ plures aũt sunt spẽs aialiũ pter vetptilionẽ q̃ lucẽ appẽhẽdũt ymo st q̃dã aialia ꝺ qbꝫ dr q et corpus stelle videt sicut st aliqua aia lia rapinẽtia oz sir vt inueniant aliqua idiuidua in spẽ hõis q̃ appẽhẽdãt hũc itellectũ ex necessita te ⁊ erũt illa qdẽ q̃ i speculatiuis scijs pfcã sũt cũ alijs nobilitatibꝫ q̃ hũt necessario vt cũ illis con/ iungant. Et si qs dicere vellet ẽ dubitare forte dubiũ q in ethyca sua auẽnasar dicit q itellect⁹ q ẽ in po⁹ ẽ vna res q̃ nõ põt dici q nãz bẽat pri/ uatõis ⁊ nouũ ẽ ⁊ cũ hoc est nouũ ⁊ incuat ex ne cessitate a pte hui⁹ receptiõis si ei accidat hec re ceptio. ⁊ si recipet itellect⁹ abstracti formã ⁊ cũ eo vnirẽt vnũ fieret ergo possibile esset fieri gñabi le ætnũ ⁊ iõ qꝝ hoc impossibile ẽ de rebꝫ notis p se sententiatus est auẽnasar verba dicẽtiũ q vnie mur cũ intellectu abstracto esse verba vetulaꝝ. di co g̃ q queadmodũ declaratũ nobis ẽ q foꝛe mã les mouent hũc intellectũ q in potentia est ⁊ hunc motũ a pte ite⁹ faciũt abstractũ iõ qꝝ mãlis mo- toꝛ nõ põt mouer nisi a pte virtutis rei q̃ nõ est in mã ꝯz q dcũz est. Et declaratũ est nobis sir q re ceptio quã bz iste ite⁹ q est in potentia est spẽi re- ceptiõis nãe itellectuũ abstractoꝝ nõ spetiei re- ceptiõis mãlis. Erspecies receptõis est illa q̃ ei hãc debitat vnionez cũ abstracto ad hoc vt ad eã reducat essendi sbaz ⁊ maxie qñ itelligit se ipsuz ⁊ tũc inte⁹ abstract⁹ necessario erit. Nã hec spẽs motus q̃ mãli accidit intellectui ei a pte rei acci dit q̃ necessario est inte⁹ abstractus iõ nãqz ꝺcla ratũ est q abstractoꝝ itellectuũ est ꝓprietas vt se ipsos aprehendant ⁊ scis q proprietas iquantuz est proprie conuertit.

Capitulum.

Et postq̃z declaratum est q intellectus mãlis se ipsum appẽhendit ⁊ alia abstracta oz vt ex se vl ab alio habeat hoc ⁊ postq̃z ẽ impossibile vt ex se habeat qꝝ se ipsum nihil mouet ⁊ ipossibile etiaz est vt nouũ fit necesse g̃ est vt habeat a pte cõiun/ ctionis hãc ꝓprietatez q ꝯiũgit cũ ea re q̃ eadez est ipsa appẽhensio abstracto vz. ⁊ postq̃z aũt ẽ ita oz vt hec spẽs receptõis quã bz iste ite⁹ fit p viã ꝯiũctionis ⁊ vnionis sine nouatione ⁊ gñone ita vt ipse idez fi ipsum recipiat ⁊ huius qdem vnio nis ordo ⁊ fui esse hoc mõ est vt dixerũt phy dicẽ tes q intellectus agens intelligit primũ ⁊ oia se/ cũda ⁊ se ipsum ⁊ sir q̃ non sunt intelligibilia ac tu reducit intelligibilia in actu. Et q̃ in se ipsis i telligibilia sunt fr illa q̃ sepata sũt a corpibꝫ ⁊ nõ stãt in mã. ⁊ sbe qdez baꝝ rexꝝ itelligũt ⁊ itelligun tur. Et scias q itelligũt a pte q̃ intelligũt ⁊ q ab ipsis intelligibile est id qꝫ intelligũt quod nõ est i alijs intelligibilibꝫ verbigratia lapis ⁊ terrana/ scens sunt intelligibilia id aũt qꝫ itellr ex eis nõ itelligit. Nã q̃ sunt corpus vel stãt p corpus non sunt intelligibilia i se vel substãtialiter nec aliqd eoꝝ est ite⁹ in actu: ꝯz agens inte⁹ est illud qꝫ re- ducit ea intelligibilia in actu elleuans ea vbi gra due essentie in quo erãt ad nobiliorẽ gradũ essen tie plusq̃z eis sit concessũ a pte nãe ipsarũ. Nam virtus rõalis q̃ est in boie nõ est ipa eadẽ in se in tellect⁹ i actu nec p nãz sue essentie ꝯz inte⁹ agẽs eã reducit i itellectũ i actu ⁊ ꝓcedit ei q alia sũt intelligibilia sibi in actu. Et cũ rõali virtuti. s. in tellectui mãli acciderit vt sit ite⁹ i actu ascendit iste intellectus in actu ad asilatõez rexꝝ abstracta rũ. ⁊ intelligit suũ esse qꝫ est in actu ite⁹ ⁊ tũc re- ducit suuz intelligibile esse intelligens ⁊ erit tũc itellectus intelligibile ⁊ intelligens vnũ ⁊ idez in hoc ⁊ reducit in essentiã gradus intellectus agẽ tis verbigra scis q cõpatio inte⁹ agentis ad hõi nem est sicut cõpatio solis ad sensum uisus ⁊ si- cut sol dat visui lucez ⁊ postea p istã lucez quã re cipit videns a sole efficit sensus uisus in actu: ip pso hactenus in potentia uidens exñte p hãc eã/ dem lucem receptã a sole efficit uidens ipsuz so lez in actu q sol fuit cã faciendi eũ videntez i actu

Et oēs colores qui erant appentes in potentia efficiuntur appentes in actu. Silr inteꝰ agēs facit qꝫ acqrit hōini eē impressuꝫ i virtute rōali qō bꝫ compationē cū aia rōali quā bꝫ lux cū uisu ⁊ cum illa eadē re. s. luce intelligit aia rōalis id qō fecit eā intelligere. Et reducuntur p hoc ea q̄ erāt intelligibilia in potentia intelligibilia in actu Et reducit vt sit ipsa idē. s. cū itellectu agēte ⁊ efficit iteꝰ qō nō erat prius ⁊ reducit se ipsaꝫ eē intelligibile. s. intelligēs se qō nō erat prius ergo reducunt oia hec q̄ tria sunt i vnū qñ sunt in actu ⁊ res que erat atributa māe reducitur esse diuina ⁊ hec ē actio quā facit in nobis iteꝰ agēs ⁊ iō vocat agēs. ⁊ qñ qdē adhūc puenimus gradū ꝓpleta ē nr̄a beatitudo. Et scias qdē qñ est sepatus a nobis aliquo tēpore accidēt alit nō oꝫ hec sepatio sibi attribui a dimiutiōe ⁊ pmutatōe i sua s̄ba nec cōiūctio sil'r acqrit ei aliquā pfectionē quā ñ habuerit ante. nꝫ vtiqꝫ ē in vanū ista app̄bēsio. nā intētio diuia i hoc fuit q̄ foꝛe q̄ sunt aeterne i genere vt vl'ia debeāt ascēdere ad formā vnā i nūero nā in quolꝫ ente ē itentio diuina vt pueniat ad illā nobilitatē finis recipiēdi quā bꝫ p sui nāꝫ nec denegat ei ab essentia ps q̄ ē sibi cōcessa. ita vt. s. entibus q̄ ab ipsoꝝ nā nō bñt nisi vt sint in hac essentia vt sunt bꝛuta aialia diminuta eēt possibile br̄e in se ipsis virtutes p quas in fine ascēderent i tali pfectōe q̄lis ē p̄mi entis simpl'r. Qō qdē primū ens simplex iō primū ē qꝛ primū primo būit se ipsuꝫ nꝫ ab añti cā ⁊ qō ē post eū bꝫ eē suū a pte primi ⁊ hoc ē cē prime māe cū pª forā qꝛ ipsū primū tribuit sibi meritū i pª disposē vt bret gr̄aꝫ recipiēdi formas q̄ p̄nt sibi accidere ⁊ foris mālibꝫ tribuit gr̄am poc. s. posse puenire i fine ad formas completas ⁊ abstractas.

Capitulum.

Et nūc volumus claudeꝛ sermonē nostrū ⁊ cū hoc demōstrātes tibi ⁊ in bꝛeuibꝫ referentes verbis multū pulchꝝ ordinē p̄cipioꝝ velut pōit Auēnasar multū nāqꝫ ē acceptabilis mihi. Et ē qdē radix vna dādi intellectū intēdētibꝫ scire magna. dixit aūt Auēnasar q̄ principia p q̄ stāt corpora ⁊ ipsorum accidētia sunt sex gradus hñtes sex altos ⁊ supꝛemos. Et vnaq̄qꝫ illaꝝ spēꝝ cōtinet in aliquo gradu illoꝝ hoc mō. nā pria cā ē i pº gradu. ſa. s. intellie i ſo. Inteꝰ agens i 3º aia i 4º gradu foꝛa i qnto mā vo i sexto gradu. Qō ē in pº gradu nō pōt eē pl'a sꝫ oibꝫ mōis ē vnū solū sepatū. Qō aūt ē ō alijs gradibꝫ est plura. Et hoꝝ qdē tria nō sunt coꝛpoꝛa nec ad coꝛpus vꝫ pria cā ſa cā ⁊ inteꝰ agens tria aūt alia sunt ad coꝛpꝰ sꝫ s̄ba coꝝ nō sī ad coꝛpus nꝫ ipsa cadē sī coꝛpus vꝫ aia foꝛa ⁊ mā. Ḡña aūt coꝛpoꝛū sūt sex. s. coꝛpus coeleste rōale aial. irrōale aial: vegetabile. mierale: ⁊ quattuoꝛ el'ta: Et sūma ex bis sex generibꝫ cōpositā ē mūdus. Credēdū aūt est ꝑpriā ⁊ pꝛimā cām huius cē altissimū deū ⁊ bñdcūꝫ. Et ipse est cā ꝑpinqua eēntie secūdoꝝ ⁊ essentie iteꝰ agentis. Et secūda est cā essentie coꝛpoꝝ coelestiū ⁊ ab illis pueniūt s̄be hoꝝ coꝛpoꝝ ⁊ essentia cuiꝰ libet coꝛpoꝛis coelestis cā'. a quolibꝫ scdoꝝ. ⁊ sup̄mū scdoꝝ i gradu idebitat eē p̄ie sphære ⁊ infimū idebitat eē lune media aūt q̄ sunt iter hec idebitāt esse cuiuslꝫ sphære q̄ est iter has duas. ⁊ numerus qdeꝫ scdoꝝ est ſm numeꝝ cōpoꝝ supcoelestiū. ⁊ cū dico hic nūeꝝ debes itelligere p mōꝫ cāꝝ ⁊ cātoꝝ scis nāqꝫ cāꝫ q̄ nō est coꝛpus nō recipe nūerū nisi p mōꝫ ſm quē est cā coꝛpoꝝ cātoꝛū ab eo. Hec aūt secūda sunt q̄ dicūt angeli. Et intellectus qdeꝫ agens bꝫ de sua virtute ⁊ opatiōe ꝓuidentiā q̄ est i aiali rōali. ⁊ app̄bendere illū qdeꝫ est vltimus gradus pfectiōis aie nr̄e ⁊ illud. s. app̄bendere est finis nr̄e beatitudinis hoc aūt accidit qñ est sepatus nec eget i suo esse re q̄ sit s̄b ipso vt est coꝛpus mā vel accidens ⁊ in hac pfectione remanet semp. Et s̄ba qdeꝫ itellectus agentis est vna q̄ꝫuis gradus suus cōtineat id qō dpēdet ab oibꝫ aialibꝫ rōalibꝫ receptiuis beatitudinis ⁊ hoc est qō vocat spūs scūs. Res aūt ille pricipioꝝ q̄ sunt in gradu aie sunt plures eaꝝ eniꝫ sī aie coelꝝ ⁊ eaꝝ sūt aie rōabiliū aialiū ⁊ eaꝝ nō rōabiliū. in aia aūt rōabiliū aialiū cōtinet virtus rōalis motiua ymaginatiua ⁊ sensibilis. virtus enim rōalis est illa cū qua hō app̄bendit artes ⁊ scias ⁊ cū qua cognoscunt cōueniens ⁊ diſcōueniens in opatiōibꝫ ⁊ virtutibꝫ moꝛalibꝫ ⁊ id qō est cōueniens facere vel nō facere iuuatiuū vl' nocitiuū: delectabile vel nō delectabile. Et de hac qdeꝫ q̄dā est speculatiua ⁊ q̄dā practica ⁊ huius practice: q̄dā artificialis q̄dā cogitatiua. illa āt ē speculatiua cū qua hō app̄bendit cognitioneꝫ rerum q̄ nō p̄nt fieri ab hōine practica vero est cuꝫ qua cognoscit qō pōt facere hō ⁊ qō ptinet ipsi hōi facere. Artificialis est illa cū qua app̄bendit hō artes mechāicas. illa est cogitatiua cū qua p̄uidet hō. si est cōueniens facere vel nō. motiua vo est p quā est motus hūanus ad tēptāduꝫ vl' fugiendū delectādo vel abhoꝛendo ⁊ ab hac accidūt odiū et amoꝛ timiditas ⁊ ꝓfidentia ira ⁊ qetudo crudelitas ⁊ pietas ⁊ alia aie accidētia. ⁊ illa qdē est ymaginatiua q̄ ip̄ssiōes reꝝ sensataruꝫ cōseruat positq̄ꝫ sunt priuate a sensu ⁊ ꝓponit vnā cū alia ⁊ sepat vnā ab alia in sōno ⁊ in vigilijs cōpositōes ⁊ sepationes dico in parte veras ⁊ in p/

te falsas ⁊ cū hac iterū habz apprehensionē iuua tiui vel nocitiui ⁊ alia que in virtute rōali supra dicta sunt sensibilis aūt mānifesta ē illa cū qua sen sata apprehenduntur quinqz sensibus ⁊ apprehē dit delectabile ⁊ nō delectabile nō aūt iuuatiuuz ⁊ nocitiuū nec cōueniens ab incōuenti .sed i aliq bus aialiū irrationaliū reperiuntur tres virtutes haȳ q̄ttuor preter rōalē ⁊ ymaginatiua stat i illis loco rōalis quā habet animal rōnale ⁊ in quibus dam reperitur solum motiua ⁊ sensibilis verum tamen anime corporum coelestium diuersificantur ab hijs aiabus in esse ipsaȳ ⁊ spē p has aias quas habent stant substātie corporū ipsorū ⁊ sūt sublata ab ipsis ⁊ mouent p ipsas motu cōtinuo ⁊ circulari ⁊ recipiunt multam nobilitatē ⁊ pfectionē ⁊ sunt nobiliores essentie q̄z sint aie q̄ sūt apud nos nec sunt in potētia in aliquo tpe ſz actu semper ⁊ hoc tō qz intelligibilia ipsoȳ nō cessauerūt nec cessant cē in ipsis a principio eaȳ ⁊ id qđ intelligunt semp intelligunt. Aie aūt aie prio sūt in potētia ⁊ postea reducunt in actū ⁊ accidit hꝰ ab aptitudine quā hūt ad recipiendū intelligibilia ⁊ corpora quidē coelestia nō hūt de aia sensitiua nz de ymaginatiua verūtamen aia ipsaȳ intellectiua est filis aie rōali in aliqua pte assimilationis ⁊ intelligentia ipsoȳ sunt sūbe abstracte a mā. Et quelz aia illoȳ intelligit primū ⁊ se ⁊ hoc est suum esse quod noīat de baat ⁊ de his intelligit Zobar quod dedit sibi suū cē Nobiles aūt gradus intelligibiliū q sunt apud nos q̄ntus sint nobiliores in intelligere si ipsi sunt in mā aie coelestis non intelligunt eos nā ipsorū gradus intellegere est multo nobilior q̄z sit gradus intelligentiū q sunt sub ipsis qz plītas intelligēdi nō est deputata in vltima nobilitate .nā vides qȳ primū intelligit se soluz q̄ntus ipse sit quodā mō oia entia ergo qñ intelligit se tā intellexit oia entia p illū modum qz qđlz entiū recipit suū ee ab ee ipsius. Ita qz plītas intelligendi Nobilitas nō est. ⁊ qdē ipōrū secūdoȳ itelligere diminutū ē de suo. Nā qđlz illorū intelligit se ⁊ primū .⁊ solu istius dubitationis dimittaſ ad aliū locū. Aie aūt iquātū pfecerāt in eē ipsaȳ . Nec facūt earū opatōes sē virtutes ⁊ prepatiōes solū prepate ad recipiēdū impressiones rerū q̄ recipiunt verbigra sicut est virtus visibilis anteq̄z videat ⁊ ymaginatiua anteq̄z imprimant impressiones rerū ymaginatarū ⁊ his silia vsqz adhūc punctū ipse sunt forme veruz qñ impssiones sunt recepte in ipsis in actu videlicet impressiones sensatoȳ i virtute sensibili ⁊ impssiōes ymaginatorū in virtute ymaginatiua ⁊ impressiones intelligibiliū in virtute rōnali sūt sepate a formis neqz sunt forme nisi per viā similitudinis ⁊ que sunt longiores ab hijs vt dicant forme sunt impssiones itelligibiliū q̄ accidūt virtuti rationali ipse namqz sunt possibiles esse sepate a materia similitudo ipsarum eē in virtute rationali est multū longinqua a similitudine cōiūctionis forme cū mā at quādo accidit qȳ intellectus in actu est similis intellectui agenti tunc nō debz vocari intellectus forma nec similis formeq̄daz tñ hōines vocāt oēs substātias incorporeas formas equoce dicentes de formis dico qȳ formarū q̄dam sūt sepate ⁊ denudate a materia nec egent mā ⁊ quedam sunt q̄ sunt insepate a materia sicut ille q̄ dicte sūt ⁊ hec ē diuisio p equoca. ⁊ forme que egent mā sunt pluribus modis graduz magis aūt ifimus gradus formarū est gradus fōme quattuor elīorūz ipse nāqz sunt quattuor forme in quattuor materiis. Et sunt alie forme corporum que generantur ex cōmixtiōe elīorū ⁊ ō hijs etiam sunt alique quaȳ vna est nobilior alia Aliqua nāqz forma corporum mineraliū ē nobilior alia in gradu ⁊ forme corporum mineraliuz sunt nobiliores formis elīorū. Et forme nascentium terre secūdum earum nobilitatem sunt nobiliores formis corporum mineraliū ⁊ forme aialium irrōalium sunt nobiliores formis nascentiū terre forma aūt rōalis aialis inquantū rōalis nobilior est oibus formis p̄dictis verūtamen prima materia ⁊ prima forma plus diminuta sunt oibus alijs in ipsarū esse . Nā quelz illarū egeti suo esse stabilitate alterius . Altera. s. forma stabilitatem non habet nili in materia. Similiter ⁊ materia ens est ⁊ in se ipsa ⁊ natura sua per formam ⁊ sue essentie perfectio est vt recipiat formam . Si autem forma nō esset neqz materia esset. post hoc autem sunt forme quedam. Que abstracte sunt.

Explicit Auerrois de beatitudine anime.

Alexandri Achillini bononiensis De Vniuersalibus.

trum vniuersa

lia existant in intellectu. ℜRñdeo duplex vniuersale: cõplexũ: in cõplexum. complexuz est propositio vniuersalis põe vl' nã. positione ratione signi distribuentis subiectum. natura vero ratione continue veritatis quarũcũqz illius singularium. sic loquitur Auerrois primo priorũ capitulo septimo de hoc vniuersali Aristoteles in posteriorũ dixit est vnum pter multa. quoniam veritas vniuersalis a singularium veritate distinguitur. ⁊ est principiũ artis ⁊ scientie. Vbi Auerrois aut cũ formantur forme in eo qõ extrahat ex eis similitudinẽ que est inter eas: ⁊ ex hac similitudine prouenit intellectum vniuersale anime. vniuersale igitur intellectum anime est propositio vniuersalis. similitudo ex qua prouenit vniuersale est conuenientia singularium propositionum per experientiam habitarum. proventus est effectiuitas instrumentalis quam habet antecedens super consequens. Ille in quo formant singulares propositiones habens vim extrahendi similitudinem inter eas est homo qui experitur. ⁊ tunc propositio elicita aut formatur ex rebus voluntariis. s. ex his quorũz nos sumus principium per voluntatem. ⁊ tunc propositio est principium artis. i. principium operandi. aut forma tur propositio ex inuentis per naturã: ⁊ tunc propositio est principium speculãdi. Vniuersale autem in complexum duplex in essendo: in predicãdo. vniuersalia in essendo sunt intellectus: quorũ soluz possibilis non in intellectu est: quia pura potentia in aliquo genere non est receptibilis in aliquo illius generis: quia tunc pura potentia daretur potentiali⁹ in eodem genere. Est autem intellectus possibilis humanus pura potentia in genere intelligibilium. vt dixi in libro de intelligentiis. Alij autem oẽs intellectus inferioribus intellectibus conferti sunt. Correlatium aliquod vl'e in essendo est extra animam. ⁊ aliquod est in anima. Intellectus sunt vniuersalia. quia abstracta sunt. non tamen per alterum sed per se. ⁊ sunt dicibilia de pluribus: ꝙuis impossibile sit ibi esse multitudinem sub specie. dixit enim Auerrois primo coeli commento. 92. Coelitas enim dicitur de pluribus indiuiduis. ⁊ sicut hec inuenitur in pluribus partibus huius coeli: ita non est longe quin inueniantur plura indiuidua totius coeli. Est autem coelitas forma coeli: ⁊ est intelligẽtia. vt in libro de orbibus dixi. quia igitur huiusmodi pdicabilia ipossibile est pdicari de multis vocaui ea vniuersalia i essendo. Vl'e in pdicãdo duplex: in potentia: in actu: vniuersale in potentia duplex propinqua: remota. vniuersale in potentia est fora mãlis: substãtialis vel accidẽtalis oꝝ vniuersalis in potẽtia. qz non est abstracta de se: sed abstrahi potest ab intellectu agente. ⁊ sic patet qꝺ materialia intelliguntur per aliud qz per intellectum agentẽ eorum formas a materia abstrahentem: sed tamen sunt intelligibilia per se qz eoꝝ nã. s. forma est abstrahibilis. dicit vniuersalis in potentia remota qz ad hoc vt possit forma materialis abstrahi ad esse vniuersale: oz eã pri⁹ abstrahi ad esse singulare intentionale. s. vsqz ad cogitatiuam inclusiue. ⁊ sic patet in remotione ab esse vniuersali ordo ⁊ gradus. qz forma saltez sensibilis habet esse in subiecto: in medio: in sensu exteriori: ⁊ interiori. Corm aliquod vniuersale in potentia remota est extra animam. patet de forma que naturaliter est in subiecto: aut extranee in medio. licet ipsa non dicat vniuersale nisi per respectum ad intellectum quem formare potest. Vl'e in predicando in potentia propinqua ẽ fora mãlis i eẽ itẽtiõali i ymagiatiua ⁊ cogitatiua uirtute. pº ẽ hº vl'e i poª. qz aptũ ẽ itellectũ formaꝛ: ⁊ nũdũ ẽ abstractũ vl'izãte abstractõe. qz hec abstracº vl'izãs solũ ab itellectu agẽte fit trãsferẽte fora ꝫ ẽ fantaᶜº ad eẽ itellectũ. Est ãt i poª ꝓpriũ qz nulla alia ꝓuia dispõe idigz fantasma vt i itellectũ possibilẽ sit trãsferibile. Corus aliqꝺ vl'e i potẽtia ꝓpriq ẽ i sensu sz interiori. cũ. n. ẽ fora i sensu exteriori: adhuc remote ẽ vl'is. lz ñ remotissime: nõ tñ oꝝ fantasma vl'e: nisi qz possibile ẽ ipsuz eẽ trãslatũ ad itellectũ. Vl'e i actu ẽ fora mãlis fõmãs itellectũ possibilẽ. ⁊ hº ẽ actu vl'e. qz ẽ abstractũ vl'izãte abstractõe ⁊ i pdicando appropriate qz cũ pdicabilitate ꝺ multis ẽ expte rei possibilitas multitudis suppositoꝝ sil' l' succ[ue]. Corm solũ i itellectu possibili repibile est hoc vniuersale apꝺ Auerroim. qz nulla alia itelligẽtia ꝓpꝛ rex mãliũ itẽtiões itelligit. Sz eaꝝ eẽntia ẽ eaꝝ intcº. vt in liº ꝺ intelligẽtiis dixi. põt aũt istꝺ vniuersale dici spẽs itelligibilis qz ẽ fora obiecti intelligibilis in eẽ tñ spũali: extrãeo: intelligibili. nõ ãt in eẽ nãli: mãli: reali. Aꝺ ãt hec duo eẽ rebꝫ ꝓueniãt. pz ab Aristotele pº coeli textu ꝓmti. 92. ⁊. 95. ⁊ septimo methaphisice textu commenti. 23. ab Auerroe autem in pluribꝫ locis. vt alibi dco dante ⁊ magis de intentione adducemus. Tum quia istud vniuersale est similitudo obiecti. Dixit enim

Auerrois.12.methaphisce commento.4. intellectum accipere cõsilitudinem inter particularia: quia isto asimilatur intellectus obiecto. quia intellectus ⁊ obiectum eadem forma formant.per intellectum enim anima est intelligibilia.tertio ō anima textu commenti.37.quia per se intelligibilium receptiuus est intellectus similitudinum.

Causa igitur efficiens vniuersalis in actu in predicando est intellectus agens non adiutus ab alio:quamuis fantasmate vt dixit Auerrois primo de anima commento.8.sed non est agens propie. qz preexistebat res sed non in esse quod acq rit ab intellectu aut si in illo esse erat:non erat cõtinuata cum.a.fantasmate cum quo nunc continuatur. Est igit transferens intellectus agens de potentia intellecto ad actu intellectum . Hoc voluit Auerrois septimo physicorum commento 20.dicens ipsum esse comprehensionem in nobis non aliquid factũ i se:sed in respectu ad nos. Cã materialis subiectiua est intellectus possibilis:q melius dicitur locus tertio de anima textu commenti .6.quia accidentibus i esse reali datur subiectum cui inhereant:⁊ formis materialibus de quo extrahantur.sed eisdem in esse intentionali: non.⁊ presertim vniuersali.formam autem non habet vniuersale:cum forma sit:licet per modum materie se habeat ad intellectum agentem tertio de anima textu commenti .36. sed tamen secundum naturam intellecti hec forma diuersificat. alia enim est forma simplex: alia composita ⁊c.

Uniuersalis autem finis est vt prepet intellectum possibilem ad deum recipiendum:aut receptum conseruandum. Qđ igitur vniuersale sit: in nobis:dum intelligimus:experimur.omnisq3 ipsum scientia presupponit. Quid autem sit. dixit Aristoteles primo posteriorum textu commenti 25.est vnum de multis. ⁊ primo perybermẽias ẽ in multis natũ ꝑdicari .⁊ primo de partibus animalium.que in pluribus sunt hec vniuersalia appellamus. Est igitur intentio:que omne predicamentum transcendit.dixit enim Auerrois.12. methaphisice commento.4. Et facit .s. intellectus ea scilicet vniuersalia vnam intentionẽ.vnde primo methaphisice commento septimo. Auerrois declarans spetiem dixit.intentio in qua comunicant supple indiuidua est speties. Quale autem sit:patet.quia est spirituale :formatiuum:representatiuum:preparatiuum intellectus. Propter quid autez sit:patet scilicet vt res materiales cũ suo primo principio vniat ⁊ coniungat. Corruptibilium enim natura cum deo continuabilis est: a quo exiuit in esse :non autem inesse reali .sed in esse intentionali ⁊c.

Expletis terminorum significationibus:causis:⁊ questionibus :soluenda sunt dubia .primo ex natura vniuersalis in se. Utrum vniuersale sit nomen tantum. Respondeo q̃ non per Auerroim primo methaphisice commento sexto. Sunt enim qui sic dicũt scientiarum destructores.quia eisdem terminis vocalibus scriptis aut mentalibus ad placitum tamen significantibus vtitur doctus ⁊ indoctus:carens sensibus ⁊ habens eos. ⁊ sic non necesse esset defficiente sensu defficere nobis scientiam illius sensus quod est contra philosophum primo posteriorum. Quare dicendum est intentiones rerum apud doctum reperiri :quibꝫ doctus caret. Dicendum tamen q̃ certũ genus vniuersaliũ analogicoꝝ vt ens:substãtia:spiritus corpus.sunt termini ⁊ nomina tantum.⁊ non sunt intentiones rerũ naturaliter significantes imposita per ipsa.similiter de equiuocis dicendum: si uniuersalia appellarentur/generaliter enim omne corruptibili comune ⁊ incorruptibili.⁊ etiã omne incorruptibilibus appropriatum comune tamen multis : est analogum ⁊ non vniuocũ.

Secũdo vtrum vniuersale sit ens rõnis. Respondeo non quia sit fictum a ratione. quia intentioni respondet significatum ex parte rei .sed est rationis vniuersale in actu .quia ab intellectu ẽ: ⁊ in intellectu .

Tertio vtrum vniuersale sit respectiuum. Respondeo respectiuum per Auerroim primo methaphisice commento .28.auctoritate veridicantium species sunt relatiue . ⁊ non sunt existentes per se . Item septimo methaphisice commento.48.vniuersale est in capitulo ad aliquid. Itez io.methaphisice commento .xxi.scientia dicitur secundum relationem ad scitum . est autem aliquod vniuersale scibile ⁊c. Itez quinto metaphisice commento .20.intellectus in sua substantia ẽ relatiuus .sed non est in substãtia intellecti . quia intellectus speculatiuus essentialiter refertur:sz intellectum accidentaliter .quia intellectum non est de natura sua intellectum :sed per aliud efficitur intellectum.

Quarto vtrũm vniuersalia sint scientia rei. Respondeo q̃ sic per Aueroim primo methaphisice commento. xxvij . distinguentem comprehensionem vniuersalem a singulari . Comprehensio vniuersalis est scientia singularis

in potentia .comprehensio autem singularis non est scientia . Item Auerrois in de beatitudine a/nime intellectus speculatiuus est scientia in potē tia . Item Auerrois.12.methaphisice commen/to.51.remouet scientiam vniuersalem a deo. qa vniuersale non est nisi scientia singularis in potē tia .potentia autem non est in deo.

Quinto vtrum vniuersale sit extra animam i re abstractum .Respondeo q̄ non per p̄m p̄i/mo de anima textu commenti.8.Vniuersale aut nihil est aut poste⁹ est. quia platonicum vniuersa le aut nihil est:aut est poste⁹ singulari sensibili.qz si p̄ecederet singulare .ita q̄ esset cā rei sensibi/lis:non posset intelligi res sensibilis nisi nobis ꝓ batum fuisset q̄ idea est.quemadmodum proba tum est q̄ materia ꝛ forma est.consequens est fal sum quia notuꝫ est singulare ꝛ non idea.pꝫ quia non perfecte cognoscitur cātum :ignorata illius causa .non est autem idea simul cum sensibili re. quia ponitur idea incorruptibilis:sensibile vo cō ruptibile ergo post est. philosophus etiā primo posteriorum capitulo.19.Gaudeant species pla/tonis: monstra enim sunt.quia non sunt a natura intenta :non enim moueri possunt:quia non cor/poree neqꝫ corpori affixe:neqꝫ mouere:quia ab stracte sunt non formantes corp⁹ .pꝫ septimo me thaphisice commento .31.ꝛ.28.Sꝫ q̄ prima pars dis[ue] vera sit.pꝫ rōe Auerrois tertio de anima commento.16.Si vniuersalia essent in re abstrac ta :res intelligerent.patet ꝯsequentia qz res in se intellectionem haberent.est enim res abstracta intellectus .secunda rō Auerrois.tertio de ani/ma commento.18.Si vniuersalia essent in re ab/stracta :non oporteret ponere intellectum agen-tem.patet consequentia quia solum ad abstrabē dum inuentus est intellectus agens.ex hoc patet quare Aristoteles enumerans predicamenta. 3° physicorum textu commenti .3.ꝛ.17. substātiam enumerat ꝑ hoc aliqd.ꝛ alia predicamenta non sic.quia plato non ponebat ideas accidentibus sed substantiis .vt igitur per substantiam non in/telligerentur idee platonis:dicebat hoc aliquid quod est nomen indiuidui.Similiter patet qua/re:secundo de anima textu commenti. 2. Aristo teles formam diffinit per esse illam q̄ aliquid est hoc.ꝛ tunc certum est formā non esse ideam.idez colligitur.12.methaphisice textu commenti . 14. Aō si dixit philosophus .secundo de anima te-xtu cōmenti .68.Eadem est natura comunis u/triqꝫ.s.coelo ꝛ aeri : intelligit q̄ vtrumqꝫ est dia phanuꝫ.Saluatur ēt generationis vn⁹ absqꝫ nā cōmuni:per esse gēnitum ēiusdem speciei vel ge/neris ꝓpinqui cum generante:similiter in spetie atboma esse comparationem septimo phy sicoꝝ textu commenti .24.Cōuenientia quoqꝫ licet sit similitudo vel in substantia vel opere vel acciden te:contrarietas autem disconuenientia aut repu gnātia : non requirit fundamentuꝫ aliud in re ab ipsis indiuiduis met .penes autem quid rerum pfectiones mensurentur dixi in fine libri de in-telligentiis.potest enim indiuiduum perfectioris speciei essentialiter mensurare minus perfectam speciem .q̄ꝫuis non essentialiter mensuret indiui dua proprie speciei . Neqꝫ etiam propter hoc omnis differentia numeralis est eque magna dis tinctio .quia plus vel minus differunt aliqua in/diuidua.possunt etiam alia indiuidua plusq̄ꝫ nu mero distingui :absqꝫ hoc q̄ ponatur natura spe cifica extra.patet ex distinctione indiuiduorum per principia eorum intrinseca . Natura etiam intendens conseruare speciem : prime intentio/naliter intendit verbigratia hominem : non quia conseruet vniuersalem hominem : sed quia con-seruat indiuidua vt q̄ semper sit homo aliquis vel aliqua .Aō si dixeris extra animam reperi-tur propria passio vt risibilitas . ergo extra ani-mam reperitur subiectum cuꝫ quo conuertitur. Respondeo non datur passio vniuersalis ex/tra animam :sed in intellectu ipsa reperit .ꝛ ibi habet subiectum cum quo conuertitur. Quod si Auerrois quarto physicorum commento.2. dis finitio comunis declarat banc naturam comu-nem .patet q̄ per non habens naturam comunez intelligit Auerrois equiuocum ꝛ per habēs eaꝫ vniuocum ꝛ per appropinquans non habenti na turam est analogum.

Sexto vtrum vniuersalia sint extra animam. Respondeo q̄ non Auerrois primo d̄ anima cō mento .8.diffinitiones non sunt rerum vniuersa lium extra animam existentium sed particulari/um .Si autem essēt res vniuersales extra : eoruꝫ essent diffinitiones .contra Auerrois ibi intellec tus agens facit in particularibus vniuersalitateꝫ ergo in particularibus est vniuersalitas. ergo ex tra animam est. Respondeo non est in eis per for malem inexistentiam .sed in eis quia eorum est illud vniuersale.contra Auerrois primo physi-corum commento.28.genus ꝛ dr̄ia sunt entia in rei veritate ꝛ precedunt rem in esse. Respon-deo prioritas vniuersalium est prioritas in intel/lectu iuxta Aueroim .12.methaphisice commen to .xxvij.

Septimo vtruz vniuersalia substantiaruz sint substãtie. ℜ Respondeo ꝙ non per Aristotelez. septimo methaphisice textu ꝛ ꝯmento. 45. ꝛ. 54. qz substantia cuiuslibz rei est ei propria nullũ vle est ꝓprium singulari. Item cõmento. 57. nulla substantia est cõe: vle est cõe. Tertio nulla substantia est in pluribus. vniuersale est in pluribꝰ. idem cõmento. 58. idem Aristoteles ꝛ Auerrois. 10. methaphisice textu cõmenti 16. impossibile est vt aliquod vniuersaliũ sit substantia. qz impossibile est vt aliquid sit cõe pluribꝰ nisi ꝓz ꝙ in anima tm̃. intelligo hec de vniuersali in pñdo appropriate. ppcõitatem intellectus possibilis apud Auerroim supposito autẽ ꝙ vniuersale sit intentio. tunc vniuersale non est substantia rei qz intentiones sunt res velocis transmutationis ꝛ non fixe. tertio ð anima commento. 39. Ergo nihil est fixum. ℜ Rõ est Auerrois primo methaphisice cõmento. 45.

Item intentiones sunt qualitates anime ipsã formantes ꝛ denominãtes intelligere: si igit essent substantie: tunc substantia componeretur ex ãlitatibus quod est impossibile. rõ est Auerrois septimo methaphisice cõmento. 47. Quod si essentiam intellectuz formãtem consideraueris quantum ad esse reale quod habet in materia: tunc aliquod vniuersale est substantia: aliquod vero accidens. forma enim ꝛ substantiali ꝛ accidentali formari potest intellectus possibilis. Ad si dixeris ꝙ substantia nõ est in sbiecto Aristoteles in p̃dicamentis. verum ꝫm suũ esse reale.

Octauo vtrum vniuersalia sint forme. ℜ Respondeo compositum duo dicit materiam: formã materia non est in anima. quia potentia non formaꝛ qz potentia non est actus. Ad si. 12. methaphisice commento. 14. materia non habet esse extra animam ꝫm hunc intellectum qz est communis. dico ꝙ materia est in intellectu per intentionem ad placitum ipsam significantem sed non p intentionem eam naturaliter significantem compositum etiam non est in anima quia lapis non ẽ in anima. tertio de anima textu commenti. 38. quia potentia ꝛ materia est pars compositi que a se ipsa abstracta esse nõ potest. forma igitur est in anima ꝛ sic vniuersale est forma. Unde Auerrois septimo methaphisice commento. 30. Artificium non est nisi forma generati sicut est in naturalibus. Item primo methaphisice commento. 27. ꝛ sunt forme ꝛ loquitur de comprehensionibus vniuersalibus. ꝛ. 12. methaphisice. cõmento. 14. forma ei⁹ qð fit est in anima. Forma autez equiuoce dicitur de forma vniuersali que declarat quidditatem spetiei ꝛ de forma particulari que est forma materie demõstrate Auerrois septimo methaphisice commento. 35. est autem vniuersale forma declarans. Auerrois etiam septimo methaphisice commento. 37. diffinitio est intentionis vniuersalis ꝛ forme vniuersalis ꝛ proprie non congregati ex materia ꝛ forma. ꝛ de genere ꝛ dria dixit septimo methaphisice commento. 43. genus est forma vniuersalis differentia vero particularis. ꝛ ꝗuis de genere dixit Auerrois cõmento. 17. primo methaphisice ꝙ est mediũ inter actum ꝛ potentiam intelligit ꝙ est forma sub esse imperfecto.

Nono vtrum vniuersale a natura denominata differat. ℜ Respondeo in vniuersali duo inueniuntur: materiale: ꝛ est natura translata: formale: ꝛ est esse intentionale datum nature ab intellectu dico natura quia est forma dico igitur ꝙ non re differt: sed formaliter seu ratione. ꝛ sic intelligo Auerroim primo coeli commento. 92. forma est subiectum vniuersalitatis: ꝛ Auerroim. quinto methaphisice commento. 30. ꝙ genus ꝛ differentia accidunt forme secundum ꝙ forma est.

Decimo vtrum vniuersale quantum est de se non est in intellectu nec extra ꝙ sic videtur quia ꝙ sit extra: ab agente naturali est reducente materiam de potentia ad actum. ꝛ ꝙ sit intra intellectum: ab intellectu agente est transferente formam de esse singulari ad esse vniuersale. ℜ Respondeo differentia est inter non esse de se hic. ꝛ de se non esse hic prima est negatiua indicans naturam non trahi ad existentiam naturalem a se ipsa. ꝛ hoc est verum. secunda indicat negationem per se conuenire nature quod non est possibile. quoniam tunc ad esse hic trahi nõ posset. quia oppositum p̃ti substantialis rei conuenire non potest. contra sequitur dari vnitatem p̃ scindentem ab esse vniuersali ꝛ singulari patet ð ista natura in se considerata que potest habere duplex esse: vniuersale ꝛ singulare ꝛ neutrum habet. ℜ Respondeo differt non habere hoc esse a non considerari sub hoc esse. forma igitur cognita habet esse intentionale. licet non considere⁊ tur sub esse intentionali. sed consideratur vt potest sibi utrumqz esse aduenire: ꝛ hinc sumpserunt aliqui abstractionem nature. quia de se singularitatem non includit.

Undecimo vtrum vniuersale sit corporale.

¶ Respondeo vniuersale in actu est indiuisibile. 6° phisicorum ꝓmento. 59. Aristoteles quoqꝫ tertio de anima textu commenti .23. aliter non posset vniuersale formare intellectum qui est inextensus. ſꝫ in esse naturali est extensum et corporeum sed per accidens: quia ad extensionem subiecti .aliter duo corpora essent simul.

¶ Quodecimo vtrum vniuersale sit corruptibile ℞o ꝙ sic: qꝛ destructis primis substātijs iposſibile est aliqd aliorꝫ remanere Aristoteles i prædicamentis. Sed illud ꝓcludēt ȝ esse reali forme non aūt intentionali .nisi intelligeret conseqn tiam negatiue a singularibus ad vniuersale valere. voluit aūt Auerrois commento .5. ꝙ intellecta speculatiua essent generabilia ꝛ corruptibilia habent enim duplex subiectū. itellectum possibilē ꝛ hoc est æternū: ideo ꝛ ipsa. ꝛ hñt fantasmata ꝛ in isto sunt generabilia ꝛ corruptibilia. Item primo methaphisice commento .27. vniuersalia sūt per accidens corruptibilia qꝛ corrūpitur hoc vel illud singulare fantasiatum. ¶ Ad ſi dicat ex. 12. methaphisice commento. 27. ꝛ 8°. methaphisice commento. 14. ꝛ etiā .7°. methaphisice ꝓmento 53. vniuersale non generat neqꝫ generatur intelligitur ipsum non acquirere aut perdere esse reale qꝛ non est ens reale. vel qꝛ remanet aliquod idiui duū corrupto alio p̄sertim de genitis generatione non cessabili. Aristoteles autem primo posteriorum commento. 26. vniuersale est semper ꝛ vbiqꝫ: intelligit vniuersale non sibi ꝺterminat locum neqꝫ tēpus qꝛ eorum indiuidua in variis locis ꝛ diuersis temporibus existere possunt contra vniuersale est ingenerabile ꝛ incorruptibile primo posteriorum capitulo. 30. ℞o concessum est consequens p respectū ad itellectū possibilem cū quo stat dictū Auerrois. 3° de aia ꝓmento 30. vniuersalia sunt colligata cū ymaginibꝫ ꝛ cōrupta per corruptiones eorum.

¶ Scȝo principaliter compari possunt vtia singularibus. primo vtrū vniuersale sit in singulari aut sepatum a singulari. ℞o vniuersale in potentia remotissima est in singulari sicut pſ in toto: qꝛ est forma. sed vniuersale in actu est in intellectu ꝛ non in singulari sed sepatum est ab eo: qꝛ abstractum est ab eo ꝛ repositus in intellectu possibili est tñ in singulari p p̄dicationeꝫ. per sumptioneꝫ .n. superioris de inferiori regulant syllogisimus ꝛ demostratio primo posterioꝝ ſꝫ ñ p inexistentiā. dixit enim Auerrois 7°. methaphisice commento. 44. in idiuiduo non est substātia nisi mā ꝛ forma pticularis ex qbꝫ componit.

¶ Scȝo vtꝝ vniuersale sit idem vel diuersum a singulari. ℞ñdeo est idem ꝼm formā: sed diuersum ꝼm congregatū ex mā ꝛ forma vt 7°. methaphisice commento. 21. dixit Auerrois de gdditate hominis. Duplicem tamen hꝫ forma existentiam: mālem: intellectualem. prima dī realis: ꝛ p eā res est extra nihil. ꝛ non multiplicat. per ꝼam res non est extra nichil multiplicantur. n. esse intentionalia. qꝛ forma in intellectu aliquando est species spetialissima: aliquādo subalterna. aliqñ genus generalissimum: secundum ꝙ forma magis vel minus abstracte consideratur. hec tamen esse sunt finita. quemadmodum predicamenta sūt finita primo posteriorum ꝛ secundo methaphisice textu commenti .10. Utrumqꝫ tamen esse est a prima causa: sed diuersimode. quia ab eo vt principium vnde motus pendet esse reale: ab eo vero ut intellectus agens pendet esse intentionale primo tamen agenti respondet materia pro passo. secundo vero respondet intellectus possibilis qui est materia intelligibilis propter diuersitatem inter hec duo esse de vniuersali esse scientiam dicit philosophus primo posteriorum ꝛ non de singulari ꝛ Auerrois primo methaphisice cōmento .6. indiuidua sunt scibilia secundum formam: ꝛ non secundum materiam. quia secundum formam habent esse permanens: secundum vero materiam esse fluxibile. Item vniuersalia sunt remota a sensu: singularia vero propinqua. primo posterioꝝ. Item vniuersalia percipiuntur intellectu ꝛ non singularia: ꝛ sensu singularia ꝛ non vniuersalia. Item aliud est caro ꝛ carnis esse. tertio de anima textu commenti noni.

Item singularia multiplicantur: vniuersali non multiplicato. Item vniuersalia non sunt perse generabilia. singularia sic. Ad ſi non essent ista esse vnius forme: non saluaretur domum esse ex vniuoco qꝺ est contra philosophum. septimo methaphisice textu commenti trigesimi. domus enim intra est sine materia: extra vero est cuꝫ materia. Ad ſi Auerrois tertio methaphisice commento decimo vniuersale ꝛ singulare sunt due nature intellexit inter ea esse formalem distinctionem.

¶ Tertio vtrum vniuersale sit causa singularis. ℞espondeo vniuersalia artificialia sunt causa efficiens regulans artificem vt sanitas in mente medici. secundo phisicorum commento. 32. ꝛ quinto methaphisice commento secundo ꝛ tertio. sed in naturalibus in illo esse in quo sunt abstracta per intellectum non sunt cause singularium nisi ut forme declarantes ut secundo physicorum commento. xxxi. ꝛ. 12. methaphisice.

cõmto 35 vnde Auerrois primo methaphisice. cõmento sexto spēs ē cã rerũ .i.cã sciētie indiui/ duorũ.ꝛ sic itelligendus est Auerrois primo me thaphisice cõmento .28. intellectum enim vni- uersale est prius secundus causam ꝛ tempus eo quod est sub eo. Sed vniuersalia in potentia secũ dum eē quod habent in materia sunt cause singu lariũ formales finales ꝛ efficientes cõseruãtes i diuidua quorum sunt forme: non tamen produ- cũt illa.

¶ Quarto vtrum vniuersalia declarent qddita tem singulariuz. Ro ꝙ sic Auerrois primo me/ thaphisice cõmento .45.qz sunt essentia ꝛ qddi/ tas ipsius singularis ideo cum singularia in in- tellectu sint: singulariũ quidditas apud intellec tum est.ꝛ ideo indiuidua sunt habentia qddita- tem eorum cognitã apud intellectũ.ꝛ sic cognita sunt secũdum formaz eorũ.

¶ Quinto vtrum vniuersalia predicẽtur de sin/ gularibus. Ro ꝙ sic ex diffinitione vniuersa- lis. Nomina.n.compositorũ principaliter impor tant formam secundo compositum presertiz na- turaliũ secũdo de anima cõmento .8.ideo sub si/ gnificato ꝓpositi cadit forma. verificatio aũt ē i/ ter signum ꝛ signatuz ꝛ econtra. Auerrois autez nono methaphisice cõmento .12. distinguit mate riã ab vniuersali .materia non p̃dicat ꝺ illo cui? est nomine principali sed denominatiuo. vniuer/ sale autez ꝺ re pr̃ secũdũ qꝺ est forma. fora tamẽ i intellectu potest eē rõ cognoscendi partez: totũ: vt est rõ cognoscendi partem non est vniuersale p̃dicatũ de indiuiduo in quo sensu concedit hec animal non est anima. Septimo methaphisice te xtu cõmenti .36. vt autem forma ē rõ cognoscen/ di totum: sic est vniuersale predicabile de indi- uiduo. ut colligitur. Septimo methaphisice cõ mẽto .34. forma.n.p̃dicatur per se de habẽte for mam secundum ꝙ declarat eius qddita tem sub stantialem. item cõmento .35.

¶ Sexto vtrum vniuersale existat: nullo singula ri illius existente. Ro existentia reali: nõ: sed exi stentia intentionali est possibile.

¶ Septimo vtrum vniuersale sensibilium cuius nullum singulare fuerit sensatũ sit in intellectu. Rñdeo non per simplicem intentionem. Sed si propbeta iudicat de non sensatis futuris: hoc ē per conceptuum plurium cõgregationē. differen tem tamen a conceptuum congregatione qua er ronee comprehenduntur impossibilia existere. qz compossibilia sunt imp-ata per conceptus pluresꝙ qualiter non est in aggregationibus conceptuum representantiũ res impossibiles.

¶ Octauo vtrum vniuersale sit notiꝰ singulari. Ro prius notum est singulare. qz in homine du- plex ē virtus cognoscẽs: sensitiua: intellectiua. sen sitiua priuꝰ tem- pore operatur i.a. indiuiduo q̃z intellectiua .intellectiua enim cognitio a sensu o riginem ducit: sensus autem vniuersalia non co gnoscit sz singularia. ꝛ est sentẽtia philosophi pri mo posteriorum ꝛ primo methaphisice dicentis singularia eē prius nota qz sunt propinqua sensui Si autem respectu intellectus sumatur cognitio tunc non prius cognoscit vnum q̃z alterum qz ea dez cognitione vtrũqz cognoscit. qz cognitio vni/ uersalis est cognitio singularis in potentia. intel lectus enim propter abstractionem suam: cogni- tionem singularis recipere non potest. qz tunc itel lectus esset sensus. Tertio ꝺ aia comento .18. Itẽ tunc non esset differentia inter singulare ꝛ vniuer sale. Si autem notiꝰ intelligitur magis notũ: tũc non compantur. qz alterius rõis sũt noticie ꝛ ali arũ virtutum.

¶ Nono vtrũ species prius apprehendatur q̃z genus. Respondeo ꝙ sic cognitione confusa cõ- tingenter tamen sed non distincta patet ex Auer roe. Tertio de aia textu cõmẽti .10. qz conceptꝰ generis extrabitur ex conceptu speciei: donec in tellectus ascendat ad qdditatem simplicem. que est genus generalissimũ. cõceptus autez entis cõ munis non est naturaliter significans sed ad pla/ citum .vt dixi in libro de elementis.

¶ Decimo vtrum forme intentionales educan/ tur de potentia materie. Respondeo non. qz ois forma educta de potentia materie motu ex ea ex trahit. quia agens extrabens habet in materia in quam agit dispositiones disconuenientes forme extrabende: quas oportet abicere. Intentiones autez non motu extrahuntur sed in instãti est ea/ rum translatio: nullo motu precedente vt dixit A uerrois secũdo ꝺ anima cõmento .115. ex hiis eli citur ꝙ vniuersale est in intellectu. qz predicabi/ litas est per intellectum componentem ꝛ diuidẽ/ tem. Tum etiam res sensibiles in se sunt in potẽ/ tia: sed in sensu sunt actu proportiõabilit res in telligibiles in se sunt in potentia sed in intellectu sunt in actu.

¶ Tertio cõpantur vniuersalia intellectui ꝛ pri mo vtrum vniuersale sit innatum intellectui pos/ sibili. Respondeo ꝙ nõ quia dantur ab intellec tu agente. ꝛ possibile ē ꝙ ex tempore. intellectus enim possibilis est pura potentia in genere intelli gibilium ergo nullam formam sibi determinat. Et q̃uis habitis terminis intellectus naturali- ter assentiat alicui complexo puta per se noto.

non tñ illa incomplexa sunt naturaliter habita.

¶ Secundo vtrum vniuersalia sint obiectū intellectus. ℸ Respondeo eē in intellectu ē duobus modis:obiectiue:subiectiue.Subiectiue sunt intētiones vniuersales:ꝛ que ex eis cōponūtur.Obiectiue est tripliciter:remotissime.ꝛ sunt entia extra animam.remote ꝛ sunt intentiones in medio in sensu exteriori ꝛ interiori.propinqꝫ:ꝛ sunt illa q̄ formant intellectum .primo.n.physicorum Aristoteles textu commēti. 49.vniuersale ꝑꝫ rōnez notum est: singulare autem secundū sensuꝫ.ꝓbat ratio est vniuersalis in recto:ergo rō ē vniuersalis in genitiuo .pꝫ añs.qz intellectus ē substantia abstracta pꝫª qz modo essendi proportiōatur modus operandi: ꝛ modo operandi obiectum.patet consequēs qz inteꝰ est ipsius vniuersalis tanquā obiecti .Similiter de sensu ipse est singularis in recto :qz est forma materialis .ergo est singularis in genitiuo .patet cōsequentia ab agente singulari i operatio est singularis ꝛ obiectum singulare.Singularium .n.sensus est primo posteriorum capitulo.17.Esse aūt obiectiue remote i intellectu est dupliciter .vno modo habēs intētionez in actu in itellectu :aliomodo non habens ꝑꝫ potens habere .primomodo solum cognita hñt esse obiectiuum:sed secūdo modo:cognoscibilia Habere aūt intentionez in intellectu ē dupliciter. proprium:hanc habent per se intelligibilia :alienā.ꝛ sic intentionē habent in intellectu q̄ p accidēs intelliguntꝫ.ex hoc patet ꝙ obiectum vniuersale in potentia presupponit itellectui sed vniuersale in actu non.qz primum est intelligibile. ꝑꝫ vero est intellectum intellectio ꝛ formatio. sed obiectum vniuersale in actu precedit scientiā que ē habitus cōclusiōis.ꝛ potest componere propositionem per se notam.

¶ Tertio vtrum vniuersalia in actu sint in intellectu aut extra .ℸ Respondeo ꝙ non extra.qz tunc vniuersale in illo esse in quo esset intra intellectū esset extra .vniuersale.n.est dum intelligitur singulare vero duꝫ sentitur.in particulari aūt de ente ꝛ vno phꝫs ꝛ Auerrois.Ens ꝛ vnuꝫ sūt vniuersalia que non habent esse nisi in anima .ꝛ de vniuersalibus artificialium dixit Auerrois primo methaphisice commento.34.ℸ Nullus dicit ꝙ vniuersalia eorum hñt esse extra animam. Et.12. methᶜ ꝓmēto.27.vña ñ hñt eē extra aiaꝫ.Cōtra vniuersale sentitur secundo de anima commento 108.ℸ Respondeo intelligit singularia ꝑ vltī contēta sentiunt .sensus enim ē virtus singularis cui repugnat vniuersaliter cognoscere sed singulariter confuse cognoscit,non enim scit sensus discernere singulare sensatū ab omni quod non est ipsū patꝫ de quo iteruꝫ pñtato habēti cognitōeꝫ eius in memoria non discernenti an sit id indiuiduum quod prius .non enim idētitas est per se sensatū

¶ Contra natura lapidis est extra animaꝫ ꝛ vniuersalis.ℸ Respondeo natura lapidis est forma lapidis .ꝛ est extra animam in esse reali ꝛ in illo esse non est vniuersalis in actu sed in esse intentionali vniuersali est in itellectu ꝛ nō extra . nihil autez impedit quin termini vniuersales ad placitū significatiui sint extra animā.

¶ Quarto vtrum forma in intellectu habeat eē singulare.ꝙ sic per Auerroiꝫ tertio de anima cōmento.io.intellectus intelligit singulare extra.

ℸ Respōdeo singularis est singularitate vniuersali non multiplicabili : non autē singularitate multiplicabili.Auerrois primo methaphisice commento.40.dualitas est in re propter materiam: ideo immateriale nō iteratur secundū indiuiduum :ideo intellecta non iterantur : ideo intellectum animalis nō iterat. Auerrois autem intelligit in hac re singulari formā : nō tamē in esse singulari sed vniuersali.singulare etiā ibi intelligit incōplexū vtꝫ in eodē tertio i multis locis.Intelligit etiam intellectus singulare remote:non propinque.Est autem apud Auerroim intellectus vniuersale in essendo ꝛ habꝫ vnitatem indiuidualem eādem cum specifica .ꝛ tali esse singulari singularizatur forma i itellectu.Corrolarium aliqꝺ singulare per se cognoscitur ab intellectu scilicꝫ illud cuius esse ē vniuersale.

¶ Quinto vtrum vniuersale verius habeat esse i intellectu q̄ꝫ extra .ℸ Respondeo esse naturale ē distantius a primo ente : esse uero spirituale est ꝓpiquius.q̄uis sit extraneū .Est iᵗ spūale eē perfectius .quoniam nobilius est agēs :nobilior potētia .ergo nobilioꝛ actus .origine tñ prius est esse naturale .qz ab illo trāsūtur eē spirituale.Cōtra sequitur accidēs esse nobilius substātia:quia itellectio est qualitas.ℸ Respondeo intellectio est qualitas analogice cū alijs qualitatibus non vniuoce .cōsequens aūt non sequit absolute qz omni accidēte est aliqua substātia nobilioꝛ.

¶ Sexto vtrum sciētia sit ipsum scitum.ℸ Respōdeo entium alia sunt intelligibilia in actu :alia in potentia .intelligibiliū in actu primū est deus :cuius sciētia perfecte est ipsum scibile.secunda vero substantia est scientia qua scitur secunda. sed prima substātia est quo secunda scit primam.tertia est sciētia sui ꝛ scitum .ꝛ ꝑa est sciētia secunde in tertia ꝛ prima est scientia prime etiam i tertia.ꝛ sic semper scientia est scitum .licet aliqua

do sciens a scientia ⁊ scito differat.i libro de intelligẽtiis dixi. Intellectus autem materialis cognoscit materialia: ⁊ imaterialia. Si immateria/lia :aut scientia:aut sapiẽtia appropriate .Si speculatiua scientia:tunc distinguitur sciẽtia a scibili .qz scientie sunt noticie propositionũ demõstratione concluse constantes ex intentionibus terminorum ad placitum res significantium. ⁊ de ista scientia dixit Auerrois tertio de anima cõmento. 15.scientiam speculatiuam esse ipsum scitum est impossibile. Si autem sapientia proprie dicta sciantur:sic scientia est ipsum scibile . qz intellectus possibilis in se recipit substãtias intelligẽtiarum ⁊ eas per earum essentiam intelligit. de ista scientiali sapientia loquens Auerrois tertio de anima cõmẽto.36. dixit non est aliqd scientia/rum speculatiuarũ sed aliqd currens cursu rei generate nãliter a disciplina scientiarũ speculatiuarũ. ⁊ sic multiplicatis obiectis intelligibilib⁹ multiplicantur sciẽtie vel sapientie. Si autem de materialibus loquimur.primum est intellectus possibilis:ipse autem scitur scientia distincta ab ipso scibili .qz itellectus possibilis cognoscit se:aut intellectione nõ foelicitatiua . ⁊ tunc intelligit se per intellecta speculatiua : que in itellectu possibili recipiuntur : qz forma est cognitio materie aut se intelligit intellectus possibilis intellectione foelicitatiua. ⁊ sic per substantiam intellectus agentis intelligit se .quia tamen vnum informat aliud :ideo uniunt . ⁊ sic aliquo modo idẽtificantur. Si autem loquimur de aliis intellectis naturalibus. hec autez sunt composita ex materia ⁊ forma. ⁊ tunc qz intellectio est forma rei abstracta:ideo scientia a scito distiguit sicut forma a cõposito .qz tamen forma est essentia ⁊ qdditas cõpositi dans composito esse nomen ⁊ diffinitiõez. iõ forma est aliquo modo idem composito . ⁊ sic scientia est aliquo modo idem scito. Si aũt comparetur sciẽtia forme .sic est idem sciẽtia ꝙ scibile.qz forma scitur p formã. Sed tamen est ibi aliqua distinctio qz forma in esse intẽtionali vniuersali est sciẽtia :sed in esse reali est scitum remotũ sed scitum propinquũ est ipsa met forma in esse vniuersali. Si autem scientia comparetur materie.qz illa est cognita per accidens:sic scientia distinguitur a scito. qz forma nõ est mãtsed est illi aliquo modo idem per insepabilitatẽ in esse inter formã ⁊ ipsam.qz forma est dãs ee determinatũ specificum ⁊ formatũ ipi mãe. ⁊ eã perficit. ⁊ sic vnũ sunt. ⁊ sic est cognitio mãe per formã.vt in li⁹ de elĩtis dixi.mã enim coeli per formam coeli cognoscitur:cum perfecte cognoscitur. Si autem imperfecte cognoscatur :tũc est de ipsa sicut de aliis inferioribus aut superioribus cum sic cognoscuntur.s.ꝙ per intentiones ipsa ad placitum significantes intelligiẽ vt in libro de orbibus declaraui. Indiuidua autem suas formas habent i itellectu que dicuntur scientie ipsorum sed in potentia.qz pticularia nõ scitũtur nisi in potentia. vt dixit Auerrois .12.methaphisice commẽto . 51. qz actu scitum ẽ vniuersale: ⁊ non singulare.quia actu scitum formaṫ animã .Si aũt coelestia dicãtur potentia cognita .qz a nobis non cognoscant sed cognosci possint:tunc est potẽtia solum respectu nostri .non autẽ absolute.qz ipsa in se sunt cognita. ⁊ sic p3 qũo oz cõsideratẽ ꝺ itellectu ꝯsiderare aliquo modo de oib⁹ intelligibilibus ꝑz certam mensuram ⁊ rõez .non tñ ꝙ alie scientie tollant.vt arguit Aristoteles primo ꝺ partibus animalium. Scitum aũt scia cõplexa est duplex propinquum: ⁊ remotum .propinquum est ,ppõ i itellectu existẽs:remotũ vero ẽ significabile ꝯplexe. hº autem cõplexe significabile lz oz ꝙ sit uerũ põt tamẽ esse ꝙ non sit ⁊ potest esse ꝙ sit. qz negatiuarum propositiõnum põt esse ꝙ termini non supponãt pro aliquo q̃z uere sint.ut nihil ẽ chiª. ⁊ potest esse ꝙ subiectũ ,p aliquo supponat. ⁊ tũc significabile cõplexe est aliquid.qz res importate per subiectum identificaṫ.est.n.hõez ee aial:ipse hõ affirmatiuaꝫ aũt ueraꝫ.alique sunt de terminis ampliatiuis:alique non. Si sunt ꝺ ampliatiuis verbis .aut distractis . possunt esse vere q̃z uis complexũ significabile nihil sit .ut cesarẽ fuisse .Cum aũt verbum non ampliatiuum nõ negatur neqz distrahitur .tunc si propositio ẽ vera :cõplexe significabile ẽ aliquid vel aliqua.sed ipsuz est duplex necessartuz: ⁊ contingẽs. ⁊ necessarium duplex perse notum : ⁊ est notum ex terminorum suorũ euidenti compõe.nõ per se notũ: ⁊ hoc bz causam qz veritas añtis est cã veritatis cõsequẽtis vel in essendo vel in inferẽdo.nõ.n.oz si significabile complexe certũ sit incãtum inno[a] ꝙ et oẽ sit huiusmodi . ⁊ ratio ex implicatione contradictionis non vz.s.oppositum implicat ergo incausatum est. tertio enim de aia cõmẽto. 36. veritates consequentis demonstrabiles duplicem habent cãm vniuersalẽ ⁊ principalem ⁊ est intellectus agens :aliã vero pticularẽ ⁊ instrumẽtalẽ ⁊ est antecedẽs aut eius notitia .

Contra concessa est identitas vniuersalis ad singulare Aristoteles ꝺo topicorum capitulo.22. si sensibile est scibile:sensus est scientia . ⁊ infra si sensus non est scientia:sensibile nõ est scibile. Secundo concessa est identitas forme in esse reali ⁊

intentionali sequit opinio antiquorū quā recitat philosophus secundo ō anima textu cōmenti. 25. scilicet terra terrā cognoscimus ⁊ aqua aquam Tertio scientia ē in qualitate ⁊ scitū in substantia io. metha^ce cōmento. 22. ergo differunt. Quarto scientia nostra cātur a rebus: ergo ipsa non est ipse res. p3 aīs. q2 diuina est causa rerum: nostra aūt causata est a rebus. i2. methaphisice commēto. 51. Quito accidit oēm scientiā scibile eē. 10. methaphisice textu cōmenti. 21. Ad primuz a coniugatis ꝓsequentia v3 supposita ptiōe primi modi. inter aūt sensibile ⁊ scibile non est essentialis idētitas q2 sensibile est sensu perceptibile ⁊ scibile intellectu: po^c ār dīnt: iō ⁊ obta fora^r. Ad secūduz antiqui volebāt p realē terraz terrā cognosci. q3 conuenit. non sic nos. q2 forma intentionali realē cognoscimus. volebāt. n. antiq aiam realiter cōponi ex rebus: vt illas cognoscere posset. Ad tertium distinctio pntalis formalē arguit distinctionē: non realem. Ad quartum deus cāt res ⁊ p scientiā eius ē causa earuz. sed nostra scientia complexa cātur ab intellectu agente ⁊ ab antecedente. prima est causa vniuersalis secunda particularis p3 tertio de aia cometo. 36. sed ex hoc non sequitur qn intentio sit essentia cuius est intentio. Ad quintum textus philosophi sonat q3 accidit. s. possibile est omnem scientiam eē scitā q2 habitaz ab aliquo intelligēte per eā ⁊ tm nō oē scibile esse scitū. s. cognitū: quadratura. n. circuli si scibilis ē: nundum tamē scita in pntis capitulo ō relatione. Sz dubitatur si cognitio est cognitū: tūc actus rect^9 est actus reflexus. secūdo sequit potentiā sensitiuā eē reflexiuā. q2 si actus itellectus est intellectus: etiam actus uisus est uisus. tertio sequit potētiā sensitiuaz esse cognoscitiuam sui. Respondeo consequentia non sunt inconuenientia. patebit alias.

F I N I S.

Alexandri Macedonis ad Aristotelem de mirabilibus Indie.

I Emper memor tui: etiā inter dubia bellorū nostrorū pericula carissime preceptor. ac secūdū matrē meā sorores q3 meas acceptissime. qm̄ te deditum phye nouerā: scribendū tibi: de regionibus indie: ac de statu caeli/ inuneriq3 serpentum ⁊ hominū ferrarūq3 generibus existimaui vt aliquid p nouarum rerū cognitionem studio ⁊ ingenio possit accedere. Quāq3 in te consumata prudentia nullūq3 adiutorii expostulet rō doctrine q̄ et t^e ⁊ tuo seculo ac futuris tēporib^9 ꝓdēsse. tm̄ vt mea gesta cognoscereres que diligis. ⁊ ne qd inusitatū habere/ca que in india uidi coaceruata per summos labores ac pericula macedonū scribēdū tibi putaui. sūt. n. digna memorie singulis ac multis modis coaceruata quē admodū inspexi. Nō crediderim quidē esse tot ꝓdigia nisi subiecta his oculis ipse prius cūcta ponderauissem. mirāda ē terra: quantū aut bonarū rerū parens aut malaruz ꝓtēptrix existat ⁊ pariens publica feraruz ac fructuū metallorum atq3 animaliū. q̄ si oia liceat ītueri hōmi uix sub secutura tot varietatibus rerū ipse crediderim noia. Sz ego de his q̄ primū cognoui eloquar dabo turus opā ne aut fabule aut turpi mendatio dign^9 efficiar. Etiā nāz animi mei cui^9 fueris ꝓceptor nō ignoras Solere me tm̄ eqtatis custodire. ⁊ prius oia loq q̄z gesta sint. Et tūc spero agnoscis nihil me tāq̄z captātē iactantēq3 gloriā militie nostre asserrē. q̄ vtinā minus fuisset laboriosa nobis. ne tot rebz experimēta necesse eēt cognoscere. Ego gr̄as ago macedonie iuuenum uirtuti ⁊ inuicto exercitui nr̄o q mea patientia pseueraueritvt regum rex appellarer. Quo tibi meo titulo misso letari carissime preceptor non te dubito delinquo ⁊ a mea tuaq3 aberro pietate nisi tibi ut olimpiade matri mee sororibusq3 meis ō singulis regni mei comodis scribā que tibi ⁊ illis cōia arbitror. idq3 nisi feceris puū de nobis simpliciter iudicare videberis. prioribus litteris significauerā tibi de solis ⁊ lune eclipsi ⁊ de constātia syderum aerisq3 inditius que non sine magna cura ordinata tibi misi ⁊ has nouas nūc multiplicaturas historiam oia cartis cōmēdabo. Quecūq3 relegeris scio eē talia q̄ cura Alexandri tui cōplecti decuerāt. mense maio regē psa/ darium apud gangē amnē superatū: acceptāq3 i dictionē oēz eius regionē. eē ordinarios ppato/resq3 nr̄os ppositimus orientis ꝓuinciis/multis opib^9 regalibus ditati in priori epistola significaueram tibi. Et nunc ne sim scribendi multiplex: priora facta iā pretereo pcognita. Mense iulio defficiēte i ind/a fasiacē puenimus vbi mira celeritate poro rege deuicto potiti igentibus diuitiis regia gaza repleti sumus. Sz vt cognoscas ea q̄ mihi memorie digna eē videbant q̄dā memini: ⁊ q2 memorabile fuit equū est mihi usuz describere de inumerabili exercitu eius. i quo fuere p̄ter militū copias sedeciz milia ⁊ octingēte quadrige oēs falcate. captisq3 elephātis q̄dringētis q super positas cum armatis iaculatoribz turres ge-

ſtauerunt. ipſam vrbem regiam pozri domum/
q3 armis inuaſimus: in qua columnas aureas
ſolidaſq3 ingenti groſſitudine/atq3 altitudine
trı ginta pedum cum ſuis capitalibus ad modū
quadringentas q̄draginta enumerauimus aura
toſq3 parietes laminarum digitalium groſſitudi
ne. Quos cum extimare uelim a reliquis locis
intercido. vineam q3 ſolidam auro ſarmentoq3
aureo inter columnas pendentez miratus ſum. i
qua folia aurea fuerūt racemiq3 criſtalini ⁊ igni
tis erant interpoſiti diſtinguentibus ſmaragdis
talami quoq3 cubilia q3 oia margaritis ⁊ vnioni
bus ⁊ carbunculis exornata erāt. fozes eburnee
miri candozis ebenina laquearia nitebant. ⁊ te/
ſtudinibus cupreſſi: quibus lauri in inſigni loco
⁊ in balnearibus erant ſolidi auree quoq3 ſoli/
de q3 cum crateribus aureis ſtatue ⁊ innumeri
theſauri fozes domus ⁊ partetes oznabant ⁊ in
numerabilia genera variis colozibus aberrabāt
Inter aureaſ plantas erant vnguibus roſtriſq3 ⁊
auratis tum inauribus tegminibus q3 que mar/
garitas ⁊ vniones gerentia atq3 etiam multa ge
mea ⁊ criſtalina ac electrina vaſa potaria ⁊ ſex/
taria aliaq3 multa aurea inuenimus ⁊ rara argē
tea. quibus in ptātem redactis perſequutus poz
rum. interiozem indiam perſpicere cupiens cuz
vniuerſo caſpias pozras peruenerам exercitu.
vbi cum fertiliſſimaruz regionum admirarer foe
licitatez: quodam gaudio elatus digna noueraz
loca. quamq̄ prædixerāt nobis incole regionis
eius ne in ſerpentes ⁊ rabidarum ferrarum ge/
nera incideremus. que plurima in hiis vallibus
⁊ campis ſiluis q3 ac montibus habitabant ne/
morum ſaxorum q3 latebzis ocultata. Sed ego
vt fugientem ex prelio pozum primum aſſeque/
rer. antequam indeſerta abiret orbis terrarum
ſolitudinem: compendioſa magiſq̄ tuta itinera
eligere malui. acceptis igitur Tercentisquinq̄/
ginta ducibus qui breuiatos itinerum nouerint
menſe auguſto p feruentes ſole arenas ⁊ arentia
humozis loca perfectus ſum: policitus hiis pre
mia qui nos periti regionum ducebant p ignota
indie loca: ſi me cuz incolumi exercitu in batria
cen perduxiſſent. penitus q3 ad abditas feras.
Que gens foliis arborum decerpendo lanugi/
nem ex ſilueſtri uellere veſtes detexunt. ſed illi
duces maiozem hoſti q̄ ſibi fauozem accōmo/
dantes efficere volebant. pergebant ubi nos in
exiciabilia ſerpentum ⁊ rabida ferarum belua/
rum q3 genera ignaros regionum inducerent.
Quod illos cogitaſſe ex ipſis patebat experimēt
is. Quod ego cernens ex parte mea id acidiſſe:
quia vtilia conſilia ſpreueram amicozum pari/
ter ⁊ caſpiozum hominum qui prædixerant mihi
ne ita vincere feſtinarez vt mihi nullo dolo inter
ueniente adempta eſſet victozia imperaui militi
bus oibus vt armis induti agmē ſequerentur.
Quoniam propterea cum auri ex rapina Mar
garitaruz q3 non paruam ſecum predaz vebe/
rent timendum eſſet ne occulte hoſtes ſua abla
turi victoribus inſidiarentur. ⁊ ſane miles ita e/
rat locupletatus vt vix ferre auri pondus poſſet.
Accedebat quoq3 armozum non parua grauı/
tas que ego omnia aureis incluſeram laminis
ita vt totum agmen in eo veluti ſidere ac fulgoze
claruz radiantibus auro inſignibus q3 ſeque/
batur cuz ſignis ⁊ vexillis eratq3 inter varieta/
tes ſpectaculum in conſpiciendo talem exerci/
tum. quia ornatu pariter ac viribus inter cacte/
ras eminebat. Ego certe reſpiciens foelicitatez
meā inſigni nūero iuuentutis imenſo reficiebar
gaudio. Sed vt aliquid plerūq3 in ſecundis re/
bus fortūa ob repit: accidit nobis ſiti laborare.
Quaz cuz iaz uix ſubſtineremus miles reuerus
inventaz in lapide concauo aquā galea aurea mi
bi protulit ipſe ſitiens anime mee magis q̄ ſue
vite conſulens. Quaz ego vocato exercitu pa/
laz effudi ne me bibente magis ſitire miles inci/
peret. Collaudataq3 reueri erga me beniuolen/
tia dignis eū mūeribus ornaui. Que res cuz alio
eqorez feciſſet exercitū coeptuz iter inſtitui: nec
lōge mibi i deſertis locis flume appuit cuius ri/
paſ pedū ſexagenoz arundo veſtibat pinozū ab
iectūq3 robora vincens groſſitudine: unde ma/
teria mira ad conſtituenda edificia incole ute/
bantur. Tū ego qm̄ quadrupedia ⁊ exercitus ſi/
tiebant iuſſi continuo caſtra poni a metatozibus.
Que duz ponuntur: ipſe ſitiz leuare cupiens a/
marioreз elleboro fluminis aquaz guſtaui. quaz
neq3 homo bibere neq3 ullus pecus haurire ſi/
ne tormento potuit. Angebar aūt pro mutis ma
gis animalibus q̄ pro noſtra neceſſitate. durabi
liozez hominez cunctis in rebus cognoſcens q̄
pecudez. quippe qui auruz uebebant elephanti
ingentis magnitudinis ad moduz mille. erant q̄
dringente quadrige equozuz oēs falcate bige ve
ro mille: ducente equituz turme ducente ⁊ ſeptu
aginta milia pedituz. mullozuz caſtrenſiū ſub ar/
mis duo milia: ad ſarcinas mileituz vehendas ci
citer duomilia: camellozū vero dromedariozuz
⁊ bubalozū duomilia ſubiugaliuz q3 ⁊ bouz duo
milia qui frumenta uebebant: armentozuz vero
ad uſuz carnis quottidiane ingens numerus ſe/
quebatur. Caeterum in equis mulliſ ⁊ camelliſ

de ſiti

A multo

pedum

ꝛ elephantis aurea quoqꝫ frena luxus parũm nobis permiserat victoriarum. Sed tunc inexpirata ipsa pecora vix se continere poterant milites quoqꝫ nunc feramenta lãbendo nunc oleum gustando viram aliquo modo differre sitim vel auferre conabantur. vidimus etiam plerosqꝫ pudore admisso suam ipsam vrinam vexatos vltimis necessitatibus haurientes. que res me dupliciter torsit primo de statu exercitus magis qꝫ de proprio sollicitus fui periculo. Jussi tamen vt armati sequerentur agmen: legem dixi me in eum animaduersurum qui non legiptimis indutus insignibus armis in acie deprehensus esset. Quod ipsi quoqꝫ mirabantur. Quid ita vbi nullus appareret hostis necesse esset in tanta siti armatos ingredi. Sed ego sciebam per bestiosa serpentiosaqꝫ loca nobis iter esse. ne oppositio periculo frangeremur. ac ne imprudentes circumueniremur nec inopinato periculo feriremur. ꝛRipaꝫ igitur fluminis sequentes ad horam diei octauam ad oppidum peruenimus quod in medio amne in insula ex viis arundinibus quas paulo ante descripsimus erat edificatum. quo paucos indorum seminudos notauimus homines. qui uisi nobis continuo intra tectorum suorum culmina dilituerunt. Quorum ego presentiam desiderans vt dulcem ignaris aquam demonstrarent. Apparente nullo paucas eicere in ciuitatem sagittas imperaui vt si voluntate sua nolent procedere: motu belli acceptо exhiberentur. Tanto magis cunctis propter timorem abditis diu apparente nemine. ducentos milites de macedonibus leuibus armis misi per amnem nataturos. ita qꝫ quartaꝫ partem fluminis natauerunt cuꝫ horrenda res uisu subito nobis conspecta est. maiores elephantorum corporibus byppopotami inter profundos aquarum ruerum gurgites raptos qꝫ in uerticem crudeli poena milites flentibus nobis absumpserunt. iratus tunc ego ducibus qui nos in insidias deducebant iubeo ex viis centumquinquaginta in flumen mitti quibus propulsis natantibus qꝫ inuicti rursuꝫ byppopotami dignos iusta poena affecere. Sed magis explicato numero beluaruꝫ qꝫ prius affuit multitudo ad spes inde contingentis cibi. vbi cuꝫ apparerent veluti famelici se exhibere. Et ne noctu cum aquaruꝫ prodigiis bella gereremus iussi dato signo buccine ad iter mi

byppopotami

litem adaptari. Quid enim in tali loco manere siccientibus proderat? Igitur ab hora diei tertia cuꝫ ad horam vndecimaꝫ iter feciſſem vidimus homines per mediuꝫ amnem factis ex arundine rotundis preter uehi nauiculis. Quos cum dulces aquas percunctaremur sua lingua vbi inueniri possunt dixerunt. ingens stagnum dulcissime aque nos inuenturos quo ꝛ ipsi nos quinquaginta itinerum duces erant ducturi. Et quoniam ferum nobis erat tot instantia perpeti mala: nocte tota ambulauimus siti ꝛ onere armorum confecti. Quibus necessitatibus illa quoqꝫ adiciebant incõmoda. quia tota nocte incursantibus leonibus ursis qꝫ tigribus pardis qꝫ ac lincibus pariter resistebamus: que genera feraruꝫ promiscua nobis in siluis occurrebant. Tandem ad horam circiter octauam postero die cum iam siti pene defeciſſemus ad predictum nobis stagnum peruenimus. quod erat circundatum vetustiſſima habundantiqꝫ silua mille passus patens. Tunc ego dulci aqua potata gaudio alacri: Sed ꝛ pecora ꝛ impedimenta cum exercitu refecta sunt. moxqꝫ cum lassa quadrupedia ꝛ militem refeciſſet mitti castra in longum stadia vigintiduo totidem qꝫ in latum collocari iussi. quibus celeriter erectis iubeo cedi nemus vt faciliter aquatoribus accessus esset ad stagnum. quia vnicum in illis regionibus erat. Igitur inter ipsa tentoria agebantur impedimenta. ꝛ elephanti in media castrorum parte collocabantur vt aptius continerí possent si quis nocturnus casus pauor oriretur tumultus qꝫ altquis nouus. Cum iam mille quingenti extrinsecus essent ignes accensi sufficiente silua quantum velimus deinde testante buccina cibum ꝛ ipse coepi ꝛ militibus capere imperaui. Accensis lampadibus aureis ad modum duobus milibus. Cum ad primos lune radiantis ortus subito arectis caudarum aculeis a pascualibus indicis scorpiones pp consuetaꝫ petentes aquationem ad castra innumeri ?fluxerũt tumultu acciti nostro an siti incertuꝫ erat. Sed ad nocendum prompti sunt. Hec prodigia insecuta sunt immensa vitia stantium repentium imo serpentium variis distincta coloribus. Nam quedaꝫ rubentibus squamis erant quedaꝫ nigri vel candidi coloris quedaꝫ auri consimiles inspiciebantur. Sibilabat tota regio non paruum nobis inferentes metum: sed

frontem castrorum dēferabamus clipeis ꝛ in manibus longas habebamus astas quarum acutissimis spiculis malas pestes configebamus ꝛ ignibus plures aliquando necabamus.

Que res nos prope duas horas in hoc opere sollicitos tenuit potata aqua mitiores serpentes abire coeperunt maiores cum ingenti gaudio nostras latebras petierunt.

Cum ad horam tertiam noctis aliquam sperantibus nobis requiem binorum ternorum q3 capitum cristati serpentes indici columnarum grossitudine aliquantulo maiores ad potandum aquā ex vicinis montium speluncis processere.oribus squamis q3 suis humum atterentes quorum pectora erecta cum trisulcis linguis fauces exercebant scintillantibus veneno oculis quorum alitus quoq3 erat pestifer cum his q3 hora non ampliuſ vna bellauimus triginta suis.ꝛ viginti milibus nostris ammissis .orabam Macedones ne aduersis casibus cederent .ne ue deficerent animo in periculis quamq3 ꝛ iporum est dura patientia .omnes ipsi se efficiebant operi post serpentes cancri Immodice multitudinis crocodillorum pellibus contecti ad castra venerunt que prodigia testitudinata toracata q3 ferrum respuebant multa ignibus usta se in stagnum iecerunt .¶ Jam nos vigiliis inquietos quinta noctis hora buccina admonebat quiescēdum. Sed affuere albi leones taurorum comparandi magnitudini cum ingenti murmure cō cussis ceruicibus stantibus alte iubis ad modum fulminum in nos impetum fecerunt .excepti q3 venabulis ruunt tantus repentinus orie batur tumultus emulante ceca nocte. Nec minus apri ingentis forme iactis veluti vallo horrentibus metuendi mixti maculosis lincibus tigribus q3 ꝛ horribilibus pantheris miscebantur prelia.nulli iam pesti comparanda sed ꝛ vesper tilionum ingens columbinis corporibus equalis in ora vultus q3 nostros inferebatur multitudo habens dentes in morem hominum quibus artus militum molebant .vna preterea noui generis bestia minor Elephanto apparuit tribus armata in fronte cornibus quam indi appellare dentem tyramnum soliti sunt .æquo simile caput gerens : atri coloris :nec potata aqua intuens castra in nos subito impetum dedit. Nec ignium compositis tardabatur ardoribus ad quam substinendum cum apposuissem macedonum manum viginti sex occidit : quinquaginta quinq3 calcatos inutiles fecit : vixq3 ipsis multum defixa venabulis extincta est . ante lucanus deinde tempus a coelo pestes venere candido vise colore ad modum ranarum cum quibus mures indici in castra pergebant vulpibus similes quarum morsu vulnerata quadrupedia statim expirabant : hominibus idem morsus non vsq3 ad interitum nocebat . appropinquante autez luce nocticoraces uenere Aues Vulturibus similes sed corporis immanitate superabant;colore fuluo pedibus rostrisq3 nigris optatam stagni compleuere ripam : nullam nobis pernitiem inferentes : sed solitos pisces cum vnguibus extrabebant : insumebant q3 : quas nos aues neq3 fugare: neq3 abigere ausi eramus: sues grunitibus de conspectu nostro abigere.

¶ Tum ego locorum demonstratores qui nos semper per insidias deducebant pessime meritos crurifragio puniri iussi ꝛ nocte viui spirā/tes a serpentibus consumi vt nos consumere voluerunt . Manus quoq3 eorum confringi imperaui ut merito pro factis suis vterentur supplicio. ¶ Habita deinde contione vt fortes milites essent:ne ue aduersis ut foemine casibus cederent castra concentu buccinarum repente ad noti venti spiramina tenta;vbi collectis barbatorum indorum firis noua conspirantes bella cognoueram : militibus meis imperaui qui ingentis erant animi quippe quibus ꝛ census victoriarum suppeditabat ꝛ foelicitas.

¶ Relictis igitur periculosis locis munitum vix tandem iter calcauimus . ꝛ in loca bactrianorum auro diuitiis q3 opulenta peruenimus benigniq3 excepti commeatibus / cum persarum adiacerēt agro : in reparando castra bello viginti dies statui : ocio facto mox dierum quattuor itinere peruenimus vbi cum collecto porrus confederat exercitu proprie se ditioni q3 prelio dare deratus. Nam ꝛ commeatus porrus nobis palam non vt hostis dedit potestatem : cupiduſq3 me nosse / milites meos subinde commeantes interrogabat vbi ego essem vel quid ego agerem. Qui cum incerta

reſponderent ipſe auditis eius interrogationibus.omnia ⁊ enim mihi Regi magno Macedonum : ſumptoque habitu militari depoſito qꝫ meo cultu perueneram in caſtra vini ⁊ carnis tanquam emptor caſuqꝫ porrus ſiſcitans me interrogabat quid faceret Alexander : aut cuius eſſet ætatis : quem ludens mendatio temporis: tanquam homo ſenior inquam Bux noſter in tabernaculo accenſo igni ſe calefacit .

Tum ille gaudio alacer : quia cum decrepito ſene eſſet bellum commiſſurus cum eſſet ipſe iuuenis elatus qꝫ tumore .Quid ergo inquit non reſpicit ætatem ſuam : Reſpondi vno idē proposito ignorare me quid faceret Alexander.

Cum eſſem gregarius ex Macedonico miles exercitu : Tunc ille tradidit mihi minis plenam epiſtolam : quam ſi Regi Alexandro darem policitus eſt premium : cui iurans dixi futurū vt in manum eius hec littere peruenirent. Reuerſus qꝫ in caſtra ⁊ antequam legerem ⁊ poſtquam legi epiſtolam magno riſu ſum diſſolutus cuius tibi ⁊ matri mee ſororibuſqꝫ meis vt ſuperbiam inclinatamqꝫ barbari temeritatem mirareris exemplar miſi. Mox contuli me ab inſidiis victis ſuperatis qꝫ biis ita vt volebam erepta armis porro regna conſtitui .Qui vt ei inſperatus honor donatus eſt: mihi theſauros ſuos manifeſtauit : quos eſſe ignorabam . Ex quibus me ⁊ Comites meos ⁊ vniuerſum ditauit exercitum:factuſ qꝫ amicus ex hoſte Macedonibus ad Herculis liberi qꝫ trophea deduxit .

In orientis autem vltimis horis aurea vtraqꝫ deorum conſtituta erant ſimulachra: que an ſolida eſſent ſcire cupiens perforaui. Et id ipſum cum viderim ſolida ſimili metallo compleui .liberumqꝫ ⁊ Herculem deiectis victimis complacaui.vltra deinde progreſſuri ſi quid memorabile cerneremus .nihil preter deſertos ad oceanum campos ſiluaſqꝫ ac montes audiuimus in quibus elephanti ⁊ ſerpentes eſſe dicebantur . pergebam tunc ad mare volens ſi poſſem orbem terrarum circum nauigare Ecce amnem quem tenebroſum uadoſumqꝫ mihi locorum incole affirmabant. Quod que Herculis ⁊ liberi auſi ſ nemini eſſet temptandum preſtantiſſimorum qꝫ deorum, Tanto maiorem me ipſis videri velle cū patientia mortaliuꝫ ſacra preterirez veſtigia qui ibi honoratis collaudatis qꝫ ſiniſtram partem indie perſcurtari conſtituī ne quid mihi in ignotis ſubtraberetur locis porro rege non detractante ne abdita tegere uideretur regni ſui bona.

Palus erat ſicca ⁊ coeno babundans : per quam cum tranſitum temptarem belua noui generis ferrato tergo duo capita habens alterum Lune ſimile hyppopodami pectore/ Crocodilli alterum ſimilimum duris munitum dentibus quod caput duos Milites repentino occidit ictu : quem ferreis vix vnquam comminuimus maleis . ⁊ aſtis non valebamus tranffigere admirati ſumus diu nouitatem eius peruenimus inde ad ſiluas indorum vltimas ubi cum caſtra per quinquaginta in lōgum ſtadia ⁊ latum fere collocauimus iuxta amnem buemar coeperamus manere velle pura ſub nocte hora dici vndecima cum ſubito pabulatores lignatores qꝫ commoti omnes ſimul aduenientes nunciant vt celerius arma caperemus :venire e ſiluis elephantorum immēſos greges ad explenda caſtra . Imperaui ergo theſalis equitibus vt aſcenderent equos : ſecum qꝫ tolerent ſues : quorum grunitus timere beſtias noueram:⁊ occurrere primum elephantis : iuſſi deinde alios cum haſtis armatos ſubſequi equites: ⁊ vt bucinas omnes adeſſent in prima acie equis inſidentes precedere pedeſtres omnes remanere in caſtris. Ipſe cum Porro Rege ⁊ equitatu procedens video examina beſtiarum in nos erectis promuſcidibus tendentia.quorum terga nigra ⁊ candida ⁊ rubri colozis ⁊ varia quedam erant . Hos Porrus Rex capi ab illis mihi ad vſus bellorum affirmabat : facile qꝫ auerti poſſe ſi ab equitibus verberari ſuef non deſiſterentur. Hec mora trepidantes elephanti conuerſi ſunt taꝫ pluref qꝫ pugne priorez ſaltuſ petere coeperunt. bucinis hominum grunitibuſqꝫ ſuum attoniti quorum equites cedendo poplites ad modum noningentos octuaginta occidimus: Decerptis qꝫ cornibus ⁊ dentibus inſigni honuſtus preda in caſtra perueni .

Jussi tunc clipeis ⁊ lozica vallum precingere: ne quid iuiurie noctu elepbantozum violentia fera/ rūq3 altaruz afferreret. Nox quieta fuit vsq3 ad lucem primum deinde auzoze curiculo in alias indie profecti regiones. in campo patenti mulieres viroſq3 piloſos in modum feraruz to- to cozpoze nudos vidimus: pedum altos. viiij. bos indi faunos appellant. bii aſſueti fluminib⁹ magis q̄3 terzis erant: crudo piſce tantū modo ⁊ aquarum bauſtu uiuentes: quos cum adire velle mus vicinius ebigmariti fluminis ſe imerſeī voz ticibus. Cenophalis deinde ingentibus plena in uenimus nemoza: qui nos allaceſcere tempta- bant. ⁊ eiectis ſagittis fugiebant. Nam deſer- ta ibi intrantibus nobis loca nibil dignum ſpec/ taculo ab indis vltra ſupereſſe referebatur. Igi tur rurſus ad occidentem ſigna conuerti impe- raui: ut ex eo loco vſq3 ad duodecim miliarium caſtra vicina aquationi poneremus. eque erec- ta cuncta tentozia erant largiq3 ignes accenſi. cū repente euri venti tanta vis flantis exoꝛta eſt: vt omnia tabernacula principiaq3 cōturbauerit e/ uerteret q3 maiozez in modum ſtupentibus no- bis: quadrupedaq3 multo vehementius vexabā tur exitu ſcintillarum ⁊ titionibus: biis in terga venientibus adurebantur. Tum bozor militeſq3 noctuali tempoze id accidiſſe non deozū ira. q3 octobre menſe autūnoq3 urgeret. uix tandez re/ collectis ſarcinis ex integro in apꝛitioze valle ſe/ dem caſtrozum inuenimus. ozdinatiſ q3 rebus omnibus cenare militem iuſſi. Nam ⁊ flatus eu ri ceciderat. ⁊ frigus ingens veſpertino accreſce bat tempoze. Cadere mox in modum vellerum ī menſe coeperunt niues: quarum congregationē metuens ne caſtra cumularentur calcare militē iubebam. ea primum vt iniuria peduz tabeſce- ret. pꝛodebantur ⁊ ignes aliquatenus qui niue pene erant extincti. vna tamen res fuit ſaluti q̄ in momento tempoꝛis bee delete ſunt niues im- bze ſuperueniente largo: quem pꝛotinus atra nu bes ſubſequta eſt uiſeq3 ſunt nubes ardentes de coelo tanq̄3 faces decidere: vt incendio earuz to tus campus arderet. verebantur dicere ne deo/ rū ira nos pꝛemeret. q̄ bomo berculis liberi q3 veſtigia tranſgredi conatus eſſem: iuſſi q3 mili- tis ſciſſas veſtes opponere ignibus. Nox ſere- na continuo redita eſt nobis ozantibus. Tunc ignes ex integro accenduntur. ⁊ a ſecuris epule capiuntur. ⁊ triduo continuo ſine ſole claro no/ xia in nobis accidīt pendente minaci nubilo ⁊ e/ go ſepultis ad mōduz quinquaginta militibus q̄ inter niues perierant caſtra imutari imperaui. nam edita coelo pꝛomuntozia ad occeanum i e- thiopia vidimus. etbneos quoq3 montes in an- tram liberi quo perditos imiſimus. Qui tertia die febzibus dicebantur mozi qui ſpeluncā dei i/ trauiſſent. Qō fuiſſe manifeſtum moztibus eozū pꝛobauimus. quia intrauī pꝛeter religionez. ⁊ ſi ne muneribus ſpecuſ non potatus ſuplex ozabaz numina: vt me regem totius ozbis cum ſublimi/ bus tꝛopbeis triumphantez in macedoniaz olim piade matri mee remitterent. Quam rem fru/ ſtra me petere ita cognoui: quoniam dum ſiſci/ tarer ſi quid etiam ad buc videre poſſum dignū admiratione aut memozia. omnibus indis di- centibus nibil aliud memozabile inuenire poſ- ſe in illis locis q̄3 quod coguouimus. Tunc di/ uerti ſigna in faſiacē imperaui antbi noti venti flatum ſequtus. oum q3 in itinere ſumpſi agmē ſub ſignis me oucente duo facti ſunt nobis obui/ am quos cum interrogarē ſi quid noſcerent in il la regione dignum memozie ſpectaculum: reſpō derunt mibi eſſe viaz non amplius dierum decez per difficilis eſſet tamen acceſſus pꝛopter penu/ riam aque tantiſ q3 impedimentis ſi cum vniuer ſo pergere exercitu vellem. caeterum ſi comita- tus quadraginta milia bominum pꝛoponerem pꝛopter itinerum anguſtias ſemitas ⁊ pꝛopter beſtioſa ſatis loca poſſe mibi contingere ut ali/ quod incredibile perſpicerez negocium. Tunc ego quo facto letus dicite mibi inquaz Quo ſe/ nes bumanitatis lege eos mulcēs: quid ſit iſtud quod mibi tam illuſtre taz magnificum pollice- mini: Tunc vnus ex illis exilaratus blanda mea voce: videbis inquit rex quicunq3 es duas ſolis ⁊ lune arboꝛes indice ⁊ gꝛece loquentes: quarū virile lignum eſt ſolis: alterum lune femineum eſt. ab biis que tibi inſtant bona vel mala noſce/ poteris. Qua re tam incredibili illudi me a bar baris ſenibus extimans eos impingi ⁊ aliqua contumelia iuſſi motari illa dicens. Ita ne eo ma ieſtas mea peruenit ab oziente vſq3 ad occiden/ tem vt a ſenibus ac decrepitis illudi me videar? Quibus iurantibus ſe nibil falſi comiſcere expe riri me poſſe an vera dicerent aperienduz in bre/ ui non eſſe vanum. ozantibus quoque amicis comitibus q3 meis ne tante rei experimento fraudaremur quadraginta milia mecum cum equitatu traxi remiſſis in faſſiacen copiis cū quibuſdam prefectis exercituque cuncto

elephantis ⁊ impedimentis omnibus rege pozo
mox electo robore iuuentutis admiranda uisu/
ri spectacula:ducentibus indozum senibus iter
aripuimus:qui nos vt dixerunt per auia egen-
tia penuriamq3 aquaruz ⁊ per tot serpentum fe/
raruz q3 loca deduxerunt vsq3 in proximam o/
raculi sedē de quibus feris ⁊ serpentibus : qz
inumeri ⁊ indica lingua erāt vocitati scribēduz
tibi nō putaui. Cū a ppiq̄remus regiōi a nobis
petite vidim⁹ foemias uirosq3 aliq⁹s pātheraz
tigridūq3 pellibus contectos:a quibus cū requi
reremus q nam hominum essent: indos se sua li
gua esse dicebant. locus erat largus thure ⁊ opo
balsamo imenso habundauerat : que plurima in
ramis suozū nascebātur nemozum : ⁊ vesci in co
le eius regionis consueuerunt. Et cum sessariuz
nobis predictum ⁊ multis cognitum incidissem⁹
pedum amp̄ decem statura altioz nigro cozpoze
dentibus caninis antistes ozaculi apparuit per-
foratis auribus : ex quibus vniones dependē-
bant. ⁊ erat vestitus pellibus . ⁊ cum nos moze
suo salutasset interrogare coepit : vt quid ego ve
nissem : dixi me cupientem aspicere arbozes sa/
cras solis ⁊ lune. Tunc barbarus si a coitu pue
rili inquit foemineo q3 tactu vacas. s. intrabis di
uinum locum a stantibus amicis meis ⁊ cōmili/
tonibus mecum circiter tercentis . ponere anu-
los : vesteq3:cum calciamentis imperauit . par
ui per omnia homini ut pareremus religioni. vn
decima boza diei expectabat sacerdos solis oc/
casum. Nam solis arbozem loqui ac respōsa da
re mane ad primas iubaris oztus affirmabat.
Item noctis eadem tempoza custodire lune nar/
rabat arbozem. Que res mihi mendatio magis
q̄ ueritati similis videbatur . Igitur per ambu/
lare totum incipio nemus:. Quod intra parieta
tem erat non magno edificatum opere:uidi op/
pobalsamum cum optimo odoze ex omnibus v-
biq3 arboris ramis habundantissime manantez
cuius odoze captus ⁊ ipse ambulans de cortici/
bus vellebam ⁊ idem amici mei faciebant. In
medio autem loco sacre arbozes consistebant di
uersis frondium generibus circumastantibus:
hec arbozes peduz alte centuz erant : easq3 bel
brionas indi appellant cum admirarer:dicerem
q3 frequentibus imbzibus in tantum eas creuis-
se:sacerdos Secundo affirmabat mihi nunq̄3 in
his locis pluuiam neq3 feram aut auem aut vl/
lum adire serpentem . Illas autem arbozes anti
quitus ab indozum maiozibus consecratas soli
⁊ lune affirmabat . easq3 in ecclipsi solis ⁊ lune
vberimis lachrimis cōmoueri de numinum suo
rum statu timentes ⁊ cum sacrificare instituerī
⁊ victimas imolare prohibitus sum a sacerdote
qz negabat licere aut thus i eo sacrario igni uri:
aut aial vllum interfici:sed volutus truncis ar-
bozum oscula dare : ozareq3 solē ⁊ lunā precepit
vt veridica mihi darent responsa . Ad ergo cum
facturus essem interrogandum tamen sacerdo-
tem existimaui indice an græce mihi arbozes es
sent responsure tunc ille vtraq3 lingua solis ar-
boz pronunciat futura . lune græco sermone inci
pit indico finit. Dum ista geruntur vidimus ab
occidente iuba refulgente phebi radiis percus-
sa arbozum cacumina. Sacerdos alte inquit sur
sum omnes intuemini : ⁊ de quibus quisq3 reb⁹
consulturus est. occulto continget silentio. nemo
palam pronunciet . Tum ego ⁊ amici ⁊ cōmilito
nes mei acuratius intueor inter nemozuz densi-
tatem : ne aliqua seductione nos hominum ali-
quis eluderet . moxq3 nullo dolo interueniente
ad cacumina arbozum ramosq3 perspeximus :
stantibus nobis cominus diuina aures occupāt
ozacula. Cogitabam ⁊ enim si deuicto orbe ter-
rarum in patriam triumphans ad olimpiadem
matrem sozoresq3 meas carissimas possim re-
uerti Cum subito indico sermone tenuissimo ar-
boz respondit. Inuicte bellis Alexander vt con-
stituisti vnus eris orbis terrarum dñus. sed vi-
uus in patriam non reuerteris amp̄. quoniam fa
ta tua ita de capite tuo statuerunt . Hec ergo au-
diens mente percussus suum displicuit enim mi/
hi q tam multos adduxi mecum ad sacras ar-
bozes . simul ⁊ amici mei ⁊ comites qui mecum
erant fleuerunt valde: ⁊ contristati sunt: quos e/
go partim minis :partim muneribus consolatus
sum:precepi q3 eis vt nemini hec responsa dice-
rent . Rursus autem lune ozacula auditurus. qz
media nocte posse fieri sacerdos affirmabat: q⁹
niam tunc luna erat ozitura assumpsi mecuz tres
fidelissimos amicos predicam oithanam ⁊ phi/
lotam qz nullum metuebam in illo loco nec me
quisq̄3 timebat vbi neminem fas erat interfici.
Iterum q3 locum intrantes iuxta sacras arbo-
res constitimus : mox solita consuetudine ado-
ramus . Consulens ergo vbi mozituruś essem :
⁊ cum ad primum lune oztū percusso cozno splē/
dore q3 accepto arboz græce respondit . Alexan
der inquit plenum iam aetatis finem habes . sed
sequenti anno mense nono babilonie mozieris .
Et a quo mi^me sp̄eras decipieris.
Tunc ego effudi lachrymas ⁊ amici mei cir/

R³ solis de m Alexandri

R³ Lune de m Alexādri.

cunſtantes flebant .nullum qꝫ ab eis dolum vel ſcelus reſurrecturum exiſtimabam.
Sed magis pro mea ſalute mori paratos: neqꝫ ego quicquam de fideliſſimis amicis conſulerez vt illos caucdos Alexandro premoneret oracu/lum. Diceſſu deinde facto iam ad epulas re-uertimur. Ego animo eger ad requiem vado ro gantibus amicis meis ne me anxietate ⁊ ieiunio afficerem. Paululum cibi contra animi volun/tatem ſumere coepi: meqꝫ vt promptus eſſez ad primum ſolis ortum in ſacrario collocaui. po-ſtera die matutinis expgefactuſ diluculo amicoſ ⁊ iam ſemi ſopore ſomno excito :ſed adhuc ip ſe quoqꝫ ſacerdos vellatus pellibꝰ ferinis quie-ſcebat: poſitaqꝫ ante eum in tabella ignes liba/tura erat que illi ex pridiana coena ſuperfuerat ⁊ cultrum eburneum:nam ere ⁊ ferro ⁊ plumbo ⁊ argento egent: ſed auro habundant. oppobal/ſamo ⁊ thure veſcuntur. Cadentem qꝫ riuo pu-ram ex vicino monte potant aquam bōines:ac-cubantes ⁊ quieſcentes ſine vllis ceruicalibus ſtratū tantum pellibus ferarꝫ hiis amicti ⁊ cō texti viuunt.
Excitato ⁊ſacēdote locū itrauſ tertio ꝓſulturuſ .i.ſacratiſſimā ſolis arborē .cuius manū pcuſſo ris habeā cauendā.quē ue exitum mater mea ſo roresqꝫ mee habiture ſunt. Arbor grece dixit. ſi moritſ tue iſidiatorē tibi prediero.ſublato eo fa/cile inſtātia fata mutabis.nam mihi tres iraſce-rentur ſorores ꝙ fere dico oracula eazum penſaſ impedirem cloto lachesis ⁊ ātropos . Igit ad annum ⁊ menſes ſeptem in babilone morieris: non ferro:quod ſuſpicaris :non auro:nō argento neqꝫ vllo metallo:ſꝫ veneno. Mater tua turpiſſi mo ac miſerando quandoqꝫ exitu inſepulta iace bit in via preda auiū ferarūqꝫ:ſorores tue foeli-ces diu erunt. Tu enim ⁊ ſi breue ſuper eſt tem pus dñs tamen orbis terrarum eris. Nunc tu ca ue ne nos vlterius ſiſciteris unde excede termi/nos luci nr̄i ⁊ ad faſiacē porū qꝫ reuertere. Sed ⁊ ſacerdos emonuit ut abiremus dicens fletu ⁊ ⁊ vlulatu ueſtro ſacras arbores offendi. Tūc e-go continuatus ad uniuerſos milites dixi vt po-rum ad faſiacem ex reſponſo repeteremus ꝙ no bis fauſtuꝫ foelixqꝫ futuruꝫ eſſe. de tpe uite mee ne a cōmilitonibus meis redditus in deſperatio nem in alienigenis deſtruerer locis. ⁊ eorum vo/ces quas ex reſponſione vna mecum audierunt quibus nominibus appellantur. Sermition pre/ſitis filius ⁊ miſtorinis ⁊ ē burotes ⁊ lacon ⁊ tra ſicleon ⁊ dedius ⁊ mathon ⁊ odones ⁊ ſabbrus ⁊ ſumſiclus ⁊ perdican ⁊ philotan ⁊ prefectus pretorij diarotas. Sed ſilentio que audierunt ex ſua fide ⁊ meo tegebant conſilio. Iamqꝫ ex ſa-cris exceſſeramus arboribus ſed iam odore thu ris oppobalſami qꝫ nares verberabantur. Indi enim ſacra deorum ad occeanum tenebant dicē/tes me quoqꝫ eſſe imortalem :ꝙ ad vſqꝫ euum ⁊ terminos penetrare potuiſſem. Quibus ego qꝫ de nobis opinarentur inſinuans gratias agebaz.
Peruenimus deinde in vallem iordanī qua ſer pentes habitabant habentes collo lapides qui ſmaragdi appellātur.hii lumen in oculis pfuſuꝫ acciptunt. hii vallem nulli adeundum colunt. hii ſerpentes laſere ⁊ albo veſcuntur pipere.
Nam ſupra vallem hanc ſunt piramides inſtitu tute pedum trecenum ⁊ quinqꝫ que ab antiquis indorum ad hanc cauſam edificate. Sed hii ſer pentes quos pauloante deſcripſimus inter ſe quot annis vere primo depugnant. multi qꝫ mor ſibus depereunt. Inde non paucos extulimus i gentis forme ſmaragdos per magna pericula in cedimus ⁊ in ſcitas talis generis beſtias haben tes capita leonum ⁊ caudaſ vnguibus binis la/te ad ſex[illegible] pedum quibus verberabant ho/mines ⁊ inutiles fiebant hiis erant inter mixti grifi roſtra habentes aquilarum ⁊ alia parte cor poris diſſimilimi. Qui mira celeritate in ora oculoſqꝫ noſtros reſiliebant. pedꝫ binorum ter-norum ferebantur. Sicut ciclopesqꝫ noſtros cau da crudelem in modum verberabant. Qui par tim ſagittis partim contis militaribus confige/bantur. perdidi in eo certamine ducentos ⁊ ſex milites beſtiarum utriuſqꝫ generis morſu occi-dimus ad .xviiij. inde ad oclinas flumen perue/nimus quod ſine flexu recte ad occeanum fere/batur latuꝫ ſtadiis ad ripam alteram viginti ve/ſtiebant arundines ad tercentum per littora qua rum vnam triginta milites vix ferre poſſent. ex-cedebant autem arborum proceriſſimarum alti tudinem. In hiis arundinibus ſtratum potentiſ/ſimo euro vidimus .in habitabant enim locum eundem millia elephantorum innumera qui nos neſcio quo facto nec lacerare temptabant. alio/quin crudeliſſime percalcati eram⁹. multis col lectis dentibus ⁊ ratibus ex arūdine factis trā/naugauimus amnem. Inhabitabant litus vlte-rius indi balenarum ferarum contecti pellibus.
Non fuere inhoſpitales: qui nobis ſpongias albas purpureaſqꝫ in manus dedere cum bu-cinis ⁊ genere cochlearii capientes binos ter-nosqꝫ congeries ⁊ ſtragulas molleſqꝫ tunicas

ꝛ exuitulorum marinorū qꝫ pellibus factas co/
clea preterea sextariales esce pulcherrime. Itez
uermes ex ipso flumine extracti femore humano
crassiores qui vobis omni genere piscium sapo/
re preferendi sunt ꝛ fungos immense magnitudi
nis viginti octo rubriores posuerunt nob ꝛ mure
nas būtes pōdera viginti affirmātes eē maiores
in vicino ipsis occeano q erat ad miliarium ter/
tium ꝛ vigesimum. pisces preterea scaruos pon
deris centeni quinquageni q in gurgitibus uasis
eburneis capiebant ne arūdines morsu confrin-
gerent. atqꝫ capillate mulieres que pisce uiue-
bant aquis inerse p̄tenderint. Que ignaros re/
gionum homines in flumine natantes aut tenēdo
in gurgite suffocabant ac tractos in arundinē cū
essent spetie mirabiles affectu suo auide victos
rumpebant: aut venerea examinabāt voluptate.
Quarum nos duas tantummodo capiebamus
colore niueo similes nymphis diffusis per terga
capillis. In gange flumine erant admirabilia por
tēta: de quibus: ne tibi fabulosus viderer. scribē
dum nō putaui. nisi q apud flumen boream vē-
tus ꝛ esola eufratis ad nothi venti spiracula ex-
eunt. Quorum fluminum ripe altera ab alia cō/
spicue nō sunt earum aquarum latitudine. inde
ad castellum quod indi incolunt peruenimus.
Que gens iustissima omniuꝫ gentiū esse phibet:
vbi nec homicidium: nec adulterium: neqꝫ per-
iurium: nec ebrietas committitur. pane tātū mo/
do ꝛ oleribus ꝛ aqua vescuntur vbi dum mont/
ta a senib⁹ optimis accepimus qui nos recte du
centes per caspias portas ad porum in fasiacen
deducebant. Non auditis hiis semper doluꝫ su
spicantes flatus euri venti sequti incidimus i mi
rabiles feras de q̄ꝫ capitib⁹ ueluti gladii a verti
ce acuti serrata eminebant ossa que more tauri/
no aduersus homines incurrunt. Tunc inuicte
fere plurimorum militum clipeos cornu suo trās
uerberabant. Quibus ergo occisis ad moduꝫ oc
tomilibus ꝛ quadringētisquinquaginta sic inde
exercitus meus ad porum cum summo labore-
ac periculo metuqꝫ militum puenit. Ybiqꝫ lega/
to meo precepi quem presidio prepositā No/
mine alticonen vt pori pharumqꝫ ꝛ babilonioruꝫ
pilas solidas aureas duas pedum vicenum qui
num ꝛ in hiis omnia facta scriberet faceretqꝫ in
vltima india vltra liberi ꝛ herculis tropbea que
numero centum erant que ꝛ ego quinque mea et
qꝫ aurea eis altiora denis pedibus statuere im-
paui. Queqꝫ mira cultura miraculo futura sunt
Carissime preceptor posteris seculis non parua
admiratiōne nouum perpetuū qꝫ uiribus statui/
mus monimentum: vt i videndum omnibus mor
talibus esset ꝛ perpetua de nobis opinio fieret.
Hec animo ꝛ industria optime Aristoteles pon/
deraris.

Explicit.

Explicit septisegmētatum opus. ab Alexandro
Achillino ambas ordiarias ꝛ philosophiæ
ꝛ medicinæ theorice publice docēte: vt nō
amplius in tenebris latitaret editus.
Et impressus Bononiæ Impē
sis Benedicti Hectoris.
Anno. dñi. 1501. 26
octob. Illustris
simo Jo-
ānē scō
Bēti
uolo rei pub. bononiensis habenas foeliciter mo
derāte.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id468242333/78

Datum der Entleihung bitte hier einstempeln!

12. Aug. 1998

(R.S.)

SÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK

2 0439951

Lit. Graec. B. 197 (R.S.)

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id468242333/79

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id468242333/80